

Καραβιώτικα Δρώμενα

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΑΒΑ

Αρ. Έκδοσης 15

Εξώφυλλο και Οπισθόφυλλο

Δύο από τους ασημένιους δίσκους που βρέθηκαν το 1902 μαζί με άλλους επτά δίσκους, οι οποίοι απεικονίζουν σκηνές από τη ζωή του Δαβίδ και ανήκουν στον δεύτερο θησαυρό της αρχαίας πόλης «Λάμπουσα» στον Καραβά.

Οι εννέα δίσκοι κατασκευάστηκαν τον 7ο αιώνα μ.Χ. Έξι από αυτούς βρίσκονται στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης και οι άλλοι τρεις κοσμούν το Κυπριακό Μουσείο στη Λευκωσία.

Η ίδια αψίδα εμφανίζεται πάνω από τα πρόσωπα σε τρεις ακόμα δίσκους και έχει καθιερωθεί ως το έμβλημα του Δήμου Καραβά.

Εξώφυλλο:

Το Χρίσμα.

Ο Σαμουήλ χρίει με λάδι τον Δαβίδ στην παρουσία των αδελφών του.

Διάμετρος 26,0 εκ., Μητροπολιτικό Μουσείο Νέας Υόρκης

Οπισθόφυλλο:

Μάχη με τον λέοντα.

Ο Δαβίδ διηγείται στον Σαούλ πώς εφόνευσε τον λέοντα.

Διάμετρος 14 εκ., Μητροπολιτικό Μουσείο Νέας Υόρκης

Εσώφυλλα

Καραβάς. Ζει και μας καρτερεί.

«ΚΑΡΑΒΙΩΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ» Ετήσια Έκδοση Δήμου Καραβά

Ιδιοκτήτης: ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΑΒΑ

Μιλήτου αρ. 2, 2028, Στρόβολος

Τηλ.: 22516937 **Φαξ:** 22516941

Ιστοσελίδα: www.karavas.eu

e-mail: karavas.municipality@cytanet.com.cy

Τεύχος 15^ο – Σεπτέμβριος 2022

Μέλη Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά 2017 – 2024:

Δήμαρχος: Νίκος Χατζηστεφάνου

Αντιδήμαρχος: Παναγιώτης Μανώλη (2017-2019), Σωτήρα Ποταμίτου (2020),

Νίκος Παπαπέτρου (2021-2022), Κώστας Κωνσταντίνου (2022-2024)

Μέλη: Χρυσάνθη Επιφανίου, Κώστας Κωνσταντίνου, Παναγιώτης Μανώλη, Νίκος Παπαπέτρου, Σωτήρα Ποταμίτου, Κυριάκος Χατζηνικολάου, Μάριος Μούγης και Αλέξανδρος Ποστεκκής

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΑΒΑ

Συντονιστής Έκδοσης: Μάρω Χατζηστεφάνου

Μέλη Επιτροπής Έκδοσης: Νίκος Χατζηστεφάνου, Μάρω Χατζηστεφάνου, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά, Έμιλυ Καραϊσκού

Διορθώσεις: Μάρω Χατζηστεφάνου, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά

Φωτογραφικό υλικό: Αρχείο Δήμου Καραβά, Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων Ένωσης Δήμων Κύπρου, Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας, Νίκος Χατζηστεφάνου, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά, Γιάννης Παπαϊωάννου, Αλέξανδρος Ποστεκκής, Ελένη Παπαδημητρίου, Τάνια Μιτσίδου, Άρτεμις Ζέρβα, Σταύρος Καμηλάρης, Σάββας Παυλίδης, Ελευθερία Λαούτα, Χρυσόστομος Γεμέττας, Ηρώ Κοσιάρη Άσπρου, Δέσποινα Κυπριανού Σεργίδη, Κατερίνα Γεωργάκη, Ανδρέας Πατέρας, Δαμιανός Χατζηδαμιανού, Νούλλα Στυλιανού, Ανδρέας Χριστοφόρου, Στέλλα Σεργίου Λουβιά.

Επιμέλεια φωτογραφιών: Νίκος Χατζηστεφάνου, Έμιλυ Καραϊσκού

Επεξεργασία ηλεκτρονικών κωδικών: Τάσος Χατζηστεφάνου

Επιμέλεια έκδοσης: Μάρω Χατζηστεφάνου, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά, Νίκος Χατζηστεφάνου, Έμιλυ Καραϊσκού,

Εκτύπωση: Τυπογραφείο Κώνος Λτδ, Λευκωσία

ISSN: 1986-051X

Ευχαριστίες:

Το Δημοτικό Συμβούλιο Καραβά ευχαριστεί θερμά όσους βοήθησαν με οποιονδήποτε τρόπο στην ετοιμασία του περιοδικού. Ευχαριστούμε ιδιαίτερα όσους έδωσαν φωτογραφικό υλικό.

Η παρούσα έκδοση κυκλοφορεί με την οικονομική στήριξη των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας. Η επιχορήγησή της δεν εξυπακούει την αποδοχή του περιεχομένου ή των απόψεων που εκφράζονται σ' αυτήν από το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.

Περιεχόμενα

Χαιρετισμός του Δημάρχου Καραβά	4
Χαιρετισμός της Συντονίστριας της έκδοσης	5
Μερικά από τα σχόλια που πήραμε για τη δέκατη τέταρτη μας έκδοση	6
Σύντομος απολογισμός για τα πέντε χρόνια θητείας του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά	12

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΑΣ

Ο ναός του Αγίου Ευλαλίου στη Λάμπουσα, Ιωάννης Α. Ηλιάδης	17
Το 1821 στην περιοχή Λαπήθου - Καραβά, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά	20
Ο Χατζηνικόλας Λαυρεντίου Πρωτοσυγγέλλου και οι απόγονοί του, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά	24
Το τραούδι του Χατζηνικόλα που τον Καραβά. Καταγραφή: Νέαρχος Κληρίδης	30
Γενεαλογικά της οικογένειας Χατζηνικόλα από τη Σκυλλούρα, Ευθύβουλος Χατζηευθυβούλου	32
Δεν ξεχνούμε το λεμόνι, Ανδρέας Χαραλάμπους, Μαργαρίτα Χαραλάμπους Τομασίδου	33
Ο Σιοίρος, Χαράλαμπος Δαμασκηνός	37
Ο Σιοίρος, Χαράλαμπος Χαραλάμπους, Χαράλαμπος Μελαχροινός	37
Οι Καραβιώτες και η ψυχαγωγία τους πριν το 1974, Ανδρέας Πατέρας	38

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ – ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΜΑ

Αντικατοχικές εκδηλώσεις Μνήμης, Τιμής και Αγώνα επαρχίας Κερύνειας	43
Από τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων	45
Εικαστική έκθεση Υπουργείου Παιδείας «Δεν Ξεχνώ – Μνήμες Κατεχόμενων Δήμων»	52

ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΜΑΣ

Αδελφοποίηση με τον Δήμο Suceava Ρουμανίας	53

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Παρουσίαση εκδόσεων του Δήμου Καραβά και του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών	56
Μνημόσυνο Καραβιωτών στην προσφυγιά	58
Εκδήλωση αποδήμων Καραβιωτών	59
Παράδοση των προσωπικών αντικειμένων του ήρωα στρατιώτη Μιχάλη Μιχαήλ Λεάντρου	61
Τιμητική Διάκριση στον Δήμο Καραβά από τον Ελληνικό Πολιτιστικό Όμιλο Κυπρίων Ελλάδος (ΕΠΟΚ)	63
Συναντήσεις συνταξιούχων Καραβιωτών	65
Ποιητική βραδιά «Η Άκαυτη Βάτος»	67
Εσπερινός Αγίου Ευλαλίου	68
Απονομή χορηγιών και ενθυμημάτων στους απόφοιτους νέους και νέες με καταγωγή τον Καραβά	69

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΦΕΡΒΟΛΙΤΕ

Συμμετοχή του Δήμου Καραβά σε Ημερίδα για Θέματα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	73
Πρώτη Διεθνής Έκθεση Φερβολιτέ	74
Πρώτη Διεθνής Ημερίδα Φερβολιτέ	76
Στις γυναίκες του Καραβά - Ποίημα Αλεξάνδρας Ζαμπά	77
Μαθήματα φερβολιτέ	78

ΝΕΟΛΑΙΑ

Εισαγωγικό σημείωμα του Προέδρου της Νεολαίας	81
Οι δράσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας το 2021	82

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ ΣΥΝΟΛΑ ΚΑΡΑΒΙΩΤΩΝ

Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς», Ανδρέας Πατέρας	87
Αθλητικό Σωματείο «ΑΕΚ - Λάμπουσα», Δαμιανός Χατζηδαμιανού	91
Σχολική Εφορεία Καραβά, Ανδρούλλα Χατζηδαμιανού - Ασιώτου	93
Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών, Ανδρέας Ν. Χαραλάμπους	95
Το 143ο Σύστημα Ναυτοπροσκόπων Καραβά, Άρτεμις Ζέρβα	97

ΟΙ ΑΠΟΔΗΜΟΙ ΜΑΣ

Σωματείο Αποδήμων «Λάμπουσα» Νέας Υόρκης, Σταύρος Καμηλάρης	99
Σύνδεσμος Αποδήμων Λαπήθου, Καραβά και Περιχώρων Μεγάλης Βρετανίας, Σάββας Παυλίδης	101
Σύλλογος Αποδήμων «Λάμπουσα Καραβά» Μεμβούρνης, Ελευθερία Χατζηστεφάνου - Λαούτα	103

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΑ

Πορφύριος Δίκαιος, Τάνια Δίκαιου Μιτσίδου	104
Ανδρέας Σαρδάνης	106
Λούκας Πιερή Χατζηλουκά, Έλλη Χατζηλουκά Ηλιάδου	108
Σάββας Σεργίου. Ο ιδρυτής της Αγγλικής Σχολής στον Καραβά, Στέλλα Σεργίου Λουβιά	109

ΚΑΡΑΒΙΩΤΕΣ ΠΟΥ ΤΙΜΗΘΗΚΑΝ

Δέσποινα Κυπριανού - Σεργίδη	110
Κατερίνα Γεωργάκη	111
Ελίνα Πρωτοπαπά	112
Δημήτρης Χρυσοστόμου	112

ΕΚΔΟΣΕΙΣ (ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ)

«Μια ζωή περιπέτεια, Ημερολόγιο - Βιογραφία» του Παντελή Ι. Μιχάλα, - έκδοση Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, Χαράλαμπος Χοτζάκογλου	113
13ο τεύχος Καραβιώτικα Δρώμενα - έκδοση Δήμου Καραβά, Μαργαρίτα Χαραλάμπους - Τομασίδου	117
Αυτοβιογραφία του Καραβιώτη Κυριάκου Νικολάου, Μάρω Χατζηστεφάνου	119
«Αφηγήσεις, Εμπειρίες, Διδάγματα» Νίκου Κ. Σιακόλα, Μαργαρίτα Χαραλάμπους - Τομασίδου	121
«Σελίδες από τη ζωή μου...Θύμησες - Αγωνίες - Πόθοι» Βασιλικής Χριστοδουλίδου, Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά	122

ΨΗΦΙΔΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ 1974

Οι εγκλωβισμένοι του Καραβά το 1974, Χρυσόστομος Γεμέττας	123
Σελίδες από το ημερολόγιο ενός εγκλωβισμένου - Νικόλας Παπακωνσταντίνου	128
Οι εμπειρίες μιας εγκλωβισμένης. Συνέντευξη με την Άννα Καψάλη - Χατζηστεφάνου	133
Οδυνηρές θύμησες της 20ης Ιουλίου 1974, Ηρώ Κοσιάρη Άσπρου	135
Η πρώτη μου επίσκεψη στον Κατεχόμενο Καραβά, Αθηνούλα Σιακόλα Χριστοδούλο	137

ΟΙ ΚΑΡΑΒΙΩΤΕΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΦΥΓΑΝ...

Κατάλογος με τους Καραβιώτες που μας έφυγαν το 2021	141
Εισφορές στο Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών. Κοινωνική προσφορά του Δήμου και του Σωματείου μας	145

ΣΥΝΟΔΟΙΠΟΡΟΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΕΦΥΓΑΝ

Τηλέμαχος Φιούρης	146
Κώστας Παπαϊωάννου	147
Σωτηρούλα Κύρου	148
Ανδρέας Ηλία Χριστοφόρου	150
Σολωμός Σπύρου Σολωμού	151
Άρχοντα Καραβά μου, Μαρία Γιουτανή	152

Η δημοσίευση των πιο πάνω κειμένων δεν εξυπακούει την αποδοχή του περιεχομένου, των πληροφοριών ή των απόψεων που εκφράζονται σ' αυτά από τον Δήμο Καραβά, τον Δήμαρχο και τα Μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου ή από τα Μέλη της Επιτροπής Έκδοσης

Ο δήμαρχος Νίκος Χατζηστεφάνου

Χαιρετισμός του Δημάρχου Καραβά

Ακόμα μια δύσκολη χρονιά πέρασε. Χρονιά πανδημίας του κορωνοϊού covid-19. Με πρωτοφανείς καταστάσεις παγκόσμια. Εκατομμύρια κρούσματα, θάνατοι, καθολικοί εγκλεισμοί, περιορισμοί, πρωτόκολλα προστασίας και κάθε λογής τραγικές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή του καθενός μας. Και ενώ οι συνέπειες της πανδημίας ταλανίζουν την Οικουμένη, στην πάλη της ανθρωπότητας ενάντια στον αόρατο εχθρό άρχισαν να φαίνονται τα πρώτα σημάδια υποχώρησής του. Οι εμβολιασμοί επιτρέπουν τις πρώτες δειλές χαλαρώσεις που κι αυτές με τη σειρά τους μας δίνουν την ευκαιρία μιας μικρής άνεσης για δραστηριοποίηση.

Όπως και την προηγούμενη χρονιά, έτσι κι εφέτος εκμεταλλευτήκαμε με σύνεση τις δυνατότητες που μας έδωσαν οι πρόνοιες των διαταγμάτων και κατορθώσαμε να οργανώσουμε αρκετές δράσεις. Κρατήσαμε έτσι ενεργό τον Δήμο Καραβά, όπως αρμόζει σε ένα αγωνιζόμενο Δήμο που έχει βάλει στόχο την επιστροφή στην έδρα του Δήμου και των Δημοτών του στα σπίτια και τη γη τους. Αυτές τις δραστηριότητες καταγράφουν και φέτος τα «Καραβιώτικα Δρώμενα». Στο 15ο τεύχος, όπως και στα προηγούμενα, σκιαγραφείται το έργο του Δήμου Καραβά και των οργανωμένων συνόλων στην Κύπρο, καθώς και των Σωματείων των Αποδήμων Καραβιωτών στην Αμερική, Αγγλία και Αυστραλία. Προβάλλονται επίσης θέματα που σχετίζονται με την ιστορία, την παράδοση και τον πολιτισμό του Καραβά μας.

Είμαι γι' αυτό ιδιαίτερα ευτυχής που για ακόμα μια φορά και ακόμα μια χρονιά βρίσκομαι στην ευχάριστη θέση να χαιρετίσω μια ακόμα

έκδοση «Καραβιώτικα Δρώμενα». Μέσα από τις σελίδες του τεύχους αυτού προβάλλει αδιамφισβήτητο το γεγονός: ότι ο Δήμος Καραβά παραμένει μάχιμος στις επάλξεις, όσες δυσκολίες κι αν συναντήσουμε, όσα εμπόδια κι αν παρουσιαστούν μπροστά μας.

Θερμές ευχαριστίες εκφράζουμε ως Δήμος Καραβά στις διαχρονικές συνεργάτριες μας, τη συντονίστρια της έκδοσης Μάρω Χατζηστεφάνου και τα ακούραστα μέλη της Επιτροπής Έκδοσης, Καλλιόπη Χαρμαντά - Πρωτοπαπά και Έμιλυ Καραϊσκού. Ως οργανωμένη ομάδα εργάστηκαν μεθοδικά, με αφοσίωση και συνέπεια και ολοκλήρωσαν το νέο αυτό τεύχος με υποδειγματικό τρόπο. Ο δημόσιος έπαινος για το έργο τους είναι το ελάχιστο που τους οφείλουμε. Θερμές ευχαριστίες επίσης εκφράζουμε σε όλες και όλους, που πρόσφεραν συνεργασίες και φωτογραφικό υλικό για την έκδοση. Η συλλογική προσπάθεια όλων των συντελεστών απέφερε ένα τεύχος εφάμιλλο των προηγούμενων άψογων εκδόσεων.

Ως Δήμαρχος και Δημοτικό Συμβούλιο, μαζί με τα οργανωμένα σύνολα των Καραβιωτών στην Κύπρο και το εξωτερικό, θα συνεχίσουμε με όλες μας τις δυνάμεις το πολύπλευρο έργο που επιτελείται στην προσφυγιά. Με δυναμισμό και διεκδικητικότητα, με όραμα και αποφασιστικότητα, θα εργαζόμαστε με αμετάθετο στόχο την επιστροφή όλων μας στις πατρογονικές μας εστίες, σε ένα ελεύθερο Καραβά.

Νίκος Χατζηστεφάνου
Δήμαρχος Καραβά

Η συντονίστρια της έκδοσης Μάρω Χατζηστεφάνου

Χαιρετισμός της Συντονίστριας της έκδοσης

Με χαρά και αγάπη ανάλαβα και για το έτος 2021 τον συντονισμό της έκδοσης του Δήμου Καραβά «Καραβιώτικα Δρώμενα». Μιας έκδοσης που περιέχει όχι μόνο τα Δρώμενα του κατεχόμενου Δήμου μας, αλλά ενημερώνει για τις δραστηριότητες όλων των οργανωμένων συνόλων του Καραβά: του Προσφυγικού Σωματείου «Ο Καραβάς», του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, της Σχολικής Εφορείας Καραβά, του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας, του Αθλητικού Σωματείου ΑΕΚ-Λάμπουσα, του 143ου Συστήματος Ναυτοπροσκόπων Καραβά.

Καταγράφει επίσης τα πεπραγμένα των Αποδήμων μας, από το Σωματείο «Λάμπουσα» Νέας Υόρκης, από τον Σύνδεσμο Αποδήμων Λαπήθου, Καραβά και Περιχώρων Μεγάλης Βρετανίας, από τον Σύλλογο «Λάμπουσα» Μελβούρνης.

Ενημερώνει για τους κοινούς στόχους και δεσμούς με τους αδελφοποιημένους Δήμους του εξωτερικού, με παράλληλη προβολή και ενημέρωση του εθνικού μας θέματος.

Αναδεικνύει τον πολιτισμό μας.

Προβάλλει ανθρώπους του Καραβά που άφησαν τη σφραγίδα τους.

Παρουσιάζει εκδόσεις που καταγράφουν και αφήνουν πολύτιμες πληροφορίες.

Εντοπίζει ανθρώπους του Καραβά που τιμήθηκαν και αυτοί με τη σειρά τους τιμούν και

ανεβάζουν ψηλά τον Καραβά.

Μαζεύει τις ψηφίδες της ιστορίας του 1974 που μένουν βαθιά ριζωμένες στην καρδιά και το μυαλό του κάθε πρόσφυγα.

Αναφέρει τη δράση και τις εκδηλώσεις της Επιτροπής των Κατεχόμενων Δήμων.

Μνημονεύει, τέλος, τους ανθρώπους και συνοδοιπόρους του Καραβά που μας έφυγαν με την πίκρα και τον πόνο της ανεκπλήρωτης επιθυμίας να επιστρέψουν στη γενέθλια γη τους.

Και όλα τα πιο πάνω, μέσα στο παγκόσμιο κλίμα που μαστίζει την ανθρωπότητα, την επιδημία του κορωνοϊού. Ενός ύπουλου και αόρατου εχθρού που αφαίρεσε ζωές, κατάρρεψε οικονομίες, καθήλωσε κοινωνικά, πολιτιστικά και ψυχολογικά σχεδόν όλο τον ανθρωπινό πληθυσμό του πλανήτη μας.

Μέσα σε αυτά τα τραγικά δεδομένα ο Δήμος Καραβά, τηρώντας όλα τα υγειονομικά πρωτόκολλα, έδρασε στο μέτρο των δυνάμεων του και σας παρουσιάζει τα πεπραγμένα του.

Ευχή μας, να απαλλαχτούμε τόσο από αόρατους όσο και από ορατούς εχθρούς και να χαρούμε ελεύθεροι την επιστροφή στη γη μας. Στον λατρεμένο μας Καραβά.

*Μάρω Χατζηστεφάνου
Συντονίστρια της έκδοσης*

Μερικά από τα σχόλια που πήραμε για τη δέκατη τέταρτη μας έκδοση

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ
ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

ΚΥΠΡΟΣ
38

Μέγαρο Γλαύκος Κληρίδης | Πινδάρου 25, 1060 Λευκωσία
Τ. Θ. 25305, 1308 Λευκωσία | Τ: 22 883 000, 22 883 151, 22 883 170
Φ: 22 753 821 | Ε: disy@disy.org.cy
@AverofCY
www.averof.org.cy

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Λευκωσία, 1^η Νοεμβρίου 2021

Δρ. Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Μιλήτου 2
2028 Στρόβολος
Λευκωσία

Δηληαρνε βου,

Έλαβα την επιστολή σας με ημερομηνία 19 Οκτωβρίου και μαζί της το τεύχος 14 της Ετήσιας Έκδοσης του Δήμου Καραβά, που τιτλοφορείται «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021», και σας ευχαριστώ.

Τα «Καραβιώτικα Δρώμενα» είναι ένα σημαντικό εργαλείο με το οποίο κρατάτε άσβεστη την μνήμη των κατεχομένων μας, έτσι ώστε να θυμούνται οι παλιότεροι και να μαθαίνουν οι νεότεροι.

Με την ευκαιρία αυτή σας εκφράζω τα συγχαρητήρια μου για το εξαιρετικό έργο που επιτελείτε και σας εύχομαι να συνεχίσετε να στηρίζετε με αμείωτο ρυθμό τον κοινό μας αγώνα, για την επανένωση της πατρίδας μας.

Και πάλι σας ευχαριστώ. Πάντα στη διάθεση σας.

Φίλικά,
N

Αβέρωφ Νεοφύτου
Πρόεδρος Δημοκρατικού Συναγερμού

Μερικά από τα σχόλια που πήραμε για τη δέκατη τέταρτη μας έκδοση

**ΙΕΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ
ΜΟΝΗ ΜΑΧΑΙΡΑ**

Άξιότιμον κ. Νίκον Χατζηστεφάνου
Δήμαρχον Καραβᾶ
Λευκωσία

Άξιότιμε κ. Δήμαρχε,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν ἀποστολὴ πρὸς τὴν Μονὴ μας τοῦ βιβλίου «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021». Ταυτόχρονα σᾶς συγχαίρουμε γιὰ τὴν ἀξιέπαινη προσπάθειά σας, ἡ ὁποία συμβάλλει στὴν διατήρηση τῆς μνήμης τῶν κατεχομένων χωριῶν μας καὶ τοῦ πόθου τοῦ λαοῦ μας γιὰ ἐπιστροφή.

Σᾶς εὐχόμαστε κάθε εὐλογία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Μαχαιριωτίσσης, καὶ καλὴ δύναμη γιὰ νὰ συνεχίσετε τὸ ἔργο σας μὲ ἐπιτυχία.

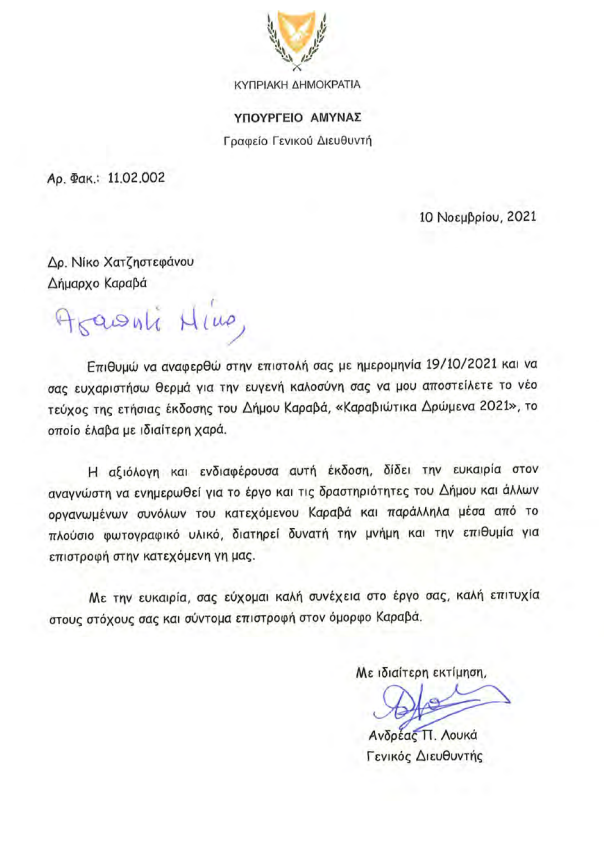
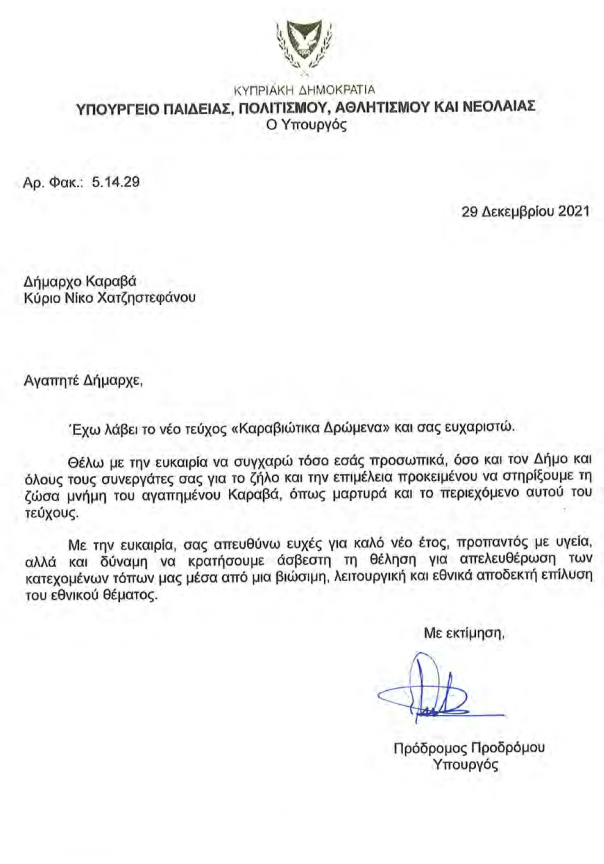
Ὁ Καθηγούμενος
τῆς Ἱερᾶς Βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς
Μονῆς Μαχαιρᾶ

† Ἀπόδρας Ἐπιφάνιος

† ὁ Λήδρας Ἐπιφάνιος
καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Γραφείο Γενικού Διευθυντή

Αρ. φακ.: 05.06.013

28 Δεκεμβρίου 2021

Δρ. Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Οδός Μιλήτου 2
2028 Στρόβολος

Αξιότιμε κύριε Χατζηστεφάνου,

**Θέμα: Ετήσια Έκδοση του Δήμου Καραβά
«Καραβιώτικα Δρώμενα» - Τεύχος 14^ο**

Θα ήθελα καταρχήν να σας εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες για το αντίτυπο της ετήσιας έκδοσης του Δήμου Καραβά, με τίτλο «Καραβιώτικα Δρώμενα» που μου έχετε αποστείλει, συμπληρώνοντας φέτος 14 χρόνια κυκλοφορίας.

Πρόκειται για μια όμορφη επιμελημένη έκδοση. Με ακρίβεια και άνεση διατύπωσης και περιγραφής και μέσα από πολύτιμο φωτογραφικό υλικό, προσφέρει μια πλήρη σφαιρική εικόνα στον αναγνώστη για την πλούσια δράση του Δήμου Καραβά, ενώ καταγράφει παράλληλα τις πολυποίκιλες δραστηριότητες των οργανωμένων συνόλων του, διατηρώντας έντονη την ιστορική μνήμη, τους δεσμούς ανάμεσα στους δημότες του και άβυσσος την επιθυμία για επιστροφή στη γενέθλια γη.

Δράττομαι της ευκαιρίας να συγχαρώ, εσάς προσωπικά, καθώς και όλο το Δημοτικό Συμβούλιο, για το εξαιρετικό έργο που επιτελείτε και να σας ευχηθώ μια καλή και δημιουργική συνέχεια και κάθε επιτυχία στις δραστηριότητες του Δήμου και των Οργανωμένων Συνόλων του Καραβά που στηρίζουν τον κοινό αγώνα για επίλυση του εθνικού μας προβλήματος.

Με την ευκαιρία των εορτών θα ήθελα να σας εκφράσω τις πιο εγκάρδιες ευχές μου για μια Καλή Χρονιά, γεμάτη υγεία, δύναμη και ευημερία.

Με ιδιαίτερη εκτίμηση,

Ανδρέας Α. Γρηγορίου

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Αρ. Φακ.: 5.14.5/6

ΕΠΑΡΧΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

2 Νοεμβρίου 2021

Δρα. Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά,

Αγαπώτε ο Χατζηστεφάνου

**Θέμα: Ετήσια έκδοση Δήμου Καραβά
«Καραβιώτικα Δρώμενα 2021» Τεύχος 14^ο**

Επιθυμώ να σας ευχαριστήσω για την ευγενή καλοσύνη που είχατε να μου αποστείλετε την ετήσια έκδοση του Δήμου σας με τίτλο «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021» το περιεχόμενο της οποίας θα συμβάλει στην ενημέρωση του Γραφείου μου για τις δραστηριότητες του Δήμου σας.

Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την προσφορά σας και το έργο που επιτελέσατε και να σας ευχηθώ κάθε προσωπική και οικογενειακή ευτυχία.

Με εκτίμηση

Λαμπρινή Γωγάκη
Αν. Επαρχος

Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας, 1458 Λευκωσία - Τηλ. +357 22 804100 - Φαξ: +357 22 302087
www.moi.gov.cy/dia_nicosia.dia@nicda.moi.gov.cy

Αξιότιμο
κύριο Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Οδός Μιλήτου 2
2028 Στρόβολος, Λευκωσία

Αξιότιμε κ. Δήμαρχε,

Έχουμε λάβει το αντίτυπο της ετήσιας έκδοσης του Δήμου Καραβά με τίτλο «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021 - Τεύχος 14^ο», γι' αυτό και σας ευχαριστούμε θερμά.

Η έκδοση τέτοιων αξιόλογων έργων που άφορούν τη μαρτυρική νήσο μας αξίζει κάθε έπαίνου και πολλών συγχαρητηρίων, είναι δέ δια τους φιλότιμους αναγνώστες πηγή γνώσεων και έμπνευσης.

Ευχόμεθα ταπεινώς, όπως ο Κύριος της δόξης, σάς ενδυναμώνει στον καθημερινό πνευματικό αγώνα σας.

Μετά πατρικών ευχών

fr. Tzefwvntoi Barvabas
† Ο Τριφυθοῦντος Βαρνάβας

Έν τη Ίερῃ Μητροπόλει Τριφυθοῦντος,
τῇ 9ῃ Νοεμβρίου 2021.

† ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΡΠΑΤΙΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

Αξιότιμο
κ. Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Μιλήτου 2
2028
Στρόβολος

Αγαπητέ μου κ. Δήμαρχε,

Με ιδιαίτερη χαρά έλαβα τήν έκδοση τοῦ Δήμου Καραβά μέ τίτλο «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021» καί σᾶς εὐχαριστῶ θερά γιά αὐτή σας τήν εὐγενική χειρονομία.

Ἡ ἀνά χειρὸς έκδοση ἀναδεικνύει τίς πολυποίκιλες δραστηριότητες τοῦ Δήμου Καραβά καί τῶν Σωματείων τῆς κοινότητας στήν προσφυγιά, δράσεις πού ἀξίζουν πολλά συγχαρητήρια καί οἱ ὁποῖες πετυχαίνουν ἀφ' ἑνός μέν νά κρατήσουν τήν ἐνότητα τῶν Καραβιωτῶν στήν προσφυγιά καί ἀφ' ἑτέρου νά ἐνισχύσουν τή διατήρηση τῆς μνήμης τῶν τόπων μας.

Συγχαίροντάς σας ξανά γιά τήν έκδοση αὐτή εὐχομαι καί προσεύχομαι ὅπως ὁ Κύριος σᾶς χαρίζει υἱεῖα, φωτισμό καί δύναμη πρὸς ἐπιτέλεση τῶν καθηκόντων σας καί σύντομα νά ἐπιστρέψουμε στά χωριά καί τίς πόλεις μας.

Μετ' εὐχῶν

fr. Karpotiastis Christoforos

Ίερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
25 Νοεμβρίου 2021.

ΔΗΜΟΣ ΛΕΜΕΣΟΥ
LEMESOS (LIMASSOL)
MUNICIPALITY

Λεωφόρος Μάγνου
Αρχαιολογικού Κτήματος 23
15, 50080, 3000 Λεμεσός, ΚΥΠΡΟΣ
Τηλ: +357 - 25 66 83 00
Τέλεφων: +357 - 25 36 64 97
http://www.limassolmunicipal.com.cy
E-mail: limassol.municipal@cytanet.com.cy

Τομή Hall
23, Αρχ. Κυπριότου Str
P.O. Box 60085, 3000 Lemessos (Limassol), CYPRUS
Τηλ: +357 - 25 98 43 00
Τηλεφων: +357 - 25 36 64 97
http://www.limassolmunicipal.com.cy
E-mail: limassol.municipal@cytanet.com.cy

Φακ:
Ref:

2 Νοεμβρίου, 2021

Αρ. Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά

Email: karavas.municipality@cytanet.com.cy

Αγαπητέ κ. Χατζηστεφάνου, *Αγαπώ*

Ετήσια έκδοση Βιβλίου «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021»

Αναφέρω στο πιο πάνω όνομα και σας διαβιβάζω τις θερμές μου ευχαριστίες για την αποστολή της πιο πάνω έκδοσης και παράλληλα σας συγχαίρω για την εν λόγω έκδοση η οποία συμβάλει στη διατήρηση της ιστορικής κληρονομιάς του Καραβά, αλλά και της αιτιρίας μας γενικότυπα.

Σας εύχομαι καλή δύναμη και καλή επιτυχία στο έργο σας.

Φιλικά,

[Signature]
Νίκος Νικολαΐδης
Δήμαρχος

ΣΗΜΗ

ΔΗΜΟΣ ΚΥΘΡΕΑΣ
KYTHREA MUNICIPALITY

Αρ. Φακ. 8.06

9 Νοεμβρίου, 2021

Αρα Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Μιλήτου 2
2028 Στρόβολος

Αγαπώ συνάδελφε Νίκο!

Εκφράζω τόνον ο ίδιος προσωπικά όσον και εκ μέρους του Δημοτικού Συμβουλίου Κυθρέας, θερμές ευχαριστίες για τη νέα έκδοση (2021), "Καραβιώτικα Δρώμενα", που μας έχετε αποστείλει.

Όπως και μέχρι σήμερα, αυτή η επιμελημένη έκδοση συμβάλει ουσιαστικά στο να κρατείται η μνήμη της κατεχόμενης γης μας ζωντανή όπως και η φλόγα του πόθου επιστροφής μας σ' αυτήν και στην προκείμενη περίπτωση, στον ωραίο Καραβά.

Τα πιο θερμά μας συγχαρητήρια σ' όλους τους συντελεστές της έκδοσης, με την ευχή να δώσει ο Θεός, οι επόμενες εκδόσεις να σταλούν από έναν ελεύθερο Δήμο Καραβά!

Με φιλικούς χαιρετισμούς,

[Signature]
Δρ. Πέτρος Μ. Καρεκλάς
Δήμαρχος Κυθρέας
και Πρόεδρος Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων

ΔΗΜΟΣ ΔΕΡΥΝΕΙΑΣ

Λεωφόρος Αμμοχώστου 26, 5380 ΔΕΡΥΝΕΙΑ
Τ.Θ. 36001, 5385 ΔΕΡΥΝΕΙΑ
ΤΗΛ.: 23811000, FAX: 23825550
E-mail: deryneia.municipality@cytanet.com.cy

DERYNEIA MUNICIPALITY

26, Leoforos Ammochostou, 5380 DERYNEIA
P.O.Box 36001, 5385 DERYNEIA - CYPRUS
TEL.: 23811000, FAX: 23825550
www.deryneia.org.cy

Αρ. Φακ. 7.15.0
Αρ. Πρωτ. 17987

11 Νοεμβρίου 2021

Αρ. Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Οδός Μιλήτου αρ. 2
2028 Λευκωσία

Αγαπώ συνάδελφε Νίκο!

Ετήσια έκδοση Δήμου Καραβά
«Καραβιώτικα Δρώμενα 2020» - Τεύχος 14^ο

Είναι με ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση που κάθε χρόνο παραλαμβάνουμε την τόσο επιμελημένη έκδοσή σας και σας ευχαριστούμε πολύ.

Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου σας διαβλέπουμε τον άδαστο πόθο της επιστροφής στις ρίζες σας, την αγάπη για την πατρίδα γη αλλά και την προσπάθειά σας να κρατάτε ενήμερη τη νέα γενιά για τον αγαπημένο σας Καραβά.

Ακόμα μια φορά σας συγχαίρουμε και ευχόμαστε να εκπληρωθεί ο πόθος μας για επιστροφή στην κατεχόμενη γη μας.

Με εκτίμηση

[Signature]
Αντρός Τ. Καραγιάννης
Δήμαρχος

ΛΑΤΣΙΑ
LATSIA MUNICIPALITY

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ
MAYOR'S OFFICE

1 Δεκεμβρίου 2021

Αρ Νίκο Χατζηστεφάνου
Δήμαρχο Καραβά
Μιλήτου αρ.2
2028 Στρόβολο

Με τηλεμοιότυπο (αρ.22516941)

Αγαπώ συνάδελφε Νίκο!

Θίμα: Καραβιώτικα Δρώμενα 2021 - Τεύχος 14^ο

Είναι με ιδιαίτερη χαρά που έλαβα την επιστολή σας με ημερομηνία 19 Οκτωβρίου 2021 μαζί με αντίγραφο της 14^{ης} Ετήσιας Έκδοσης του Δήμου Καραβά τα «Καραβιώτικα Δρώμενα».

Μέσα από αυτή την αξιόλογη έκδοση, στην οποία καταγράφονται δράσεις, ενέργειες, εκδηλώσεις, αποψεις, αφηγήσεις, ιστορικά δρώμενα, διατηρείται αναμμένος ο πόθος της επιστροφής στον Καραβά.

Σας ευχαριστώ για το αντίγραφο και σας διαβιβάζω τους θερμούς μου χαιρετισμούς.

Εύχομαι καλή συνέχεια στο έργο σας.

[Signature]
Χρήστος Πιτταράς
Δήμαρχος Λατσίας

/κα

Υπογραφή της αδελφοποίησης
με τον Δήμο Suceava, Ρουμανίας

Ο Δήμαρχος και τα μέλη του
Δημοτικού Συμβουλίου

Υπογραφή πολιτιστικής συνεργασίας
με την UNESCO Ρουμανίας

Σύντομος απολογισμός για τα πέντε χρόνια θητείας του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά

Συμπληρώθηκε ο πέμπτος χρόνος θητείας του Δημάρχου και των μελών του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά. Μια χρονιά παραγωγική, παρά τις δυσκολίες και τα προβλήματα που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού. Πιο κάτω καταγράφεται σύντομος απολογισμός του χρόνου αυτού.

Εθνικό Θέμα/Διαφώτιση

1. Έγιναν ενέργειες με τη Δικαιοδική Επιτροπή και επιτεύχθηκε η συντήρηση του κοιμητηρίου του Καραβά και της εκκλησίας του Αγίου Ευλαλίου, ενώ βρίσκεται σε διαδικασία συντήρησης η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου.

2. Βρίσκεται σε διαδικασία ολοκλήρωσης το Μνημείο προς τιμή των πεσόντων Καραβιωτών της Τουρκικής εισβολής και των θανόντων στην προσφυγιά Καραβιωτών, μπροστά από το οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.

3. Στα πλαίσια διαφώτισης ο Δήμαρχος Καραβά συμμετείχε σε αποστολή της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων στο συνέδριο της ΠΣΕΚΑ στις ΗΠΑ το 2018.

4. Έγινε ευρεία ενημέρωση για τον Καραβά και το Κυπριακό πρόβλημα στην πόλη Suceava της Ρουμανίας, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης αντιπροσωπείας του Δήμου τον Ιούνιο του 2019, καθώς και κατά την επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2021, όταν υπογράφηκε η αδελφοποίηση με την πόλη Suceava.

5. Ετοιμάστηκε διαφωτιστικό ντοκιμαντέρ με τίτλο «Καραβάς», βασισμένο στο ομώνυμο

Λεύκωμα. Το ντοκιμαντέρ ετοίμασαν αφιλοκερδώς οι Πάμπος Χαραλάμπους και Πάμπος Μελαχρινός.

6. Ο κατεχόμενος Δήμος Καραβά ήταν ο τιμώμενος Δήμος στην εκδήλωση που διοργάνωσε η Ρουμανική Πρεσβεία για την Εθνική Ημέρα Ρουμανίας, τον Νοέμβριο του 2019, παρουσιάζοντας έκθεση φερβολιτέ και banner με πληροφορίες για τον Καραβά. Στην εκδήλωση παρευρέθηκε όλο το Διπλωματικό Σώμα της Κύπρου.

7. Παρουσιάστηκε ο Καραβάς στην Αθήνα, σε εκδήλωση που έγινε στην Κυπριακή Εστία στις 3 Νοεμβρίου του 2019.

Το Αριστείο που απενεμήθηκε
στον Δήμο Καραβά για τα «Καραβιώτικα Δρώμενα»

8. Ο Δήμος Καραβά τιμήθηκε από τον Ελληνικό Πολιτιστικό Όμιλο Κυπρίων Ελλάδος στην Αθήνα, σε εκδήλωση που έγινε στην Κυπριακή Εστία στις 24 Σεπτεμβρίου 2021.

9. Έγιναν παρουσιάσεις για τον κατεχόμενο Δήμο Καραβά σε πολλά σχολεία της Κύπρου.

Στα Διοικητικά θέματα και θέματα Λειτουργίας έγιναν οι ακόλουθες ενέργειες:

1. Ετοιμάστηκαν Κανονισμοί Συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά.
2. Αποφασίστηκε όπως ακολουθούνται οι Δημοσιονομικές και Λογιστικές οδηγίες καθώς και οι Κανονισμοί Αποθηκών που τηρούνται στον Δήμο Στροβόλου, σύμφωνα πάντα με τα δεδομένα του Δήμου Καραβά, με στόχο τη σωστή διαχείριση και καταστροφή παλιού εξοπλισμού και επίπλων.
3. Έγινε καταγραφή της κινητής περιουσίας του Δήμου.
4. Έγινε εξαρχής αρχειοθέτηση των εγγράφων του Δήμου.
5. Τροποποιήθηκε και εγκρίθηκε το Καταστατικό του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.
6. Έγινε ενσωμάτωση του Ταμείου Ευημερίας Καραβιωτών στο Καταστατικό του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.
7. Δημιουργήθηκε και λειτούργησε με επιτυχία το Συμβουλευτικό-Συντονιστικό Σώμα Καραβιωτών με τη συμμετοχή των νυν και προηγούμενων μελών των Διοικητικών Συμβουλίων όλων των οργανωμένων συνόλων Καραβά. Στόχος του Σώματος είναι η ενημέρωση και αλληλοστήριξη μεταξύ των οργανωμένων συνόλων του Καραβά και ο συντονισμός των κοινών δραστηριοτήτων τους.
8. Λειτούργησε με επιτυχία ο θεσμός της ετήσιας συνάντησης όλων των μελών των Διοικητικών Συμβουλίων των οργανωμένων συνόλων του Καραβά.
9. Τακτοποιήθηκε η Δημοτική Βιβλιοθήκη Καραβά, ύστερα από προσωρινή εργοδότηση υπαλλήλου, και καταχωρήθηκαν στο σύστημα όλα τα βιβλία που εκκρεμούσαν. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη περιλαμβάνει Κυπρολογικές εκδόσεις και ειδικότερα εκδόσεις που σχετίζονται με τα κατεχόμενα μέρη μας.

Στον Κοινωνικό-Πολιτιστικό τομέα έχουν γίνει τα ακόλουθα:

1. Έγιναν προσπάθειες για αναθέρμανση των σχέσεων με το αδελφοποιημένο 4ο Διαμέρισμα του Δήμου Θεσσαλονίκης.
2. Έγιναν επαφές με τα μέλη του Πολιτιστικού

Συλλόγου Καραβά Σπάρτης. Αποκορύφωμα των επαφών ήταν η υπογραφή Πρωτοκόλλου Αδελφoσύνης Γεωγραφικών Οντοτήτων με την Ονομασία «Καραβάς», μεταξύ του Δήμου Καραβά Κύπρου, της Κοινότητας Καραβά Κυθήρων και του Οικισμού Καραβά Σπάρτης, τον Νοέμβριο του 2018 στην Κύπρο.

3. Έγιναν επαφές με τον Δήμο Suceava και επιτεύχθηκε η αδελφοποίηση των δύο Δήμων, στις 27 Νοεμβρίου 2021.

Ανταλλαγή των εγγράφων αδελφοποίησης των Δήμων Καραβά και Suceava από τους Δημάρχους

4. Υπογράφηκε πρωτόκολλο πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ του Δήμου Καραβά, της Ρουμανικής Εθνικής Επιτροπής ΟΥΝΕΣΚΟ και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Συλλόγων, Κέντρων και Συνδέσμων της ΟΥΝΕΣΚΟ, με απώτερο στόχο τη δημιουργία δικτύου χωρών για τον φερβολιτέ.
5. Καθιερώθηκαν ετήσιες συναντήσεις για ψυχαγωγία των συνταξιούχων και ηλικιωμένων Καραβιωτών σε Λευκωσία, Λεμεσό και Πάφο.
6. Συνεχίστηκε και επεκτάθηκε η φροντίδα του Δήμου Καραβά, τόσο για το Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Καραβά, όσο και για το χορευτικό συγκρότημα της Νεολαίας.
7. Δημιουργήθηκε και κοινοποιήθηκε στους Καραβιώτες μητρώο/κατάλογος με τους ιδιώτες επαγγελματίες Καραβιώτες. Σκοπός της πρωτοβουλίας αυτής είναι να στηρίξουμε τους συνδημότες μας, αγοράζοντας τις υπηρεσίες και τα προϊόντα τους, ως έμπρακτη ένδειξη αλληλεγγύης μεταξύ των Καραβιωτών.
8. Συνέχισε να εκδίδεται η ετήσια έκδοση του Δήμου «Καραβιώτικα Δρώμενα». Το 13ο τεύχος τιμήθηκε με το Αριστείο του Ελληνικού Πολιτιστικού Ομίλου Κυπρίων Ελλάδος, στις 23 Ιουνίου 2021.

9. Έγινε δραστηριοποίηση της εκδοτικής ομάδας του ΠΙΚ και εκδόθηκαν 4 νέα βιβλία.

10. Εκδόθηκε δίγλωσσο «συνοπτικό» διαφωτιστικό λεύκωμα για τον Καραβά.

11. Εκτυπώθηκε χάρτης για τον Καραβά και την περιοχή Καρπασίας με την ευγενή χορηγία της οικογένειας της Κατερίνας Παντελίδη & Νίκης Μενελάου.

12. Ετοιμάστηκαν τρία σύντομα ντοκιμαντέρ για περιοχές του Καραβά, από τους Χαράλαμπο Χαραλάμπους και Χαράλαμπο Μελαχρινό.

13. Ο Δήμαρχος συμμετείχε στην προσπάθεια επαναδραστηριοποίησης της ΑΕΚ Καραβά «Λάμπουσας».

14. Πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά ημερίδα για τους απόδημους Καραβιώτες. Η συνάντηση είχε σκοπό τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των οργανωμένων συνόλων του Καραβά και των Σωματείων των απόδημων Καραβιωτών ΗΠΑ, Αγγλίας και Αυστραλίας.

Ενέργειες Προώθησης «φερβολιτέ»

1. Δημιουργήθηκε Επιτροπή για την ανάδειξη του «φερβολιτέ» με στόχο την εξεύρεση και επαφή με άλλους ευρωπαϊκούς Δήμους, φορείς και οργανισμούς που ασχολούνται με την τέχνη του «φερβολιτέ». Ευρύτερος στόχος η ανάπτυξη πολιτιστικών δεσμών με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

2. Δημιουργήθηκε το «Εργαστήρι φερβολιτέ Δήμου Καραβά».

3. Ξεκίνησαν τα μαθήματα εκμάθησης «φερβολιτέ» σε Λευκωσία και Λεμεσό και εξασφαλίστηκε επιχορήγηση από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

4. Ολοκληρώθηκε η δίγλωσση έκδοση αποκλειστικά για τον φερβολιτέ και αναμένεται να εκτυπωθεί αρχές του 2022.

5. Έγινε συνάντηση με την Πολιτιστική Σύμβουλο για την Κύπρο στη Διεθνή Ακαδημία Γραμμάτων Τεχνών και Επιστημών στο Παρίσι κ. Άγγελα Jourdan, με στόχο την προσπάθεια προώθησης του φερβολιτέ και εντοπισμού ομάδων που κατασκευάζουν φερβολιτέ στη Γαλλία.

6. Έγιναν επαφές με τον Γαλλικό Σύνδεσμο Φερβολιτέ και, μετά από προτροπή του Δήμου Καραβά, ο Σύνδεσμος πέτυχε την εγγραφή του γαλλικού φερβολιτέ στον Εθνικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Γαλλίας. Στόχος του Δήμου Καραβά είναι η ένταξη του φερβολιτέ από κοινού με τον Γαλλικό Σύνδεσμο στον Παγκόσμιο Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Μια τέτοια ενέργεια θα βάλει τον κατεχόμενο Δήμο μας στον χάρτη της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

7. Παρουσιάστηκε ο φερβολιτέ σε τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα και σε πολυάριθμες εκπομπές.

8. Πραγματοποιήθηκαν πολυάριθμες παρουσιάσεις και εκθέσεις της Καραβιώτικης δαντέλας «φερβολιτέ» στην Κύπρο.

9. Πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2021 στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών η Πρώτη Διεθνής Έκθεση Φερβολιτέ και η Πρώτη Διε-

θνης Ημερίδα Φερβολιτέ με τη συμμετοχή Κύ-
πρου, Γαλλίας και Ιταλίας.

Διεθνής έκθεση φερβολιτέ στο οίκημα του
Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών

Διεθνής ημερίδα φερβολιτέ στο οίκημα του
Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών

Στα θέματα Οικήματος έχουν γίνει τα ακόλουθα:

1. Εξασφαλίστηκε μέσω του προϋπολογισμού του Δήμου Καραβά η ετήσια καταβολή ενοικίου από τον Δήμο προς το ΠΙΚ. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η βιωσιμότητα του ΠΙΚ, το οποίο δεν έχει σταθερά έσοδα.
2. Έγινε τακτοποίηση χώρων του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.
3. Κατασκευάστηκε πεζοδρόμιο και έγινε τοποθέτηση του χώρου στάθμευσης του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Το 2021 έγινε επέκταση του πεζοδρομίου του χώρου στάθμευσης.
4. Απομακρύνθηκε το παλιό κεντρικό σύστημα θέρμανσης-ψύξης του οικήματος, το οποίο βρισκόταν εκτός λειτουργίας και καταλάμβανε σημαντικούς χώρους στο οίκημα.

5. Ολοκληρώθηκε η αναδιαμόρφωση της εισόδου του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.

Νέα διαμόρφωση της πρόσοψης του Οικήματος του
Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών

6. Τροποποιήθηκε η συμφωνία παροχής υπηρεσιών της CYTA, με αποτέλεσμα να επέλθει περίπου 50% μείωση στους λογαριασμούς της CYTA.

7. Έγινε εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στο Πολιτιστικό Ίδρυμα και επιτεύχθηκε δραστική μείωση του κόστους του ηλεκτρικού ρεύματος.

Εγκατάσταση φωτοβολταϊκών στο οίκημα

8. Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες για επιδιορθώσεις, στεγανοποίηση της οροφής και βάψιμο εξωτερικών και εσωτερικών χώρων του οικήματος.

9. Έγινε αγορά και εγκατάσταση 10 καινούργιων μονάδων κλιματισμού χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης σε αντικατάσταση των πεπαλαιωμένων και ενεργοβόρων συστημάτων κλιματισμού.

10. Έγινε αγορά και εγκατάσταση πυροσβεστήρων στο οίκημα για τις ανάγκες πυρασφάλειας του χώρου.

11. Τέθηκε σε λειτουργία το σύστημα πυρανίχνευσης.

12. Έγινε αξιολόγηση του χώρου του οικήματος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών από Σύμβουλο Ασφάλειας και Υγείας για συμμόρφωση με τους κανονισμούς Ασφάλειας και Υγείας.

13. Διαμορφώθηκε αποθηκευτικός χώρος βιβλίων και χαρτικών στο υπόγειο του οικήματος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.

14. Διαμορφώθηκε χώρος αποθήκευσης για τα αρχεία του Δήμου Καραβά.

15. Κατασκευάστηκε στέγαστρο στην αυλή του οικήματος.

Στέγαστρο στην αυλή του οικήματος

16. Έγινε αντικατάσταση των υφιστάμενων φωτιστικών του οικήματος με φωτιστικά LED για εξοικονόμηση ρεύματος.

17. Αναβαθμίστηκε και τακτοποιήθηκε ο χώρος της κουζίνας.

18. Διαμορφώθηκε ένα δωμάτιο ως το πρώτο μέρος του Μουσείου Καραβά και αγοράστηκαν έπιπλα-βιτρίνες για την τοποθέτηση των εκθεμάτων.

19. Κατασκευάστηκαν αντίγραφα των δίσκων του θησαυρού της Λάμπουσας, τα οποία αποτελούν μέρος του Μουσείου Καραβά.

20. Αναδιαμορφώθηκε ο προθάλαμος του οικήματος.

21. Αντικαταστάθηκαν όλες οι κουρτίνες του οικήματος του ΠΙΚ.

22. Ολοκληρώθηκε η κατασκευή αποθηκευτικού χώρου στον 1ο όροφο του οικήματος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.

23. Εγκαταστάθηκε σύστημα εξαερισμού στην αίθουσα χορού που βρίσκεται στο υπόγειο του οικήματος.

24. Αγοράστηκαν νέα συστήματα μικροφωνικής για την αίθουσα εκδηλώσεων και την αίθουσα χορού.

25. Δημιουργήθηκε μικρός χώρος υποδοχής έξω από το γραφείο του Δημάρχου και της Δημοτικής Γραμματέα.

Κατά τη διάρκεια της πενταετίας πραγματοποιήθηκαν 169 συνολικά συναντήσεις/συγκεντρώσεις/εκδηλώσεις των εκτοπισμένων κατοίκων του Καραβά. Αυτό αντιστοιχεί σε περίπου 3 δραστηριότητες τον μήνα, παρά την πανδημία, την προσφυγιά και τη διασπορά.

*Το Πέντε Μίλι στον Καραβά. Εδώ έκαναν την απόβαση οι Τούρκοι το 1974.
Το κύμα ακόμα δεν ησυχάζει...*

Ο Άγιος Ευάλιος

Ο ναός του Αγίου Ευλαλίου στη Λάμπουσα*

Ιωάννης Α. Ηλιάδης

Ο ναός του Αγίου Ευλαλίου βρίσκεται στην περιοχή της αρχαίας Λάμπουσας, πολύ κοντά στην ακτή, ενώ στα βορειοανατολικά του σε φυσικό όρμο εντοπίζεται το λιμάνι της αρχαίας πόλης. Ο ναός αποτελεί τμήμα συμπλέγματος τριών ναών που σώζονται ως τις μέρες μας. Στα νοτιοδυτικά του βρίσκεται η μονή Αχειροποιήτου, το καθολικό της οποίας φέρει μεγάλων διαστάσεων αψίδα που ανήκει στην παλαιοχριστιανική φάση. Νοτίως του Αγίου Ευλαλίου βρίσκεται ο σπηλαιώδης ναός του Αγίου Ευλαμπίου, ο οποίος ήταν, κατά πάσαν πιθανότητα, αρχαίος υπόσκαφος τάφος που μετατράπηκε σε ναό, όπως τεκμαίρεται από τα αρκοσόλια, τη λάρνακα και τις τοιχογραφίες που βρέθηκαν στο εσωτερικό του. Ο ναός του Αγίου Ευλαλίου βανδαλίστηκε και καλύφθηκαν με επιγραφές από σπρεί οι τοίχοι, τα αποτοιχισμένα ψηφιδωτά και οι μαρμάρيني παλαιοχριστιανικοί κίονες [...]. Ο ναός είναι κτισμένος πάνω στα ερείπια μικρής παλαιοχριστιανικής βασιλικής, όπως μαρτυρείται και από το ψηφιδωτό δάπεδο που εκτείνεται περιμετρικά του μνημείου. [...] Κάτω από το δάπεδο βρέθηκαν δύο ακόμη στρώματα δαπέδου με ψηφιδωτά, εκ των οποίων το παλαιότερο ήταν διακοσμημένο με σταυρόσχημα σχέδια. Η ανεύρεση νομίσματος των αρχών του 7ου αιώνα πάνω στο πρώτο στρώμα δαπέδου αποτελεί *terminus ante quem* για τον προγενέστερο ναό

που υπήρχε στη θέση αυτή. Το αποτοιχισμένο τμήμα δαπέδου που βρίσκεται μέσα στον ναό πρέπει να προέρχεται από τη δεύτερη στρώση δαπέδου και να χρονολογείται στη μεσοβυζαντινή περίοδο [11ος αιώνας]. Το σπάραγμα αυτό κοσμεύεται με μεγάλους λεπτούς μαύρους σταυρούς και μικρά κοσμήματα και μοιάζει με σπάραγμα ψηφιδωτού δαπέδου της γειτονικής μονής της Αχειροποιήτου.

Το Ιερό βρίσκεται σε λίγο ψηλότερη βαθμίδα σε σχέση με τον κυρίως ναό. Η Αγία Τράπεζα έχει αφαιρεθεί από τους εισβολείς, όπως και το ενετικό εικονοστάσιο του ναού, από το οποίο διακρίνονται οι οπές στο δάπεδο που άφησαν τα καρφιά που το στερέωναν. Στον χώρο του Ιερού διατηρείται μαρμαροθέτημα [*opus sectile*] απλού τύπου.

Ο βόρειος και ο νότιος τοίχος του ναού διαρθρώνονται εσωτερικά σε τρία τυφλά αψιδώματα, που αποτελούνται από οξυκόρυφες καμάρες, οι οποίες στηρίζονται σε δύο μαρμαρίνους παλαιοχριστιανικούς κίονες. Οι δυο βόρειοι κίονες και ένας στη νοτιοανατολική πλευρά φέρουν ανάγλυφους σταυρούς. Οι κίονες πιθανότατα προέρχονται από την παλαιοχριστιανική βασιλική και είναι δυνατό ο συγκεκριμένος μονόχωρος ναός να κτίστηκε σε κλίτος του προγενέστερου παλαιοχριστιανικού ναού. Αυτή η υπόθεση στηρίζεται και σε ευρήματα των ανασκαφών που διεξήχθησαν στις αρχές του 20ού αιώνα στο εσωτερικό του ναού¹.

¹ Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, τ. 5, 203 [Α. Παπαγεωργίου]

* Ι. Ηλιάδης, "Ο ναός του Αγίου Ευλαλίου στη Λάμπουσα", Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συμποσίου προς τιμή του Ομότιμου Καθηγητή Γεωργίου Βελένη στο Αμφιθέατρο Αρχαίας Αγοράς [Θεσσαλονίκη 4 - 7 Οκτωβρίου 2017], Αθήνα 2021, 791-804. [Αποσπάσματα]

Ο Άγιος Ευλάλιος

Ο ναός φέρει τρούλο, ο οποίος επικάθεται σε τετράγωνη βάση που στηρίζεται στις απολήξεις της ανατολικής και της δυτικής καμάρας και στους υπερυψωμένους τοίχους της βόρειας και της νότιας όψης του ναού. Ο τρούλος έχει εσωτερική διάμετρο 3,50 μ. και φέρει ιδιαίτερα ψηλό τύμπανο, χαρακτηριστικό του φραγκοβυζαντινού ρυθμού του 16ου αιώνα. Για λόγους καθαρά στερέωσης του τρούλου έχει κατασκευαστεί τοίχος ύψους 3 μ. περίπου στη βόρεια και τη νότια πλευρά του, η οποία προσδίδει μια βαθμιδωτή διάρθρωση των τοίχων.

Ο κυρίως ναός έχει εσωτερικές διαστάσεις 12.10 μ. μήκος και 4.95 μ. πλάτος, ενώ το μέγιστο ύψος του τρούλου εσωτερικά είναι 11 μ. και των καμαρών 7.50 μ. Ο μεταγενέστερος νάρθηκας του ναού έχει μήκος 2,95 μ. και πλάτος 5,10

Το εσωτερικό του ναού πριν την εισβολή

Ο Άγιος Ευλάλιος πάνω από τα κύματα...

μ. και καλύπτεται από οξυκόρυφη καμάρα, τοποθετημένη εγκάρσια και χαμηλότερα από την καμάρα του κυρίως ναού, με μέγιστο ύψος 5 μ.

Στην αρχική δυτική όψη υπήρχε κυκλικός ανάγλυφος φεγγίτης, ο οποίος σφραγίστηκε αργότερα με την προσθήκη του εγκάρσιου νάρθηκα. Η σημερινή είσοδος στη δυτική πλευρά φέρει ένα ελαφρώς οξυκόρυφο περιθύρωμα και είναι, σήμερα, τειχισμένη.

Τειχισμένη σήμερα και η βόρεια είσοδος του ναού, η οποία βρίσκεται στο ύψος του κυρίως ναού και φέρει ανάλογο, ελαφρά οξυκόρυφο, περιθύρωμα. Στη βορειοανατολική εξωτερική γωνία διασώζεται λίθινος τάφος με ανάγλυφη διάρθρωση. Στον νότιο τοίχο έχουν διανοιχθεί δύο θύρες, οι οποίες οδηγούν στον νάρθηκα και στον κυρίως ναό αντιστοίχως. Εκατέρωθεν της θύρας του νάρθηκα προβάλλει από μία απλή υδρορροή. Όλα τα περιθυρώματα του ναού είναι λίθινα και η τοιχοδομία επιμελημένη, αποτελούμενη από κυβόλιθους, οι οποίοι ήταν εξωτερικά επιχρισμένοι. Στην ανατολική απόληξη του νότιου τοίχου ξεκινούσε τοξοστοιχία, από την οποία σήμερα σώζεται μόνον η γένεση του πρώτου τόξου. Δύο υδρορροές υπάρχουν ακόμη στις άκρες του ανατολικού τοίχου του ναού.

Για τον φωτισμό του ναού υπάρχουν τέσσερα μονόλοβα παράθυρα στο κυλινδρικό τύμπανο του τρούλου, εκ των οποίων μόνο το βόρειο διατηρεί το διάφραγμά του, πλήρως ανακατασκευασμένο από το Τμήμα Αρχαιοτήτων πριν από το 1974. Εκτός από τα παράθυρα του τρούλου, υπάρχουν, επίσης, δύο στρογγυλοί φεγγίτες στο ανατολικό και το δυτικό τύμπανο της καμάρας του ναού, εκ των οποίων ο ανατολικός έχει σφραγιστεί με κομμάτι μετάλλου,

Ο Άγιος Ευλάλιος, πρόσφατη φωτογραφία

πιθανότατα από την εποχή που ο ναός ήταν στρατιωτική αποθήκη. Το μοναδικό παράθυρο σε χαμηλό ύψος είναι αυτό που υπάρχει στο κέντρο της ημικυκλικής, εσωτερικά και εξωτερικά, αψίδας του ναού. Πρόκειται για μονόλοβο οξυκόρυφο παράθυρο μέσω του οποίου οι επισκέπτες στον ναό, μετά τη διάνοιξη των οδοφραγμάτων, είχαν τη μοναδική δυνατότητα να δουν στο εσωτερικό του ναού.

Ο ναός του Αγίου Ευλαλίου είναι μονόχωρος τρουλαίος σε φραγκοβυζαντινό ρυθμό με τον χαρακτηριστικό τρούλο με το ψηλό τύμπανο. Ο τρούλος εδράζεται σε τετράγωνη βάση στο κέντρο του ναού. Ο ναός τοποθετείται χρονικά στην περίοδο της βενετοκρατίας (1489 - 1571) και, σύμφωνα με πηγές και ανασκαφικές μαρτυρίες, αντικατέστησε παλαιότερους, αναγομένους στον 7ο και 11ο αιώνα αντίστοιχα, ενώ για την ανέγερσή του έγινε χρήση προγενέστερου οικοδομικού υλικού (κίονες, βάσεις, ψηφιδωτό δάπεδο).

Σε δυο τροπάρια του β' ειρμού της στ' ωδής

Το γραφικό λιμανάκι του Καραβά

της Ακολουθίας του Αγίου αναφέρεται ότι: «... διεφθαρμένον ναόν σου θείος, πάτερ, Νεόφυτος της Λευκουσίας ποιμήν, νεύσει θείας χάριτος, τερπνόν ωκοδόμησε ... και... της Λευκοσίας ποιμήν Νεόφυτος ο αείμνηστος Νεόφυτος ο αείμνηστος ναόν σοι περικαλλή ανήγειρεν άγιε [.....]».

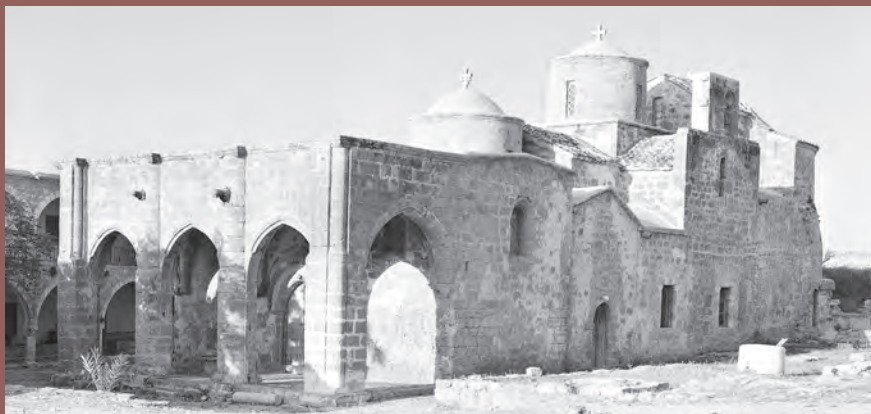
Νέα έγγραφα που προέκυψαν πρόσφατα μετά από έρευνες στα Βενετικά Αρχεία κατέδειξαν ότι ο επίσκοπος Νεόφυτος που αναφέρει η Ακολουθία, είναι ο Νεόφυτος Λογαράς, του οποίου η εκλογή επικυρώθηκε από τη Σύγκλητο της Βενετίας στις 23 Σεπτεμβρίου 1543 και απεβίωσε στις 26 Ιουνίου 1568.

Το νέο αυτό στοιχείο οδηγεί σε μια πιο τεκμηριωμένη χρονολόγηση του μνημείου στα μέσα του 16ου αιώνα [1543-1568], περίοδο κατά την οποία κτίστηκαν η βασιλική του Αγίου Μάμαντος στη Μόρφου [1535] και το καθολικό της μονής Αγίου Νεοφύτου στην Τάλα της Πάφου [αρχές 16ου αι.], τα οποία έχουν παρόμοια ανωδομή και φραγκοβυζαντινό αρχιτεκτονικό ρυθμό.

Ο Άγιος Ευλάλιος και στο βάθος η Αχειροποιήτου

Η μονή της Αχειροποιήτου

Το 1821 στην περιοχή Λαπήθου – Καραβά *

Καλλιόπη Χαρμαντά - Πρωτοπαπά

Ιούλιος 1821.. Σκηνές φρίκης και αποτροπιασμού.. απαγχονισμοί και ομαδικός αποκεφαλισμός αθώων..

Η πορεία για την ανασύνθεση των γεγονότων επίπονη, ενδιαφέρουσα αλλά και τραυματική, ιδιαίτερα όταν καλείσαι να μεταφερθείς σε μια κατεχόμενη γη, που πέρασε και πρόσφατα παρόμοιες εμπειρίες. Μεταφερόμαστε στο ειδυλλιακό περιβάλλον της περιοχής Λαπήθου Καραβά, με τον αγέρωχο Πενταδάκτυλο, τα κεφαλόβρυσα και την εύφορη καταπράσινη κοιλάδα να αγκαλιάζεται από απάνεμους κόλπους, μαγευτικά ακρογιάλια. Ευημερούσα περιοχή, που προκαλούσε ζήλεια... Καθόλου τυχαίο το ότι τα θύματα της περιοχής τον Ιούλιο του 1821 ήταν ισάριθμα με τα θύματα των πόλεων ή και περισσότερα.

Σύμφωνα με τουρκικό έγγραφο που φυλάγεται στη βιβλιοθήκη της Σόφιας, από την περιοχή Λαπήθου – Καραβά τον μαύρο αυτό Ιούλιο, - ένας άλλος μαύρος Ιούλιος -, εκτελέστηκαν δέκα άτομα, από τη Λευκωσία εκτελέστηκαν εννιά και ένας διέφυγε, από τη Λάρνακα εκτελέστηκαν έξι και διέφυγαν πέντε άτομα, από τη Λεμεσό εκτελέστηκαν τέσσερα άτομα. Σε μια άλλη ευημερούσα περιοχή, την περιοχή Κυθρέας, εκτελέστηκαν πέντε και διέφυγαν δυο άτομα.

Εκτός από τα δέκα θύματα από την περιοχή Λαπήθου-Καραβά του «επίσημου» καταλόγου,

αναφέρονται και άλλα επτά, σύνολο 17 άτομα. Έχουν προηγηθεί τα γεγονότα του Ιουνίου του 1821, όταν αγωνιστές από την επαναστατημένη Ελλάδα παρέλαβαν από την περιοχή οικονομική βοήθεια. Πολύ έντονη η προφορική παράδοση για το θέμα. Το καράβι προσορμίστηκε στην περιοχή Ασπρόβρυση, κοντά στη μονή της Αχειροποιήτου.

Σύμφωνα με μια εκδοχή, παρέλαβαν από την Ασπρόβρυση και το προϊόν του εράνου της αρχιεπισκοπής, όπως είχε συμφωνηθεί σε συνάντηση που είχαν οι Φιλικοί με τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό στη Λευκωσία. Ο «θησαυρός» μεταφέρθηκε από το βουνό στην περιοχή, όπου οι πρόκριτοι ήταν μνημένοι στη Φιλική Εταιρεία. Επιπλέον συγγενικοί δεσμοί συνέδεαν τους προκρίτους Χατζηνικόλα και Χατζηλία με τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό.

Ο Λαυρέντιος Πρωτοσύγκελλος, πατέρας του Χατζηνικόλα, πρέπει να ήταν πρώτος εξάδελφος του αρχιεπισκόπου Κυπριανού και ο Χατζηλίας εξ αγχιστείας συγγενής του Χατζηνικόλα.

Οι κρυφές συναντήσεις με τους προκρίτους αναφέρεται ότι έγιναν στο σπίτι του Πασπάλλα στην Αγία Παρασκευή της Λαπήθου και στον Καραβά στο σπίτι του Χατζηχριστόδουλου Λιβανού ή Παχταδώρου, ο οποίος συνδεόταν συγγενικά με τον Χατζηνικόλα και τον Χατζηγιωργάκη Κορνέσιο. Συμφωνήθηκε να μεταφερθεί το προϊόν του εράνου με μια εικονική κηδεία μέσω της Ασπρόβρυσης, σε γειτονικό κοιμητήριο της Λαπήθου. Η «νεκρώσιμος ακο-

* Ανακοίνωση στο συνέδριο «Η εκατόμβη της 9ης Ιουλίου 1821», 5.6.2021

Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Μεζερέ

λουθία» πρέπει να έγινε στο μικρό μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου Μεζερέ στο ανατολικό άκρο του Καραβά, μακριά από τους Τούρκους της Λαπήθου, κατηφόρισαν προς τη μονή της Αχειροποιήτου από όπου παρέλαβαν και άλλα εφόδια και παραλιακά έφτασαν στο κοιμητήριο περνώντας από την Ασπρόβρυση, όπου παραδόθηκε το πολύτιμο φορτίο: τρόφιμα, ζωοτροφές και χρήματα. Προπορεύονταν, σύμφωνα με την παράδοση, οι ηγούμενοι Λεόντιος του Αγίου Γεωργίου του Μεζερέ και Μελέτιος της Αχειροποιήτου, καθώς και ένας μοναχός του Σινά.

Αυτό το γεγονός ίσως να οδήγησε και στο ότι η περιοχή είχε τόσα θύματα. Σημαντικό ρόλο πρέπει να έπαιξε και ο Τούρκος διοικητής Μεχμέτ Αγάς, που εποφθαλμιούσε την περιουσία των θυμάτων. Όμως εκτελέστηκαν και άτομα με μικρή ιδιοκτησία.

Στον προαναφερθέντα κατάλογο της Σόφιας που δημοσίευσε ο καθηγητής Ιωάννης Θεοχαρίδης, σημειώνονται τα ονόματα των εκτελεσθέντων, η καταγωγή και η περιουσία τους.

Χατζηνικόλας, Λάπηθος, περιουσία 24.282 γρ.

Χατζηέξαρχος, Λάπηθος, 10.005 γρ.

Κουλουμπής, Λάπηθος, 3.118 γρ.

Χατζη Μοσκοβλή ή Μουσκούδι, Καραβάς, 2.512 γρ.

Χατζηγρηγόρης, Λάπηθος, 1.767 γρ.

Παπα-Νικόλας, ιερέας, Άγιος Θεόδωρος, Λάπηθος, 1.334 γρ.

Χατζηλίας, Λάπηθος, 1.260 γρ.

Χατζηπαντελής, Λάπηθος, 933 γρ.

Χατζηγιακουμής, Λάπηθος, 512 γρ.

Χατζηχριστοδουλής, Καραβάς, 506 γρ.

Ο δημογέροντας Λαπήθου και Καραβά Χατζηνικόλας Λαυρεντίου Πρωτοσυγκέλλου (1765;-1821) ήταν πολύ πλούσιος. Ήταν υπεύθυνος για την είσπραξη των φόρων από όλη την περιοχή της Λαπήθου. Ήταν κάτοχος φερμανιού από τον Σουλτάνο και γι' αυτό τον ονόμαζαν και Φερμανλή ή Φερμανή. Ήταν τόσο η δύναμή του, ώστε έλεγαν ότι «εγλύτωνεν άθθρωπον που την κρεμμάλλαν».

Παράλληλα ο «Χατζηνικόλαος ο Λαπήθιος» συμμετείχε σε πενταμελή επιτροπή απονομής δικαίου της αρχιεπισκοπής στη Λευκωσία, που εκδίκασε υποθέσεις, όχι μόνο για την περιοχή Λαπήθου-Καραβά, αλλά από όλη την Κύπρο.

Σε επίσημα έγγραφα υπάρχει η υπογραφή του ως μάρτυρα, κάτι που δείχνει την πολύ σημαντική θέση που είχε στην τότε κοινωνία. Ήταν μνημένος στη Φιλική Εταιρεία.

Το εγκόλπιο που φορούσε ο Χατζηνικόλας με τον Άγιο Νικόλαο διέσωσε από τη λαίλαπα του 1974 ο νεαρός τότε Νίκος Παντελής, γιος της Ελένης Παγδατή, απογόνου του Χατζηνικόλα.

Ο Χατζηνικόλας είχε ασχοληθεί με το εμπόριο. Είχε ιδιόκτητο καΐκι που εκτελούσε δρομολόγια από το λιμανάκι της Λάμπουσας στην απέναντι Μικρασιατική ακτή.

Στον Κατάλογο της Σόφιας αναγράφεται ότι οι οφειλές στον Χατζηνικόλα ανέρχονταν στις 13.000 γρόσια, κάτι που συμφωνεί με την προφορική παράδοση, σύμφωνα με την οποία ο Χατζηνικόλας, όταν τον συνέλαβαν, είχε πολλές αποδείξεις, έναν βουρκίν, με τις οφειλές που του χρωστούσαν.

Η κτηματική περιουσία του Χατζηνικόλα ήταν τεράστια. Περιλάμβανε δυο μεγάλες περιοχές. Η μια άρχιζε από την παραλία της Αχειροποιή-

1804, Νικολάου προσκυνητού [ανώφλι της κύριας εισόδου της Αγίας Ειρήνης]
Λαυρέντιος [ανώφλι Αγίας Ειρήνης]

του και κατέληγε στον Κρεμμαστόσπηλιο πάνω στον Πενταδάκτυλο. Δικό του ήταν και το τσιφλίκι της Ελιάς που άρχιζε από την παραλία και συγκεκριμένα από το Πέντε Μίλι και το Πικρό Νερό και κατέληγε στα Φτέρυχα.

Η αξία του βαμβακιού του Χατζηνικόλα τον Ιούλιο του 1821 ήταν η μεγαλύτερη παγκύπρια, κάτι που φαίνεται και από τις εισφορές του σε βαμβάκι στις ζητείες - προσφορές στην Ιερά Μονή Κύκκου. Τη μεσαιωνική περίοδο γινόταν εξαγωγή βαμβακιού στη Βενετία από τη Λάπηθο και από το φέουδο - μετέπειτα τσιφλίκι- της Ελιάς. Το τσιφλίκι της Ελιάς κατασχέθηκε μετά την εκτέλεση του Χατζηνικόλα και αγοράστηκε τα μέσα του 19ου αι. από Ελληνοκύπριους.

Τρεις μεγάλοι ελαιώνες στον Καραβά, στην τοποθεσία Γύρισμα, στην Αγία Μαρίνα και στην Αγία Ειρήνη, κατορθώθηκε να εγγραφούν ως περιουσία της μονής Αχειροποιήτου και έτσι δεν κατασχέθηκαν.

Το σπίτι του Χατζηνικόλα εκτεινόταν σε ολόκληρο τετράγωνο, ήταν διώροφο με πολλές καμάρες. Το 1821 οι Τούρκοι γκρέμισαν το ανώι και έκοψαν τη μύτη του κυπαρισσιού του Χατζηνικόλα, πρακτική που ακολούθησαν και άλλου. Σώζεται η εντυπωσιακή εξώπορτα.

Όταν συνελήφθη ο Χατζηνικόλας, το σπίτι του σφραγίστηκε και τα μετρητά κατασχέθηκαν. Σε σχετικό φιρμάνι του 1823-1825 αναγράφεται ότι δίνεται «χάρη στους κληρονόμους να τους επιστραφούν γαίες που προηγουμένως κατείχαν, αφού πληρώσουν τα έξοδα». Και εδώ συμφωνεί η προφορική παράδοση, σύμφωνα με την οποία μια αντιπροσωπεία είχε μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη και κατόρθωσε να εξασφαλίσει την επιστροφή μέρους της περιουσίας στους συγγενείς του. Είναι γεγονός ότι μέχρι το 1974 στο τετράγωνο της οικίας Χατζη-

νικόλα κατοικούσαν απόγονοι της οικογένειας.

Ο Χατζηνικόλας έκτισε μαζί με τον πατέρα του, Λαυρέντιο Πρωτοσύγκελλο, την εκκλησία της Αγίας Ειρήνης λίγο πιο πάνω από το σπίτι του. Διαβάζουμε στο ανώφλιο της εισόδου: «Νικολάου προσκυνητού, 1804» και στην άλλη πόρτα «Λαυρέντιος».

Ο προύχοντας Χατζηλίας, Λάπηθος, 1.260 γρ.

Ο Χατζηλίας ήταν μεγαλοκτηματίας με πολλά περβόλια στη Λάπηθο, στην παραθαλάσσια περιοχή του Αγίου Ανδρέα - μετέπειτα ενορία του Καραβά- και χωράφια για σιτάρι-κριθάρι στο τσιφλίκι Πλέσια πάνω στο βουνό. Επίσης είχε ιδιόκτητο αλευρόμυλο, τον οποίο του άρπαξαν το 1821. Ο Χατζηλίας ειδοποιήθηκε για τον επικρεμάμενο κίνδυνο αλλά δεν το πίστεψε. Σύμφωνα με την τοπική παράδοση, είχε υποβληθεί σε φρικτά βασανιστήρια. Του έκοψαν πρώτα το χέρι και μετά τη γλώσσα πριν τον αποκεφαλίσουν. Ο γιος του Θεοχάρης διέφυγε μέσω του Γαλλικού προξενείου της Λάρνακας κι εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα. Γιος του Θεοχάρη, είναι ο στρατηγός Λεωνίδας Λαπαθιώτης [1854-1941] και εγγονός του ο λογοτέχνης Ναπολέον Λαπαθιώτης. Ο Χατζηλίας είχε συγγενικούς δεσμούς με τον Χατζηνικόλα.

Ανοίγουμε εδώ μια παρένθεση για να αναφερθούμε σε ένα σημαντικό γεγονός του 18ου αι. που σημάδεψε τη ζωή στην περιοχή. Γύρω στο 1760-1770 έφτασαν στην Αχειροποιήτου τρεις αδελφοί κουρσάροι και ζήτησαν να εγκατασταθούν στη Λάπηθο. Η Ρεγίνη-Βασιλική κόρη του κουρσάρου Χατζηκωσταντή παντρεύτηκε τον προύχοντα της Λαπήθου Χατζηλία. Ο γιος του Χατζηνικόλα Χατζησάββας παντρεύτηκε την Κουρσαρού από τη Λάπηθο, κόρη ενός από τους «κουρσάρους», ίσως του Λοϊζου, άρα η σύζυγος του Χατζηλία ήταν πρώτη εξαδέλφη

της νύφης του Χατζηνικόλα.

Ο **Χατζημοσκοβλή ή Μουσκούδι** πρέπει να είναι ο Χατζηχριστοφής Μουσκούδης Κατσίκος από τον Καραβά. Ο Μουσκούδης πότιζε κάτω στον κάμπο και «έτσι όπως ήταν ξυπόλητος και λασπωμένος, τον οδήγησαν στη Λευκωσία και τον εκρέμασαν». Ο Μουσκούδης ή το Μουσκούδι ήταν προπάππους του γνωστού για την εθνική και κοινωνική δράση του γιατρού Ιωάννη Πηγασιού [1890-1939].

Ο **Χατζηχριστοδουλής**, είχε περιουσία 506 γρ. και ο **Χατζηγιακουμής**, 512 γρ. Είναι χαρακτηριστικό το ότι στον «κατάλογο» ο Χατζηγιακουμής αναφέρεται μαζί με τον Χατζηνικόλα. Ίσως να εργαζόταν στα αλώνια του. Ο Γιακουμής από τον Καραβά, σύμφωνα με την τοπική παράδοση, αλώνιζε και έτσι όπως ήταν με τα άχυρα, τον οδήγησαν στη Λευκωσία και «ακολουθούμενον από την θρηνωδούσαν σύζυγόν του» τον κρέμασαν. Λέγεται ότι όταν τον είδε ο Κουτσιούκ Μεχμέτ, τους είπε «Τι επιάσετε τους εργάτες, τους φτωχούς και τους εφέρετε; Εγώ θέλω τους πλούσιους...».

Στον ίδιο πίνακα των θυμάτων του Ιουλίου σημειώνονται και **δύο ιερωμένοι** από τη Βασίλεια, όπου και το μετόχι του Σινά. Ίσως να πρόκειται για τους μοναχούς που, σύμφωνα με την προφορική παράδοση, είχαν συμμετάσχει στον «ανεφοδιασμό του Κανάρη».

Ένας αριθμός προγραφέντων, με βάση τον κατάλογο της Σόφιας, κατάφεραν με διάφορους τρόπους να διαφύγουν και να γλυτώσουν τη ζωή τους. Υπήρχαν και φυγάδες που έφυγαν από τον φόβο σύλληψής τους. Άλλοι επέστρεψαν αργότερα και άλλοι όχι. Σ' αυτό τον κατάλογο δεν αναγράφονται φυγάδες από την περιοχή Καραβά-Λαπήθου, όμως αναφέρονται από την τοπική παράδοση.

Ο **Χριστόδουλος Παχταδώρας** από τον Καραβά κατέφυγε προσωρινά στο Ικόνιο ή στον Λίβανο και ο **Φραγκούδης** από τον Καραβά κατέφυγε στον Καραβά Κυθήρων.

Το **1821 τα μοναστήρια** δέχτηκαν φοβερό πλήγμα από τα στρατεύματα του Κουτσιούκ Μεχμέτ. Ιδιαίτερα τα μικρά μοναστήρια δεν μπόρεσαν να ορθοποδήσουν και τα περισσότερα διαλύθηκαν, όπως φαίνεται από κατάστιχο της Αρχιεπισκοπής, όπου αναγράφεται το αποτέλεσμα της σχετικής έρευνας που διεξήγαγε το 1825 η εκκλησία της Κύπρου.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, διαλύθηκε και η μικρή **μονή του Αγίου Γεωργίου Μεζερέ**. Ο μητροπολίτης Κερύνειας Χαράλαμπος παραχω-

ρεί το 1825 τον Άγιο Γεώργιο ως ενοριακή εκκλησία στον Καραβά.

Ο Άγιος Γεώργιος συνδέεται με τον ανεφοδιασμό του «Κανάρη». Αναφέρεται ότι οι «συνωμότες με τον Κανάρη» «τράβηξαν κατά τη μονή που είναι κτισμένη σε μια ωραία τοποθεσία, σ' ένα ψήλωμα, κάπου ένα μίλι από την παραλία». Άρα αναφέρονται στον Άγιο Γεώργιο και όχι στην Αχειροποιήτου που βρίσκεται στην παραλία.

Με αυτή την πληροφορία ίσως να σχετίζεται και μια ακόμα αναφορά: Ένας περιηγητής βρισκόταν το 1821 στο γραφείο του Κουτσιούκ Μεχμέτ, όταν του ανήγγειλαν ότι κατὰστροφαν ένα παραθαλάσσιο μοναστήρι και σκότωσαν όλους τους μοναχούς. Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι η μονή που δέχτηκε τη μανία των ορδών του Κουτσιούκ Μεχμέτ ήταν εκείνη του Αγίου Γεωργίου.

Είναι γεγονός ότι δεν υπάρχουν εικόνες στον Άγιο Γεώργιο πριν από τα μέσα του 19ου αι. Η εικόνα του Αγίου Γεωργίου φέρει παλαιότερη χρονολογία το 1771 και είναι επιζωγραφημένη το 1829, οπότε φαίνεται ότι είχε καταστραφεί.

Ο **ηγούμενος Λεόντιος** δεν αναφέρεται στα θύματα του Ιουλίου. Ή δολοφονήθηκε στην επίθεση που προαναφέρθηκε ή δεν εκτελέστηκε γιατί πρέπει να ήταν υπέργηρος. Το 1777 ο Λεόντιος Χατζηγιάννης ήταν ηγούμενος του Αγίου Γεωργίου, σύμφωνα με σχετικό έγγραφο, άρα 44 χρόνια μετά, το 1821 βρισκόταν σε πολύ μεγάλη ηλικία.

Ο **ηγούμενος της Αχειροποιήτου Μελέτιος** επίσης επιβίωσε της σφαγής, είτε γιατί ήταν υπέργηρος, είτε γιατί δέχτηκε να μεταβιβάσει μεγάλη κτηματική περιουσία, από τον καλαμιώνα δυτικά της Αχειροποιήτου ως την Αϊρκώτισσα, στον Τούρκο διοικητή της Λαπήθου, έκταση που κατείχαν οι απόγονοι του Χατζή Μεχμέτ Αγά ως τη νεότερη εποχή. Με αυτή του την ενέργεια έσωσε και το ιστορικό μοναστήρι από τη λεηλασία. Ενδεικτικό είναι το ότι οι εικόνες της μονής, που ανήκουν στον 18ο αι., δεν έχουν καταστραφεί.

Ο ίδιος ο Μελέτιος συμμετέχει στη συμπλήρωση του εικονοστασίου της Αγίας Ειρήνης μαζί με τον πατέρα του Χατζηνικόλα Λαυρέντιο το 1824. Επίσης ο Μελέτιος εικονίζεται σε εικόνα του Αγίου Γεωργίου της ομώνυμης εκκλησίας καθισμένος στο άλογο πίσω από τον Άγιο το 1829. Η ιστορική εικόνα επαναπατρίστηκε το 2018 για να μας θυμίζει την ιστορία αλλά και το χρέος μας.

Η εξωτερική είσοδος του σπιτιού του Χατζηνικόλα

Η ιστορική εικόνα με τους πέντε αγίους (1766) που βρισκόταν στην εκκλησία της Αγίας Ειρήνης

Ο Χατζηνικόλας Λαυρεντίου Πρωτοσυγγέλλου και οι απόγονοι του

Η αρχική προσπάθεια για τη συγκέντρωση στοιχείων για τον Χατζηνικόλα έγινε το 1968, όταν άρχισε να μαζεύεται υλικό για το πρώτο βιβλίο του Καραβά που εκδόθηκε το 1969, με πρωτοβουλία του τότε δημάρχου Ιωάννη Χαρμαντά και έξοδα της ΑΕΚ Καραβά. Στα πλαίσια αυτά ο Ιωάννης Χαρμαντάς συγκέντρωσε υλικό για τον Χατζηνικόλα συνομιλώντας με άτομα που κατάγονταν από την ίδια οικογένεια και είχαν γεννηθεί τα τέλη του 19ου αι. Οι πληροφορητές ήταν ο Γιαννακός Λοϊζίδης [έτος γέννησης 1883], η Ελεγκού Σ. Λοϊζή [έτος γέννησης 1888], ο Ευαγγέλης Ψάθας [έτος γέννησης 1897], ο Γιακουμής Μουκταρουδιού [έτος γέννησης 1888] και η Ευρυδική Πιπρή [έτος γέννησης 1896]. Συμπληρωματικά στοιχεία για τον Χατζηνικόλα εντοπίστηκαν σε επιγραφές στις εικόνες των εκκλησιών Αγίου Γεωργίου και Αγίας Ειρήνης του Καραβά.

Η έρευνα αναφέρεται στον Χατζηνικόλα και στους απογόνους των γιών του Χατζησάββα και Χατζηγιάννη, μια και οι κόρες του παντρεύτηκαν εκτός Καραβά. Στη συνέχεια ο Ιωάννης Χαρμαντάς φιλοτέχνησε το γενεαλογικό δέντρο, το οποίο δημοσιεύτηκε στο Δελτίο της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών το 1971.

Είναι ευτύχημα το γεγονός ότι η έρευνα είχε γίνει αυτή τη χρονική περίοδο, που ζούσαν άμεσοι απόγονοι και υπήρχε οργανωμένος ο Καραβάς μας... Όσο περνά ο καιρός συνειδητοποιούμε τι χάσαμε, εκτός από τις περιουσίες μας, στον παράδεισο που λέγεται Καραβάς.

Η καταγωγή του Χατζηνικόλα

Γονείς του Χατζηνικόλα ήταν η Μαριού και ο Σάββας, μετέπειτα Λαυρέντιος Πρωτοσύγγελλος. Η μητέρα του Χατζηνικόλα Μαριού πέθανε

στη γέννα. Αναφέρεται ότι ήταν πρώτη εξαδέλφη του Χρίστου Λιβανού ή Παχταδώρου. Το σπίτι της οικογένειας Χρίστου Λιβανού ήταν το σπίτι της Βκενούς του Πουρκούρη, κοντά στον μύλο του Μούη.

Γονείς του Σάββα - Λαυρέντιου ήταν ο Νικόλαος ιερέας και η Λενού η πρεσβυτέρα. Ο Νικόλαος ιερέας καταγόταν από τον Στρόβολο και ήταν συγγενής του αρχιεπισκόπου Κυπριανού, ίσως αδελφός του πατέρα του. Επομένως ο Λαυρέντιος ήταν πρώτος εξάδελφος του Κυπριανού και ο Χατζηνικόλας γιος του πρώτου του εξαδέλφου. Στο Τραούδι του Χατζηνικόλα αναφέρεται ότι ο Χατζηνικόλας στήριζε τις ελπίδες του στον αρχιεπίσκοπο. Επίσης αναφέρεται και ο Κονόμος Παπασάββας, πατέρας των αδελφών Θησέα, επίσης πρώτος εξάδελφος του Κυπριανού.

Ο Νικόλαος ιερέας πέθανε πριν το 1766. Στην εικόνα με τους πέντε αγίους του 1766, που βρισκόταν στην εκκλησία της Αγίας Ειρήνης, η Λενού η πρεσβυτέρα δεν αναφέρει τον σύζυγό της. Η επιγραφή είναι «Δέησις Λενούς πρεσβυτέρας και των αυτής τέκνων». Κεντρικό πρόσωπο στην εικόνα είναι ο Άγιος Γεώργιος και δεξιά και αριστερά του ο Άγιος Ευτύχιος, ο Άγιος Ελευθέριος, ο Άγιος Προκόπιος και η Αγία Μαρίνα.

Πίσω από τα ονόματα των αγίων υπάρχει ένας συμβολισμός: Στον Άγιο Γεώργιο ήταν αφιερωμένη η ομώνυμη εκκλησία του Καραβά και το παρεκκλήσι της Αγίας Μαρίνας ήταν στην περιοχή του σπιτιού του Λαυρέντιου. Οι άλλοι άγιοι συμβολίζουν το όραμα της εποχής: ελευθερία, ευτυχία, προκοπή. Η εικόνα κλάπηκε μετά την εισβολή από την εκκλησία της Αγίας Ειρήνης, επαναπατρίστηκε και βρίσκεται στο Βυζαντινό Μουσείο.

Το κοσμικό όνομα του Λαυρέντιου ήταν Σάββας. Ο Σάββας έγινε ιερομόναχος μετά τον θάνατο της γυναίκας του Μαριούς, την οποία αναφέρει στις επιγραφές των εικόνων, που έχει αφιερώσει.

Γι' αυτό και ονομάστηκε ο πρωτότοκος γιος του Χατζηνικόλα Σάββας, το όνομα του παππού του.

Πολύτιμη η επιγραφή σε μια παλιά εικόνα του Αγίου Γεωργίου του 1790, που βρισκόταν στον γυναικωνίτη της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου ως το 1974. Διαβάζαμε:

Γέγονεν η παρούσα εικών δι' εξόδων Λαυρεντίου ιερομονάχου ου μνήσθητι Κύριε μετά και των αυτού συγγενών, Λενούς Πρεσβυτ(έρας), Νικολάου και Μαρ(ιούς), (τ)ων προκε(κοιμημένων) (Νικ)ολάου ιερέως, Μαρκουλή και Μαριούς.

Αναφέρονται η μητέρα του Λαυρέντιου Λενού πρεσβυτέρα, ο γιος του Νικόλαος με τη γυναίκα του Μαριού και οι προκεκοιμημένοι ο πατέρας του Λαυρέντιου Νικόλαος ιερέας και η γυναίκα του Μαριού.

Σε υποσημείωση προσθέτουν «Πρωτοσύγγελλος τήσδε της πόλεως», δηλώνοντας ότι ο ιερομόναχος έγινε Πρωτοσύγγελλος της πόλεως.

Ο Χατζηνικόλας, προύχοντας Λαπήθου-Καραβά και περιχώρων, ήταν φερμανής, είχε δηλαδή προνόμια με φερμάνι του σουλτάνου, να φορεί κόκκινες ποδίνες και να έχει μούλα. Διατηρούσε δικό του ιστιοφόρο με το οποίο έκανε εμπόριο με την Αττάλεια, τη Μερσίνα και την Αλεξανδρέττα στη Μ. Ασία. Η περιουσία του άρχιζε από τον Κρεμμαστόπηλιο στις υπώρειες του Πενταδακτύλου και έφτανε ως την Αχειροποιήτου.

Πήρε το όνομα Νικόλας από τον παππού του, Νικόλαο ιερέα. Προστάτης άγιος του ο Άγιος Νικόλαος, που έφερε στο εγκόλπιο του. Χρωστούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Νίκο Παντελή, που δεκαπεντάχρονο παλληκάρι, φεύγοντας μέσα στη λαίλαπα του πολέμου το 1974 έσωσε το πολύτιμο αυτό κειμήλιο...

Ο Χατζηνικόλας είχε τέσσερα παιδιά: Τον Χατζησάββα, τον Χατζηγιάννη, την Ελένη που παντρεύτηκε στη Σκυλλούρα και μια άλλη κόρη που παντρεύτηκε στο Μένικο. Τα παιδιά του αναφέρονται σε επιγραφή το 1789, άρα γεννήθηκαν γύρω στο 1780 και το 1821 ήταν 20 ως 40 χρονών και ο Χατζηνικόλας γύρω στα 60 - 65.

Οικογένεια του Χατζησάββα, γιου του Χατζηνικόλα

Ο Χατζησάββας παντρεύτηκε την κόρη του Λοϊζή, ενός από τους κουρσάρους που είχαν εγκα-

τασταθεί στη Λάπηθο τον 18ο αιώνα, και ήταν γνωστή ως Κουρσαρού. Το ότι όλα τα παιδιά του Χατζησάββα έδωσαν το όνομα Μαρία σε κόρη τους, είναι ένδειξη ότι αυτό θα ήταν το όνομα της μητέρας τους.

Παιδιά του Χατζησάββα και της Μαρίας - Κουρσαρούς η Χρυσταλλού Ευαγγέλη, η Χατζηουστίνη και ο Λοϊζής [έτος γέννησης 1815].

Α. Η Χρυσταλλού Χατζησάββα Ευαγγέλη είχε οκτώ παιδιά: Ο γιος της Κωσταντής Ευαγγέλη [Α1] είχε παιδιά τον Λοϊζο Ψάθα [γ. 1890], τον Βαγγέλη Ψάθα [γ. 1897], τη Χρυσταλλού Φρυδά και τη Μαρίτσα Χατζηφραγκέσκου. Παιδιά της Μαρίτσας ο Κώστας, ο Σάββας, η Ευγενία Λαζάρου και η Ελλού Νικολαΐδη, που μετοίκησε στη Λευκωσία. Παιδιά της Χρυσταλλούς Φρυδά ο Χρίστος Ψάθας, που είχε παιδιά την Ελένη, τη Χρυσταλλήνη και τον Πανίκο, και η Στασού Π. Βασιλειώτη, που είχε παιδιά τον Ανδρέα, τη Χρυστάλλα Μοτίτη, τη Μάρω Σολωμού, τον Κωστή Μασούρη και τον Νεόφυτο.

Άλλος γιος της Χρυσταλλούς Ευαγγέλη ήταν ο Γιαννής ή Κουτσογιαννής [Α2]

Η κόρη της Χρυσταλλούς Ευαγγέλη Ευφροσύνη Κωσταντή Χατζηλυσάνδρου [Α3] είχε τέσσερις γιους και δυο κόρες.

- Ο Γρηγόρης απέκτησε τέσσερα παιδιά: τον Κώστα, την Υβόνη, τον Νικολή και τη Χρυσούλα.

- Ο Μιλτιάδης μετανάστευσε στις ΗΠΑ

- Ο Αλέξανδρος είχε τέσσερα παιδιά: τον Ανδρέα, τη Φρόσω, τη Μαρούλα και τον Σωτήρη

- Τέταρτος γιος της ο Ευριπίδης.

- Η μια της κόρη Αναστασία Διγενή είχε παιδιά την Ξενού Χαριλή, την Ελένη, τον Ματθαίο, τον Ανδρέα και τον Κώστα.

- Η άλλη κόρη παντρεύτηκε τον Κ. Χατζηκυριάκου και απέκτησε οκτώ παιδιά: τον Κυριάκο, τον Σταύρο, τον Γεώργιο, την Ελένη, την Αναστασία, τη Μαρίτσα Αβραάμ, τη Φρόσω και τον Ανδρέα, που μετανάστευσε στην Αυστραλία.

Η άλλη κόρη της Χρυσταλλούς Ευαγγέλη, σύζυγος του Πάσιου, αδελφού του Παπα Πορφύρη, [Α4] είχε δυο κόρες, την Ευγενία και τη Μαρία. Παιδιά της Μαρίας η Αναστασία, η Ελένη Δημήτρη και η Θεοδώρα Ασπρή.

Η Καλλού Σάββα Πιτζιένη [Α5] είχε δυο παιδιά, την Κωσταντινιά Καβραζώνη και τον Γρηγόρη, που μετανάστευσε στις ΗΠΑ.

Άλλη κόρη της Χρυσταλλούς παντρεύτηκε τον Χρίστο Κακόπιεο [Α6]. Παιδιά του Χρίστου Κακόπιεου [1830-1920]:

-Ο Νικόλας Κακόπιεος μετοίκησε στη Λευκωσία και παντρεύτηκε την Ευανθία Μακρυγιάννη. Τα παιδιά τους είναι ο Σταύρος [1916-2003], ο Γιώργος [γ. 1914, μετανάστης στις ΗΠΑ] και η Ευγενία [1911-1996].

-Ο Λουκάς [1864 -1964] παντρεύτηκε την Ευγενία Πηγασίου [1880-1973]. Ο Λουκάς Κακόπιεος πολέμησε το 1897 στη Θεσσαλία. Παιδιά του Λουκά: ο Γιάννης, που παντρεύτηκε την Ειρήνη, κόρη του Αντωνή Κοιλαρά, η Ειρήνη Ζαβού, η Μαρίτσα Χειλέτη και η Ελένη Πολυκάρπου που μετανάστευσε στις ΗΠΑ. Ο γιος του Λουκά Χρίστος, εθελοντής στον Β Παγκόσμιο πόλεμο, σκοτώθηκε σε δυστύχημα στην Αίγυπτο το 1943. Εθελοντές το 1941 κατατάχθηκαν και τα αδέρφια του Γιώργος και Πηγάσιος Κακόπιεος.

Ο Σάββας ήταν κοινοτάρχης Ελιάς το 1930.

-Η Μαρία, σύζυγος Γεωργιάδη - Παναγίδη [1890-1966], εγκαταστάθηκε στη Λευκωσία. Τα παιδιά της Μαρίας: Χρίστος [1913-1993], Λευκή Θωμά Μιχαηλίδη, Αθηνά [1915-2006], Μιχάλης [1916-1959], Νίκη [1916-1967], Μάχη Κακόπιεου [1929-2012].

-Άλλη κόρη του Χρίστου Κακόπιεου παντρεύτηκε τον Σ. Κακουλλή από τη Λάπηθο και είχαν τρία παιδιά, τον Χριστόδουλο, τον Κυριάκο και τον Διονύσιο.

Άλλη κόρη της Χρυσταλλούς Ευαγγέλη παντρεύτηκε τον Παπα-Παναή [Α7] και απέκτησαν τρία παιδιά: τον Λοή, τον Κωστή και την Αναστασία που μετοίκησε στη Μόρφου.

Όγδοο παιδί της Χρυσταλλούς Ευαγγέλη η Μαριού Χατζηευλάβη [Α8], που είχε τρία παιδιά: Τον Κωστή, την Ελένη και τον Νίκο Ελευθερίου

Παιδί της Ελένης η Αννέττα Χατζηκυπρή, που είχε παιδιά τον Γιάννη, τον Κύπρο [ΗΠΑ], τη Χρυστάλλα Προεστού και την Αναστασία Φιλιππίδου

Παιδιά του Νίκου Ελευθερίου [Λευκωσία]: Μαρία Ελευθερίου - Καφιέρου, Αρετή, Γιώργος, Κώστας, Μιχάλης, Γρηγόρης, Δημητράκης, Ναυσικά, Ζωή.

Β. Η άλλη κόρη του Χατζησάββα ονομάστηκε Ιουστίνη συμβολικά, μια και η Αγία Ιουστίνη συνδέεται με τον Άγιο Κυπριανό.

Η Χατζηιουστίνη απέκτησε 6 παιδιά:

Ο πρωτότοκος γιος της Σάββα πήρε το όνομα

του παππού του. Παιδιά του Σάββα [Β1] η μητέρα της Πολυξένης Τσιάκκα, και η πεθερά του Π. Πηγασίου

Ο Κύπρος Δακτυλιάδης [Β2] είχε επτά παιδιά: την Καλλιόπη Ιερωνύμου, την Αναστασία Παύλου Κορτζή, την Ελεγκού Γιάννη [Κερύνεια], τον Γιαννακό, την Ειρήνη σύζυγο του Γρηγορίου Χατζηλάμπρου, τον Ευριπίδη και τη Ροδού Μαυραδά.

Ο Γεώργιος Βλάχος [Β3] απέκτησε πέντε παιδιά: τον Αρτεμή, την Καλλισθένη, την Ελένη, την Ανδρούλα και την Ευτέρπη.

Το τέταρτο παιδί της Χατζηιουστίνης Πολυξένη Παπαλεξάνδρου [Β4] είχε τρία παιδιά: τη Μαρία Σταύρου, που είχε δυο γιους, τον Αλέξη και τον Γεώργιο, τον Σωτήρη και τον Γιώργο που μετανάστευσε στις ΗΠΑ.

Η άλλη κόρη της Χατζηιουστίνης Αθανασία [Αθασούς] Σταύρου Χριστοδούλου Χατζησταυρινού [Μουκταρούδη] [Β5] είχε έξι παιδιά:

- Η Πολυξένη Τσιακούρη είχε παιδιά την Αθανασία Εγγλεζάκη, τον Σταύρο και τον Χριστόδουλο.

- Ο Γιακουμής είχε παιδιά τον Κώστα, τον Γιώργο, τον Αλέξη, τον Χριστόδουλο, τον Λουκή και την Ειρηνούλα Κτωρίδη

- Παιδιά της Αθασούς ήταν επίσης ο Κωστής και η Ελπίδα, που κτύπησε και έμεινε ανάπηρη.

- Δυο γιοι της Αθασούς παντρεύτηκαν στη Σκυλλούρα, όπου είχαν περιουσία και πήγαιναν για να τη φροντίσουν. Ο Σταύρος είχε παιδιά την Παναγιώτα, τον Τσιολάκκη, που παντρεύτηκε στο Διόριο, τον Χριστόδουλο, που εγκαταστάθηκε στη Λευκωσία, τον Θεοφάνη, που μετανάστευσε στις ΗΠΑ, την Αθανασία και τη Μαρίτσα.

- Ο Ευθύβουλος ή Φουλής, παντρεύτηκε την Ειρήνη και απέκτησαν επτά παιδιά. Η μια κόρη τους, η Χρυστάλλα [1911-1995], παντρεύτηκε τον Βασίλη Πρωτοπαπά και εγκαταστάθηκε στην Κατωκοπιά.

Η Μαρικκού Σπουρδή [Β6], το έκτο παιδί της Χατζηιουστίνης, απέκτησε οκτώ παιδιά: την Αναστασία, τον Δημήτρη, μετανάστευσε στη Μερσίνα, τον Γιάννη, μετανάστη στις ΗΠΑ και τον Γεώργιο.

- Η Μορφιά Κακαρώνα είχε τρεις γιους: τον Γεώργιο, τον Δημήτρη και τον Δημοσθένη, που μετανάστευσε στις ΗΠΑ.

- Η Ευγενία Παγδατή είχε γιο τον Ιωάννη, μετανάστη στις ΗΠΑ.

- Η Ροδού Θεοφάνη παντρεύτηκε στον Άγιο Επίκτητο και απέκτησε παιδιά τον Γιαννακό, τον Γεώργιο, τη Λευκή και τον Φανή.

- Η Καλλιόπη Χαρμαντά είχε οκτώ παιδιά: τον Ιάκωβο, την Αναστασία Ηράκλη, τη Χρυστάλλα Λευκαρίτη και την Ελένη Κτωρίδη, που μετανάστευσαν στις ΗΠΑ, τον Ιωάννη, τη Μαρία Θεοδούλου, την Πολυξένη Χατζηλούκα και τη Δέσποινα, που πέθανε τριών χρονών.

Γ. Ο γιος του Χατζησάββα Λοϊζής [γ. 1815] απέκτησε τέσσερα παιδιά.

Ο Σάββας [Γ1] είχε οκτώ παιδιά: Την Ελεγκού Πελεκάνου, παιδιά της οποίας ήταν ο Σάββας, η Σωτήρα Καράντωνα και η Μαρούλα Χατζηδამιανού, τον Κώστα, με δυο κόρες, την Ευανθία Ψωμά και την Αντιγόνη, που εγκαταστάθηκε στον Πύργο, τον Νικολή, παιδιά του οποίου ήταν ο Σάββας [1880 - 1954], ο Κώστας, ο Ανδρέας, η Ευρυδίκη Θεοδώρου και η Αντιγόνη Ξενή που μετανάστευσαν στις ΗΠΑ και την Αυστραλία.

Την Αναστασία Πηλαβάρη, παιδιά της οποίας ήταν η Μαρίτσα Ζαλιστή και ο Τάκης τον Γιαννακό που είχε παιδιά την Ελένη, τον Σάββα, τον Νικολή και τον Χριστόδουλο την Καλλιόπη, απόγονοι της οποίας ήταν στην Κερύνεια, την Ειρήνη, που είχε παιδιά τον Νίκο, τη Στασούλα και τον Γιάννη και την Κλεανθού, που ήταν άτεκνη.

Ο άλλος γιος του Λοϊζή Κώστας [Γ2] είχε τρία παιδιά: την Παντελού Σαμμούτα που είχε παιδιά τον Λουκή, την Παναγιώτα Χρ. Τσέντα, τη Θεονίτσα Εξαδακτύλου, που εγκαταστάθηκε στον Άγιο Γεώργιο και τη Θεοδώρα Φουλή, που μετανάστευσε στην Αγγλία.

Τον Γιαννακό Λοϊζίδη, ιδρυτή του ομώνυμου ταξιδιωτικού γραφείου, που είχε παιδιά τον Κώστα, τον Ανδρέα, μετανάστη στην Αγγλία, τον Χρίστο, τον Κύπρο και τη Μαρούλα. Εγκαταστάθηκε στη Λευκωσία.

Την Ευανθία Ι. Ψωμά, που είχε παιδιά τον Ανδρέα, μετανάστη στην Αγγλία, τον Κώστα, την Πολυξένη Χριστοφίδη και την Ελλού Ιωάννου.

Ο Λοϊζής αναφέρεται ότι είχε ακόμη δυο κόρες, την Καλλού [Γ3] και τη Μαριεττού [Γ4]

Οικογένεια του Χατζηγιάννη, δεύτερου γιου του Χατζηνικόλα.

Ο Χατζηγιάννης απέκτησε ένα γιο, τον Τζυπρή. Ο Κυπριανός Χατζη Ιωάννου, εγγονός του Χατζηνικόλα, ήταν μέλος της Σχολικής επιτροπής το 1867. Ο Κυπριανός Χατζηνικόλα [Τζυπρής] είχε πέντε παιδιά.

Ο Νικόλας Φάρτος [Α1] είχε τρία παιδιά: Την Ανδρονίκη, την Ελένη που παντρεύτηκε τον Χριστοφή Κουλούτσιο [Πατίχη] και απέκτησε δυο κόρες, τη Νιόβη Χατζηλούκα και την Καλλιόπη Τσαγγαρίδου, και την Αναστασία Ευαγγέλου, που είχε παιδιά την Ελένη Ευαγγέλου-Τριλλίδη, την Ιωάννα, που μετανάστευσε στην Αγγλία και τον Ανδρέα, μετανάστη στη Ν. Αφρική.

Ο Ονουφρής [Α2] ήταν άτεκνος

Η Ελένη Νικόλα Πιπρή [Α3] απέκτησε έξι παιδιά:

- Την Ευρυδίκη,

- Την Ειρήνη Παγδατή, που απέκτησε τέσσερα παιδιά: τον Ανδρέα, τον Νικολή, τη Γιαννούλα Κώστα και την Ελένη Παντελή, που υιοθέτησε η θεία της Ευρυδίκη.

-Η άλλη κόρη της Ελένης Πιπρή Αναστασία Γ. Ιορδάνου είχε παιδιά τον Χρίστο [Τάκη], την Ελένη Χατζηλούκα, τον Ιορδάνη και την Ανδρομάχη [ανύπαντρη]

Παιδιά της Ελένης Χατζηλούκα η Αναστασία και ο Κωνσταντίνος.

Παιδιά του Χρίστου Ιορδάνου η Μάρω Παναγίδη [παιδιά της η Σωτηρούλα, η Χριστίνα και η Άντρη], ο Νίκος [παιδιά του ο Χάρης και ο Χρίστος], ο Γιώργης-ανύπαντρος και η Ντίνα Αντρέα Λάμπρου [παιδιά τους η Μαίρη και ο Λάμπρος]

Παιδιά του Ιορδάνη ο Γιώργος και η Πόλη.

-Η Αντιγόνη Ευαγόρα είχε κόρη την Θέκλα Χατζηδამιανού. Παιδιά της Θέκλας η Αντιγόνη, ο Ευαγόρας, η Λένια και ο Δώρος.

-Η Μαρίτσα Στ. Πατσάλη είχε παιδιά τη Νίκη Παπαπέτρου και τον Κύπρο, μετανάστη στις ΗΠΑ.

-Ο Κώστας εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη.

Απόγονοι της άλλης κόρης του Τζυπρή, της Χρυσταλλούς Λοϊζου Πλουσίου [Α4] είναι:

- Ο Κυπρής, είχε γιο τον Ιωάννη, που εγκαταστάθηκε στη Μόρφου

- Ο Κώστας Πλουσίου, παιδιά του οποίου ήταν η Μελάνθη Ασπρή, ο Γρηγόρης Πλουσίου, μετανάστης στις ΗΠΑ, ο Λοϊζος, ο Γώγος, η Ελένη Γιαννίτα, η Ζαφειρού, η Ροδού, η Χρυσταλλού, που πέθανε μικρή, και η Μαρίτσα, σύζυγος του Χρίστου Πατάτσου, μητέρα του Ιάκωβου Πατάτσου.

Οι κόρες του Γρηγόρη Πλουσίου κληρονόμησαν το σπίτι του Χατζηνικόλα.

- Ο Αρτέμης Πλούσιου. Παιδιά του Αρτέμη Πλούσιου η Χαριτίνη Πλούσιου, σύζυγος του Χρ. Ελισαίου, που εγκαταστάθηκε στην Κερύνεια, ο Βασίλης Πλούσιου. Υπάρχει και η εκδοχή ότι ο Βασίλης Πλούσιου ήταν γιος της Χρυσταλλούς Πλουσίου. Κόρη του η Μαρίτσα Κωστή Μανώλη και κόρη της Μαρίτσας η Ελλού Σταύρου.

- Η Φλουρεντζού που παντρεύτηκε στη Λάπηθο,
- Η Ελένη Ιωάννη Καλαβά, που είχε τρεις γιους: τον Γιώργο Καλαβά, γυμναστή και βαλκανιονίκη, τον Χρίστο, που παντρεύτηκε τη Μαρίτσα και ήταν δάσκαλος στη Μόρφου και τον Λεωνίδα.

Η Μελανή Μιχαήλη [Α5] ήταν το πέμπτο παιδί του Τζυπρή. Είχε δυο κόρες.

-Τη Μαριτσού, μητέρα της Ειρήνης Δαμασκηνού και της Ελένης Καραβία και

-Τη Στασού του Πουρκούρη, παιδιά της οποίας ήταν η Ευγενία Χρυσάνθου, η Μελπού Χαραλάμπους, η Μελανή και ο Χρίστος, μετανάστης στις ΗΠΑ.*

Οι κόρες του Χατζηνικόλα είχαν παντρευτεί εκτός του Καραβά.

Η Ελένη παντρεύτηκε στη Σκυλλούρα. Έμμεσες αναφορές επιβεβαιώνουν την παράδοση. Η Παντελού Χατζηνικόλα, πιθανόν κόρη της, παντρεύτηκε στον Καραβά τον Σέρκη Παττίχη, παππού του Ματθαίου Γεωργίου και έδωσε στην κόρη της το όνομα Ελένη.** Ο Σέρκης ήταν αδελφός του Χριστοφή Παττίχη, που, όπως προαναφέραμε, παντρεύτηκε την Ελένη Παττίχη, απόγονο του Φάρτου.

Ίσως δεν είναι τυχαίο ότι δυο παιδιά της Αθανασίας, εγγονής του Χατζησάββα και του Χριστόδουλου Σταυρινού, ο Σταύρος και ο Ευθύβουλος [1887-1959], είχαν περιουσία στη Σκυλλούρα και παντρεύτηκαν εκεί.

Επίσης, σύμφωνα με μια εκδοχή, απόγονοι της Ελένης Χατζηνικόλα ήταν και η οικογένεια Νίκου Σιακόλα.

Η άλλη κόρη του Χατζηνικόλα είχε παντρευτεί στο Μένιο, όπου τα επόμενα χρόνια αναφέρονται απόγονοι της.

Μια από τις κόρες του Χατζηνικόλα ήταν σύζυγος ιερέα. Στο «Τραούδι του Χατζηνικόλα» αναφέρεται ότι δεν πρόλαβε η κόρη του η παπαδιά να πάει να τον δει ζωντανό.

Πολλοί από τους απογόνους έχουν διακριθεί σε διάφορους τομείς προσφέροντας στην κοινωνική και πνευματική ζωή του Καραβά και όχι μόνο.

*Λοΐζος Ψάθας (1890) γιατρός και
δήμαρχος Καραβά 1949-1953*

*Ιωάννης Χαρμαντάς, βουλευτής
της Ελληνικής Κοινοτικής
Συνέλευσης [1960-1964] και
δήμαρχος Καραβά [1964-1970]*

* Περισσότερα για την οικογένεια στο βιβλίο του Χαράλαμπου Δαμασκηνού Άρωμα Καραβά, έκδοση του ΠΙΚ Λευκωσία 2019

** «Η στετέ μου Παντελού Χατζηνικόλα [1843-1927]... η καταγωγή της ήταν από τη Σκυλλούραν... Το όνομα της κόρης της Παντελούς ήταν Ελένη... το όνομα της γιαγιάς της Λενούς». [Ματθαίου Γεωργίου «Το ημερολόγιο ενός μετανάστη», έκδοση ΠΙΚ, Λευκωσία 2017, σ. 27]

Ξεχωριστή φυσιογνωμία ο ήρωας της ΕΟΚΑ Ιάκωβος Πατάτσος, η μητέρα του οποίου Μαρίτσα ήταν απόγονος του Τζυπρή, εγγονού του Χατζηνικόλα από τον γιο του Χατζηγιάννη.

Οι σημερινοί απόγονοι είναι σκορπισμένοι σε όλη την ελεύθερη Κύπρο και στο εξωτερικό, φέροντας στις αποσκευές τους ένα βαρύ όνομα και έχοντας πόλο έλξης την πατρογονική γη.

*Ιάκωβος Πατάτσος
(1934-1956)*

*Ο ήρωας Ιάκωβος Πατάτσος
απαγχονίστηκε από τους Άγγλους
το 1956.*

*Χρίστος Λουκά Κακόπιερος
Εθελοντής στον Β' Παγκόσμιο
πόλεμο, σκοτώθηκε σε δυστύχημα
στην Αίγυπτο το 1943*

Μαρία Ελευθερίου

Μαρία Ελευθερίου - Γκαφιέρο [1877 – 1953]

Η Μαρία Ελευθερίου κατάγεται από τον Καραβά. Ο πατέρας της Νικόλας Ελευθερίου είναι απόγονος του προύχοντα Λαπήθου – Καραβά, εθνομάρτυρα του 1821, Χατζηνικόλα Λαυρεντίου Πρωτοσυγγέλλου. Η μητέρα της Ελέγκω Χρ. Ζιντίλη κατάγεται από τη Λάρνακα.

Η Μαρία γεννήθηκε στη Λεμεσό. Σπούδασε στο Αρσάκειο Αθηνών και δίδαξε στο Παρθεναγωγείο Λεμεσού και σε ιδιωτική σχολή στη Λεμεσό. Σπούδασε επίσης στη Δραματική Σχολή Αθηνών και δίδαξε ποίηση και απαγγελία στο Ελέναιο Δημοτικό Σχολείο Λευκωσίας. Επίσης δίδαξε δωρεάν απαγγελία και αρχαίο ελληνικό δράμα στο σωματείο «Πνευματική Αδελφότης» Λευκωσίας.

Ανήκει στην ομάδα των πρωτοπόρων που εκτίμησαν τη Λαϊκή Τέχνη της Κύπρου και ασχολήθηκε με τη συλλογή πολύτιμων αντικειμένων. Η συλλογή της περιλαμβάνει κεντήματα, υφαντά, σταμπωτά, είδη ενδυμασίας, σεντόνια, πετσέτες, δαντέλες, χρυσά και αργυρά κοσμήματα, και ξυλόγλυπτα αντικείμενα, ιδιαίτερα σεντούκια της περιοχής Καραβά – Λαπήθου. Η συλλογή αντικειμένων Λαϊκής Τέχνης, που αποτελείται από 280 αντικείμενα, αγοράστηκε από τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ' και δωρήθηκε στην Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών από τον αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο Α'.

Η συλλογή αρχαίων κυπριακών αντικειμένων του ζεύγους Τζόζεφ και Μαρία Γκαφιέρο που αποτελείται από 685 αντικείμενα δωρήθηκε στο Κυπριακό Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας

Πηγή: Αριστείδη Κουδουνάρη, Βιογραφικών Λεξικών Κυπρίων 1800 – 1920, Λευκωσία 2010.

Το εγκόλπιο του
Χατζηνικόλα

Το τραούδι του Χατζηνικόλα που τον Καραβά

Να διπλωθώ, να τριπλωθώ να κάτσω στην καρκόλαν
Τζι ελάτε για ν' ακούσετε για τον Χατζηνικόλαν.

Εκάθετουν, εστέκετουν, τζαι δεν είσεν τερμάνιν,
Τζείνος στον νουν του έβαλλεν να βκάλει έναν φερμάνιν.
Οι γιούες του εμαλλώνναν του, παραίτα πκιον αφέντη!
Παιδικιά του τζαι γειτόνοι του έν' γύρου συντροφκιάν του
Τζαι καρτερούν χαρούμενοι ν' αλλάξει τον χαβάν του.

Παπάσας του μήνυσεν να πάει εις την Χώραν.
Ποσπέρας πέμπουν την γραφήν, που το πωρνόν επήεν
Τζι είπεν του «Καλώς όρισες, σιόρ Χατζηνικόλα,
Να μάθεις είντα σ' έθελα τζι έφερα σε στην Χώραν.»

Λαλεί του ο Παπάσας*: «Ξέρεις γιατί σου μήνυσα
Τζι έφερα σε στην Χώραν, φίλε Χατζηνικόλα;
Ο κόσμος έν' ζηλόφτονος τζαι δεν έσει τερμάνιν.
Ριάλια έσεις περισσά. Έβκαλ' έναν φερμάνιν..»

Τζείνος 'πο τζει ελάεν του, τούτος πο' δα αδροίκαν
Τζι ώσι να του το ξαναπει, τ' άσπρα εμετρηθήκαν.
Εφτά πουντζιά εμέτρησεν τζι έβκαλεν το φερμάνιν
Τζι εστράφην εις τον Καραβάν με μιαν μιάλην χάρην.

Το πικραμμένον Σάβατον επήεν στο τσιουβλίτζιν,
έκατσεν τζι ήπιεν τζαι καπνόν μαζίν με τον ζαπίτην,
ως τζι ο μεμούρης του χωρκού εβρέθην στο τσιουβλίτζιν**
τζι εκάτσαν τζι ήπιαν τζαι καβέν εις το δикόν του σπίτιν.

Την Τζεγκατζήν που το πωρνόν πάει στην εκκλησιάν
να κάμει τζαι την προσευχήν, γιαν' έν' τζαι τούτη χρεία.
Την Τζεγκατζήν που το πωρνόν τα σπιδκια του 'βουλλώσαν
επιάσαν τον Τζυπριανόν τζαι τζείνον εδκιαζώσαν,
τζι επήαν εις την εκκλησιάν νά βρουν Χατζηνικόλαν
να τον δκιαζώσουν τζαι να παν βουρώντα εις την Χώραν.

Φορεί ζιμπούνιν σσεπταρίν, στην τζεφαλήν του σιάλιν,
η γούννα του 'τουν πράσινη, η ζώστρα του 'τουν άλια,
πουκάμισον χελαλιέ, ογδόντα δκυο ριάλια,
τζισμέδες του 'τουν κότσινοι. Είντα 'ν' τούτα τα χάλια!

Την συκαμιάν κλαεύκουν την, πιο κάτω βκάλλει νάτζιν,
της ώρας σιερώνουν τον παίρνουν τον στο κονάτζιν.

* Πρόκειται για τον Παπασάββα οικονόμο, πρώτο του εξάδελφο, πατέρα των αδελφών Θησέα.

** Το τσιφλίκι της Ελιάς

Που τον θωρεί ο Μεχμέταγας, επήρην τον το κλάμαν
το κλάμαν τζαι το κούντζισμαν για το τζυνούρκον δράμαν.
Εσφικταγκαλιαστήκασιν τζι εγλυκοφιληθήκαν
τζαι είπεν του «Ογλάρον σου, ογλούμ Χατζηνικόλα».
Επολογήθην τζι είπεν τους, με πλήξες, με χολάδες:
«Έσετε γειαν, έσετε γειαν τζι εσείς, ούλ' οι αγάδες».

Ούλος ο κόσμος το λαλεί, τζαι ούλος το φωνάζει,
φτωχούς, παπάες τζι άρκοντες, μπορεί τζαι τους ποσπάζει.
Την μούλαν του εξήτησεν για να καβαλλιτζέψει
κανένας δεν εβρέθηκεν πίσω να τον ιστρέψει.

Παιδικιά του τζαι γειτόνοι του έν' ταπισόν του δράμαν,
εκλαίασιν τζι εφύρνουνταν ούλοι τους που το κλάμαν
τζαι τζείνη η γεναίκα του έππεσεν τζι ελλυώθην
εγλώμιανεν η όψη της τζι επικροπαραδόθην.

Ο γιος του, ο Χατζησάβας του, επήαιννεν μιτά του
να τον θωρούν τ' αμμάδκια του, να σβήνουν τα λαμπρά του.
Όσον τζι εξωμακρύσασιν ως τζι έξω στο τσιουβλίτζιν
ακούει τον γέρον τζαι λαλεί λυπητερά του γιου του:
«Ννα τ' ανοικτάρκα, γιούλλη μου, τζαι πάαιννε στο σπίτιν
σαιρέτα μου τους φίλους μου τζαι τζείνον τον Κονόμον
τζαι τον Μακαριώτατον τζι εγιώ βαστώ τον πόνον.»

Όσον τζαι παν τζαι μπαίννουσιν στην πικραμμένην Χώραν
τζαι ποσπασιάν δεν ήβρεν πκιον, είντα να κάμει τώρα!
Στην συκαμιάν του Σαραγιού τζαι τζει χαμαί που μείναν
τζαι τον Μακαριώτατον κρεμάμενον τον είδαν.
Ευτύς εποκουππίστηκεν σαν ήτουν στην καβάλλαν
την φυλακήν αννοιξαν την τζαι μέσα τον εβάλαν.
Δεν ήτουν πλήξη για καμός μιαλλύπτερος να το' ρτει
μήτε νερόν να μπόρ' α πιει, μήτε ψουμίν να φάει.

Την Τρίτην απού το πωρνόν, βάλλει φωνήν, τελλάλι,
βκάλλουν τον που την φυλακήν τζαι πάσιν γιάλι - άλι
τζαι παίρνουν τον εις τον βαλήν, απόφασην να βκάλει.
Θέλεις τζι έν' με το θέλημαν, θέλεις τζι έν' με το ζόριν,
τάσσει της Παναΐας μας ούλλον του το λιοχώριν.

«Θεγέ μου τζαι λυπήθου με, κάμε δικαίαν κρίσιν!»
Πουντζιά πενήντα του ζητούν τζαι τζείνος αποκρίθην,
Το μετζιλίσιν έκρινεν να τον εξαπολύσει.
Υπογραφή έν' πόφτασεν εις του βαλή το σέριν:
«Χατζηνικόλαν σκότωσε! Κανένας 'εν τον θέλει!»

Η κόρη του η παπαδικιά εσάζετουν να πάει
Τζαι τζείνον παραδώσασιν στα σέρκα του τζελλάττη
που τον εποτζεφάλισεν, η κόρη του ώσπου νάρτει.

Καταγραφή στον Καραβά από τον Νέαρχο Κληρίδη το 1920.

Δημοσιεύτηκε στο βιβλίο Καραβάς, έκδοση της ΑΕΚ Καραβά, 1969, σσ. 195-199

Ορολογία

σσετταρίν	πορτοκαλί ύφασμα από μετάξι και νήμα
άλια	κόκκινη μεταξωτή
χελαλιέ	μεταξωτό
τζισμέδες	ποδίνες
νάτζιν	τρυφερός βλαστός

Ευθύβουλος Χατζηευθυβούλου

Στην Σκυλλούρα στις αρχές του 20ού αι. έφτασαν από τον Καραβά δυο αδέρφια και παντρεύτηκαν.

Ο μεγαλύτερος αδελφός ήταν ο Σταύρος Χριστοδούλου Μουκταρουδιού και ο μικρότερος Ευθύβουλος [Φουλής].

Ο Σταύρος παντρεύτηκε με την Ειρήνη, η οποία ετύγχανε να είναι και η μαμμή του χωριού. Μαζί απέκτησαν έξι παιδιά: την Παναγιώτα, τον Τσιολάκκη, τον Χριστόδουλον, τον Θεοφάνη, την Αθανασία και την Μαρίτσαν.

Ο Τσιολάκης παντρεύτηκε στο χωρίον Διόριος, ο Χριστόδουλος παντρεύτηκε στη Λευκωσία, όπου τα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή είχε βιομηχανία κατασκευής τσιμεντομπλόκ.

Ο Θεοφάνης μετανάστευσε στην Αμερική.

Η Παναγιώτα παντρεύτηκε στη Σκυλλούρα, αλλά απέθανεν γρήγορα από αυτοκινητιστικό δυστύχημα, αφήνοντας ορφανά πολλά παιδιά.

Η Αθανασία και η Μαρίτσα και αυτές παντρεύτηκαν στη Σκυλλούρα, όπου ζούσαν μέχρι τον εκτοπισμό τους, λόγω της τουρκικής εισβολής.

Ο Σταύρος ασχολείτο με την γεωργία και απέθανεν το 1949. Η γυναίκα του Ειρήνη πέθανε το 1968. Πρέπει να είχαν μεγάλη κτηματική περιουσία, γιατί τα παιδιά τους ήταν ευκατάστατα και μορφωμένα για την εποχή εκείνη. Εννοείται και τα εγγόνια του Σταύρου και της Ειρήνης.

Ο Ευθύβουλος [Φουλής] παντρεύτηκε περί το 1910 την Ειρήνη Ανδρέου και της Ευφροσύνης. Μαζί απέκτησαν επτά παιδιά, 5 αγόρια και 2 κορίτσια. Κατά ημερομηνία γέννησης, πρώτη ήταν η Χρυστάλλα, που παντρεύτηκε στην Κατωκοπιά τον Βασίλη Πρωτοπαπά, αποκτώντας μαζί του 8 παιδιά. Απεβίωσε το 1995 σε ηλικία 84 ετών στην προσφυγιά.

Δεύτερον παιδί ήταν ο Αντρέας, ο οποίος ξενιτεύτηκε πολύ γρήγορα στην Αγγλία. Επέστρεψε στην Κύπρο τη δεκαετία του 1950, παντρεύτηκε τη Θεοδώρα από τον Καραβά και επέστρεψε πάλιν στην Αγγλία. Απέκτησε με τη Θεοδώρα δυο κορίτσια. Το επάγγελμά του ήταν κουρέας. Απεβίωσε το 1998 σε ηλικία 84 ετών.

Τρίτος στην σειρά ήταν ο Παναγιώτης, γεννηθείς το 1916. Παντρεύτηκε τη Χρυστάλλα Λαβίθη από τον Άγιον Βασίλειον και μαζί απέκτησαν πέ-

ντε παιδιά, 3 κορίτσια και 2 αγόρια. Κατοικούσε στη Σκυλλούρα, επαγγέλλετο τον κουρέα, είχε μπακάλικο [Λαϊκή Αγορά], είχε μεγάλη κτηματική περιουσία και ήταν ο καλύτερος γεωργός της Σκυλλούρας. Απεβίωσε το 2000 84 ετών.

Τέταρτος στη σειρά ήταν ο Χριστόδουλος, που γεννήθηκε το 1918. Γρήγορα έφυγε από το χωριό και δημιούργησε ξενοδοχείο στη Λευκωσία, το ΚΥΠΡΟΣ, με το οποίο ασχολείτο αρκετά χρόνια. Παντρεύτηκε την Δέσποιναν από τη Χάρτζιαν επαρχίας Κερύνειας και απέκτησαν μαζί τρία παιδιά, δυο κορίτσια και ένα αγόρι. Απεβίωσε το 2004 σε ηλικία 86 ετών.

Πέμπτος στην σειρά ήταν ο Κώστας, ο γαλανομάτης θείος, ο οποίος έμοιαζε πολύ με την γαλανομάταν γιαγιά του από τον πατέρα του Φουλή. Ο Κώστας γεννήθηκε το 1921 και παντρεύτηκε στον Γερόλακκο, την Μαρίτσαν Κυπριανού. Εργαζόταν μέχρι την ημέρα που σκοτώθηκε σε αυτοκινητιστικό δυστύχημα τον Μάρτιον του 1978 στην εταιρεία Ρέτζις. Μαζί με την Μαρίτσαν απέκτησαν τρία αγόρια.

Έκτος στην σειρά ήταν ο Ιωάννης, που γεννήθηκε το 1923. Ήταν γεωργοκτηνοτρόφος και εργαζόταν μέχρι τα 65 του χρόνια στα Ηνωμένα Έθνη, την Ειρηνευτική Δύναμη Κύπρου. Παντρεύτηκε το 1947 την Αναστασία Σολωμού και απέκτησαν μαζί επτά παιδιά, 4 κορίτσια και 3 αγόρια. Κατοικούσαν στη Σκυλλούρα μέχρι την Τουρκική εισβολή και απεβίωσε στη Λευκωσία το 2012, 89 ετών.

Έβδομη στην σειρά ήταν η Μαρούλα, που γεννήθηκε το 1930. Παντρεύτηκε τον Αντρέαν Σταύρου Καναρίνη από τον Κοντεμένο και απέκτησαν μαζί έξι παιδιά, 3 κορίτσια και 3 αγόρια. Πέθανε το 2019 στην Λεμεσό σε ηλικία 89 ετών.

Ο Ευθύβουλος ήταν στα νιάτα του ένας δραστήριος άνθρωπος. Είχε δημιουργήσει κτηματική περιουσία μεγάλη στην Σκυλλούρα. Έκτισεν έναν μεγάλο κτήριο, το περιβόητον Χάνι του Φουλής στην Σκυλλούρα, έναν πολύ ψηλόν κτίριον, το οποίον υφίσταται μέχρι σήμερα στην κατεχόμενη Σκυλλούρα. Απεβίωσε το 1959 στην Σκυλλούρα σε ηλικία 72 ετών.

Η γυναίκα του Ειρήνη [Φουλίνα] ζούσε μέχρι τον Σεπτέμβριον του 1971 και απεβίωσε στην Σκυλλούρα σε ηλικία 84 ετών. Είχε πλήθος εγγονιών και δισεγγόνων όταν απεβίωσε.

Από επίσκεψη λειτουργών του Υπουργείου Γεωργίας πριν το 1974 σε λεμονόκηπους του Καραβά

Δεν ξεχνούμε το λεμόνι

Ανδρέας Ν. Χαραλάμπους

Μαργαρίτα Χαραλάμπους Τομασίδου

Ο Καραβάς μας είναι κτισμένος σε μια λωρίδα γης, ανάμεσα στη θάλασσα και στον Πενταδάκτυλο. Το πλάτος της λωρίδας αυτής δεν ξεπερνά τα τέσσερα χιλιόμετρα. Τα σπίτια περιτριγυρίζονται από περιβόλια. Στην περιοχή κυριαρχεί το πράσινο χρώμα από τους λεμονόκηπους που, σε συνδυασμό με το γαλάζιο της θάλασσας, δημιουργεί μια εντυπωσιακή εικόνα. Πολλοί επισκέπτες χαρακτήρισαν τον τόπο αυτό ως παραδεισένιο και άλλοι ως τόπο που μόνο σε παραμύθι μπορούσε κάποιος να δει.

Ο Καραβάς ήταν γνωστός για την ενασχόληση των κατοίκων του με τη λεμονοκαλλιέργεια. Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι του Καραβά, άλλοι σε μικρή κι άλλοι σε μεγάλη κλίμακα, ασχολούνταν με την λεμονοκαλλιέργεια, ενισχύοντας έτσι το εισόδημα της οικογένειας.

Η λεμονοκαλλιέργεια στον Καραβά φαίνεται πως ήταν γνωστή στους κατοίκους του Καραβά από τον 15ο αιώνα. Οι εδαφολογικές και οι κλιματολογικές συνθήκες (ήπιοι χειμώνες και δροσερά καλοκαίρια) και το νερό που έτρεχε ασταμάτητα από τον κεφαλόβρυσο της κοινότητάς μας και πότιζε τους λεμονόκηπους ήταν βοηθητικοί παράγοντες για αυτή την καλλιέργεια. Μαζί με αυτά, ευνοϊκός παράγοντας ήταν και η εργατικότητα των Καραβιωτών, που δεν έχαναν ευκαιρία να επιμορφώνονται για την λεμονοκαλλιέργεια. Λειτουργοί του Υπουργείου Γεωργίας επισκέπτονταν τον Καραβά, συνομιλούσαν με τους λεμονοπαραγωγούς, έκαναν εισηγήσεις για βελτίωση των τρόπων καλλιέργειας, για την αντιμετώπιση των ασθε-

Εκπαιδευτικά μαθήματα σε λεμονοπαραγωγούς στον Καραβά

νείων και αύξηση και βελτίωση της παραγωγής. Έτσι οι Καραβιώτες είχαν ψηλά εισοδήματα και η λεμονοκαλλιέργεια γινόταν όλο και πιο προσοδοφόρα. Η επιμόρφωση γινόταν με διαλέξεις σε κλειστούς χώρους και με επισκέψεις στα περιβόλια.

Οι λεμονιές που καλλιεργούσαν οι Καραβιώτες, όπως και οι Λαπηθιώτες και κάτοικοι άλλων κοινοτήτων της Επαρχίας Κερύνειας ήταν ιδιαίτερα ανθεκτικές σε κάποιες ασθένειες και τα λεμόνια τους εξαιρετικής ποιότητας, χυμώδη και με πολύ λίγους σπόρους. Η ποικιλία αυτή άρχιζε την παραγωγή λεμονιών τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο, περίοδο με μεγάλη ζήτηση από το εξωτερικό και με ιδιαίτερα ελκυστικές τιμές και συνέχιζε μέχρι τον Μάρτη και τον Απρίλη.

Όπως επαγγελματικά γινόταν η καλλιέργεια των λεμονόδενδρων, με τον ίδιο επαγγελματικό τρόπο γινόταν και η συγκομιδή. Τα λεμόνια που προορίζονταν για εξαγωγή επιλέγονταν ώστε να έχουν ορισμένο μέγεθος και ομοιόμορφη όψη και κόβονταν από εργάτριες που

Συλλογή λεμονιών από Καραβιώτισσες

έρχονταν από διάφορα μέρη της Κύπρου, για παράδειγμα από χωριά της Μεσαορίας. Τοποθετούνταν σε ζεμπύλια και ακολούθως σε μεγάλα κοφίνια, όλα ντυμένα με σακούλα για να μην γδέρνονται, για την μεταφορά των στο σωρό, σε χώρο όπου είχε πρόσβαση το φορτηγό που θα τα μεταφέρει. Εκεί γινόταν η καταμέτρηση, η τοποθέτηση τους σε ξύλινα κιβώτια και η φόρτωση. Πολλοί παραγωγοί συνήθιζαν να ετοιμάζουν φαγητό για το γεύμα των εργατών – εργατριών. Κατά την περίοδο της εκκοπής πολλά λεωφορεία έφθαναν καθημερινά στον Καραβά για να μεταφέρουν τις εργάτριες.

Τα λεμόνια, που ήταν ακατάλληλα για εξαγωγή, πωλούνταν για λεμονάδα σε άτομα ή εταιρείες, όπως η ΚΕΑΝ και ο Λανίτης.

Η εμπορία των λεμονιών γινόταν με διάφορους τρόπους. Συνήθως υπήρχαν οι έμποροι – εξαγωγείς. Οι περισσότεροι κατάγονταν από την Αμμόχωστο και φρόντιζαν για τη συσκευασία και εξαγωγή τους. Όπως αναφέρει ο αείμνηστος Καραβιώτης Σωτήρης Κονομής σε μελέτη που έκανε για τη λεμονοκαλλιέργεια στον Καραβά, σημαντικό ρόλο διεδραμάτιζαν και οι Καραβιώτες αντιπρόσωποι των εμπόρων Γεώργιος Χατζηγεωργίου, Ευριπίδης και Πραξιτέλης Πελεκάνου, Κωστής Κύρκου (Κούστρουπος), Νικόλας Μοτίτης, Ανδρέας Γιάλλουρος,

Ιωάννης Χατζηλούκας, Κυριάκος Κληρίδης, Δημητράκης Ασπρής, Σταύρος και Πετρής Τσιακούρης, Γεώργιος Καννιός, Κώστας Λοϊζίδης, Χριστόδουλος Νεοφύτου, Σταύρος Χριστούδιας, Σπυράκης Κοζάκος κ.ά.

Σύμφωνα με τον Σ. Κονομή, το 1954 οι Καραβιώτες παραγωγοί ίδρυσαν τη Συνεργατική Εταιρεία Λεμονοπαραγωγών Καραβά. Πρώτα μέλη της Επιτροπής ήταν ο Ιωάννης Χατζηλούκας, ο Χαράλαμπος Τσιριπίλλος, ο Τάκης Ιορδάνου, ο Κυριάκος Δημητριάδης και ο Δημήτρης Κιτρομήλης. Πρώτος έμμισθος γραμματέας ήταν ο Ιωακείμ Προεστός και μετά ο Σάββας Παφίτης. Το γραφείο όπου στεγάστηκε η Εταιρεία ήταν στην οδό Ερμού 30, δίπλα από το κατάστημα του Πολύδωρου Χατζηλούκα. Ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στη λεμονοκαλλιέργεια έδωσε η ίδρυση της ΣΕΛΕΚ (Συνεργατική Ένωση Λεμονοπαραγωγών Επαρχίας Κερύνειας), το 1962. Πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου της ΣΕΛΕΚ ήταν ο Ιωάννης Χαρμαντάς. Στο πρώτο διοικητικό συμβούλιο συμμετείχαν και οι Καραβιώτες Λουκής Δημητρίου και Γεώργιος Πατσαλοσαββής. Γραμματέας της ΣΕΛΕΚ διετέλεσε για πολλά χρόνια ο Καραβιώτης Μιχάλης Πατσάλης. Παράρτημα της ΣΕΛΕΚ λειτουργούσε και στον Καραβά. Πρώτος γραμματέας του Παραρτήματος ήταν ο Σάββας

Επίσκεψη εμπόρων λεμονιών στον Καραβά - 1967

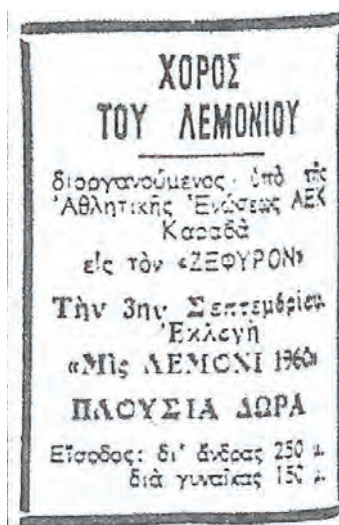

Παφίτης τον οποίο διαδέχτηκε ο Φραγκίσκος Χατζηφραγκίσκου. Το 1971 η ΣΕΛΕΚ δημιούργησε το δικό της συσκευαστήριο στην Αμμόχωστο και έγινε ο μεγαλύτερος εξαγωγέας λεμονιών στην Κύπρο. Η λεμονοκαλλιέργεια έφερε μεγάλα εισοδήματα στους παραγωγούς, γι' αυτό και το βιοτικό επίπεδο των Καραβιωτών είχε ανεβεί σημαντικά. Οι Καραβιώτες λεμονοπαραγωγοί κατά την περίοδο 1973-74 εισέπραξαν 1 000 000 περίπου λίρες από την πώληση 65 000 000 λεμονιών.

Οι κάτοικοι του Καραβά τιμούσαν το κατ' εξοχήν προϊόν του τόπου με διάφορους τρόπους. Η κυριότερη εκδήλωση ήταν Ο Χορός του Λεμονιού. Γινόταν μια φορά τον χρόνο, συνήθως τον μήνα που ξεκινούσε η συγκομιδή, τον Σεπτέμβρη. Ήταν ίσως το πιο κοσμικό γεγονός για τους Καραβιώτες. Γινόταν συνήθως σ' ένα από τα παραθαλάσσια κέντρα του Καραβά. Δεν υπάρχει αναφορά για οργάνωση παρόμοιας εκδήλωσης προς τιμή του λεμονιού σε άλλη περιοχή της Κύπρου.

Στην εκδήλωση αυτή συνήθως υπήρχε ζωντανή μουσική με χορό και πλούσιο φαγητό και ποτό. Συμμετείχαν πάρα πολλοί Καραβιώτες, απόδημοι, επισκέπτες από άλλα μέρη της Κύπρου και τουρίστες, κυρίως τα τελευταία χρόνια πριν την τουρκική εισβολή. Η εκδήλωση διαφημιζόταν και στον κυπριακό τύπο, ώστε να ενημερωθούν όλοι για το κοσμικό γεγονός και να παρευρεθούν, όσοι ενδιαφέρονταν. Ενδιαφέρουσα η διαφήμιση στον Φιλελεύθερο της 16ης Αυγούστου 1960. Στην εκδήλωση αυτή περιλαμβάνονταν και χοροί από τους παρευρισκομένους, ποιήματα και τραγούδια.

Η προσοχή όλων συγκεντρωνόταν στα δύο κυριότερα κοσμικά γεγονότα της εκδήλωσης,

Συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου της ΣΕΛΕΚ

στον Χορό του Λεμονιού και στην εκλογή της Μις Λεμόνι.

Στον Χορό του Λεμονιού τα ζευγάρια τοποθετούσαν ένα λεμόνι στο μέτωπό τους και χόρευαν στον ρυθμό της μουσικής. Έπρεπε να ακολουθείται ο ρυθμός της μουσικής που εκτελούσε η ορχήστρα, να μην στηρίζεται το λεμόνι με οποιονδήποτε τρόπο (πχ με τα γυαλιά) και να μην αγγίξει κάποιος το λεμόνι με το χέρι. Όταν έπεφτε το λεμόνι από το μέτωπο των ζευγαριών, αυτό έχανε και αποχωρούσε από τον διαγωνισμό. Το ζευγάρι που έμενε τελευταίο με το λεμόνι στο μέτωπο ήταν ο νικητής του χορού του λεμονιού. Το βραβείο ήταν χρυσή καρφίτσα με ομοίωμα λεμονιού για την κοπέλα του ζευγαριού. Βραβεύονταν επίσης και οι δεύτεροι και τρίτοι νικητές.

Η δεύτερη σημαντική εκδήλωση της χορευτικής βραδιάς ήταν η εκλογή της Μις Λεμόνι. Τα ζευγάρια που συμμετείχαν στον διαγωνισμό χόρευαν και η κριτική επιτροπή, που ήταν ορισμένη γι' αυτό τον διαγωνισμό, επέλεγε την ομορφότερη της βραδιάς, την Μις Λεμόνι. Το έπαθλο ήταν και πάλι η χρυσή καρφίτσα με το λεμόνι. Βραβεύονταν επίσης και η δεύτερη και η τρίτη νικήτρια της βραδιάς.

Ο χορός του λεμονιού οργανώθηκε για πρώτη φορά στον Καραβά το 1951, στο παραθαλάσσιο κέντρο «Ζέφυρος». Από τότε ο χορός του λεμονιού οργανωνόταν κάθε χρόνο σε ένα από τα κέντρα του Καραβά, στον Ζέφυρο, στον Χρυσό Βράχο, στην Πράσινη Κοιλιάδα, με εξαίρεση δύο χρονιές. Το 1956 λόγω περιορισμών από τους Βρετανούς και το 1964 λόγω της έκρυθμης κατάστασης με τις απειλές της Τουρκίας για στρατιωτική επέμβαση.

Για τους προ του 1974 χορούς του λεμονιού δεν βρέθηκαν πολλές πληροφορίες. Στο μέλλον θα ήταν καλό να γίνει οργανωμένη έρευνα για τη συλλογή πληροφοριών (που έγινε ο καθένας, νικητές στους διαγωνισμούς, οργανωτές κλπ). Από τις λίγες πληροφορίες που έχου-

Στους λεμονοκήπους του Καραβά, 1967

με για τους διαγωνισμούς, αναφέρουμε ότι το 1969 Μις Λεμόνι είχε ανακηρυχθεί η Βούλα Καντωνίδου από τον Καραβά και την Λάπηθο κάτοικος ΗΠΑ, αργότερα σύζυγος του Κωστάκη Ιωάννου Τσέντα, η οποία είχε χορέψει με τον Πανίκο Τσέντα.

Το 1973 ήταν ο τελευταίος χορός του λεμονιού που οργανώθηκε στον Καραβά. Είχε γίνει στο κέντρο Churchill Gardens και Μις Λεμόνι είχε αναδειχθεί η Ρία Κόμπου, κάτοικος Νότιας Αφρικής, θυγατέρα της Αλίκης Σπανούδη - Κόμπου από τον Καραβά και του Κυριάκου Κόμπου από την Κερύνεια, κατοίκων Νότιας Αφρικής και εγγονή της Μαρίτσας Σπανούδη που έμενε στην οδό Ερμού.

Μετά την τουρκική εισβολή ο Χορός του Λεμονιού ξαναζωντανεύει, μακριά όμως από τον Καραβά, όχι στο Ζέφυρο, στην Πράσινη Κοιλιά-δα ή στο CHURCHILL Gardens. Τον Σεπτέμβριο του 1987 οι Καραβιώτες ξανασυναντώνται για να χορέψουν τον Χορό του Λεμονιού και να βγάλουν τη Μις Λεμόνι, μακριά όμως από τον αγαπημένο Καραβά.

Ο πρώτος χορός του λεμονιού στην προσφυγιά έγινε στις 26 Σεπτεμβρίου του 1987 στο κέντρο Φράκτης στη Λευκωσία. Βραβεύτηκαν με πρώτο βραβείο η Έλενα και ο Φραγκίσκος Χατζηφραγκίσκου, με δεύτερο η Νούλα Φρακούδη και ο Τάσος Καραβιώτης και με τρίτο η Σούλα και ο Χάρης Κωνσταντούρη. Στον διαγωνισμό για τη Μις Λεμόνι πήραν πρώτο, δεύτερο και τρίτο βραβείο η Μαρία Πιτσιλλίδου, η Μαρία Γεωργίου και η Άντρη Αριστοδήμου αντίστοιχα.

Από τότε και κάθε χρόνο, με ελάχιστες εξαιρέσεις, οργανώνεται ο χορός του λεμονιού, στον οποίο οι Καραβιώτες και φίλοι του Καραβά, με τη μαζική παρουσία τους, συναντιούνται και ξαναζωντανεύουν το έθιμο αυτό. Τα βραβεία είναι τα ίδια με αυτά που απονέμονταν στον Καραβά, πριν το 1974.

Από την ίδρυση του Σωματείου το 1987 στα-

Επίσκεψη φρουτεμπόρων Φιλλανδίας, Ολλανδίας στη Λάπηθο και στον Καραβά - 1967

μάτησε να διεξαχθεί ο διαγωνισμός για ανάδειξη της Μις Λεμόνι. Η ομορφιά της ψυχής, του χαρακτήρα και του σώματος των Καραβιώτισσων είναι στον υπέρτατο βαθμό, γι' αυτό και ανακηρύσσονται όλες Μις Λεμόνι.

Σημαντικό ρόλο στην οργάνωση του χορού του λεμονιού τα τελευταία χρόνια διαδραματίζει το Συμβούλιο Νεολαίας του Δήμου Καραβά με την παρουσία των νέων μας και με τη συμμετοχή του χορευτικού του συγκροτήματος. Στον διαγωνισμό βραβεύεται με ξεχωριστό βραβείο και ζευγάρι από τη νεολαία.

Στους χορούς του λεμονιού προσκαλούνται και συνήθως παρευρίσκονται αντιπροσωπείες από τους αδελοποιημένους με τον Δήμο Καραβά Δήμους από την Ελλάδα, από τα Κύθηρα, τους Λειψούς και το Αμύνταιο Φλώρινας.

Το λεμόνι τιμάται κάθε χρόνο και από τους αποδήμους μας. Οργανώνονται χοροί του λεμονιού από το Σωματείο Λάμπουσα στις ΗΠΑ, τον Σύνδεσμο Αποδήμων Λαπήθου, Καραβά και Περιχώρων στη Μεγάλη Βρετανία και το Σωματείο Λάμπουσα στην Αυστραλία.

Ο Χορός του Λεμονιού ξαναζωντανεύει τη μνήμη του Κατεχόμενου Καραβά μας, τις συνήθειες, τις ασχολίες μας, τους γονείς και τους παππούδες μας που δούλεψαν σκληρά μέσα στα χωράφια για να δημιουργήσουν τα περιβόλια, να αναστήσουν, όπως έλεγαν, τα λεμονόδενδρα τους. Δεν τα χαρίζουμε στους σφετεριστές των περιουσιών μας, σε όποια κατάσταση κι αν είναι σήμερα. Η θύμηση και η αποφασιστικότητα για επιστροφή θα μας χαρακτηρίζει πάντα.

Σημείωση: Η εργασία αυτή παρουσιάστηκε στην εκδήλωση που οργάνωσε το Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς», στις 28 Νοεμβρίου 2021, αντί του Χορού του Λεμονιού, που δεν πραγματοποιήθηκε λόγω των περιοριστικών μέτρων του Υπουργείου Υγείας.

Ο Σιοίρος όπως φαίνεται από το Mare Monte

Ο Χαράλαμπος Δαμασκηνός

Ο Σιοίρος

Χαράλαμπος Δαμασκηνός

Ένας μεγάλος βράχος ξεπροβάλλει σαν να αναδύεται μέσα από τη γαλάζια θάλασσα. Είναι περί τα 800-1000 μέτρα από την ακτή. Αυτό το νησάκι το ονομάζουν Σιοίρον. Έχει αυτό το περίεργο σχήμα ενός απολιθωμένου χοίρου.

Μια ζωντανή παράδοση που ήτο στο στόμα και τα πιστεύω των κατοίκων της περιοχής, όπως την άκουσα και εγώ από τους παππούδες μου: Ήταν μια φορά και έναν καιρό ένας αγριόχοιρος, ο οποίος κολυμπούσε στη θάλασσα, ερχόταν από κάπου από την Μικρά Ασία. Έβγαινε στη στεριά και έκανε μεγάλη ζημιιά στα περιβόλια και τα σπαρτά και τους κήπους της περιοχής. Εάν εβρέθετο άνθρωπος μπροστά του ήτο καταδικασμένος. Δεν γλύτωνε. Μετά από την καταστροφή ο αγριόχοιρος γύριζε στα λημέρια του, στα βουνά της αντικρινής Καραμανιάς. Οι κάτοικοι της περιοχής επικαλέστηκαν τη βοήθεια της Παναγίας της Αχειροποιήτου να τους προστατεύσει για να γλυτώσουν από τον αγριόχοιρο. Η Παναγία Αχειροποίητος έκανε το θαύμα της. Ο αγριόχοιρος έγινε πέτρα εκεί μέσα στη θάλασσα και ο κόσμος γλύτωσε από τα κακά.

Η παράδοση τροφοδοτήθηκε από τα γεγονότα. Η Λάμπουσα καταστράφηκε από τις επιδρομές των Σαρακηνών – Αράβων. Τους κακούς Σαρακηνούς, τους κουρσάρους – πειρατές οι άνθρωποι τους είδαν με τα μάτια της φαντασίας να μοιάζουν με ένα άγριο θηρίο, αγριόχοιρο. Η ύπαρξη του βράχου μέσα στη θάλασσα έδωσε τροφή στη φαντασία για να συμπληρωθεί αυτή η παράδοση.

Ο Σιοίρος στα παιδικά μας χρόνια ήτο το μέρος για να δείξουμε τις κολυμβητικές μας ικανότητες. Έτσι, καθώς ευρίσκετο περί τα 800 μέτρα από την ακτή, ήτο μια πρόκληση:

- Ξέρεις να κολυμπάς;
- Μπορείς να κολυμπήσεις μέχρι τον Σιοίρον;
- Ιδού ο Σιοίρος, ιδού το πήδημα.

Και ριχνόμαστε. Κολυμπούσαμε για ώρες. Δεν ήτο μόνο ο πηγαιμός, ήτο και η επιστροφή. Εκεί στο πέλαγος δεν υπήρχε στεριά για να πατήσουμε να ξεκουραστούμε, να αναπνεύσουμε. Δύσκολο εγχείρημα. Κι όμως τα καταφέραμε για να έχουμε ύστερα να λέμε.

-Εγώ κολύμπησα μέχρι εκεί στον Σιοίρον.

*Απόσπασμα από το βιβλίο του Χαράλαμπου Δαμασκηνού Άρωμα Καραβά

Ο Σιοίρος

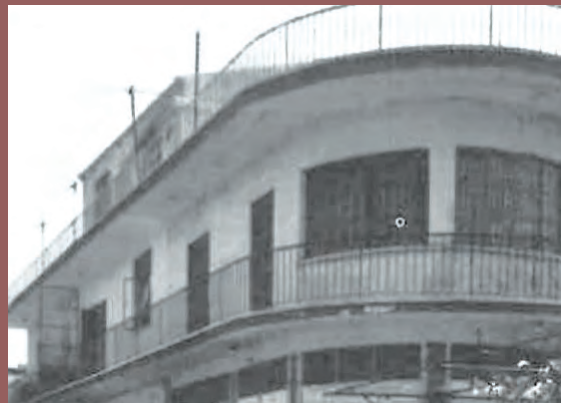

Σκανάρετε εδώ και παρακολουθείστε στο κινητό ή το tablet σας το φιλμάκι «Ο Σιοίρος (του Mare Monte)» Σενάριο-Αφήγηση: Χαράλαμπος Χαράλαμπος, Σκηνοθεσία: Χαράλαμπος Μελαχρινός

Τα τουριστικά διαμερίσματα Λευκαρίτης. Εδώ στεγαζόταν η ταβέρνα - ρυθ του Ηλία Ασπρή

Το ξενοδοχείο Πάνθεον. Εδώ στεγαζόταν το καφενείο - εστιατόριο του Νικόλα Τσιάμουρου

Οι Καραβιώτες και η ψυχαγωγία τους πριν το 1974

Ανδρέας Πατέρας

Οι άνθρωποι συχνά αναζητούν την ψυχαγωγία στην παρέα γνωστών τους σε κοινούς χώρους συγκέντρωσης. Τέτοιοι χώροι ήταν στην Κύπρο και στον Καραβά τα παραδοσιακά καφενεία, στα οποία, με βάση την κουλτούρα της εποχής, σύχναζαν μόνο άντρες. Κάποια από αυτά λειτουργούσαν και ως ταβέρνες και σε κάποιες περιπτώσεις και ως ψησταριές - μικρά εστιατόρια.

Στους κεντρικούς δρόμους του Καραβά - Λεωφόρος Πραξάνδρου και Λουκή Ακρίτα - που παλιά ήταν οι δρόμοι προς την πόλη της Κερύνειας, βρίσκεται ο μεγαλύτερος αριθμός καφενείων, εστιατορίων και ταβερνών.

Ξεκινώντας από τα ανατολικά, μέσα στο κτίριο που στεγάζεται το Δημαρχείο και η Δημοτική Αγορά του Καραβά, βρίσκεται το ζαχαροπλαστείο του Κυριάκου Γιουτανή. Με πατέρα που είχε ζήσει στην Αίγυπτο, ο Κυριάκος πήρε από αυτόν κάποιες «μαγικές» συνταγές για τα γλυκίσματά του, με τα οποία τροφοδοτούσε όχι μόνο το δικό του ζαχαροπλαστείο αλλά και πολλά άλλα, ολόκληρης της Επαρχίας. Άνθρωπος έξυπνος και δημιουργικός ο Κυριάκος φρόντιζε ώστε, τα Σαββατοκύριακα, κυρίως

την άνοιξη και το καλοκαίρι, η πλατεία μπροστά στο Δημαρχείο όπου έστρωνε τα τραπέζια του, να είναι «προορισμός εξόδου» και ψυχαγωγίας για καραβιώτικες οικογένειες με τα παιδιά τους, σε συνδυασμό με την ταινία, στο «σινεμά» του Δημαρχείου. Το ζαχαροπλαστείο του ήταν πολύ δημοφιλές μεταξύ και των νέων ανθρώπων. Πολλοί νεαροί Καραβιώτες έμαθαν κοντά του την τέχνη της ζαχαροπλαστικής και έκαναν καριέρα στο επάγγελμα, γεγονός για το οποίο τον ευγνωμονούν.

Στον ίδιο χώρο βρίσκεται και το εστιατόριο - καφενείο του Ματθαίου Χριστοδουλίδη, το οποίο εξυπηρετούσε κατά κύριο λόγο τους ανθρώπους που εργάζονταν στο Δημαρχείο και την δημοτική αγορά, αλλά και τους επισκέπτες και πελάτες τους.

Πιο δυτικά, στο ισόγειο του κτιρίου της ιδιωτικής σχολής Καραβία, ο νεαρός Νίκος Κάρμανος δημιούργησε το δικό του εστιατόριο - μπαρ. Το κέντρο απέκτησε σύντομα μεγάλη πελατεία, αφού πέρα από τα παραδοσιακά κυπριακά σουβλάκια - σιεφταλιές, πρόσφερε και φαγητό κατσαρόλας, το οποίο έσπευδαν να δοκιμάσουν και πολλοί τουρίστες από ξενοδοχεία της περιοχής. Στο κέντρο εκτός από τον Νίκο εργαζόταν η Αγγλίδα σύζυγος του Σούζαν, ο

Κυριάκος
Γιουτανής

Νίκος
Καράμανος

Χαμπής Κωστή

Ηλίας Ασπρή

Νικόλας
Τσιάμουρος

πατέρα του Γιαννακός, η μητέρα του Μαριγώ και συχνά κάποιοι αδελφότεκνοι του. Μετά την εισβολή ο Νίκος εγκαταστάθηκε στη Βρετανία και ζει σήμερα στο Μπέρμιγχαμ, στην κεντρική Αγγλία, με την οικογένειά του.

Στα δυτικά του Δημαρχείου και σε μικρή απόσταση απ' αυτό, εκεί όπου η λεωφόρος Πραξάνδρου διασταυρώνεται με την οδό Λαμπούσης προς τα βόρεια, και την οδό Ερμού προς τα νότια, βρίσκονται συγκεντρωμένα τα περισσότερα καφενεία του Καραβά. Για τους Καραβιώτες τα καφενεία είναι σαν την αγορά της αρχαίας Αθήνας. Είναι ο χώρος που συγκεντρώνονται οι άντρες της κοινότητας για να μάθουν τα νέα, να συζητήσουν, πολιτικά, να συναντήσουν γνωστούς και να «κλείσουν δουλειές». Έτσι η περιοχή τα Σαββατοκύριακα, αλλά και τα απογεύματα τις καθημερινές, σφύζει από ζωή. Εδώ είναι που γίνεται και η κοινωνικοποίηση των νέων και αρχίζει η ανάμειξη τους στα κοινά.

Προχωρώντας, λοιπόν δυτικά πάνω σε ένα μεγάλο, παλιό κτιριακό συγκρότημα, το σπίτι της Ελεγκούς της Χαρβατζινούς – απέναντι από τα Γραφεία Λεωφορείων ΚΑΛΛΗΣ – βρίσκεται το παραδοσιακού τύπου καφενείο του Γιάννη Πολυκάρπου. Αμέσως μετά, πάνω στη γωνιά του δρόμου προς τη Λάμπουσα βρίσκουμε την «αιώνια» ταβέρνα του Παυλή Θρασή. Εδώ συχνάζαν πολλοί μερακλήδες, όπως ο Χριστόδουλος Νεοφύτου (Ττοουλής), ο Κωσταρής του Λοϊζή, ο Νουφρής, ο Παξιαβάνης, ο Πεσκλής και άλλοι, για να πιούν το «κονιάκκι» τους, όπως το έλεγαν και να απολαύσουν τους σκόπιμα λίγους, αλλά εκλεκτούς μεζέδες του Παυλή.

Στην απέναντι γωνιά βρίσκεται το καφενείο – σουβλιτζίδικο του Κωστή Καβραζόνη, που ήταν γνωστός ως «βοσκός». Στη δουλειά βοηθούσε και η σύζυγος Μερόπη, ενώ το ψήσιμο έκανε ο γιος Κυριάκος, που το 1973 έφυγε για την Αμερική. Δίπλα ακριβώς και σε ένα πολύ «στριμωγμένο» χώρο συναντάμε το σουβλατζίδικο του Χαμπή Κωστή. Ο Χαμπής, με καταγωγή

από τον Αναλιόντα, ήταν από τους πρώτους που δημιούργησαν σουβλιτζίδικο στον Καραβά και είχε τους δικούς του ξεχωριστούς πελάτες. Στη συνέχεια βρίσκεται το καφενείο του Σάββα Γεμέττα, γνωστού στους Καραβιώτες ως Τζίτζια, ένα πολύ δημοφιλές στέκι, στο οποίο συχνάζαν δάσκαλοι, καθηγητές και δημόσιοι υπάλληλοι που έρχονταν εδώ για μερικές παρτίδες χαρτιά ή κάποια παιχνίδια μπιλιάρδου. Αποτελεί σημείο αναφοράς για την κοινότητα, αφού είναι και τόπος επαγγελματικών ραντεβού. Εδώ συχνάζουν και πολλοί Λαπηθιώτες, όπως οι Άκης Παπαδόπουλος, Γιαννάκης Χριστοφίδης, Αντρέας Χατζησάββας και Νίκος Πογιατζής, που έρχονταν να συναντήσουν τους Καραβιώτες φίλους τους. Και ο Τζίτζιας, πάντα με ένα μισοσβησμένο τσιγάρο στο στόμα και έτοιμος να πετάξει την έξυπνη κουβέντα – αστείο του, για να προκαλέσει το γέλιο στους θαμώνες που εξυπηρετεί. Ενδεικτικό της ανεπτυγμένης αίσθησης χιούμορ είναι η ειρωνική του φράση προς τους παίκτες – όταν χτυπούσαν πολύ δυνατά τα χέρια τους στο τραπέζι παίζοντας πιλόττα – «να σας φέρω τζί' ένα σιεπάρνι ρε κοπέλια να φακκάτε».

Στη συνέχεια στο ισόγειο του ξενοδοχείου που είχε ανεγερθεί το 1973 από τον Ευτύχιο Λευκαρίτη βρίσκουμε την Αγγλικού τύπου μοντέρνα ταβέρνα – *pub* του Ηλία Ασπρή, που είχε έρθει εκείνη την εποχή από τη Βρετανία. Ο Ηλίας είχε τη φιλοδοξία να ανεβάσει το επίπεδο ψυχαγωγίας των Καραβιωτών. Πρόλαβε να λειτουργήσει την ταβέρνα του μόνο μερικούς μήνες, αφού ακολούθησαν το πραξικόπημα και η εισβολή. Σήμερα ζει στο Leeds στην Βόρεια Αγγλία με την οικογένειά του.

Στην απέναντι πλευρά του δρόμου βρίσκονται τα οικήματα των αθλητικών σωματείων ΑΡΗ, ΑΕΚ και ΠΑΟΚ που έχουν ως καφετζήδες – διαχειριστές τον Χρυσόστομο Γιαννακού, τον Αντρέα Γρηγορίου (Μούτσο) και τον Βασίλη Κρεμμό. Στην ίδια πλευρά του δρόμου, πιο

Γρηγόρης
Μούγιης

Αντώνης
Χατζηστεφανου

Αντρέας Σπαθιάς

Κωστής Κολάς

Σάββας
Στυλιανού

δυτικά από την ΑΕΚ βρίσκεται το εστιατόριο – ψησταριά του Φειδία Δημητριάδη, που καταγόταν από τη Λάπηθο και είχε παντρευτεί στον Καραβά. Λίγο πιο δυτικά, στο ισόγειο του ξενοδοχείου ΠΑΝΘΕΟΝ συναντούμε το εστιατόριο – καφενείο του Νικόλα Τσιάμουρου. Εδώ σύχναζαν κατά κύριο λόγο οι καθηγητές που διέμεναν στο ξενοδοχείο από πάνω.

Επανερχόμενοι στην περιοχή από την οποία αρχίσαμε την περιοδεία μας, ξεκινάμε από τα Γραφεία Ταξί και ανεβαίνουμε την οδό Ερμού προς τα πάνω. Στα διακόσια περίπου μέτρα στα αριστερά του δρόμου, δίπλα στο Συνεργατικό Ελαιοτριβείο βρίσκουμε το καφενείο – ταβέρνα του Γρηγόρη Μούη. Μια πολύ ξεχωριστή περίπτωση ταβέρνας, αφού ως μοναδικούς μεζέδες πρόσφερε ελιές, μαραπέλλες (όταν υπήρχαν) και φέττες ποτοκάλι. Τις Κυριακές το μενού εμπλουτιζόταν με κομμάτια τυρί. Και όμως ήταν πολύ δημοφιλής μεταξύ των ανθρώπων της περιοχής. Εδώ σύχναζαν ο Κώτσιος ο υδραυλικός, ο τενεκετζής Παναγής Ματθαίου, ο Νεοπτόλεμος Λούτσιος, ο κουρέας, ο ζαχαροπλάστης Παναής Ασιήκκης, ο Κορτζής, ο Ευτύχιος Χαραλάμπους, ο Πέτσας, ο Αντζελής, ο Νίκος Κουρέας, ο Γιώρκος Τσακροκολής. Κάποιοι από αυτούς, τις Κυριακές που το μενού περιλάμβανε και τυρί επίναν το πιο ακριβό κονιάκ μονάστερο Χατζηπαύλου, αντί του συνηθισμένου «μαύρου κονιάκ» όπως το ονόμαζαν, που ήταν για τις καθημερινές.

Λίγο πιο πάνω βρίσκονται δυο στέκια πολύ δημοφιλή για τα παιδιά της περιοχής. Το καφενείο του Θεωρή Μανώλη που διέθετε εκτός των άλλων και ωραία παγωτά και το ζαχαροπλαστείο του νεαρού Καραβιώτη Αντρέα Ασιήκκη.

Ανηφορίζοντας νότια, προς το βουνό, βρίσκουμε άλλη μια παραδοσιακού τύπου «αιώνια» ταβέρνα. Εκείνη του Χρήστου Βαρνάβα, στέκι πολλών μερακλήδων της περιοχής, όπως οι Χριστόδουλος Μπούκκας, Κωστής Κριός, Λώρης Τσιουρούτης. Συχνά είχε πελατεία Αμε-

ρικάνους που εργάζονταν στον Αμερικανικό Ραδιοσταθμό της περιοχής, που τους έφερνε ο Γιώργος Σολωμονίδης, επίσης υπάλληλος του ραδιοσταθμού, που ήταν και ο πρώτος προπονητής της ΑΕΚ στο ποδόσφαιρο το 1957. Με καταγωγή από τον Άγιο Επίκτητο, ο Χρήστος Βαρνάβας είχε ως μεζέδες συνήθως ψάρι και τα παραδοσιακά τζιήκλες, μανιτάρια, παστουρμά, ζαλατίνα. Ειδικότητα του τα κουτσια τα «κασιανιστά».

Απέναντι από τον Βαρνάβα λειτουργούσε η πρώτη ψησταριά που δημιουργήθηκε στον Καραβά και μοναδική με κοτόπουλα και πιλάφι κριθαράκι. Ιδιοκτήτης ο Αντώνης Χατζηστεφάνου. Έχοντας ζήσει πολλά χρόνια στην Αμερική ο Αντώνης έδωσε Αμερικανικό χαρακτήρα και όνομα στην ψησταριά του, «The Friendly Bar». Πελάτες του κατά κύριο λόγο άνθρωποι που εργάζονταν στη συλλογή λεμονιών, για τους οποίους ήταν μια πολύ βολική και γρήγορη λύση να πάρουν ένα κοτόπουλο και να το φάνε στο διάλειμμα της δουλειάς τους.

Λίγο πιο πάνω, σε προνομιακή θέση πάνω στη γωνιά του δρόμου, συναντούμε την ταβέρνα του Αντρέα Σπαθιά που είχε τον δικό της ξεχωριστό χαρακτήρα. Εδώ βρίσκουμε τον Γιαννακό Σιακόλα (κουμπάρος του Αντρέα), τον Χριστάκη Λευκαρίτη, τον Γιάννη Σικκιμέ, τον Τάκη Τσιουρούτη, τον Ευριπίδη Ταραπιλλή, τον Γιώργο Πολυκάρπου και τον Πετρή Τσιακκούρη. Ψαράς στο επάγγελμα, ο Αντρέας ήταν φημισμένος για το ψάρι που ετοίμαζε για τους πελάτες του, που προερχόταν από όλη την επαρχία. Ήταν επίσης γνωστός για τις τζιήκλες, τα μανιτάρια, το συκώτι και ιδιαίτερα τα νόστιμα ψητά κοτόπουλα που σέρβιρε.

Προχωρώντας πιο νότια βρίσκουμε δεξιά το καφενείο του Δημήτρη Θεμιστοκλέους (Τσιητή) και αριστερά εκείνο του Κώτσιου του Μουχτάρη, που λειτουργούσε για αρκετά χρόνια και ως ταχυδρομικό γραφείο.

Πέτρος Παπαγεωργίου Πέτρουλλος

Λάμπρος και Ελπίδα Χατζηχριστοδούλου

Ανδρέας Κίττος

Κωστής Κριός

Γιάννης Ουράνιος

Πιο ψηλά βρίσκεται το καφενείο του Βασίλη Τσαγγάρη, που λόγω της πολυετούς παραμονής του στην Αμερική ήταν γνωστός με το όνομα Μπίλης. Λίγο πιο πάνω στη διασταύρωση με την οδό Χαράλαμπου Μούσκου δεξιά βρίσκουμε το καφενείο του Κωστή Κολά, που ήταν πολύ δημοφιλές μεταξύ των στρατιωτών που υπηρετούσαν στην 190 Μοίρα Πυροβολικού στην Λάμπουσα.

Ανεβαίνοντας λίγο πιο πάνω βρίσκουμε το καφενείο – ταβέρνα του Σάββα Στυλιανού, που το δημιούργησε όταν σταμάτησε να εργάζεται ως οδηγός λεωφορείων. Ειδικότητα του ήταν τα φαγητά σχάρας, ένα είδος που τότε είχε αρχίσει να γίνεται πολύ δημοφιλές. Πελάτες του Σάββα ήταν οι καταστηματάρχες της γειτονιάς, ο Μπίλης ο καφετζής, ο Σταύρος Σιμιανός, ο Πιερής ο κουρέας και ο Πανάγος Λευκαρίτης.

Πολύ μακριά από τα υπόλοιπα βρίσκουμε άλλα δύο μπακάλικά – καφενεία. Το πρώτο απέναντι από την εκκλησία της Ευαγγελίστριας, του Πέτρου Παπαγεωργίου (Πέτρουλου), ενός πολυπράγμονα Καραβιώτη που για να συντηρήσει την πολυμελή οικογένειά του (εφτά παιδιά) έκανε τρεις διαφορετικές δουλειές. Οδηγός λεωφορείου, πλανοδιοπώλης και μπακάλης. Στην ανατολική πλευρά της κατοικημένης περιοχής του Καραβά, στον δρόμο προς την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, βρίσκεται το καφενείο του Ηλία Χατζημανώλη που ήταν γνωστός ως ο Ηλίας ο Μουκτάρης.

Όμως καφενεία συναντάμε και σε δυο γειτονικές προς τον Καραβά κοινότητες. Στον Παλιό-σοφο του Λάμπρου Χατζηχριστοδούλου, γνωστού ως Λαμπρή και στα Φτέρυχα του Γιάννη Ψωμά. Και τα δύο λειτουργούσαν και ως μπακάλικά.

Πολύ δημοφιλές μεταξύ των Καραβιωτών ήταν και το οφτό το κλέφτικο, ένα έδεσμα, που όπως όλοι γνωρίζουμε έχει τη δική του νοστιμιά. Το κρέας αυτό προερχόταν από τέσσερα φουρνάκια που ιδιοκτήτες τους ήταν οι γνωστοί κρεοπώλες του Καραβά Αντρέας Φυτής (Κίτπος),

Το ζαχαροπλαστείο του Κυριάκου Γιουτανή

Κωστής Κριός, Γιάννης Πατσαλοσαββής και Κώστας Σπαθιάς, που ήταν δεξιότεχνες στο ψήσιμο.

Τελειώνοντας με αυτό το είδος ψυχαγωγίας να τονίσουμε ότι σκόπιμα δεν αναφερθήκαμε στα παραθαλάσσια κέντρα, όπως και στο κέντρο ΜΥΛΟΙ και την δισκοθήκη OASIS, γιατί πέρα από τους Καραβιώτες απευθύνονταν και στους τουρίστες. Για τα κέντρα αυτά είχαμε αναφερθεί σε ξεχωριστό άρθρο στα «Καραβιώτικα Δρώμενα», έκδοση 2019.

Μια άλλη πολύ δημοφιλής μορφή ψυχαγωγίας για τους Καραβιώτες ήταν ο κινηματογράφος. Ας μην ξεχνάμε ότι η τηλεόραση εμφανίστηκε στην Κύπρο τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1950. Έτσι τα χρόνια που προηγήθηκαν μοναδική ψυχαγωγία – θέαμα ήταν ο κινηματογράφος, αφού ποδοσφαιρικοί αγώνες διεξάγονταν μόνο τις Κυριακές το απόγευμα και μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Κινηματογράφος με το όνομα CINEMA KARAVAS πρωτολειτούργησε στον Καραβά αμέσως μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο γύρω στο 1947. Ο χειμερινός απέναντι από την

Κώστας Σπαθιάς

Ανδρέας
Πολυκάρπου

Οι Σάββας, Σοφοκλής
και Ανδρέας
Πολυκάρπου

Ο Πέτρος και η Ευγενία
Κλωστήρη

εκκλησία της Ευαγγελίστριας και ο θερινός αρχικά δίπλα από το μετέπειτα οίκημα της ΑΕΚ, στον κεντρικό δρόμο και αργότερα απέναντι από το Β' Δημοτικό Σχολείο πάνω στον ίδιο δρόμο.

Από το 1959 κινηματογράφος άρχισε να λειτουργεί στο νέο Δημοτικό Μέγαρο. Τόσο χειμερινός, όσο και θερινός. Ο θερινός μάλιστα στην ταράτσα του δώροφου εκείνου κτηρίου, μια πραγματική μαγεία τους δροσερούς καλοκαιρινούς μήνες.

Οι πρώτοι Καραβιώτες που ανέλαβαν τους κινηματογράφους της κωμόπολης ήταν οι αδελφοί Αντρέας, Σάββας και Σοφοκλής Πολυκάρπου που τους λειτούργησαν για πολλά χρόνια. Στην πλατεία μάλιστα, μπροστά από τον θερινό κινηματογράφο, τα Σαββατοκύριακα τοποθετούνταν τραπεζάκια και καρέκλες και ο χώρος λειτουργούσε σαν ζαχαροπλασείο. Έτσι, οι Καραβιώτες, μετά τον απογευματινό τους περίπατο, μέχρι τον Κυπαρισσόνα στη γειτονική Λάπηθο, κάθονταν και απολάμβαναν το γλυκό τους μαζί με αναψυκτικά της εποχής, γκαζόζα, ΚΕΟ ΒΙΤΑ, πορτοκαλάδα και λεμονάδα της ΚΕΑΝ.

Τους κινηματογράφους στο κτίριο του Δημαρχείου ανέλαβε αρχικά ο Μιχάλης Μιχαηλίδης (Μιχαλάς), ο οποίος είχε έρθει τότε από την Αμερική και τους έδωσε και το όνομά του. Στη συνέχεια ανέλαβε ο Πέτρος Κλωστήρης, ο οποίος συνέχισε μέχρι το 1974. Μετά την εισβολή ο Πέτρος εγκα-

ταστάθηκε με την οικογένειά του στην Αμερική.

Στους κινηματογράφους του Καραβά παίζονταν κάθε λογής έργα, ελληνικά και ξένα, με τα ελληνικά να παίζονται συνήθως τις Κυριακές που τα παρακολουθούσαν οικογένειες με τα παιδιά τους. Τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ δημοφιλή τα ελληνικά έργα «φουστανέλλας», όπως η Γκόλφω και αργότερα οι κωμωδίες του Φωτόπουλου και τα φιλμ της Βουγιουκλάκη. Από τα ξένα ήταν τα καουμποϊκά, τα επικά – θρησκευτικά, όπως «Οι δέκα εντολές» και τα φιλμ του Ταρζάν. Σταδιακά δημιουργήθηκε ένα νεανικό πιστό κοινό που έχοντας καλή γνώση της παγκόσμιας παραγωγής πίεζε για την προβολή ποιотικότερων φιλμ. Έτσι ήρθαν και τα έργα του Χίτσκοκ (Ψυχώ – Vertigo), οι περιπέτειες όπως «Η Μεγάλη Απόδραση», τα σπαγγέτι γουέστερν με τον Κλιντ Ίστγουντ και τα αστυνομικά όπως το «Blow Up».

Ο Καραβάς ήταν ιδανικό μέρος για τους φίλους του κινηματογράφου, αφού μπορούσαν να δουν επτά έργα τη βδομάδα, δεδομένου ότι το πρόγραμμα άλλαζε κάθε βράδυ.

Πολλοί είναι εκείνοι που βλέπουν σήμερα σε επανάληψη στην τηλεόραση τα έργα που είχαν δει τότε στους κινηματογράφους του Καραβά και, όπως είναι αναμενόμενο, έρχονται οι αναμνήσεις, οι συγκρίσεις του τότε με το τώρα και συχνά ο κόμπος στον λαιμό και το δάκρυ.

Το Δημοτικό Μέγαρο Καραβά. Εδώ στεγάζονταν τα γραφεία και η βιβλιοθήκη του Δήμου, ο χειμερινός και θερινός κινηματογράφος «Λάμπουσα», το καφενείο-εστιατόριο του Ματθαίου Χριστοδουλίδη και το ζαχαροπλασείο του Κυριάκου Γιουτανή

Ο Δήμαρχος Καραβά ομιλητής στη εκδήλωση
εκ μέρους των οργανωτών

Κατάθεση στεφάνων στο Μνημείο
από τους τρεις Δημάρχους

Αντικατοχικές εκδηλώσεις Μνήμης, Τιμής και Αγώνα επαρχίας Κερύνειας

Οι Δήμοι Καραβά, Κερύνειας και Λαπήθου, η Ένωση Κοινοτήτων Επαρχίας Κερύνειας, τα Προσφυγικά Σωματεία «Ο Καραβάς», «Η Λαπήθος» και ο Όμιλος Γυναικών Επαρχίας Κερύνειας διοργάνωσαν και φέτος την καθιερωμένη Εκδήλωση Μνήμης, Τιμής και Αγώνα, για την 47η επέτειο της κατάληψης της πόλης, των Δήμων και Κοινοτήτων της επαρχίας Κερύνειας από τους Τούρκους εισβολείς.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη, 22 Ιουλίου 2021 στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας και σ' αυτή παρευρέθηκαν ο Υπουργός Άμυνας κ. Χαράλαμπος Πετρίδης, ως εκπρόσωπος του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο Μητροπολίτης Κυρηναίας κ. Χρυσόστομος, βουλευτές, δήμαρχοι, εκπρόσωποι των πολιτικών κομμάτων της Κύπρου, εκπρόσωποι του ΓΕΕΦ, της Αστυνομίας, Πρόεδροι Κοινοτήτων, Πρόεδροι ή εκπρόσωποι Προσφυγικών Σωματείων και άλλων οργανώσεων και σύνδεσμοι πολεμιστών του 1974.

Το άναμμα φλόγας από τους Προέδρους των Συμβουλίων Νεολαίας των Δήμων Κερύνειας, Λαπήθου, Καραβά και τα Συστήματα Ναυτοπροσκόπων Επαρχίας Κερύνειας, στη μνήμη των ηρώων και πεσόντων της εισβολής σηματοδότησε την έναρξη της εκδήλωσης. Μια συμβολική ενέργεια τιμής και δόξας για όλους όσους έπεσαν για τα ιδανικά της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας.

Ακολούθησε τρισάγιο από τον Μητροπολίτη Κυρηναίας κ. Χρυσόστομο εις μνήμη των πεσόντων κατά την εισβολή των Τούρκων το 1974, των αγνοουμένων και όσων έφυγαν από τη ζωή με τον καημό της επιστροφής.

Στη συνέχεια ο Δήμαρχος Καραβά κ. Νίκος Χα-

τζηστεφάνου μίλησε στην εκδήλωση εκ μέρους των διοργανωτών. Στην ομιλία του ο Δήμαρχος Καραβά τόνισε ότι η απόδοση τιμής στους ήρωες που θυσιάστηκαν στον βωμό της ελευθερίας και της δημοκρατίας αποτελεί οφειλόμενο χρέος, το οποίο πρέπει όλοι να διαφυλάττουμε με πίστη, επιμονή και εγκάρτωση, μέχρι την τελική δικαίωση και την ελευθερία της πατρίδας μας. Αναφέρθηκε στις προσπάθειες που καταβάλλουμε ως πρόσφυγες για επιστροφή και δικαίωση και επεσήμανε ότι η επιτυχής έκβαση του αγώνα μας στηρίζεται στην ενότητα και την κοινή προσπάθεια. Κατέληξε με την υπόσχεση εκ μέρους των οργανωτών της εκδήλωσης ότι ως Κερυνειώτες θα συνεχίσουμε τον αγώνα για δικαίωση και ελευθερία. Αμέσως μετά ο Υπουργός Άμυνας κ. Χαράλαμπος Πετρίδης μετέφερε ομιλία εκ μέρους του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μετά τις ομιλίες έγινε ανάγνωση ψηφίσματος από τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας Δήμου Λαπήθου, κ. Γιώργο Φυττή. Το ψήφισμα εγκρίθηκε από τους παρευρισκόμενους και παραδόθηκε από τους διοργανωτές στον Υπουργό Άμυνας, για να το παραδώσει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Η σεμνή εκδήλωση ολοκληρώθηκε με κατάθεση στεφάνων από τον Υπουργό Άμυνας εκ μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας, τον Μητροπολίτη Κερύνειας, τους εκπροσώπους των κομμάτων, του Στρατού και της Αστυνομίας, Δήμους, Κοινοότητες και Σωματεία και τέλος, από τους οργανωτές της εκδήλωσης.

Το ψήφισμα που εγκρίθηκε αναφέρει μεταξύ άλλων:

Ο Υπουργός Άμυνας
κ. Χαράλαμπος Πετρίδης

Ο Μητροπολίτης Κερύνειας
κ. Χρυστόστομος

Παρευρισκόμενοι στην εκδήλωση

«Από τον ιερό αυτό χώρο του Τύμβου της Μακεδονίτισσας στη Λευκωσία, εμείς οι νόμιμοι κάτοικοι της Πόλης και Επαρχίας Κερύνειας, όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος:

Καταδικάζουμε τόσο τη βάρβαρη Τουρκική εισβολή του 1974, που είχε ως αποτέλεσμα την κατάληψη και τη συνεχιζόμενη για 47 χρόνια κατοχή του 37% του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας και ολόκληρης της Επαρχίας μας, χιλιάδες νεκρούς και αγνοούμενους και τον βίαιο εκτοπισμό μας από τα σπίτια και τις περιουσίες μας, όσο και το προδοτικό πραξικόπημα, που έδωσε την αφορμή στην Τουρκία να εισβάλει στην Κύπρο.

Αποδοκιμάζουμε τις πρόσφατες παράνομες και προκλητικές ενέργειες του Τούρκου Προέδρου στην κατεχομένη Κύπρο.

Δηλώνουμε απερίφραστα πως θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε ενάντια στην παράνομη κατοχή και θα εργαστούμε με σθένος για την απρόσκοπτη επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια και στις περιουσίες τους σε συνθήκες ελευθερίας, μονιμότητας και αξιοπρέπειας, εξacolουθώντας αδιάλειπτα να:

- Αποδίδουμε φόρο τιμής στους ήρωές μας που έπεσαν στα πεδία των μαχών για τα ιδανικά της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας.
- Μνημονεύουμε όσους απεβίωσαν στην προσφυγιά με ανεκπλήρωτο τον διακαή πόθο της επιστροφής στη γη μας.
- Εκφράζουμε τη συμπάραστασή μας στις οικογένειες των αγνοουμένων και απαιτούμε την πλήρη διαλεύκανση της τύχης τους.

Διεκδικούμε μια δίκαιη, βιώσιμη και λειτουργική λύση στο Κυπριακό πρόβλημα, η οποία:

- να βασίζεται στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, το Διεθνές Δίκαιο, το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο και τις πανανθρώπινες Αρχές και Αξίες.
- να απαλλάσσει την Κύπρο από τα κατοχικά στρατεύματα και τους εποίκους

- να εξασφαλίζει την επιστροφή όλων των προσφύγων στα σπίτια και τις περιουσίες τους
- να κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες όλων των Κυπρίων
- να διασφαλίζει την ειρήνη και την ευημερία για όλους τους κατοίκους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ζητούμε από όλες τις μεγάλες δυνάμεις να στηρίξουν τον αγώνα μας για επιστροφή και δικαιοσύνη και να ασκήσουν πίεση στην Τουρκία όπως:

- αποσύρει όλα τα κατοχικά στρατεύματα
- τερματίσει τις απαιτήσεις της για αναχρονιστικές εγγυήσεις
- σταματήσει άμεσα την εντεινόμενη προκλητικότητα και παράνομη επεμβατικότητα της στην Κύπρο

Καλούμε τέλος τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, την Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων και όλες τις πολιτικές δυνάμεις του τόπου, σε πνεύμα ενότητας και ομοψυχίας, να σταθούν αλληλέγγυοι στις δίκαιες διεκδικήσεις των Κερυνειωτών και όλων των προσφύγων».

Ψηφίσματα στάληκαν επίσης στον Πρέσβη της Ελλάδας, στον Πρόεδρο της Βουλής, στις Πρεσβείες των 5 μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και στον εκπρόσωπο της ΕΕ.

Σε όλα τα ψηφίσματα τονίζεται η αταλάντευτη θέση των Κερυνειωτών για απελευθέρωση και επιστροφή στις πατρογονικές εστίες, κάτω από συνθήκες ασφάλειας, χωρίς ξένα στρατεύματα και χωρίς εγγυήσεις, όπως επίσης η συνεχής διεκδίκηση των δικαίων και δικαιωμάτων μας στη βάση των αρχών του Διεθνούς Δικαίου, των ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών και των αρχών που ισχύουν σε όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη. Η ευόδωση της προσπάθειας για επίτευξη μιας δίκαιης και βιώσιμης λύσης στο Εθνικό μας θέμα πρέπει να διασφαλίζει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των κατοίκων της Κύπρου.

Δήμαρχοι των Κατεχόμενων Δήμων στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών

Από τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων

Το 2021 ήταν πλούσιο σε δράση και εκδηλώσεις από την Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων, παρά τις δυσκολίες και τους περιορισμούς που επέβαλε η πανδημία του κορωνοϊού. Στην Επιτροπή αυτή συμμετέχει ενεργά και ο Δήμος Καραβά, μέσω του Δημάρχου του Νίκου Χατζηστεφάνου.

Παραθέτουμε πιο κάτω χρονολογικά, ανακοινώσεις και φωτογραφικό υλικό που ενημερώνουν για τις προσπάθειες που καταβάλλει η εν λόγω Επιτροπή. Στόχος και κύριο μέλημά της είναι να κρατήσει άσβεστη τη φλόγα της επιστροφής στην κατεχόμενη γη μας και να διεκδικήσει τα δίκαια και τα δικαιώματα των εκτοπισμένων, αλλά και να μεταλαμπαδεύσει στη νέα γενιά τη γνώση και την αγάπη για τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμά μας.

Τοποθέτηση Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων για τις εξελίξεις στο Κυπριακό

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων στην 1η τακτική συνεδρία της το 2021 συζήτησε και τις εξελίξεις στο Κυπριακό. Εκφράστηκε κατά κύριο λόγο η ανησυχία από όλους για το γεγονός ότι η Τουρκία και το κατοχικό καθεστώς αποκάλυπτα πλέον προβάλλουν τις διχοτομικές αξιώσεις τους για λύση του Κυπριακού, οι οποίες διαφοροποιούν το πλαίσιο λύσης που καθόρισαν μέχρι σήμερα διάφορα Ψηφίσματα του Διεθνούς Οργανισμού. Οι αξιώσεις αυτές παραγνωρίζουν επίσης το γεγονός ότι η Κύπρος είναι κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως εκ τούτου η λύση θα πρέπει να συνάδει με τις αρχές και αξίες της.

Εκπρόσωποι των Κατεχόμενων Δήμων επανέλαβαν τη θέση τους ότι ουδέποτε θα αποδε-

χτούν λύση που θα σφραγίζει τη διχοτόμηση της χώρας μας (2 κράτη ή Συνομοσπονδία) και ότι θα αντισταθούν σθεναρά με όλα τα εις τη διάθεσή τους νόμιμα μέσα, ώστε να αποτρέψουν μια τέτοια καταστροφική εξέλιξη. Επιδίωξη είναι μια λύση που να διασφαλίζει τα αναφαίρετα ανθρώπινα δικαιώματα και πρώτιστα την ελεύθερη επιστροφή στους κατεχόμενους σήμερα τόπους μας!

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων καταδικάζει τις ενέργειες καταστροφής της Πολιτιστικής Κληρονομιάς – 3/2/21

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων με ανακοίνωσή της καταδίκασε έντονα την καταστροφή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς και των ιστορικών κτισμάτων του τόπου μας, είτε αυτή συντελείται στην κατεχόμενη γη μας, είτε στις ελεύθερες περιοχές.

«...Η πρόσφατη ενέργεια που έγινε σε διατηρητέα κτήρια της Αρχιεπισκοπής στη Λευκωσία είναι καθόλα απαράδεκτη και καταδικαστέα.

Η Πολιτιστική μας Κληρονομιά αποτελεί κοινό αγαθό όλων των Κυπρίων και ατράνταχτη απόδειξη της παρουσίας μας και της πολύπαθης πορείας αιώνων του λαού μας σ' αυτό το νησί. Είναι απαράδεκτο αντί να προστατεύονται και να συντηρούνται κτήρια ή μνημεία που μαρτυρούν την ιστορία μας, να θυσιάζονται στον βωμό της δήθεν «ανάπτυξης».

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες της κατεχόμενης σήμερα από τους Τούρκους περιοχής, εδώ και δεκαετίες μαζί με το κράτος και διάφορους άλλους φορείς, καταβάλλουν μεγάλες και επίπονες προσπάθειες για διάσωση της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς, η οποία καταστρέφεται και

Συνάντηση με τον Διαπραγματευτή

απειλείται σοβαρά στις κατεχόμενες περιοχές, στην προσπάθεια του κατακτητή να αλλοιώσει τα ιστορικά και πολιτιστικά δεδομένα του τόπου μας. Πώς όμως θα μπορούμε να συνεχίσουμε το έργο της διαφώτισης στον διεθνή χώρο για να σταματήσουμε αυτή την καταστροφική πορεία, όταν και στις ελεύθερες περιοχές παρουσιάζονται φαινόμενα, όπως το πρόσφατο, που ασεβούν κατά της Πολιτιστικής Κληρονομιάς του τόπου;

Η διαφύλαξη και συντήρηση της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς αποτελεί, πέραν από ηθική και ιστορική υποχρέωση προς τις επόμενες γενιές, ένα ισχυρό εργαλείο αξιοπιστίας για τον τόπο μας, τον οποίο οφείλουμε να προστατεύουμε και να ενισχύουμε. Γι' αυτό και ζητούμε τη γρήγορη και πλήρη αποκατάσταση των 4 κτισμάτων που αυθαίρετα έγινε η ενέργεια κατεδάφισής τους και ευχόμαστε αυτό να είναι η απαρχή μιας μεγαλύτερης ευαισθησίας στο μέλλον σ' αυτά τα ζητήματα, σε κάθε γωνιά του τόπου μας».

Ο Διαπραγματευτής ενημέρωσε τους Κατεχόμενους Δήμους και Κοινότητες για το Κυπριακό – 22/4/21

Με εντολή του Προέδρου της Δημοκρατίας ο Διαπραγματευτής για το Κυπριακό, Αντρέας Μαυρογιάννης, δέχτηκε την Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων καθώς και αντιπροσωπεία της Επιτροπής Κατεχόμενων Κοινοτήτων, στις 22 Απριλίου 2021 στο Προεδρικό Μέγαρο. Στη συνάντηση παρέστη και ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος, κ. Κυριάκος Κούσιος.

Η συνάντηση είχε ως κύριο θέμα την ενημέρωση των Κατεχόμενων Δήμων και Κοινοτήτων για το Κυπριακό ενόψει της «Άτυπης Διάσκεψης» στη Γενεύη. Ο Διαπραγματευτής εξέφρασε τις κύριες θέσεις, τους στόχους αλλά και τις ρεαλιστικές προσδοκίες που έχει η Ε/Κ πλευρά, καθώς και η Κυπριακή Δημοκρατία από την επικείμενη διάσκεψη. Στόχος παραμένει πάντοτε η άρση του αδιεξόδου και

Επίσκεψη στην Πάφια

οι ουσιαστικές διαπραγματεύσεις προς επίλυση του Κυπριακού στη βάση πολλάκις διακηρυγμένων βασικών αρχών.

Παράλληλα, η Επιτροπή είχε την ευκαιρία να εκφράσει τις κύριες θέσεις της επί του Κυπριακού. Δηλώθηκε για μια ακόμη φορά ότι υποστηρίζεται λύση η οποία θ' απαλλάσσει τη χώρα μας από την κατοχή, θα προνοεί την αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων, την επιστροφή των προσφύγων σε συνθήκες ελευθερίας, ασφάλειας και αξιοπρέπειας. Η λύση πρέπει οπωσδήποτε να κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες σε ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό Κράτος με μια κυριαρχία, μια διεθνή προσωπικότητα και μια ιθαγένεια, χωρίς «εγγυήσεις» τρίτων και επεμβατικά δικαιώματα. Εκφράστηκαν ταυτόχρονα και ανησυχίες για την επικείμενη «Άτυπη Διάσκεψη» στη Γενεύη, λόγω των καθόλα απαράδεκτων θέσεων που εκφράζει η τουρκική πλευρά για 2 κράτη ή συνομοσπονδία και οι οποίες είναι εκτός του γνωστού πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών που διεξάγονταν οι μέχρι τώρα ειρηνευτικές συνομιλίες.

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων επέδωσε επίσης υπόμνημα προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τις βασικές θέσεις της στο Κυπριακό και για διάφορα σοβαρά προβλήματα που απασχολούν τον προσφυγικό κόσμο, ώστε αυτά να μελετηθούν και να μεθοδευθεί η επίλυσή τους το συντομότερο.

Τέλος διαμηνύθηκε από την πλευρά του Προέδρου της Δημοκρατίας η πρόθεση μετά τη διάσκεψη στη Γενεύη να προγραμματιστεί νέα συνάντηση για ενημέρωση για τ' αποτελέσματά της και για συζήτηση των προσφυγικών θεμάτων που εγείρονται στο Υπόμνημα που υποβλήθηκε.

Μουσείο κατεχόμενης γης στην Πάφια – 27/4/21

Η δημιουργία του Μουσείου Κατεχόμενης Γης

στην Πάχνα Λεμεσού προχωρεί με γοργούς ρυθμούς. Η δημιουργία του γίνεται με τη συνεργασία του Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων, του Τοπικού Κοινοτικού Συμβουλίου και της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων. Τον Δεκέμβρη του 2020 αντιπροσωπεία της Επιτροπής επισκέφθηκε τον χώρο και διαπίστωσε επιτόπου τις εργασίες ανακαίνισης ενός παλαιού Δημοτικού Σχολείου της Κοινότητας, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί γι' αυτό τον σκοπό. Αναμένεται πως σύντομα θα τελεστούν τα επίσημα εγκαίνια του νέου αυτού Μουσείου.

Θέση Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο – 17/6/21

Στη συνεδρία της με ημερομηνία 17/6/21, η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων συζήτησε σε έκταση τις Ευρω-Τουρκικές σχέσεις, με αφορμή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις Βρυξέλλες που θα γινόταν στα τέλη Ιουνίου, και αποφασίστηκε η έκδοση της ακόλουθης ανακοίνωσης:

«Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων θεωρεί ως αδιανόητη και άκαιρη στην παρούσα συγκυρία οποιαδήποτε απόφαση που θα ικανοποιεί χωρίς συγκεκριμένες και αυστηρές προϋποθέσεις τα τουρκικά αιτήματα σε σχέση με το μεταναστευτικό και την Τελωνιακή Ένωση Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τουρκίας. Για να συμβούν αυτά θα πρέπει η Τουρκία πρώτα να δώσει απτά δείγματα συμμόρφωσης προς το διεθνές δίκαιο, την ισότιμη μεταχείριση όλων των κρατών -μελών της Ε.Ε., το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, αρχές πάνω στις οποίες βασίζεται το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Οι εκπτώσεις σ' αυτά τα θέματα για να εξυπηρετηθούν πολιτικές, οικονομικές ή άλλες σκοπιμότητες, υποσκάπτουν τα θεμέλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν συμβάλλουν στην επιθυμητή Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Ιδιαίτερα ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο Έλληνας Πρωθυπουργός καλούνται να τονίσουν προς όλους αυτές τις αρχές και να παραμείνουν σταθεροί στην τήρησή τους και να μην επιτρέψουν να περάσει η λεγόμενη «θετική ατζέντα», χωρίς συγκεκριμένες ενέργειες συμμόρφωσης της Τουρκίας για την επίλυση προβλημάτων και άρση των διαφορών παρανομιών της!»

Ψήφισμα της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων του ΟΗΕ – 18/6/21

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύ-

γων, η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων, εκπροσωπώντας μεγάλο μέρος του εκτοπισμένου πληθυσμού της Κύπρου, κάλεσε τον κόσμο να στρέψει τη σκέψη του στα όσα καρτερικά υπομένει ο Κύπριος πρόσφυγας για 47 τώρα χρόνια μετά το μαύρο καλοκαίρι του 1974 και την τούρκικη εισβολή και κατοχή εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

«Ο Κύπριος εκτοπισμένος γνωρίζει πολύ καλά πόσο πονεί η στέρηση της γης, της πόλης, του χωριού, του σπιτιού και της γειτονιάς του, και καρτερικά προσμένει την ευλογημένη μέρα της επιστροφής. Πολλοί πρόσφυγες έφυγαν δυστυχώς με τον καημό της προσφυγιάς και με αδικαιώτες τις προσπάθειές τους για επιστροφή.

Σήμερα και πάλι ο προσφυγικός κόσμος της Κύπρου καλεί τη διεθνή κοινότητα να εντείνει τις προσπάθειές της για μια έντιμη και λειτουργική λύση του Κυπριακού, η οποία θ' απαλλάσσει τη χώρα μας από την κατοχή, θα προνοεί την αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και των παράνομων εποίκων, τον τερματισμό των αναχρονιστικών εγγυήσεων και επεμβατικών δικαιωμάτων από τρίτους και την επιστροφή των εκτοπισμένων σε συνθήκες ελευθερίας, ασφάλειας και αξιοπρέπειας. Επίσης, η λύση αυτή σε ένα Ομόσπονδο Ευρωπαϊκό κράτος, με μια και μόνη κυριαρχία, ιθαγένεια και διεθνή προσωπικότητα, θα πρέπει να κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα και βασικές ελευθερίες για όλους ανεξαιρέτα τους πολίτες του, όπως αυτό αρμόζει σε πολίτες κάθε χώρας – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σ' έναν κόσμο πολλές φορές άδικο, με το φαινόμενο του εκτοπισμού συνεχώς στο προσκήνιο, σας καλούμε να μην ξεχνάτε και την ανοιχτή πληγή της Κύπρου. Ο αγώνας μας για το καλό όλων των νόμιμων κατοίκων της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι αγώνας δίκαιος που εδράζεται πάνω στις αρχές ίδρυσης του ΟΗΕ, ένας αγώνας για ελευθερία και πανανθρώπινα ιδανικά. Ευγνωμονούμε όσους συντάσσονται για την επικράτηση αυτών των αρχών, τους ευγνωμονούμε».

Συνάντηση Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας – 19/7/21

Πραγματοποιήθηκε στις 19 Ιουλίου 2021, συνάντηση μεταξύ των Δημάρχων Καραβά, Λαπήθου, Κερύνειας, Μόρφου, Λύσης, Λευκονοίκου, Κυθρέας και Ακανθούς, που αποτελούν την Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων και του

Συνάντηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας

Προέδρου της Δημοκρατίας. Στη συνάντηση παρέστησαν και ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος Μάριος Πελεκάνος, η Αναπληρώτρια Κυβερνητική Εκπρόσωπος Νιόβη Παρισινού καθώς επίσης και εκπρόσωποι της Επιτροπής Κατεχόμενων Κοινοτήτων.

Κατά τη συνάντηση, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενημέρωσε λεπτομερώς τους Δημάρχους για τις εξελίξεις στο Κυπριακό από το Κρανς Μοντανά και τις διάφορες ενέργειες που έγιναν σε αυτό το διάστημα, καθώς και τις δυσκολίες που υπάρχουν αναφορικά με την επανένταξη των συνομιλιών, λόγω των απαράδεκτων απαιτήσεων της τουρκικής πλευράς.

Παράλληλα, οι Δήμαρχοι επανέλαβαν τις κύριες θέσεις της Επιτροπής επί του Κυπριακού, τονίζοντας ότι ο προσφυγικός κόσμος ουδέποτε θα δεχθεί λύση δύο Κρατών ή Συνομοσπονδίας. Επίσης, δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην καταδίκη του επιχειρούμενου εποικισμού της περικλειστής περιοχής της Αμμοχώστου με την παράνομη κάθοδο Ερντογάν στην Κύπρο.

Έγινε επίσης αναφορά στο Υπόμνημα προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το οποίο η Επιτροπή υπέβαλε στις 22 Απριλίου 2021, κατά τη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε με τον Διαπραγματευτή, με τις βασικές θέσεις της στο Κυπριακό και για διάφορα σοβαρά προβλήματα που απασχολούν τον προσφυγικό κόσμο. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ανέφερε ότι θα διευθετηθούν ειδικές συναντήσεις με τις αρμόδιες υπηρεσίες, ώστε να επιληφθούν των διαφόρων θεμάτων που εγείρονται.

Καταδίκη των εξαγγελιών του Τούρκου Προέδρου για τα Βαρώσια από την Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων – 20/7/21

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων καταδίκασε τις προκλητικές και παράνομες εξαγγελίες του Προέδρου της Τουρκίας και των εδώ εγκάθετών του για άνοιγμα μέρους της περικλειστής πόλης της Αμμοχώστου. Σε ανακοίνωση της αναφέρει ότι «Οι εξαγγελίες αυτές δημιου-

γούν νέα έγκλημα τετελεσμένα στο νησί και αντιβαίνουν στα Ψηφίσματα 550 και 789 του Συμβουλίου Ασφαλείας, τα οποία ρητά αναφέρουν ότι η πόλη πρέπει να επιστραφεί στους νόμιμους κατοίκους της υπό τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών».

Οι Κατεχόμενοι Δήμοι κάλεσαν την Κυβέρνηση και ολόκληρη την πολιτική ηγεσία να σταθούν στο ύψος των περιστάσεων και χωρίς περιστροφές να προχωρήσουν σε όλες τις δέουσες ενέργειες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ώστε να μπει ένα φρένο στην αποθρασυμένη πλέον συμπεριφορά της Τουρκίας σε σχέση με την Αμμόχωστο και το Κυπριακό γενικότερα.

Οι παρευρισκόμενοι στην εκδήλωση

Εκδήλωση «Μνήμης και Τιμής» Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων – 26/7/21

Πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 26 Ιουλίου 2021 η λιτή εκδήλωση «Μνήμης και Τιμής» της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων στον Τύμβο της Μακεδονίτισσας.

Ο Επίσκοπος Μεσαορίας κ. Γρηγόριος τέλεσε τρισάγιο εις μνήμην των πεσόντων και θυμάτων της τουρκικής θηριωδίας και όλων όσων έφυγαν με τον πόνο της προσφυγιάς. Στη συνέχεια, ο Υπουργός Εσωτερικών, κ. Νουρής, εκπροσωπώντας τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μετέφερε μήνυμα συμπαράστασης και αγωνιστικότητας προς τον προσφυγικό κόσμο, ιδιαίτερα τις δύσκολες ώρες που διανύει ο τόπος με την κορύφωση της τουρκικής προκλητικότητας με τις εξαγγελίες για την Αμμόχωστο, αλλά και πίστης για τη δικαίωση του αγώνα.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΔ, Δρ. Πέτρος Καρεκλάς, στη δική του παρέμβαση διατράνωσε μεταξύ άλλων τη διαχρονική θέση του προσφυγικού κόσμου: «Αγωνιζόμαστε για μια Κύπρο επανενωμένη, πραγματικά ανεξάρτητη και ελεύθερη, χωρίς κατοχικά στρατεύματα, επεμβατικά δικαιώματα και «εγγυήσεις» από τρίτους. Οι

καιροί που διανύουμε επιβάλλουν από μέρους μας σταθερότητα, πνευματική εγρήγορση και αποφασιστικότητα. Οι Κατεχόμενοι Δήμοι, ενωμένοι και μπροστάρηδες στον αγώνα του προσφυγικού κόσμου για δικαίωση, δηλώνουμε απερίφραστα ότι δεν θα σταματήσουμε ποτέ να διεκδικούμε το δικαίωμα της επιστροφής στις πατρογονικές εστίες και αποκατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Εκτοπισμένων. Έχουμε βαρύ το χρέος από την ιστορική μας ταυτότητα και παρακαταθήκη. Η θέση μας και οι χιλιόχρονες καταβολές μας δεν μας επιτρέπουν να ξεχνούμε ότι έχουμε κληρονομιά ακατάλυτη, που μας καθιστά υπεύθυνους για την προστασία, την αξιοπρέπεια και την ευμερία όλων των νόμιμων κατοίκων αυτού του νησιού».

Την εκδήλωση τίμησαν επίσης με την παρουσία τους η Πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου και ο Αρχηγός του Γ.Ε.Ε.Φ., Αντιστράτηγος Δημόκριτος Ζερβάκης, οι οποίοι κατέθεσαν στεφάνι. Φυσικά παρέστησαν και οι Δήμαρχοι των Κατεχόμενων Δήμων Καραβά, Λαπήθου, Κερύνειας, Μόρφου, Λύσης, Λευκονοίκου, Κυθρέας και Ακανθούς, αποδίδοντας τιμή σ' όσους θυσιάσαν τη ζωή τους για την ελευθερία του τόπου μας.

Καταδίκη της 2ης φάσης του Αττίλα από τους Κατεχόμενους Δήμους – 12/8/21

Στις 14 Αυγούστου 1974 άρχισε η 2η φάση της προέλασης του Αττίλα για ολοκληρωτική κατάληψη του βόρειου τμήματος της πατρίδας μας, που ακολούθησε το προδοτικό πραξικόπημα και την 1η φάση της βάρβαρης τουρκικής εισβολής τα ξημερώματα της 20ης Ιουλίου 1974. Σε ανακοίνωση που εξέδωσε η ΕΚΔ αναφέρει:

«Δεν ξεχνούμε αυτά τα τραγικά γεγονότα ούτε και τους πεσόντες, αγνοούμενους και γενικά όσους υπέφεραν απ' αυτά.

Οι Κατεχόμενοι Δήμοι καταδικάζουν κατά τρόπο έντονο το όλο έγκλημα που συντελέστηκε το μαύρο εκείνο καλοκαίρι και τη συνεχιζόμε-

νη έκτοτε κατοχή μεγάλου μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας με όλα τα αρνητικά επακόλουθα που επέφερε.

Ταυτόχρονα διατρανώνουμε την αποφασιστικότητά μας να αντιταχθούμε σθεναρά στις κλιμακούμενες προσπάθειες της Τουρκίας και των εδώ εγκάθετων της για νομιμοποίηση της διχοτόμησης του τόπου μας, είτε με λύση δύο κρατών ή συνομοσπονδίας. Αμετάθετος στόχος του προσφυγικού κόσμου παραμένει η επιστροφή στη σήμερα κατεχόμενη γη μας, σε μια πατρίδα που θα διασφαλίζει σε όλους ανεξαιρέτα τους νόμιμους κατοίκους της τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες, όπως αρμόζει σε μια χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς εξαρτήσεις από τρίτους και επεμβατικά δικαιώματα. Μια πατρίδα πραγματικά ειρηνική, ανεξάρτητη και ελεύθερη!»

Εισφορά Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων για δράσεις προς αποκατάσταση του περιβάλλοντος μετά τις πυρκαγιές του περασμένου Ιούλη – 20/9/21

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων συναντήθηκε τη Δευτέρα, 20 Σεπτεμβρίου 2021, με τον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Δρ. Κώστα Καδή και τον Διευθυντή του Τμήματος Δασών Χαράλαμπο Αλεξάνδρου.

Κατά τη συνάντηση, εκ μέρους των Κατεχόμενων Δήμων που ευγενώς έκαναν εισφορά (Καραβά, Ακανθούς, Κερύνειας, Κυθρέας, Λύσης, Λευκονοίκου και Λαπήθου), ο Πρόεδρος της Επιτροπής επέδωσε στον Υπουργό επιταγή ύψους €5.000,00 ως εισφορά προς το Τμήμα Δασών για να αξιοποιηθεί μέσω δράσεων στις περιοχές που είχαν πληγεί από τις φονικές και καταστροφικές πυρκαγιές στην ορεινή Λάρνακα και ορεινή Λεμεσό τον Ιούλη.

Στη συνέχεια, συζητήθηκε ο τρόπος αξιοποίησης της εισφοράς με δράσεις, οι οποίες μπορούν να εμπλέξουν και τους δημότες και τα οργανωμένα σύνολα των Δήμων τους για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων των πυρκαγιών. Ως εκ τούτου, λήφθηκε απόφαση για αξιοποίηση του ποσού για δενδροφυτεύσεις και αναδασώσεις στις πυρόπληκτες περιοχές.

Τόσο ο Υπουργός Γεωργίας όσο και ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών εξέφρασαν τη συγκίνηση και τη βαθιά ευγνωμοσύνη τους γι' αυτή τη γενναιόδωρη και συγκινητική, συμβολική κίνηση των Κατεχόμενων Δήμων, με την οποία αυτοί έμπρακτα δείχνουν την ευαισθησία και την αγάπη τους για το σύνολο του τό-

Συνάντηση με τον Υπουργό Γεωργίας

που μας, τόσο για τις κατεχόμενες όσο και τις ελεύθερες περιοχές.

Συνάντηση ΕΚΔ με εκπροσώπους του Υπουργείου Εσωτερικών – 20/9/21

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2021, πραγματοποιήθηκε επίσης, στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, συνάντηση της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων με εκπροσώπους του Υπουργείου Εσωτερικών και της Ένωσης Δήμων.

Στη συνάντηση εξεζητήθηκε ο τρόπος συμπλήρωσης του Τριετούς Προϋπολογισμού και η κατανομή των διαφόρων κονδυλίων. Τέθηκαν σχετικές ερωτήσεις από τους Δημάρχους και τους Δημοτικούς Γραμματείς των κατεχόμενων Δήμων στους Λειτουργούς του Υπουργείου Εσωτερικών και της Ένωσης Δήμων.

Συνάντηση Πρέσβη της Ελλάδος με την Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων – 11/11/21

Στις 11 Νοεμβρίου 2021, οι Δήμαρχοι των Κατεχόμενων Δήμων Καραβά, Λαπήθου, Κερύνειας, Μόρφου, Λύσης, Λευκονοίκου, Κυθρέας και Ακανθούς, έγιναν δεκτοί στην Ελληνική Πρεσβεία στη Λευκωσία από τον Πρέσβη της Ελλάδος, Ιωάννη Παπαμελετίου, σε μια πρώτη συνάντηση μετά την ανάληψη των καθηκόντων του.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού καλωσόρισε τον Πρέσβη στην Κύπρο και του ευχήθηκε εκ μέρους όλων των Δημάρχων – μελών της

Συνάντηση με τον Πρέσβη της Ελλάδος

Επιτροπής καλή επιτυχία στα νέα του καθήκοντα, του επέδωσε διαφωτιστικό υλικό που έχει εκδώσει η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων για την ιστορία και δράση τους. Η συζήτηση στη συνέχεια επικεντρώθηκε στην αγαστή συνεργασία που υπάρχει μεταξύ της Πρεσβείας της Ελλάδος και της Επιτροπής και έγινε ανταλλαγή απόψεων για μελλοντική συνεργασία.

Συγκεκριμένα, ζητήθηκε από τον κ. Πρέσβη η

συνδρομή του για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του συμβολικού ποσού που θα συνεισέφερε η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων στις πληγείσες από τις καταστροφικές πυρκαγιές περιοχές στην Ελλάδα. Επίσης, συζητήθηκε και ο προγραμματισμός πολιτικών επαφών της Επιτροπής στην Αθήνα, με στόχο την καλύτερη προβολή στον Ελλαδικό χώρο των Κατεχόμενων Δήμων, του έργου τους καθώς και του συνεχιζόμενου δράματος της Κύπρου.

Δημοσιογραφική Διάσκεψη «Μνήμες Κατεχόμενης Γης» – 12/11/21

Πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή, 12 Νοεμβρίου 2021, στο Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, η Δημοσιογραφική Διάσκεψη της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων και της Επιτροπής Κατεχόμενων Κοινοτήτων για την εκδήλωση «Μνήμες Κατεχόμενης Γης», για καταδίκη της ανακήρυξης του ψευδοκράτους το 1983.

Στις τοποθετήσεις τους εκ μέρους των διοργανωτών, τόσο ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων, Δρ. Πέτρος Καρεκλάς, όσο και ο Προεδρεύων της Επιτροπής Κατεχόμενων Κοινοτήτων, εξήραν την αναγκαιότητα ομοψυχίας του προσφυγικού κόσμου της Κύπρου σε αυτές τις δύσκολες στιγμές και κάλεσαν για μαζική συμμετοχή, ώστε να σταλεί ένα ισχυρό μήνυμα καταδίκης της ανακήρυξης του ψευδοκράτους και αγωνιστικότητας μέχρι την αποκατάσταση των δικαίων και δικαιωμάτων μας.

Εκδήλωση «Μνήμες Κατεχόμενης Γης» από Επιτροπές Κατεχόμενων Δήμων και Κοινοτήτων – 15/11/21

Πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 15 Νοεμβρίου 2021, στην αίθουσα «Αρχάγγελος» της Ιεράς Μονής Κύκκου στη Λευκωσία, η θεσμοθετημένη πλέον εκδήλωση «Μνήμες Κατεχόμενης Γης» της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων και της Επιτροπής Κατεχόμενων Κοινοτήτων, τηρουμένων όλων των υγειονομικών πρωτοκόλλων για την πανδημία.

Η εκδήλωση καταδίκης της παράνομης μονομερούς ανακήρυξης του ψευδοκράτους από την Τουρκία το 1983, τελούσε υπό την αιγίδα της Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, κυρίας Αννίτας Δημητρίου, η οποία ήταν και η κύρια ομιλήτρια. Στην ομιλία της η κα Δημητρίου ανέφερε μεταξύ άλλων ότι «η ενέργεια αυτή συνιστά το αποκορύφωμα των στρατηγικών επεκτατικών βλέψεων της Άγκυρας στο νησί και της πάγιας επιδίωξης της για δημιουργία δύο ξεχωριστών οντοτήτων στη βάση γεωγρα-

Κοινή Εκδήλωση Κατεχόμενων Δήμων και Κοινοτήτων
στον Αρχάγγελο

φικού, θεσμικού και εθνοτικού διαχωρισμού. Δηλώνουμε ευθαρσώς πως δεν συμβιβάζομαστε με την κατοχή και τη διχοτόμηση. Θέλουμε να οικοδομήσουμε ένα ειρηνικό, βιώσιμο και υποσχόμενο μέλλον για τον τόπο μας».

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλάμβανε επίσης χαιρετισμούς από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων και τον Προεδρεύοντα της Επιτροπής Κατεχόμενων Κοινοτήτων, καθώς και ανάγνωση και έγκριση Ψηφίσματος, το οποίο την επομένη αποστάλθηκε σε φορείς της πολιτικής ηγεσίας και σε διεθνείς αντιπροσωπείες. Το καλλιτεχνικό πρόγραμμα της εκδήλωσης επιμελήθηκε ο Κύπριος συνθέτης Σάββας Σάββα, τον οποίο συνόδευσαν στο τραγούδι οι Μαρία Κούλα, Γεωργία Νικολάου και Χριστιάνα Λάρκου.

Οι διοργανωτές ευχαρίστησαν θερμά όλους τους συντελεστές, την Ι.Μ. Κύκκου για την ευγενή παραχώρηση του χώρου, καθώς και τα ΜΜΕ και ιδιαίτερα τον χορηγό επικοινωνίας, ΡΙΚ, το οποίο μετέδωσε ζωντανά και τηλεοπτικά την εκδήλωση, συνδράμοντας έτσι ουσιαστικά στην όλη προσπάθεια να φτάσει το μήνυμα σε κάθε γωνιά της Κύπρου και όχι μόνον, για συνέχιση του αγώνα για ειρήνη, δικαιοσύνη και ελευθερία.

Συμμετοχή της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων στη δένδροφύτευση του Τμήματος Δασών στην Κοινότητα Επταγώνειας – 20/11/21

Στιγμιότυπα από τη δένδροφύτευση στις πληγείσες περιοχές

Χαιρετισμός από την Πρόεδρο της Βουλής

Η Επιτροπή Κατεχόμενων Δήμων συμμετείχε με ομάδα εθελοντών από τα μέλη της στην πρώτη δένδροφύτευση που διοργάνωσε το Τμήμα Δασών το Σάββατο, 20 Νοεμβρίου 2021, στις πληγείσες από τις καταστροφικές και φονικές πυρκαγιές του περασμένου καλοκαιριού στις Κοινότητες της ορεινής Λεμεσού και Λάρνακας.

Σημειώνεται ότι οι Κατεχόμενοι Δήμοι Καραβά, Κυθρέας, Ακανθούς, Κερύνειας, Λύσης, Λευκονοίκου και Λαπήθου, με αίσθημα αγάπης για το σύνολο του τόπου μας, είχαν επιδώσει στον Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Δρα Κώστα Καδή επιταγή ύψους €5.000 ως εισφορά των Κατεχόμενων Δήμων για να αξιοποιηθεί μέσω δράσεων του Τμήματος Δασών για αναζωογόνηση στις πληγείσες περιοχές. Το ποσό αυτό αξιοποιήθηκε για την αγορά και συντήρηση πέραν των 250 δένδρουλλιών, τα οποία θα ξαναδώσουν χρώμα και ζωή στο νεκρό σήμερα τοπίο.

Την έναρξη της δένδροφύτευσης χαιρέτισαν ο Υπουργός Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Δρ. Κώστας Καδής και ο Διευθυντής του Τμήματος Δασών Χαράλαμπος Αλεξάνδρου, παρουσία και της Επιτρόπου Περιβάλλοντος Κλέλιας Βασιλείου, εκφράζοντας τη βαθιά ευγνωμοσύνη του Κράτους σε όλους τους χορηγούς και εθελοντές σε αυτή τη μεγάλη προσπάθεια.

Οι εθελοντές της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων φύτεψαν περίπου 150 δένδρουλλια.

Ο φερβολιτές του Καραβά

Ο Υπουργός Παιδείας με τους οργανωτές της έκθεσης

Εικαστική έκθεση Υπουργείου Παιδείας «Δεν Ξεχνώ – Μνήμες Κατεχόμενων Δήμων»

Αλέξανδρος Ποστεκκής

Πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 9 Δεκεμβρίου 2021 η Παγκύπρια Εικαστική Έκθεση και το Φιλανθρωπικό Χριστουγεννιάτικο Παζαράκι με τίτλο, «Δεν Ξεχνώ – Μνήμες Κατεχόμενων Δήμων», στον χώρο εκδηλώσεων του Υ.Π.Π.Α.Ν. στη Λευκωσία. Η έκθεση αποτελούσε το αποτέλεσμα της εικαστικής δράσης του Κέντρου Τέχνης Μαθητών Μέσης Εκπαίδευσης και του Γραφείου Επιθεώρησης Τέχνης Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης, που απώτερο στόχο έχει τη δημιουργικότητα και την αισθητική καλλιέργεια των μαθητών της Κύπρου.

Μέσα στα πλαίσια της δράσης μαθητές άντλησαν την έμπνευσή τους από την παραδοσιακή δαντέλα του Καραβιώτικου φερβολιτέ αλλά και την αγγειοπλαστική τέχνη της Λαπήθου ενθαρρύνοντας έτσι την επαφή με την τοπική τέχνη και παράδοση της κατεχόμενης γης μας. Θαυμασμό προκάλεσαν οι δημιουργίες εμπνευσμένες από την τέχνη του φερβολιτέ, όπου οι μικροί δημιουργοί «κέντησαν» με ιδιαίτερη ευαισθησία σε καμβά, αγγεία, κεραμικά και χαρακτηριστική τη μοναδική γεωμετρία της δαντέλας ως σαν μια σύγχρονη συνέχεια του «πολιτιστικού ιστορικού νήματος».

Αξιοσημείωτες παρουσιάζονται οι δηλώσεις του Υ.Π.Π.Α.Ν. κ. Πρόδρομου Προδρόμου κατά την τέλεση των εγκαινίων της έκθεσης: «Μέσα από τέτοια έργα τα παιδιά, οι νέες και οι νέοι μας, βρίσκουν την ευκαιρία να νιώσουν το μήνυμα της μακράς ιστορίας και της ειρηνικής δημιουργίας του λαού μας σε τόπους που σήμερα είναι κατεχόμενοι και λεηλατημένοι».

Σημαντική ήταν και η συμβολή του Δήμου Καραβά στην Εικαστική Δράση, αφού σε αναφορά

Διάφορα εκθέματα

της η παρουσιάστριά της εκδήλωσης μετέφερε ιδιαίτερες ευχαριστίες προς τον Δήμαρχο Καραβά Νίκο Χατζηστεφάνου, για την αποστολή ενημερωτικού υλικού για τον κατεχόμενο Δήμο στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Μέσης Εκπαίδευσης.

Στη δεξίωση και το Φιλανθρωπικό Παζαράκι που ακολούθησε, ο Δήμος Καραβά εκπροσωπήθηκε από τον Δημοτικό Σύμβουλο Αλέξανδρο Ποστεκκή, ο οποίος μετέφερε τους χαιρετισμούς του Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου σε αριθμό αξιωματούχων του Υ.Π.Π.Α.Ν. ευχαριστώντας τους για την πρωτοβουλία αλλά και την πηγή έμπνευσης από τις τοπικές παραδοσιακές τέχνες των χωριών Καραβά και Λαπήθου. Παράλληλα ο Δήμος Καραβά προχώρησε σε συμβολική αγορά μερικών Εικαστικών Έργων για να κοσμήσουν το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών.

Η Παγκύπρια Δράση του Υ.Π.Π.Α.Ν. στέφθηκε με επιτυχία, ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητα και έμπνευση των παιδιών διαμέσου της Πολιτιστικής Κληρονομιάς της κατεχόμενης γης μας που οφείλει να διατηρηθεί και μεταλαμπαδευτεί στις επόμενες γενιές.

Υπογραφή της αδελφοποίησης και ανταλλαγή των εγγράφων από τους Δημάρχους Καραβά και Suceava

Αδελφοποίηση με τον Δήμο Suceava Ρουμανίας

Αντιπροσωπεία του Δήμου Καραβά με επικεφαλής τον Δήμαρχο Νίκο Χατζηστεφάνου, πραγματοποίησε επίσκεψη στην πόλη Suceava της Ρουμανίας, από τις 25 Νοεμβρίου, μέχρι τις 29 Νοεμβρίου 2021, με σκοπό τη διδυμοποίηση των δύο πόλεων. Την αντιπροσωπεία αποτελούσαν, εκτός από τον Δήμαρχο, οι δύο Δημοτικοί Σύμβουλοι, Σωτήρα Ποταμίτου και Χρυσάνθη Επιφανίου, καθώς και η σύζυγος του Δημάρχου Μάρω Χατζηστεφάνου.

Η ιδέα για την αδελφοποίηση των δύο πόλεων ξεκίνησε όταν ο Δήμος Καραβά υπέγραψε Πρωτόκολλο Πολιτιστικής Συνεργασίας με την UNESCO Ρουμανίας. Στις 24 Ιουνίου του 2019 με πρωτοβουλία της Δρ. Daniella Popescu, Προέδρου της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ομίλων και Σωματείων της UNESCO, οργανώθηκε έκθεση της δαντέλλας φερβολιτέ του Καραβά στο παραδοσιακό χωριό της Suceava, όπου διοργανώνονται παρόμοιες εκθέσεις. Από τότε άρχισαν οι διεργασίες για την αδελφοποίηση των δύο Δήμων.

Η επιλογή της πόλης αυτής στη Ρουμανία δεν ήταν τυχαία. Είναι μια επιλογή που βασίστηκε στη μεγάλη και πολύπλευρη πολιτιστική της παράδοση. Η Suceava είναι η πρωτεύουσα της περιοχής Bucovina της Ρουμανίας. Μια πόλη ιστορική, με κοινούς αγώνες και πόθους, με εθνικές προσδοκίες επανένωσης με περιοχές που της ανήκαν και τώρα ανήκουν σε άλλες χώρες. Είναι μια πόλη κέντρο του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, γειτονική με την άλλη ιστορική πόλη της περιοχής, το Ιάσιο, όπου - ως γνωστόν - σπούδασε και έζησε για 17 χρόνια ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός.

Η αντιπροσωπεία αγκαλιάστηκε με μια ζεστή

και ξεχωριστή φιλοξενία και αγάπη από την πρώτη στιγμή της άφιξής της. Το πρόγραμμα περιλάμβανε την κύρια εκδήλωση που ήταν η υπογραφή πρωτοκόλλου διδυμοποίησης. Η τελετή έγινε στις 27 Νοεμβρίου, 2021 το μεσημέρι σε ειδική αίθουσα μέσα στο μεγαλοπρεπές κτίριο του Δήμου της Suceava. Το Πρωτόκολλο υπέγραψαν εκ μέρους του Δήμου Καραβά ο Δήμαρχος Νίκος Χατζηστεφάνου και εκ μέρους του Δήμου της Suceava ο Δήμαρχος Ion Lungu. Ταυτόχρονα υπογράφηκε και διδυμοποίηση της Suceava με την πόλη Chisinau της Μολδαβίας, Δήμαρχος της οποίας είναι ο Ion Ceran. Παρόντες στην υπογραφή ήταν όλα τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου της πόλης Suceava και η Δήμαρχος της πόλης Soroca Μολδαβίας Lilia Pilifetchi, με την οποία η πόλη Suceava είναι ήδη διδυμοποιημένη.

Έγιναν σύντομοι χαιρετισμοί από τους Δημάρχους με αναφορά στις προσδοκίες, επιδιώξεις και στόχους της αδελφοποίησης, ενώ για τον Δήμο Καραβά έγινε εκτενέστερη αναφορά, μέσα από την οποία ο Δήμαρχος περιέγραψε μεταξύ άλλων το εθνικό μας πρόβλημα. Παραθέτουμε πιο κάτω απόσπασμα από την ομιλία του:

«Σας παρακαλώ επιτρέψτε μου να πω ότι είμαι πολύ υπερήφανος για αυτό που συμβαίνει και να εκφράσω, εκ μέρους των συναδέλφων μου που με συνοδεύουν και του Δήμου Καραβά, τη μεγάλη μου ικανοποίηση για την υπογραφή αυτής της Συμφωνίας Αδελφοποίησης μεταξύ του Δήμου Καραβά και του Δήμου Suceava.

Είναι προνόμιο για μας να είμαστε δίδυμες πόλεις με τη Suceava, μια ιστορική πόλη, μητρόπολη και διοικητική πρωτεύουσα μιας πολύ σημαντι-

Συνάντηση όλων των αντιπροσωπειών στο
Δημαρχείο της Suceava

κής περιφέρειας της Ρουμανίας. Το εκπαιδευτικό και πολιτιστικό κέντρο της επαρχίας. Μια πόλη μοναδική σε στρατηγική τοποθεσία και με αμέτρητους αγώνες για την Ελευθερία, που σας κάνουν να αισθάνεστε περήφανοι. Νιώθουμε κι εμείς υπερήφανοι μαζί με εσάς και για εσάς.

Επιπλέον, ο χρόνος υπογραφής της παρούσας συμφωνίας είναι κάτι περισσότερο από συμβολικός: Συμπίπτει με την επέτειο της απόφασης του Γενικού Συνεδρίου της Μπουκοβίνα να ενώσει την περιοχή της Μπουκοβίνα με (το τότε Βασίλειο) της Ρουμανίας. Ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός.

Γνωρίζουμε τις ανεκπλήρωτες εθνικές προσδοκίες σας. Έχουμε παρόμοιες»....

Αναφέρθηκε στη συνέχεια στην εισβολή του 1974 και την κατοχή του Δήμου Καραβά, την προσφυγοποίηση και την κατοχή του Καραβά και του 37,8 % της Κύπρου από τα Τουρκικά στρατεύματα. Εξήγησε τις συνέπειες της κατοχής και κατέληξε:

«Η Συμφωνία Αδελφοποίησης θα μας δώσει την ευκαιρία να μάθουμε περισσότερα ο ένας για τον πολιτισμό του άλλου, να βρούμε κοινά στοιχεία και να δημιουργήσουμε ισχυρούς δεσμούς, που θα μας δώσουν την ευκαιρία να ανταλλάξουμε επισκέψεις μεταξύ των δύο πόλεων μας, να οργανώσουμε εκθέσεις, όπως αυτή που διοργανώσαμε κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας εδώ το 2019, και να προωθήσουμε τις πλούσιες πολιτιστικές παραδόσεις τόσο της Κύπρου όσο και της Ρουμανίας.

Όπως σημειώνουμε στη Συμφωνία Αδελφοποίησης, η σχέση μεταξύ των δύο Δήμων θα βασίζεται στην αμοιβαία φιλία, τη συνεργασία και τον σεβασμό της ιστορίας και του πολιτισμού μας. Μέσω αυτής της αδελφοποίησης, οι δύο πόλεις θα προωθήσουν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, το διεθνές δίκαιο και τις αξίες πάνω στις οποίες ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι εκπρόσωποι του Δήμου Καραβά με τον
Δήμαρχο της Suceava

Θα συνεργαστούμε προς όφελος και ευημερία των πολιτών μας».

Ακολούθησε ανταλλαγή ενθυμημάτων και μέσα σε μια πραγματική και αδελφική ατμόσφαιρα ολοκληρώθηκε η εκδήλωση.

Της υπογραφής του πρωτοκόλλου προηγήθηκε, σε άλλη αίθουσα του Δημαρχείου συνεδρία των τεσσάρων Δημάρχων με την παρουσία των συνοδών τους. Ο Δήμαρχος της Suceava Ion Lungu παρουσίασε μικρής διάρκειας φιλμ με το έργο, τις δραστηριότητες και τα νέα προγράμματα που στοχεύει να υλοποιήσει. Ο Δήμαρχος Καραβά, έκανε μια σύντομη περιγραφή της κατεχομένης πόλης του Καραβά και του δόθηκε η άδεια, κατ' εξαίρεση, να προβάλει ένα σύντομο φιλμ για τον Καραβά, που άφησε ευδιάκριτα, τις καλύτερες και πιο συγκινητικές εντυπώσεις.

Αμέσως μετά την πιο πάνω συνεδρία και πριν την υπογραφή του πρωτοκόλλου, έγιναν τα αποκαλυπτήρια της προτομής του πρώτου Δημάρχου της Suceava Ferdinand, Cavalier De Loges. Ήταν μια μαζική εκδήλωση με την παρουσία της φιλαρμονικής της αστυνομίας, εκπροσώπων της Κυβέρνησης και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του ιερατείου, βουλευτών διαφόρων κομμάτων και πλήθος κόσμου. Να σημειώσουμε πως σε όλες τις προσφωνήσεις γινόταν αναφορά και καλωσόρισμα στον Δήμο Καραβά.

Το πρόγραμμα φιλοξενίας περιελάμβανε επίσης επίσκεψη στο ιστορικό κάστρο της πόλης, το οποίο έχει αναστηλωθεί και αποτελεί το κυριότερο αξιοθέατο της περιοχής, επίσκεψη στη νέα μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της πόλης από την ξυλεία που παράγει η περιοχή και το άναμμα των χριστουγεννιάτικων φώτων στην πλατεία της πόλης, η οποία ήταν εντυπωσιακά στολισμένη με χριστουγεννιάτικο διάκοσμο, μουσική και περίπτερα που διέθεταν παραδοσιακά και άλλα προϊόντα.

Επίσκεψη σε ορθόδοξο μοναστήρι

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε επισκέψεις στα ορθόδοξα μοναστήρια της περιοχής κτισμένα τον 15ο αιώνα από τον ηγεμόνα Στέφανο τον Μεγάλο, τα οποία είναι μοναδικά στο είδος τους και προστατεύονται από την UNESCO ως παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά. Είναι πραγματικά αριστουργήματα αγιογραφίας και καλύπτουν όλες τις επιφάνειες των τοίχων, τόσο εσωτερικά, όσο και εξωτερικά, με παραστάσεις από τη ζωή του Χριστού, της Παναγίας, των Αποστόλων. Το εκπληκτικότερο όμως είναι η εικονογράφησή τους με τους Έλληνες φιλοσόφους, όπως τον Σωκράτη, τον Αριστοτέλη, τον Πλάτωνα και άλλους. Η αντιπροσωπεία είχε επίσης την ευκαιρία να επισκεφθεί το μουσείο του αυγού και να απολαύσει την παραδοσιακή μουσική και χορούς από το χορευτικό συγκρότημα του Πανεπιστημίου, καθώς και τα τοπικά εδέσματα της Μπουκοβίνα.

Σε όλη τη διάρκεια της παραμονής στη Suceava, και σε όλες ανεξαιρέτα τις δραστηριότητες, τους εκπροσώπους του Δήμου Καραβά συνόδευαν οι ήδη γνώριμοι φίλοι από τη σχέση με την UNESCO Ρουμανίας, Mariana Milici με τον σύζυγό της Dan Milici, πρόεδρο του τοπικού συλλόγου «Κύκνος», και τον αντιπρόεδρο Victor Sutac. Η σχέση γνωριμίας μέσω της UNESCO μεταξύ των Ρουμάνων και Κυπρίων αναπτύχθηκε σε μια θερμή φιλία με κοινές αξίες, προσδοκίες και οράματα. Στα δύο χρόνια συνεργασίας που πέρασαν δημιουργήθηκαν στενότεροι δεσμοί, οι οποίοι θα ενδυναμωθούν ακόμα περισσότερο με την αδελφοποίηση των δύο Δήμων.

Αφού γνώρισε και έζησε, στο σύντομο αυτό διάστημα, τη φιλοξενία, τη ζεστασιά, την αγάπη και την αδελφοσύνη, σε όλο το μεγαλείο της, η αντιπροσωπεία του Δήμου Καραβά έφυγε κατασυγκινημένη με τη σκέψη και την προσδοκία να ανταποδώσει, στο μέτρο των δυνάμεων της, στην Κύπρο.

Στο Βουκουρέστι είχε συνάντηση με τον Πρόσβη της Κύπρου κ. Πέτρο Κέστορα, που φιλοξένησε τους εκπροσώπους του Δήμου Καραβά.

Παραδοσιακή βραδιά με το συγκρότημα του Πανεπιστημίου της Suceava

Ενημερώθηκε για τη διδυμοποίηση, αλλά και ευρύτερα για όλες τις δραστηριότητες του Δήμου, τον αγώνα, τους στόχους και επιδιώξεις του. Υποσχέθηκε πως θα φροντίσει να μάθει σε ποιο χώρο θα μπορούσε να διοργανωθεί έκθεση για τον Καραβά στο Βουκουρέστι.

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η συνάντηση της αντιπροσωπείας του Δήμου με την Ρουμάννα φιλέλληνα και ελληνομαθή Ελένα Λάζαρ. Η Ελένα Λάζαρ, μιλά άπταιστα τα ελληνικά, αφού σπούδασε αρχαία ελληνικά, λατινικά, έχει δικό της εκδοτικό οίκο και έχει μεταφράσει από τα ελληνικά στα ρουμανικά και αντιστρόφως δεκάδες Έλληνες συγγραφείς και εκατοντάδες ελληνικά βιβλία. Μεταξύ αυτών έχει ασχοληθεί με Κύπριους ποιητές και συγγραφείς. Έχει διατελέσει δύο φορές «Πρέσβειρα του Ελληνισμού» και τιμήθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία και προσωπικά από τον ίδιο τον Έλληνα Πρόεδρο για την προσφορά της στα ελληνικά γράμματα και ευρύτερα στον Ελληνισμό. Είναι μια σεμνή γυναίκα που εργάζεται 12 ώρες το 24ώρο. Πρόσφατα έχει μεταφράσει το βιβλίο του Κύπριου Περικλή Μιχαηλίδη από τη Λεμεσό, «Στοιχειώδης Τοπογραφία ή Πολιτική Γεωγραφία της Νήσου Κύπρου» που γράφτηκε το 1887. Μέσα σε αυτό το βιβλίο-θησαυρό γίνεται μια από τις πρώτες αναφορές στον Καραβά ως «κώμη» με Δημαρχείο, κωμοδικείο και σχολεία αρρένων και θηλέων. Η αναφορά της κ. Λάζαρ ότι η Ρουμανία υπήρξε και ονομάζεται «Η μεγάλη Ελλάδα του Βορρά» (Magna Grecia of North) επισημαίνει το μέγεθος της Ελληνικής διασποράς και άνθισης του Ελληνισμού στη χώρα αυτή.

Κοινή διαπίστωση πως η διδυμοποίηση αυτή στέφθηκε με μεγάλη επιτυχία. Ο Καραβάς έγινε γνωστός σε πολλά, αξιόλογα και διακεκριμένα άτομα. Ο Καραβάς θα ζει πλέον ως αδελφός Δήμος σε μια πόλη, που στην περιοχή της είναι το κέντρο του Πολιτισμού, της Ορθοδοξίας, της φιλίας, της αδελφοσύνης και της αλληλεγγύης.

Τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου και της Επιτροπής Έκδοσης
κατά την απονομή Αριστείου στον Δήμο Καραβά

Παρουσίαση εκδόσεων του Δήμου Καραβά και του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών

Μεγάλη ημέρα για τον κατεχόμενο Δήμο του Καραβά η Τετάρτη, 23 Ιουνίου. Ο εκτοπισμένος Δήμος τιμήθηκε από τον Ελληνικό Πολιτιστικό Όμιλο Κυπρίων Ελλάδος με το Αριστείο του έτους 2021 για την ετήσια έκδοσή του τα «Καραβιώτικα Δρώμενα», καθώς και για τη συμβολή του στον αγώνα για επιστροφή και την προαγωγή των αξιών του Καραβά.

Η τιμητική διάκριση επιδόθηκε σε μια ποιοτική εκδήλωση, κατά την οποία ο Δήμος Καραβά και το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών παρουσίασαν το 13ο τεύχος των εκδόσεων του Δήμου Καραβά που φέρει τον τίτλο «Καραβιώτικα Δρώμενα» και το βιβλίο «Μια ζωή περιπέτεια, Ημερολόγιο - Βιογραφία» του Παντελή Ι. Μιχάλα, έκδοση του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών.

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα δεξιώσεων του Royal Hall, στη Λευκωσία. Λόγω των περιοριστικών μέτρων της πανδημίας, παρευρέθηκαν σε αυτήν μόνο τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων όλων των οργανωμένων συνόλων του Καραβά, ο Αν. Διευθυντής των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού κ. Κυπριανός Λούης, ο Πρόεδρος του ΕΠΟΚ, κ. Ηρακλής Ζαχαριάδης και οι συντελεστές των εκδόσεων, κάτω από την αυστηρή τήρηση των υγειονομικών πρωτόκολλων.

Το πρόγραμμα περιλάμβανε χαιρετισμό, καλωσόρισμα από τον Δήμαρχο και Πρόεδρο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών Νίκο Χατζηστεφάνου, ο οποίος ευχαρίστησε όλους τους συντελεστές των εκδόσεων για την ποιότητά τους εργασία, καθώς και τον ΕΠΟΚ για

τη μεγάλη τιμητική διάκριση προς τον Δήμο Καραβά για την έκδοση «Καραβιώτικα Δρώμενα».

Στη συνέχεια ο πρώην Δήμαρχος Καραβά Παναγιώτης Τσέντας παρέθεσε το ιστορικό της έκδοσης του βιβλίου «Μια ζωή περιπέτεια, Ημερολόγιο - Βιογραφία» του Παντελή Ι. Μιχάλα. Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου, ο Π. Μιχάλας, αφανής Μικρασιάτης πρόσφυγας, περιγράφει τις περιπέτειες της πολυτάραχης ζωής του. Ο κ. Τσέντας χρηματοδότησε την έκδοση του ημερολογίου του Π. Μιχάλα, ο οποίος ήταν θείος του και την πρόσφερε στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών στη μνήμη του θείου του Παντελή και Δέσποινας Μιχάλα και των γονέων του Γιάννη και Κικής Τσέντα.

Όπως και όλες οι άλλες εκδόσεις του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, έτσι και η έκδοση αυτή, έγινε κατορθωτή με την ανιδιοτελή προσφορά και τις άοκνες προσπάθειες της βραβευμένης φιλόλογου-ερευνήτριας Καλλιόπης Χαρμαντά - Πρωτοπαπά, που ανέλαβε την επιμέλεια έκδοσης.

Ακολούθησε μια εξαιρετική παρουσίαση του βιβλίου από τον δρ Χαράλαμπο Χοτζάκογλου, Πρόεδρο της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών, ο οποίος εμβαθύνοντας στα κείμενα του Ημερολογίου, τόνισε τη σημασία, τα διδάγματα και τα μηνύματα που εξάγει ο αναγνώστης από το βιβλίο. Παραλλήλως την πολύπαθη ζωή του Παντελή Μιχάλα με την Οδύσσεια του κάθε Έλληνα και την προσπάθειά του να επιβιώσει, να δημιουργήσει και στο τέλος να επιτύχει αυτό που είχε τάξει σκοπό της ζωής του.

Οι παρουσιαστές της εκδήλωσης Κυριάκος Χατζηνικολάου και Χρυσάνθη Επιφανίου, Δημοτικοί Σύμβουλοι Καραβά

Η παρουσίαση της δέκατης τρίτης ετήσιας έκδοσης του Δήμου Καραβά, «Καραβιώτικα Δρώμενα», έγινε από την Καραβιώτισσα Φιλολόγο, Ιστορικό Μαργαρίτα Χαραλάμπους - Τομασιδίου. Τα «Καραβιώτικα Δρώμενα» περιγράφουν τη δράση του Δήμου Καραβά και όλων των οργανωμένων συνόλων του Καραβά στην προσφυγιά, τη χρονιά που πέρασε. Δεν περιορίζονται όμως σε αυτήν. Με ιστορικές φωτογραφίες και κείμενα καλύπτουν μια σειρά από ενδιαφέροντα θέματα σε μια επιμελημένη έκδοση. Στην εμπεριστατωμένη παρουσίασή της η κ. Τομασιδίου αναφέρθηκε σε όλες τις ενότητες του τεύχους, υπογραμμίζοντας την αναγκαιότητα και τη σημαντικότητα της καταγραφής και διάσωσης, τόσο των πεπραγμένων του Δήμου στην προσφυγιά, όσο και των άλλων κειμένων που αναφέρονται σε ανθρώπους, ήθη, έθιμα και ιστορικά γεγονότα του Δήμου Καραβά.

Τιμητικό και ιδιαίτερα συγκινητικό κομμάτι της εκδήλωσης ήταν η απονομή του Αριστείου στον Δήμο Καραβά από τον Πρόεδρο του ΕΠΟΚ, κ. Ηρακλή Ζαχαριάδη. Ο κ. Ζαχαριάδης, αφού αναφέρθηκε στην ποιοτική έκδοση του Δήμου Καραβά και επαίνεσε τον εκτοπισμένο Δήμο για τη δράση του, κάλεσε τον Δήμαρχο για την απονομή του Αριστείου. Ο Δήμαρχος Καραβά κάλεσε με τη σειρά του στο βήμα όλα τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου, τον τέως και τον πρώην δήμαρχο Καραβά και τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής του 13ου τεύχους «Καραβιώτικα Δρώμενα». Υπογράμμισε με αυτό τον τρόπο τη συμβολή όλων σε τούτη τη μεγάλη επιτυχία του Δήμου, η οποία επιτεύχθηκε με την ενότητα, τη σύμπνοια, τη συλλογικότητα, την εργατικότητα, μα πάνω από όλα με τη δύναμη της αγάπης για τον Καραβά.

Το όλο πρόγραμμα διανθίστηκε με δύο υπέροχα μουσικά κομμάτια. Το ένα ήταν «Ο ξεριζωμός», απόσπασμα από συναυλία του Σταύρου

Ξαρχάκου, που απέδωσε με ανεπανάληπτη ευαισθησία η εξαιρετική τραγουδίστρια Ηρώ Σαΐα. Το άλλο ήταν ο «Ύμνος του Καραβά», σε στίχους και μουσική του υπέροχου Λεωνίδα Πιτσιλλίδη.

Τέλος έγινε η απονομή αναμνηστικών σε όλους τους συντελεστές της εκδήλωσης.

Το πρόγραμμα παρουσίασαν οι Δημοτικοί Σύμβουλοι Κυριάκος Χατζηνικολάου και Χρυσάνθη Επιφανίου.

Μετά το τέλος της εκδήλωσης προσφέρθηκε δείπνο στους παρευρισκόμενους.

Ο Δήμος και το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών ευχαρίστησαν θερμά όλους όσους εργάστηκαν για τις εκδόσεις:

Για το βιβλίο «Μια ζωή περιπέτεια», τη φιλόλογο-ερευνήτρια Πίτσα Χαρμαντά-Πρωτοπαπά που είχε τον συντονισμό και επιμελήθηκε τα κείμενα, όπως και τον πρώην Δήμαρχο Καραβά Πανίκο Τσέντα, που χρηματοδότησε την έκδοση του βιβλίου.

Για το δέκατο τρίτο τεύχος της ετήσιας έκδοσης του Δήμου Καραβά «Καραβιώτικα Δρώμενα», τη συντονίστρια της έκδοσης Μάρω Χατζηστεφάνου και τα μέλη της Επιτροπής Έκδοσης Πίτσα Χαρμαντά-Πρωτοπαπά, Γιάννη Παπαϊωάννου, Ηρώ Κοσιάρη-Άσπρου και Έμιλυ Καραΐσκου για την πολύτιμη και πολύπλευρη συνεισφορά τους. Ευχαρίστησαν επίσης όλες και όλους τους συνεργάτες που έγραψαν κείμενα, καθώς και όλους πρόσφεραν φωτογραφικό υλικό και βοήθησαν ποικιλότροπα στην έκδοση.

Ευχαριστίες δόθηκαν και στους παρουσιαστές της εκδήλωσης Κυριάκο Χατζηνικολάου και Χρυσάνθη Επιφανίου, Δημοτικούς Συμβούλους, στο προσωπικό του Δήμου Έμιλυ Καραΐσκου και Μαρία Κλεάνθους και όλους τους άλλους αφανείς ήρωες, για τη συμβολή τους στην εκδήλωση.

Ο Ιερός ναός Αποστόλου Βαρνάβα στον Στρόβολο

Αιώνια η Μνήμη των τεθνεώτων Καραβιωτών

Μνημόσυνο Καραβιωτών στην προσφυγιά

Σε μια σεμνή και απέριπτη τελετή πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 25 Ιουλίου, 2021 μνημόσυνο όλων των αποθανόντων Καραβιωτών: όσων αγωνίσθηκαν και θυσιάστηκαν για την Ελευθερία και όσων έφυγαν από τη ζωή στην προσφυγιά με τον καημό της επιστροφής στον Καραβά. Το μνημόσυνο έγινε στον ιερό ναό Αποστόλου Βαρνάβα και Μακαρίου στη Δασούπολη από τον Πρωτοπρεσβύτερο Σωτήριο Σάββα και τον Οικονόμο Ματθαίο Παπά Ηλία.

Εκφράζοντας τα αισθήματα όλων των συνδημοτών μας, ο δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου απέδωσε φόρο τιμής στους ηρωικούς νεκρούς μας που θυσίασαν τη ζωή τους για την Ελευθερία της Κύπρου και μνημόνευσε τους Καραβιώτες και Καραβιώτισσες που έφυγαν από τη ζωή στην προσφυγιά, προσδοκώντας την επιστροφή τους στην αγαπημένη γη του Καραβά.

Στην σύντομη ομιλία του ανέφερε μεταξύ άλλων:

«Αποτίουμε φόρο τιμής. Μνημονεύουμε τους υπερασπιστές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της νομιμότητας. Τους ήρωές μας, οι οποίοι, πιστοί στις αξίες του έθνους, πολέμησαν εκεί που τους έταξε η πατρίδα: Ακρίτες στα έσχατα σύνορα του Ελληνισμού. Υποκλινόμαστε με ευγνωμοσύνη στη θυσία των παλληκαριών, οι οποίοι στα πεδία της μάχης έγραψαν σελίδες ένδοξης ιστορίας.

Μνημονεύουμε επίσης, όλους τους Καραβιώτες και τις Καραβιώτισσες που έφυγαν από τη ζωή με τον πικρό καημό της προσφυγιάς στα

Ο Μητροπολίτης Κερύνειας κ. Χρυσόστομος, ο Έπαρχος Κερύνειας κ. Αντώνης Οικονομίδης (δεξιά) και ο Δήμαρχος Καραβά

χείλη, και με ανεκπλήρωτη την επιθυμία για επιστροφή στη γη μας, εκεί όπου γεννήθηκαν, τον Καραβά μας».

Και κατέληξε: *«Σάλπισμα εγκαρτέρησης και αγωνιστικότητας είναι το μήνυμα που μεταφέρει: Ότι θα συνεχίσουμε τον αγώνα με αδούλωτο φρόνημα, όπως το έπραξαν οι υπερασπιστές της γης μας το 1974. Θα παραμείνουμε στις επάλξεις μέχρι την τελική δικαίωση, την επιστροφή στα πατρογονικά μας εδάφη σε συνθήκες ελευθερίας, μονιμότητας και αξιοπρέπειας».*

Ο Αντιδήμαρχος Νίκος Παπαπέτρου

Η Δημοτική Σύμβουλος
Χρυσάνθη Επιφανίου

Ο Δήμαρχος Νίκος Χατζηστεφανίου
με τον Πρόεδρο του Σωματείου
Χριστόφορο Χριστοδουλίδη

Εκδήλωση αποδήμων Καραβιωτών

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 31 Αυγούστου 2021, στο Royal Hall στη Λευκωσία, εκδήλωση για τους απόδημους Καραβιώτες. Η εκδήλωση διοργανώθηκε από τον Δήμο Καραβά και είχε σκοπό την υποδοχή των αποδήμων Καραβιωτών που βρίσκονταν στην Κύπρο και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των οργανωμένων συνόλων του Καραβά και των Σωματείων των απόδημων Καραβιωτών.

Το πρόγραμμα περιλάμβανε καλωσόρισμα από τον Δήμαρχο Καραβά Νίκο Χατζηστεφανίου και χαιρετισμό από τον Νίκο Παπαπέτρου, Αντιδήμαρχο Καραβά. Ακολούθησε χαιρετισμός του Σωματείου «Λάμπουσα» Αμερικής, τον οποίο μετέφερε ο Κρις Χριστοδούλου, Πρόεδρος «Παγκύπριου» Κύπρου και χαιρετισμός από τον Σάββα Παυλίδη, Πρόεδρο του Συνδέσμου Αποδήμων Λαπήθου, Καραβά και Περιχώρων Μ. Βρετανίας.

Στο καλωσόρισμα του ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφανίου ανέφερε «...Με μεγάλη χαρά και συγκίνηση σας καλωσορίζω απόψε στην απέριπτη αυτή συνάντηση που οργανώνει προς τιμή σας ο Δήμος Καραβά στην προσφυγιά. Οι απόδημοι είναι πάντα στην καρδιά μας και όπου κι αν βρισκόμαστε θα σας αγαπούμε και θα σας τιμούμε...». Στη συνέχεια μετέφερε τους χαιρετισμούς της Προέδρου του Σωματείου «Λάμπουσας» Μελβούρνης Ελευθερίας Χατζηστεφανίου και του τέως Προέδρου της Ομοσπονδίας Κυπρίων Αμερικής Κωστάκη Τσέντα, που βρισκόταν στην Κύπρο με τον Γερουσιαστή Robert Menezes.

Ο Αντιδήμαρχος Καραβά Νίκος Παπαπέτρου, μεταξύ άλλων ανέφερε «Μέσα από τη σημερινή συγκέντρωση, θα αναπολήσουμε τον

Ο Πρόεδρος του «Παγκύπριου» Κύπρου
Κρις Χριστοδούλου

Καραβά μας και θα ανανεώσουμε τους αδελφικούς δεσμούς που μας ενώνουν. Ο Δήμος Καραβά χαιρετίζει με ξεχωριστή ικανοποίηση την παρουσία σας και μέσα στα πλαίσια της αποστολής του θα προσφέρει κάθε δυνατή βοήθεια για να ενδυναμωθούν οι δραστηριότητες των Καραβιωτών τόσο στην Κύπρο όσο και των αποδήμων μας στο εξωτερικό».

Οι εκπρόσωποι των Σωματείων των αποδήμων έστειλαν τους χαιρετισμούς τους και παρουσίασαν τη δράση των σωματείων τους. Ευχαρίστησαν τον Δήμο Καραβά για τη συγκινητική εκδήλωση και την ευκαιρία που τους δόθηκε να συναντήσουν συγγενείς και φίλους.

Ο Κρις Χριστοδούλου μετέφερε τους θερμούς χαιρετισμούς του ως Πρόεδρος του «Παγκύπριου» Συνδέσμου Αμερικής (Παράρτημα Κύπρου), αλλά και του Σταύρου Καμηλάρη, Προέδρου του Σωματείου «Λάμπουσα» Αμερικής. Στο τέλος έδωσε ένα μήνυμα από τον Φίλιπ Κρίστοφερ για το Κυπριακό: «Ο αγώνας συνεχίζεται. Δεν πρέπει να τα βάλουμε κάτω».

Ο Σάββας Παυλίδης στην αντιφώνηση του

Στιγμιότυπα από την εκδήλωση

ανέφερε μεταξύ άλλων! «Θεωρούμε ειλικρινά πολύ χρήσιμες και σημαντικές αυτές τις επαφές μεταξύ μας. Ιδιαίτερα εμείς οι απόδημοι, που προερχόμαστε από το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία κ.α. χώρες, νιώθουμε πραγματική συγκίνηση όταν σμίγουμε μαζί σας, με εσάς τους συντοπίτες και πρόσφυγες συγγενείς και συγχωριανούς μας. Την ίδια στιγμή απερίγραπτη είναι η συναισθηματική μας φόρτιση όταν συναντιόμαστε και συνεργαζόμαστε με συμπατριώτες μας απόδημους μέσω των προσφυγικών σωματείων και οργανώσεων μας στο εξωτερικό».

Στην εκδήλωση, εκτός των προαναφερθέντων, παρευρέθηκαν ο Δήμαρχος Λαπήθου Νεοπόλεμος Κότσαπας, ο τέως Δήμαρχος Καραβά Γιάννης Παπαϊωάννου, ο Αντιδήμαρχος και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά, η Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας Καραβά Ανδρούλα Ασσιώτου, ο Πρόεδρος του Προσφυγικού Σωματείου «Ο Καραβάς» Χριστόφορος Χριστοδουλί-

δης, η Πρόεδρος του Ομίλου Γυναικών Επαρχίας Κερύνειας Ελένη Κολιού και ο Πρόεδρος του ΕΠΟΚ Ηρακλής Ζαχαριάδης. Παρευρέθηκαν επίσης πολλοί απόδημοι Καραβιώτες, μέλη των Δ.Σ. των Οργανωμένων συνόλων του Καραβά και πολλοί Καραβιώτες πρόσφυγες.

Το πρόγραμμα διανθίστηκε με παρουσίαση σύντομου φιλμ με τίτλο «Αφιέρωμα στον Καραβά» υπό τους ήχους του τραγουδιού «Δρόμοι Παλιοί». Το φιλμ είναι παραγωγή του Δήμου Καραβά και γυρίστηκε από τους Χαράλαμπο Χαράλαμπους και Χαράλαμπο Μελαχρινό.

Στη συνέχεια έγινε απονομή αναμνηστικών σε όλους τους απόδημους Καραβιώτες, οι οποίοι παρευρέθηκαν στην εκδήλωση, και ακολούθησε δείπνο προς τιμή τους.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης παρουσίασε με μεγάλη επιτυχία η Δημοτική Σύμβουλος Χρυσάνθη Επιφανίου.

Αναμνηστική φωτογραφία με τους απόδημους μας

Ο Μιχάλης Μ. Λεάντρου

Στεφάνια Τιμής στον Ήρωα του Καραβά

Παράδοση των προσωπικών αντικειμένων του ήρωα στρατιώτη Μιχάλη Μιχαήλ Λεάντρου

Την Τετάρτη, 22 Σεπτεμβρίου 2021, σε μια σεμνή τελετή στο πάρκο Μαθηκολώνης, η οικογένεια του Καραβιώτη ήρωα της Τουρκικής εισβολής Μιχάλη Μιχαήλ Λεάντρου, παρέδωσε στον Δήμο Καραβά την τιμημένη στολή που φορούσε ο ήρωας, όταν δολοφονήθηκε από τους Αττίλες, στις 16 Αυγούστου 1974.

Στη εκδήλωση παραβρέθηκαν ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου, ο Αντιδήμαρχος Νίκος Παπαπέτρου και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά Πανίκος Μανώλη, Σωτήρα Ποταμίτου, Μάριος Μούγης, οι Κοινοτάρχες των ενοριών Έξω Γειτονιάς και Άγιου Ανδρέα του Καραβά Παναγιώτης Στυλιανού και Ανδρέας Ποταμίτης. Παρευρέθηκαν επίσης ο Πρόεδρος του Κοινοτικού Συμβουλίου Μαθηκολώνης Χριστάκης Χριστοδούλου, ο Ανδρέας Πατέρας εκ μέρους του Προσφυγικού Σωματείου «Ο ΚΑΡΑΒΑΣ», ο Επίτιμος Πρόεδρος της ΑΕΚ Καραβά Δαμιανός Χατζηδαμιανού, αρκετοί Καραβιώτες και μέλη της οικογένειας του ήρωα.

Εκ μέρους της οικογένειας καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους ο αδελφότεκνος του ήρωα Μιχάλης Μιχαήλ - γιος του Άγγελου Λεάντρου Μιχαήλ που απευθύνθηκε προς τον Δήμαρχο λέγοντας: «Κύριε Δήμαρχε, σας παραδίδουμε τα προσωπικά αντικείμενα του Μιχαλάκη μας (χιτώνιο, παντελόνι, κάλτσες και άρβυλα) με την παράκληση να διαφυλαχθούν από τον Δήμο Καραβά, για να διατηρηθεί ζωντανή η μνήμη του ήρωα μας».

Στον σύντομο χαιρετισμό του, συγκινημένος ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου, εξέφρασε τις ευχαριστίες του προς την οικογένεια

του ήρωα για τη χειρονομία της αυτή και δεσμεύτηκε ότι «αυτά τα τιμημένα αντικείμενα θα εκτίθενται στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών στον Στρόβολο μέχρι να ξημερώσει εκείνη η άγια μέρα της επιστροφής μας στη γενέτειρά μας, τον Καραβά» και πρόσθεσε: «Άγγιξα πριν λίγο με δέος τη στολή που φορούσε ο Μιχαλάκης την ώρα που έδινε τη ζωή του θυσία στον βωμό της Ελευθερίας της Κύπρου. Με συγκλονισμό ψυχής παραλαμβάνω εκ μέρους του Δήμου Καραβά αυτά τα τιμημένα ρούχα... Η αγνή ψυχή του μας κοιτάζει από ψηλά υπερήφανη και γενναία μαζί με τους γονείς και τον αδελφό του. Ας δώσουμε ξανά την υπόσχεση ότι θα δικαιώσουμε τη θυσία του Μιχάλη με αγώνα και πείσμα και όραμα, μέχρι να γυρίσουμε στον Καραβά μας Ελεύθεροι. Και ας αναφωνήσουμε μαζί το ΗΡΩΑΣ και ΑΘΑΝΑΤΟΣ».

Ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφανού

Μπροστά στην προτομή του Μιχάλη Μ. Λεάντρου

Ο Συντονιστής της εκδήλωσης Πανίκος Μανώλης

Κοινοτάρχης Μαθηκολώνης Χριστάκης Χριστοδούλου

Ακολούθησε σύντομο καλωσόρισμα από τον Πρόεδρο του Κοινοτικού Συμβουλίου Μαθηκολώνης Χριστάκη Χριστοδούλου.

Η τελετή άρχισε με τρισάγιο από τον ιερέα της Μαθηκολώνης και έκλεισε με τον εθνικό ύμνο.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης παρουσίασε ο δημοτικός σύμβουλος Καραβά Παναγιώτης Μανώλης.

Ο Μιχαλάκης Μιχαήλ γεννήθηκε στις 18 Ιουλίου 1955 και γονείς του είναι ο Λεάντρος Μιχαήλ Πάντελας και η Κούλλα Χαμπή Τυρίμου. Αδέλφια του ο Πάμπος, ο Άγγελος, η Μαρία Γεωργίου Ερωτοκρίτου και η Αναστασία Σωτήρη Μούγη.

Τον Ιούλιο του 1974 ο Μιχαλάκης υπηρετούσε στο 251 Τ.Π. που είχε έδρα την Γλυκιώτισσα. Στην α' φάση της εισβολής υπερασπίστηκε με

το τάγμα του τις ακτές της Κερύνειας. Η β' φάση της εισβολής βρίσκει το τάγμα του ανασυγκροτημένο στην περιοχή της Μίας Μηλιάς, όπου δόθηκαν μερικές από τις πιο φονικές μάχες του πολέμου. Έκτοτε η τύχη του αγνοείτο.

Τα οστά του βρέθηκαν σε ομαδικό τάφο στο χωριό Τζιάος το 2011 και μετά την ταυτοποίησή τους παραδόθηκαν, όπως και η στολή που φορούσε, στην οικογένεια. Η κηδεία του έγινε με τις πρέπεισες τιμές στις 7 Μαΐου 2011.

Προς τιμή του έχει ανεγερθεί μνημείο στο πάρκο του χωριού Μαθηκολώνη της Λεμεσού, του οποίου τα αποκαλυπτήρια τέλεσε ο τότε πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρης Χριστόφιας.

Η φωτογράφιση της εκδήλωσης έγινε από τον καλό φίλο του Καραβά Ανδρέα Χριστοφόρου.

Συγκίνηση, αλλά και υπερηφάνια των συγγενών του ήρωα

Παραλαβή των προσωπικών αντικειμένων του ήρωα

Ο Πρέσβης της Κύπρου στην Ελλάδα
Κυριάκος Κενεβέζος

Ο Πρόεδρος του ΕΠΟΚ Ηρακλής Ζαχαριάδης

Τιμητική Διάκριση στον Δήμο Καραβά από τον Ελληνικό Πολιτιστικό Όμιλο Κυπρίων Ελλάδος (ΕΠΟΚ)

Σε πανηγυρική εκδήλωση που έγινε στην Αθήνα τιμήθηκε ο Δήμος Καραβά για την ετήσια έκδοσή του «Καραβιώτικα Δρώμενα» και προσωπικά ο Δήμαρχος Καραβά για την πολυσχιδή του δράση στον κοινωνικό, επιστημονικό και φιланθρωπικό τομέα.

Η εκδήλωση έγινε στο «Σπίτι της Κύπρου» στις 24 Σεπτεμβρίου, 2021 και σε αυτήν επιδόθηκαν οι τιμητικές διακρίσεις Ευποιίας του ΕΠΟΚ, τα βραβεία για τους διαγωνισμούς «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα», καθώς και τα βραβεία του 11ου Παγκόσμιου Λογοτεχνικού και Καλλιτεχνικού Διαγωνισμού που προκήρυξε ο ΕΠΟΚ.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Πρέσβης της Κύπρου Κυριάκος Κενεβέζος, ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου και η Δήμαρχος Ακανθούς Ελένη Χατζημιχαήλ. Τίμησαν επίσης με την παρουσία τους η Αδελαιίδα Παπαγεωργίου, εκπρόσωπος του ΕΠΟΚ στη Λεμεσό και η Ελένη Αρτεμίου Φωτιάδου, αριστεύσασα στον διαγωνισμό «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα». Παραβρέθηκαν επίσης η Σμάρα Νότου, εκπρόσωπος του ΕΠΟΚ στην Αλεξανδρούπολη και η Μελίνα Τριανταφυλλίδου, εκπρόσωπος του ΕΠΟΚ στη Θεσσαλονίκη. Αξίζει να αναφερθεί πως μέλη και φίλοι του ΕΠΟΚ ταξίδεψαν από την Κρήτη, την Καλαμάτα, το Άργος, τη Θεσσαλονίκη, το Αίγιο, την Κύπρο και άλλες περιοχές της Ελλάδας για να παραστούν στην εκδήλωση.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με ένα μουσικό σόλο στο πιάνο του μουσικοσυνθέτη Γιώργου Βενετσιάνου που πλημμύρισε την αίθουσα με τη μουσική του Μίκη Θεοδωράκη.

Ο Πρέσβης της Κύπρου Κυριάκος Κενεβέζος χαιρέτισε στη συνέχεια την εκδήλωση και εξήρε το άοκνο και ακαταπόνητο πνεύμα του ΕΠΟΚ και τη διάθεση του Προέδρου του Ηρακλή Ζαχαριάδη να παράγει πολιτισμό και να δημιουργεί συνθήκες που διατηρούν τη γέφυρα Ελλάδας και Κύπρου σταθερή και ακλόνητη, ακόμα σε καιρούς εγκλεισμού.

Ο Δήμαρχος Καραβά παρέλαβε το Αριστείο που απονεμήθηκε στον Δήμο Καραβά για την ετήσια έκδοση «Καραβιώτικα Δρώμενα», ως το περιοδικό της χρονιάς «και ως αναγνώριση για την πολύτιμη συμβολή του στον αγώνα για επιστροφή και την προαγωγή των αξιών του Καραβά».

Ο Νίκος Χατζηστεφάνου τιμήθηκε προσωπικά στη συνέχεια από τον ΕΠΟΚ με το βραβείο Ευποιίας «δια την πολυσχιδή του δράση στον κοινωνικό τομέα, στον επιστημονικό και φιλανθρωπικό, μέσω των οποίων προήγαγε την κοινωνία, την επιστήμη και τις ανθρωποπλαστικές αξίες της ζωής».

Σε σύντομη αντιφώνησή του ο Δήμαρχος,

Αναμνηστική φωτογραφία από την εκδήλωση

ευχαρίστησε τον ΕΠΟΚ και τον Πρόεδρό του Ηρακλή Ζαχαριάδη για τις τιμητικές διακρίσεις, τόσο για τον Δήμο Καραβά, όσο και για το πρόσωπό του. Ευχαρίστησε ονομαστικά τους συνεργάτες του στον Δήμο και τη Συντακτική Επιτροπή της Ετήσιας Έκδοσης και υπογράμμισε την αγωνιστική προσπάθεια τόσο του Δήμου Καραβά, όσο και όλων των κατεχόμενων Δήμων της Κύπρου, για επιστροφή στα σπίτια και τη γη μας σε συνθήκες Ελευθερίας. Σε ανάμνηση της εκδήλωσης προσέφερε στον Πρόεδρο του ΕΠΟΚ ακριβές αντίγραφο του σταυρού από το περιδέραιο του Θησαυρού της Λάμπουσας που βρέθηκε στον Καραβά και κοσμήει το Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης. Στη συνέχεια ανακοίνωσε μαζί με τον κ. Ζαχαριάδη την αδελφοποίηση του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών με τον Όμιλο του ΕΠΟΚ.

Την απονομή για τα βραβεία «Αμμόχωστος Βασιλεύουσα» έκανε η Κατερίνα Βασιλείου Λιβέρη, εγγονή της Νίνας Ιεροδιακόνου Κυριάκου, η οικογένεια της οποίας αθλοθέτησε και το πρώτο βραβείο του διαγωνισμού.

Ο Λευτέρης Μουφτόγλου, εκπρόσωπος του ΕΠΟΚ στον Βόλο, ο οποίος επίσης βραβεύτηκε με το βραβείο Ευποιίας από τον ΕΠΟΚ για την προσφορά του στον πολιτισμό και τη λογοτεχνία, προσέφερε στον ΕΠΟΚ και τον Πρόεδρό του το λάβαρο του Ομίλου, το οποίο και κόσμησε όλη την εκδήλωση.

Ο μουσικοσυνθέτης Γιώργος Βενετσιάνος με τη χορωδία του Gbenets καθώς και ο τραγου-

Αντιφώνηση από τον Δήμαρχο Νίκο Χατζηστεφάνου

διστής Χρήστος Αγγελόπουλος πλαισίωσαν μουσικά την εκδήλωση και χάρισαν ρίγη συγκίνησης σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Η εκδήλωση απονομής βραβείων και των τριών διαγωνισμών έγινε με απόλυτη τάξη και σεβασμό στο υγειονομικό πρωτόκολλο για την προστασία από τον covid-19 και όλοι οι παρευρισκόμενοι τήρησαν τα μέτρα με αξιοσημείωτη υπομονή και σύνεση.

Η εκδήλωση μεταδόθηκε ζωντανά παγκοσμίως μέσω του Δίαυλος.net.

Ήταν μια άκρως συγκινητική εκδήλωση μετά από δύο χρόνια εγκλεισμού και αποχής από τα πολιτιστικά δρώμενα και δόθηκε η υπόσχεση να κρατηθεί η φλόγα ζωντανή και να ανταμώσουμε όλοι ξανά σε καιρούς πιο ελεύθερους και πιο ασφαλείς.

Συνάντηση συνταξιούχων στην Πάφο

Χαιρετισμός από τον Δήμαρχο στους συνταξιούχους Καραβιώτες

Συναντήσεις συνταξιούχων Καραβιωτών

Εδώ και 5 χρόνια έχει καταστεί θεσμός η συνάντηση συνταξιούχων Καραβιωτών των επαρχιών Λευκωσίας, Λεμεσού και Πάφου. Ένας θεσμός που αγκαλιάστηκε θερμά από τους Καραβιώτες. Ένα συναπάντημά που ενώνει ανθρώπους, ξεδιπλώνει μνήμες, συσπειρώνει δυνάμεις και τονώνει το ηθικό. Ανάσα ζωής, ώρες χαράς και αναπόλησης. Και υπόσχεσης πως ο αγώνας για επιστροφή στη γη μας συνεχίζεται, με την ίδια πάντοτε θέρμη, δύναμη και πείσμα.

Συνάντηση στη Λεμεσό, 2 Οκτωβρίου, 2021

Η συνάντηση στη Λεμεσό πραγματοποιήθηκε το Σάββατο, 2 Οκτωβρίου στο πάρκο Υψούπολις «Ο Ανεμόμυλος» και σε αυτή παρευρέθηκαν 70 και πλέον συνταξιούχοι Καραβιώτες.

Οι συνταξιούχοι αυτοί του Καραβά που διαμένουν προσωρινά στη Λεμεσό έσμιξαν τη χαρά της συναπάντησης με τη νοσταλγία του πανέμορφου χωριού τους, ατσαλώνοντας τη θέληση τους για επιστροφή στη γη του Καραβά. Στη συνάντηση παρευρέθηκαν μεταξύ άλλων ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου

μαζί με τη σύζυγό του, οι Δημοτικοί Σύμβουλοι Πανίκος Μανώλη και Σωτήρα Ποταμίτου, οι Κοινοτάρχες Έξω Γειτονιάς Πανίκος Στυλιανού και Αγίου Ανδρέα, Ανδρέας Ποταμίτης και ο Επίτιμος Πρόεδρος της ΑΕΚ- Λάμπουσα Δαμιανός Χατζηδαμιανού.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης ο Δήμος Καραβά προσέφερε πρόγευμα και καφέ και ακολούθησε προσφορά γεύματος σε όλους όσοι παρευρέθηκαν. Το πρόγραμμα περιελάμβανε σύντομη προσφώνηση από τον Πανίκο Μανώλη, ο οποίος πρωτοστάτησε για την οργάνωση της συνάντησης, και ενημέρωση από τον Δήμαρχο Καραβά για τις προσεχείς εκδηλώσεις του Δήμου και των οργανωμένων συνόλων του Καραβά, τα τρέχοντα θέματα και δραστηριότητες του Δήμου, καθώς και προσφυγικά θέματα. Ακολούθησε συζήτηση για τις δραστηριότητες και επιδιώξεις των οργανωμένων συνόλων του Καραβά, καθώς και ανταλλαγή απόψεων για θέματα που απασχολούν τους Καραβιώτες που διαμένουν στη Λεμεσό. Στη συνέχεια οι παρευρισκόμενοι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν και να απολαύσουν δύο σύντομα ντοκιμαντέρ για τον Καραβά, παραγωγής του Δήμου Καραβά.

Ο Πανίκος Μανώλη, Δημοτικός Σύμβουλος συντονιστής της συνάντησης

Στιγμιότυπο από τη συνάντηση στη Λεμεσό

Σε όλους όσους παρευρέθηκαν δόθηκε αντίγραφο της τελευταίας έκδοσης του Δήμου Καραβά, «Καραβιώτικα Δρώμενα», 2021 που μόλις είχε κυκλοφορήσει.

Η εκδήλωση έκλεισε μέσα σε πνεύμα εγκάρτηρησης και αγωνιστικής διάθεσης, προσμονής και θέλησης για επιστροφή στη γη του Καραβά.

Συνάντηση στην Πάφο, 16 Οκτωβρίου 2021

Οι συνταξιούχοι μας στην Πάφο

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε και η συνάντηση εκτοπισμένων συνταξιούχων Καραβιωτών που διαμένουν στην Πάφο, η οποία πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 16 Οκτωβρίου, 2021 στο Ξενοδοχείο «Βερόνικα» στην Πάφο. Παρά τον μικρό αριθμό εκτοπισμένων Καραβιωτών που διαμένουν στην Πάφο στη συνάντηση συμμετείχαν 50 περίπου συνταξιούχοι Καραβιώτες και Καραβιώτισσες.

Κατά τη διάρκεια της συνάντησης ο Δήμος Καραβά προσέφερε πρόγευμα και καφέ και στη συνέχεια ακολούθησε προσφορά γεύματος. Οι συνταξιούχοι Καραβιώτες της Πάφου χάρηκαν τη συναναστροφή των συνδημοτών τους, που αν και μένουν στην ίδια περιοχή, δεν έχουν συχνά την ευκαιρία να τα πουν από κοντά. Σε όλους παρευρέθηκαν δόθηκαν επίσης οι πιο πρόσφατες εκδόσεις του Δήμου Καραβά.

Τη συνάντηση χαιρέτησε ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου δίνοντας τα εύσημα για την επιτυχία της στους συντονιστές της οργάνωσης, τον πρώην Δημοτικό Σύμβουλο Δημήτρη Επιφανίου και τα Μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου που παρευρέθηκαν. Στη συνέχεια ακολούθησε προβολή μικρού μήκους ταινίας για τον Καραβά, που προκάλεσε την συγκίνηση των παρευρισκομένων.

Ο Δήμαρχος Καραβά ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους για τις τρέχουσες δραστηριότητες του Δήμου και τόνισε ότι ο Δήμος και οι Δημότες κρατούν τον Καραβά ζωντανό στις επάλξεις για κάθε αγώνα μέχρι την επιστροφή και τη δικαίωση.

Συνάντηση στη Λευκωσία, 23 Οκτωβρίου 2021

Κατάμεστη η αίθουσα εκδηλώσεων στη Λευκωσία

Η συνάντηση συνταξιούχων στη Λευκωσία πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 23 Οκτωβρίου 2021, στο κατάμεστο Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών στον Στρόβολο. Η συνάντηση ήταν η τρίτη σε σειρά από τις συναντήσεις που έγιναν το 2021 προς τιμή των συνταξιούχων.

Σε ένα ευχάριστο κλίμα, 100 και πλέον συνταξιούχοι Καραβιώτες που διαμένουν στην περιοχή της Λευκωσίας, είχαν την ευκαιρία να δουν τους συγχωριανούς τους και να αναπολήσουν τις όμορφες στιγμές που έζησαν μαζί στον Καραβά.

Το πρόγραμμα της συνάντησης περιλάμβανε χαιρετισμό από τον Δήμαρχο Καραβά Νίκο Χατζηστεφάνου και ενημέρωση για τις δραστηριότητες του Δήμου και των οργανωμένων συνόλων του Καραβά. Ακολούθησε προβολή ταινίας για τον Καραβά και προσφέρθηκε γεύμα, προσφορά του Δήμου Καραβά.

Στη συνάντηση παρευρέθηκαν αρκετά μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά και των Οργανωμένων συνόλων του Καραβά. Σε όλους δόθηκε η τελευταία έκδοση του Δήμου «Καραβιώτικα Δρώμενα 2021».

Δέσμευση του Δημάρχου και του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά είναι ότι η δραστηριότητα αυτή θα συνεχιστεί και θα ενισχυθεί, ώστε να ενδυναμώνονται οι δεσμοί μεταξύ των σκορπισμένων Καραβιωτών και να συντηρείται η θέληση για επιστροφή σε ένα ελεύθερο Καραβά.

Ο Χαράλαμπος Χαράλαμπος αριστερά και ο Χαράλαμπος Μελαχρινός, δεξιά, είχαν τη γενική επιμέλεια της ποιητικής βραδιάς

Ποιητική βραδιά «Η Άκαυτη Βάτος»

Μέσα στα πλαίσια των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου Καραβά και του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, πραγματοποιήθηκε την Τρίτη, 19 Οκτωβρίου 2021, στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών μια πολύ ενδιαφέρουσα ποιητική εκδήλωση με τίτλο «Άκαυτη Βάτος», η οποία σημείωσε μεγάλη επιτυχία.

Η ποιητική αυτή συνάντηση σκοπό είχε, μέσα από τα επιλεγμένα ποιήματα σπουδαίων Ελλήνων ποιητών, να φέρει στην επικαιρότητα θέματα, όπως τα 200 χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης, την αναχώρηση από την επίγεια ζωή του παγκόσμιου πλέον Μίκη Θεοδωράκη, αλλά και τον ύμνο προς τον έρωτα, την αγάπη και την αξιοπρέπεια. Έτσι, ξεκινώντας από τον Όμηρο μέχρι τα ταπεινά στιχάκια των Ρασούλη και Παπάζογλου, που είναι γραμμένα πάνω σε τοίχους και παγκάκια, οι παγκόσμιου φήμης ποιητές μας Σεφέρης, Ελύτης, Ρίτσος, Κάλβος, Καβάφης, Καρυωτάκης, Γκάτσος, Λαπαθιώτης και αρκετοί άλλοι μας υπενθύμισαν ότι η ποίηση υμνεί, θρηνεί, προφητεύει, θαυμάζει, συγκινεί, προειδοποιεί και γράφει ιστορία.

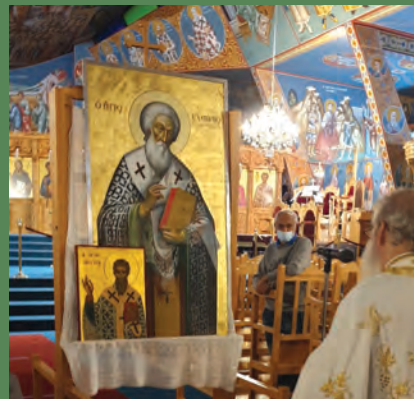
Ο Πρόεδρος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Κα-

ραβιωτών, Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου σε σύντομη προσφώνησή του καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους και διαβεβαίωσε ότι το Πολιτιστικό Ίδρυμα θα προωθεί με όλα τα μέσα που έχει στη διάθεση του τέτοιες πολιτιστικές δραστηριότητες. Συγχάρηκε τους συντελεστές της ποιητικής βραδιάς και ευχήθηκε καλή επιτυχία στις λογοτεχνικές τους επιδιώξεις.

Η όλη εκδήλωση αποτελείτο από τρεις ενότητες. Έγινε προβολή ειδικού φιλμ σε σκηνοθεσία και επιλογή ποιημάτων από τους Χαράλαμπο Χαράλαμπος και Χαράλαμπο Μελαχρινό. Έγιναν απαγγελίες ποιημάτων από τους Ειρήνη Πιτσιλλίδου, Κούλα Δράκου, Κυριάκο Κυριάκου, Λοΐζο Παύλου, Αντρέα Χαράλαμπος και Χαράλαμπο Χαράλαμπος. Το μουσικό μέρος ερμήνευσαν με ιδιαίτερη επιτυχία ο Γιώργος Καλογήρου και η Μαρία Θεοδώρου. Τη γενική επιμέλεια της εκδήλωσης είχαν ο Χαράλαμπος Χαράλαμπος και ο Χαράλαμπος Μελαχρινός.

Την εκδήλωση παρουσίασε η Ευτυχία Άδωνη και την τεχνική υποστήριξη προβολών και ήχου ανέλαβε ο Αντρέας Μιχαήλ. Στο τέλος, ακολούθησε μικρή δεξίωση των καλεσμένων.

Η εικόνα του Αγίου Ευλαλίου που βρίσκεται στην εκκλησία του Αποστόλου Βαρνάβα

Εσπερινός Αγίου Ευλαλίου

Οι Δήμοι Καραβά και Λαπήθου σε συνεργασία με τους ιερείς και την Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Αποστόλου Βαρνάβα - Αγίου Μακαρίου Δασουπόλεως, διοργάνωσαν την Πέμπτη 21, Οκτωβρίου 2021, με την τήρηση όλων των υγειονομικών πρωτοκόλλων, τον καθιερωμένο πλέον στην προσφυγιά εσπερινό του Αγίου Ευλαλίου. Ο Μητροπολίτης Κυρηναίας κ. Χρυσόστομος δεν μπόρεσε να χοροστατήσει στον εσπερινό λόγω απουσίας του στο εξωτερικό. Έστειλε τις ευχές και τους χαιρετισμούς του στους Καραβιώτες και Λαπηθιώτες που παρευρέθηκαν.

Σε σύντομο χαιρετισμό του στο τέλος του εσπερινού, ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου ευχαρίστησε όλες και όλους τους παρευρεθέντες και τόνισε ότι «εμείς θα τιμούμε τις παραδόσεις και τους Αγίους μας μέχρι την ευλογημένη μέρα της επιστροφής μας και την απαλλαγή της πατρίδας μας από την Τουρκική κατοχή. Προσμένουμε την ημέρα που θα προσευχηθούμε μέσα στις ελεύθερες εκκλησίες μας».

Στην εκκλησία του Αποστόλου Βαρνάβα - Αγίου Μακαρίου στη Δασούπολη, στην οποία τελείται κάθε χρόνο ο εσπερινός, βρίσκεται εικόνα του Αγίου Ευλαλίου, η οποία είναι δωρεά Καραβιωτών. Η αγιογράφηση της πιο πάνω εικόνας, η οποία προοριζόταν αρχικά για το εικονοστάσι της εκκλησίας της Παναγίας της Ευαγγελίστριας στον Καραβά, ανατέθηκε στον αγιογράφο Σόλωνα Φραγκουλίδη. Την περίοδο της Τουρκικής εισβολής, η εικόνα, η οποία δεν είχε ολοκληρωθεί, βρισκόταν στο εργα-

στήρι του αγιογράφου στη Λευκωσία. Έτσι σώθηκε και, όταν ολοκληρώθηκε, παραδόθηκε στην εκκλησία του Αποστόλου Βαρνάβα και Μακαρίου.

Η εκκλησία του Αγίου Ευλαλίου βρίσκεται στον κατεχόμενο Καραβά, στην περιοχή της αρχαίας Λάμπουσας, δίπλα από τη Μονή της Παναγίας Αχειροποιήτου και κάθε χρόνο, πριν το 1974, στη γιορτή του Αγίου συνέρρεαν εκατοντάδες πιστοί για να προσκυνήσουν.

Οι Καραβιώτες και Λαπηθιώτες προσκύνησαν με κατανύξη την εικόνα του Αγίου, ενώνοντας τις προσευχές τους για γρήγορη επιστροφή στον Καραβά, τη Λάπηθο, τη Λάμπουσα και όλα τα σκλαβωμένα μέρη μας. Μέσα από το απολυτίκιο του Αγίου Ευλαλίου, υπάρχει το αισιόδοξο μήνυμα και η πίστη ότι μετά τον Γολγοθά θα ακολουθήσει η Ανάσταση. «Θεόφρον Ευλάλιε την σην ποιμνην περιφύλαττε εκ πάσης βλάβης, και θλίψεως και περιστάσεως, και εκ πάσης ρύσαι, συμφοράς, θεσπέσιε και της αιχμαλωσίας πρεσβείαις σου, ίνα δοξάζωμεν ποιμένα αληθέστατον και Τριάδος μέγιστον συνήγορον».

Η Πρόεδρος και ο Ταμίας
της Σχολικής Εφορείας Καραβά

Ο Πρόεδρος και η Γραμματέας του Ιδρύματος
Υποτροφιών «Νίκος Κ. Σιακόλας»

Απονομή χορηγιών και ενθυμημάτων στους απόφοιτους νέους και νέες με καταγωγή τον Καραβά

Ο Δήμος Καραβά, η Σχολική Εφορεία Καραβά και το Ίδρυμα Υποτροφιών Καραβά «Νίκος Κ. Σιακόλας» απένειμαν χορηγίες και ενθυμήματα σε νέους και νέες με καταγωγή τον Καραβά. Χορηγίες και ενθυμήματα δόθηκαν σε πρωτοετείς φοιτητές που παρακολουθούν σπουδές σε κολλέγια, ανώτερες σχολές ή Πανεπιστήμια της Κύπρου και του εξωτερικού και έχουν εξασφαλίσει βαθμολογία Άριστα στο απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης. Ενθυμήματα δόθηκαν επίσης σε όλους τους απόφοιτους Λυκείων, Τεχνικών και Ιδιωτικών Σχολών που κατάγονται από τον Καραβά, της σχολικής χρονιάς 2020-2021.

Λόγω της πανδημίας και των μέτρων που εφαρμόζονται σχετικά με αυτήν, η εκδήλωση ακυρώθηκε και αντί αυτής όλοι οι δικαιούχοι των χορηγιών, καθώς και όλοι οι απόφοιτοι με καταγωγή τον Καραβά, πέρασαν από το οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών την Τετάρτη 29 Δεκεμβρίου, σε συγκεκριμένες ώρες που ορίστηκαν και παρέλαβαν τα ενθυμήματα, τα φιλοδωρήματα ή / και τις υποτροφίες που δικαιούνταν.

Οι χορηγίες δόθηκαν από το Ίδρυμα Υποτροφιών Καραβά «Νίκος Κ. Σιακόλας» και το

Κληροδότημα «Γεώργιου Τσίμον», το οποίο διαχειρίζεται η Σχολική Εφορεία Καραβά. Το Ίδρυμα Υποτροφιών Καραβά «Νίκος Κ. Σιακόλας» ιδρύθηκε με εισφορές που δόθηκαν από το ζεύγος Νίκου και Ελπίδας Σιακόλα, συνολικού ποσού 500,000 ευρώ, με στόχο να επιβραβεύονται νέοι του Καραβά που διακρίνονται για τον χαρακτήρα και τις επιδόσεις τους. Το Ταμείο του Γεώργιου Τσίμον ύψους επίσης 500,000 ευρώ, δημιουργήθηκε από το κληροδότημα που άφησε ο αείμνηστος Γεώργιος Τσίμον με τη διαθήκη του στη Σχολική Εφορεία Καραβά, με το οποίο θα βοηθούνται με υποτροφίες άριστοι φοιτητές με καταγωγή τον Καραβά.

Δόθηκαν χορηγίες, τιμητικό δίπλωμα και αναμνηστικά δώρα σε 14 άριστους νέους του Καραβά, απόφοιτους Μέσης Παιδείας οι οποίοι φοιτούν στο πρώτο έτος σπουδών σε Πανεπιστήμια της Κύπρου και του εξωτερικού. Επίσης δόθηκαν αναμνηστικά δώρα σε 30 περίπου επιπλέον απόφοιτους Λυκείων, Τεχνικών και Ιδιωτικών Σχολών της σχολικής χρονιάς 2020-2021, που κατάγονται από τον Καραβά.

Τιμήθηκαν για την επίδοσή τους οι πιο κάτω:

Στιγμιότυπα με αριστούχους απόφοιτους

Στιγμιότυπα από την παράδοση των Βραβείων

Γεωργίου Ραφαέλλα, Δημητρίου Γεωργία, Ευριπίδου Ραφαηλία, Ιωάννου Ελένη, Ιωάννου Ηρώ, Κάιζερ Βασιλική, Λευκαρίτη Μαργαρίτα, Μούσουλος Αλέξανδρος-Αχιλλέας, Μπεζώνη Ελένη, Πλοιαρίδης Ορφέας, Πολυκάρπου Πολίνα, Σολομωνίδου Αναστασία, Χατζηπαυλής Νεκτάριος και Χατζηχριστοφή Χρίστος.

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης δόθηκαν επτά επιπλέον βραβεία σε νέους που διακρίθηκαν για τις επιδόσεις τους, με βάση το βαθμό απολυτηρίου Μέσης Εκπαίδευσης:

Το βραβείο «Νίκου και Ελπίδας Σιακόλα» δόθηκε στους φοιτητές Ιωάννου Ελένη και Πλοιαρίδη Ορφέα, οι οποίοι εξασφάλισαν την ψηλότερη βαθμολογία στο απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης.

Βραβεία εις μνήμη των πρώην Δημάρχων Καραβά, Παναγιώτη Καλαβά, Ιωάννη Χαρμαντά και Φιλή Χατζηδαμιανού, με χορηγό το ζεύγος Αντώνη και Πίτσας Πρωτοπαπά, δόθηκαν στους αριστούχους απόφοιτους Γεωργίου Ραφαέλλα, Ιωάννου Ηρώ και Χατζηχριστοφή Χρίστο για την επίδοσή τους κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Λύκειο.

Βραβεία εις μνήμη των πρώην Δημοτικών Συμβούλων που απεβίωσαν στην προσφυγιά Δημήτρη Κοζάκου, Γιώργου Μαούρη, Σάββα Μαύρου, Κώστα Μυλωνά και Κώστα Νεοφύ-

του, με χορηγό τον Δήμο Καραβά, δόθηκαν στους αριστούχους απόφοιτους Μπεζώνη Ελένη και Σολομωνίδου Αναστασία.

Απονεμήθηκαν επίσης, από το κληροδότημα Τσίμον, οι πλήρεις υποτροφίες για όλα τα έτη σπουδών στους φοιτητές οι οποίοι φοιτούν στο 2ο έτος σπουδών, όπως και στους νέους που εγκρίθηκαν τις προηγούμενες χρονιές.

Κατά τη διάρκεια της προσέλευσης των νέων στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιτών για την παραλαβή των βραβείων τους, τηρήθηκαν με σχολαστικότητα όλα τα μέτρα που προνοούσαν τα πρωτόκολλα για προφύλαξη από την πανδημία. Σε όσους προσήλθαν προσφέρθηκαν κεραστικά.

Στη μεγάλη αίθουσα εκδηλώσεων του οικήματος εναλλάσσονταν για να υποδεχτούν και να συγχαρούν τους νέους του Καραβά ο δήμαρχος Νίκος Χατζηστεφάνου και οι δημοτικοί σύμβουλοι Σωτήρα Ποταμίτου και Αλέξανδρος Ποστεκκής. Εκ μέρους της Σχολικής Εφορείας παρίσταντο η πρόεδρος Ανδρούλλα Χατζηδαμιανού Ασσιώτου, η γραμματέας Έλενα Διγενή και ο ταμίας Παναγιώτης Γεωργιάδης. Εκ μέρους του Ιδρύματος Υποτροφιών Καραβά «Νίκος Κ. Σιακόλας» παρευρέθηκαν ο πρόεδρος Γιάννης Παπαϊωάννου, τέως δήμαρχος Καραβά και η γραμματέας Μάρω Χατζηστεφάνου, τέως αντιδήμαρχος Καραβά.

Τα παιδιά του Καραβά που άριστευσαν

ΟΙ ΠΡΩΤΟΕΤΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΤΙΜΗΘΗΚΑΝ

1. Γεωργίου Ραφαέλα

Είναι κόρη του Γιώργου Γεωργίου από τον Καραβά και της Κλεονίκης Κωνσταντίνου από την Πεντάγυια. Αποφοίτησε από το Λύκειο Αγίου Γεωργίου Λακατάμειας και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου.

2. Δημητρίου Γεωργία

Είναι κόρη του Χρίστου Δημητρίου από τη Λεμεσό και της Μαρίας Ευθυμίου από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Πολεμιδιών και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Νομικής στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

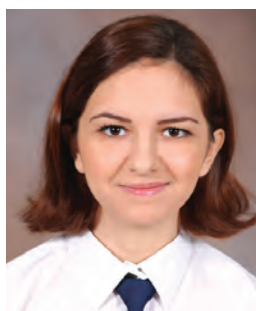
3. Ευριπίδου Ραφαηλία

Είναι κόρη του Νίκου Ευριπίδου από τη Λεμεσό και της Σκεύης Μανώλη από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Αγίου Νικολάου Λεμεσού και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Νομικής στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

4. Ιωάννου Ελένη

Είναι κόρη του Χριστάκη Ιωάννου από τη Λευκωσία και της Παναγιώτας Χατζηχαλαράμπους από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Λατσιών και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Φυσικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

5. Ιωάννου Ηρώ

Είναι κόρη του Χριστάκη Ιωάννου από τη Λευκωσία και της Παναγιώτας Χατζηχαλαράμπους από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Λατσιών και σπουδάζει Acting - Community Theatre στο Πανεπιστήμιο Essex στην Αγγλία.

6. Κάιζερ Βασιλική

Είναι κόρη του Κώστα Κάιζερ από την Πάφο και της Βαρβάρας Θεοδώρου από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Γεροσκήπου και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Χρηματοοικονομικών στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

7. Λευκαρίτη Μαργαρίτα

Είναι κόρη του Στέλιου Λευκαρίτη από τον Καραβά και της Κατερίνας Λευκαρίτη από την Ξυλοτύμπου. Αποφοίτησε από το Λύκειο Αραδίππου και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Φαρμακευτικής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

8. Μούσουλος Αλέξανδρος - Αχιλλέας

Είναι γιος του Σοφοκλή Μούσουλου από τον Καραβά και της Μιράντας Μούσουλου από το Λευκόνικο. Αποφοίτησε από το Λύκειο Κύκκου Α' και σπουδάζει Οικονομικά στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

9. Μπεζώνη Ελένη

Είναι κόρη του Εμμανουήλ Μπεζώνη από την Ελλάδα και της Μαίρυλιν Μπεζώνη από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Αγίας Φυλάξεως Λεμεσού και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

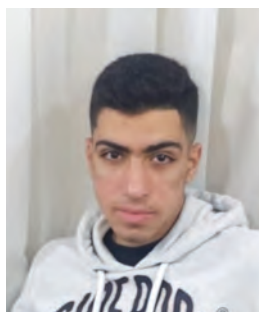
12. Σολομωνίδου Αναστασία

Είναι κόρη του Ελευθέριου Σολομωνίδη από τον Άγιο Δομέτιο και της Γιαννούλας Σολομωνίδου από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Αγίου Γεωργίου Λακατάμειας και σπουδάζει Λογιστική – Χρηματοοικονομικά στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

10. Πλοιαρίδης Ορφέας

Είναι γιος του Ευάγγελου Πλοιαρίδη από τη Θεσσαλονίκη και της Φλωρεντίας Μούσκου από τον Καραβά. Αποφοίτησε από τα Εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη Θεσσαλονίκης και φοιτά στο πρώτο έτος σπουδών στο Τμήμα Πληροφορικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

13. Χατζηπαυλής Νεκτάριος

Είναι γιος του Στέλιου Χατζηπαυλή από τη Λευκωσία και της Αναστασίας Παπαθωμά από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Αποστόλου Βαρνάβα Στροβόλου και σπουδάζει Εφαρμοσμένα Μαθηματικά στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

11. Πολυκάρπου Πολίνα

Είναι κόρη του Χρίστου Πολυκάρπου από τη Μόρφου και της Χρυσοστόμης Χρυσοστόμου από τον Καραβά. Αποφοίτησε από το Λύκειο Πολεμιδιών και σπουδάζει Λογοθεραπεία στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

14. Χατζηχριστοφή Χρίστος

Είναι γιος του Γεώργιου Χατζηχριστοφή από τον Καραβά και της Βαρβάρας Σεργίου από την Πάφο. Αποφοίτησε από το Λύκειο Μακαρίου Γ' Πάφος και σπουδάζει Βιολογία στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο Αλέξανδρος-Αχιλλέας Μούσουλος σε ένα αυθόρμητο ζεϊπέκικο κατά τη διάρκεια της παραλαβής της τιμητικής χορηγίας του στο ΠΙΚ

Η κ. Μαρούλα Ευαγγελίδου επιδεικνύει την τέχνη του φερβολιτέ

Ο Δήμαρχος Ύψωνα Παντελής Γεωργίου με την Αντιπροσωπεία του Καραβά στην Έκθεση

Συμμετοχή του Δήμου Καραβά σε Ημερίδα για Θέματα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 23 Μαΐου στο Δημοτικό Θέατρο Ύψωνα στη Λεμεσό μια πολύ ενδιαφέρουσα ημερίδα για θέματα Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Η ημερίδα διοργανώθηκε από τον Δήμο Ύψωνα και την Κυπριακή Επιτροπή Διεθνούς Οργανισμού Λαϊκού Πολιτισμού και σε αυτή συμμετείχε ο Δήμος Καραβά, παρουσιάζοντας την παραδοσιακή δαντέλα φερβολιτέ, στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου από το 2016.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλάμβανε μεταξύ άλλων χαιρετισμούς από τους δημάρχους Ύψωνα και Καραβά, Παντελή Γεωργίου και Νίκο Χατζηστεφάνου αντίστοιχα, καθώς και ομιλία για την Καραβιώτικη δαντέλα φερβολιτέ από την Καραβιώτισσα φιλόλογο-ερευ-

νήτρια Πίτσα Πρωτοπαπά. Ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με τον Μιχάλη Ττερλικκά.

Στον προθάλαμο του Δημοτικού Θεάτρου, ο Δήμος Καραβά παρουσίασε μια πλούσια έκθεση δαντέλας φερβολιτέ, ενώ τεχνίτριες επιδείκνυαν την τέχνη κατασκευής της ξεχωριστής αυτής δαντέλας. Ιδιαίτερη παρουσία, η εκπαιδευτριά φερβολιτέ Νούλα Στυλιανού με τη μητέρα της Μαρούλα.

Το παρών τους στην ημερίδα έδωσαν, μεταξύ άλλων, ο δημοτικός σύμβουλος Καραβά Πανίκος Μανώλης και ο κοινοτάρχης Έξω Γειτονιάς Πανίκος Στυλιανού και ο επίτιμος Πρόεδρος της ΑΕΚ Λάμπουσα Καραβά, Δαμιανός Χατζηδιαμιανού.

Ο Αντιδήμαρχος Καραβά Πανίκος Μανώλης, η Πίτσα Χαρμαντά Πρωτοπαπά, ο Δήμαρχος Ύψωνα Παντελής Γεωργίου, ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου μπροστά η Νούλα και ο Πανίκος Στυλιανού με τη μητέρα τους Μαρούλα Ευαγγελίδου

Μερικά από τα εκθέματα

Εγκαίνια από τον Κυπριανό Λούη Αν. Διευθυντή Πολιτιστικών Υπηρεσιών

Καλωσόρισμα από τον Δήμαρχο Καραβά

Πρώτη Διεθνής Έκθεση Φερβολιτέ

Πραγματοποιήθηκε με εξαιρετικά μεγάλη επιτυχία στις 29 Οκτωβρίου 2021 στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών η πρώτη Διεθνής Έκθεση Φερβολιτέ, στην οποία συμμετείχαν με υπέροχα εκθέματα φερβολιτέ, η Γαλλία, η Ιταλία και η Κύπρος.

Τα εγκαίνια της έκθεσης τέλεσε ο Κυπριανός Λούης, αναπληρωτής Διευθυντής των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και σε αυτή παρευρέθηκαν μεταξύ άλλων ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστόφιας, ο τέως βουλευτής ΔΗΚΟ Σοφοκλής Φυττής, οι δήμαρχοι Λαπήθου Νεοπόλεμος Κότσαπας, Λευκονοίκου Ζήνα Λυσάνδρου-Παναγίδη, Ύψωνα Παντελής Γεωργίου, ο τέως δήμαρχος Καραβά Γιάννης Παπαϊωάννου, η πρώην βουλευτής και πρόεδρος της Γυναικείας Σοσιαλιστικής Κίνησης Ρούλα Μαυρονικόλα, η αντιδήμαρχος Λαπήθου Σούλα Μούρεττου, η πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας Καραβά Ανδρούλα Ασιώτου και Λαπήθου Γεωργία Παντέχη, ο εκπρόσωπος της ΕΔΕΚ Μάριος Κύρου, οι κοινοτάρχες Καραβά, Ειρήνη Θεοδώρου, Στάλω Κύρου, Ανδρέας Ποταμίτης και Πανίκος Στυλιανού, ο κοινοτάρχης Ελιάς Νίκος Ευθυμίου, η πρόεδρος του Ομίλου Γυναικών Επαρχίας Κερύνειας Ελένη Κολιού, η πρόεδρος του Ερυθρού Σταυρού Κερύνειας Μαρούλα Αγγελίδου, η πρόεδρος του Λαογραφικού Ομίλου Κερύνειας Ελένη Καλαβά-Καδή, ο πρόεδρος της Χρυσοκάβας Κερύνειας Τάκης Νεοφύτου, η πρόεδρος της Χορωδίας «Η Φωνή της Κερύνειας», Νέλλη Λουκαΐδου, Δημοτικοί Σύμβουλοι, εκπρόσωποι Προσφυγικών Σωματείων και Οργανώσεων και πολλές Κα-

ραβιώτισσες και Καραβιώτες, φίλες και φίλοι του Καραβά.

Εκ μέρους του Γαλλικού Συνδέσμου Φερβολιτέ παρευρέθηκε η Άντζελα Μικαλλου- Jourdan, Πολιτιστική Σύμβουλος στη Διεθνή Ακαδημία Γραμμάτων, Τεχνών και Επιστημών στο Παρίσι. Την Ιταλία εκπροσώπησε η Αλεξάνδρα Ζαμπά, διακεκριμένη ποιήτρια και συγγραφέας, Πρόεδρος της Ένωσης Κυπρίων στην Ιταλία «ΝΗΜΑ».

Ο Δήμαρχος Καραβά Νίκος Χατζηστεφάνου καλωσόρισε τους παρευρισκόμενους και επισήμανε ότι η δαντέλα φερβολιτέ άκμασε στις χώρες της Ευρώπης, από όπου διαδόθηκε σε όλη την υφήλιο. Οι ιστορικές συγκυρίες έφεραν ώστε η κομψή αυτή δαντέλα να εμφανισθεί, να ριζώσει και να αναπτυχθεί στον Καραβά και τα περίχωρα του. Είναι η τέχνη που την ήξεραν όλες σχεδόν οι Καραβιώτισσες. Το στολίδι κάθε σπιτιού, που κοσμούσε και κοσμή με τέχνη κάθε γωνιά του. Είναι το πολιτιστικό σήμα κατατεθέν του Καραβά. Αλλά και ως ψηφίδα της άυλης πολιτιστικής μας κληρονομιάς, ο φερβολιτέ είναι πολύτιμο κομμάτι από την ιστορία και τον πολιτισμό μας.

Για τον λόγο αυτό ο Δήμος Καραβά επιδιώκει την προβολή της τέχνης του φερβολιτέ σε Ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίες έχουν σχέση με τη δαντέλα αυτή. Προσπάθεια του Δήμου είναι να δημιουργηθεί ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φερβολιτέ, στο οποίο να συμμετέχουν Σύνδεσμοι και Οργανώσεις από διάφορες χώρες που ασχολούνται με την κατασκευή του φερβολιτέ. Μέσω του Δικτύου αυτού ο Δήμος επιδιώκει να

προβάλλει διεθνώς την πολιτιστική μας κληρονομιά και να ενδυναμώσει τις πολιτιστικές σχέσεις με τις χώρες αυτές. Απώτερος σκοπός είναι η προώθηση του Εθνικού μας θέματος. Με τη διοργάνωση της πρώτης Διεθνούς Έκθεσης δαντέλας Φερβολιτέ στο Πολιτιστικό Ίδρυμα των Καραβιωτών έγινε το πρώτο βήμα.

Ο Δήμαρχος χαιρέτισε την παρουσία των εκπροσώπων των δύο φίλων Ευρωπαϊκών χωρών, της Ιταλίας και της Γαλλίας που συμμετείχαν στην έκθεση και ευχαρίστησε θερμά όλες και όλους που εργάστηκαν και έφεραν εις πέρας την έκθεση.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εξέφρασε στην Πίτσα Χαρμαντά - Πρωτοπαπά, όπως και στις κοπέλες Καλλισθένη Λουκά, Σωτήρα Ποταμίτου, Ανδρούλα Κοζάκου, Ελένη Κολιού, Μάρω Χατζηστεφάνου, Δέσπω Ευτυχίου, Μαρία Δημοσθένους και Μαρία Κλεάνθους, που εργάστηκαν και ετοίμασαν την έκθεση και φρόντισαν για κάθε λεπτομέρεια στην οργάνωσή της. Ευχαρίστησε επίσης τις εκπαιδεύτριες του φερβολιτέ που μεταλαμπαδεύουν την τέχνη τους, Καλλισθένη Λουκά Κοσιάρη, Νούλα Στυλια-

νού, Μαρούλα Μανώλη και Ανδρούλα Τσιουρούτη και όλες τις Καραβιώτισσες τεχνίτριες που συμμετείχαν με έργα τους στην έκθεση.

Επεσήμανε επίσης ότι καθοριστική στο Πρόγραμμα ήταν η χορηγία των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Χωρίς αυτή δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθούν οι επιδιώξεις του Δήμου και εξέφρασε τις θερμότερες ευχαριστίες των Καραβιωτών.

Η έκθεση ήταν εντυπωσιακή. Εκατοντάδες εκθέματα φερβολιτέ κοσμούσαν τις πινακίδες και τα στολισμένα τραπέζια, όπου τα τοποθέτησαν με γούστο οι καλαίσθητες οργανώτριες. Οι παρευρισκόμενες σχολίασαν την ομοιότητα του Καραβιώτικου φερβολιτέ με τις δαντέλες της Γαλλίας και της Ιταλίας. Θαύμασαν την κομψότητα των Γαλλικών δημιουργημάτων, εντυπωσιάστηκαν από την ομορφιά των Ιταλικών κομψοτεχνημάτων και ενθουσιάστηκαν από την απaráμιλλη τέχνη των Κυπριακών καλλιτεχνημάτων. Κοινή διαπίστωση ήταν πως επρόκειτο για μια ανεπανάληπτη στο είδος της έκθεση.

Εκθέματα φερβολιτέ στην πρώτη Διεθνή Έκθεση Φερβολιτέ

Στιγμιότυπα από την πρώτη Διεθνή Ημερίδα Φερβολιτέ

Πρώτη Διεθνής Ημερίδα Φερβολιτέ

Στις 30 Οκτωβρίου διοργανώθηκε Ημερίδα στον κατάμεστο χώρο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Ήταν η πρώτη Διεθνής Συνάντηση Τεχνιτριών της δαντέλας Φερβολιτέ με τη συμμετοχή και πάλι της Γαλλίας, της Ιταλίας και της Κύπρου.

Στον χαιρετισμό του ο Δήμαρχος, αφού καλωσόρισε τις παρευρισκόμενες και τους παρευρισκόμενους, επεσήμανε ότι με την πρωτοβουλία του Δήμου Καραβά να εντάξει τη δαντέλα στον Εθνικό Κατάλογο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ο φερβολιτέ καθίσταται ως το πολιτιστικό σήμα κατατεθέν του Καραβά. «Ο φερβολιτέ», είπε, «στα χέρια της κάθε Καραβιώτισσας, είναι η μαστοριά που συνδέει με τους κόμπους και τις κλωστές του, τα νημάτινα λουλούδια που δημιουργεί στα δάκτυλά της, με τα ζωντανά λουλούδια. Εκείνα που πότιζε στις γλάστρες, εκεί, στις δροσερές αυλές, που άφησε πίσω της. Είναι η τέχνη που κρατά τον Καραβά ζωντανό».

Αναφερόμενος στην προσπάθεια του Δήμου Καραβά να δημιουργήσει ένα Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φερβολιτέ, στο οποίο να συμμετέχουν Σύνδεσμοι και Οργανώσεις από διάφορες χώρες που ασχολούνται με την κατασκευή της δαντέλας αυτής, παρατήρησε ότι «δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος να δημιουργηθούν και να ενδυναμωθούν τέτοιες σχέσεις από τη συναναστροφή. Έτσι, όπως ακριβώς γίνεται στην Πρώτη Διεθνή Συνάντηση των Τεχνιτριών που ασχολούνται με τον φερβολιτέ, όπου συναντώνται και συναναστρέφονται οι μαστόρισσες του φερβολιτέ της Γαλλίας και της Ιταλίας με

Οι ομιλήτριες στην Ημερίδα Φερβολιτέ

τις μαστόρισσες της Κύπρου».

«Εκπληρώνουμε το πρώτο βήμα των επιδιώξεων μας και διοργανώνουμε εδώ, στο Πολιτιστικό Ίδρυμα των Καραβιωτών την πρώτη αυτή συνάντηση με τη συμμετοχή τριών Ευρωπαϊκών χωρών. Σκοπός μας είναι η συνάντηση, η ενδυνάμωση των σχέσεων μας, η συναναστροφή, εφαρμόζοντας στην πράξη εκείνο που σημαίνει η ονομασία του φερβολιτέ στην Ιταλία, όπου λέγεται «chiacchierino», και σημαίνει «ομιλητικός», γιατί παράγεται από την ομιλία που γίνεται κατά τη συναναστροφή των κυριών, όταν όλες μαζί συναντώνται και φτιάχνουν τον φερβολιτέ τους».

Τον χαιρετισμό του Δημάρχου ακολούθησε το σύντομο ντοκιμαντέρ «Φερβολιτές - Παραδοσιακό είδος δαντέλας του Καραβά», Παραγωγή Δήμος Καραβά και Σκηνοθεσία Πέτρου Πετρίδη.

Στη συνέχεια έγιναν οι παρουσιάσεις από τις εκπροσώπους των χωρών που πήραν μέρος στην Ημερίδα. Για την Κύπρο, η Καλλιόπη Χαρμαντά-Πρωτοπαπά, φιλόλογος-ερευνήτρια, ανέπτυξε το θέμα «Αναφορά στον φερβολιτέ

Η Καλλιόπη Χαρμαντά-Πρωτοπαπά

του Καραβά Κύπρου». Η κ. Άντζελα Μικαλλου-Jourdan, πολιτιστική σύμβουλος στη Διεθνή Ακαδημία Γραμμάτων, Τεχνών και Επιστημών στο Παρίσι μίλησε με θέμα «Ο φερβολιτές στη Γαλλία». Η Αλεξάνδρα Ζαμπά, πρόεδρος της Ένωσης Κυπρίων στην Ιταλία «ΝΗΜΑ» παρουσίασε το θέμα «Η εμπειρία της Ιταλίας» και η Μαρία Πατσαλοσαββή, ιστορικός-μουσειολόγος, μέλος της Νεολαίας του Δήμου Καραβά, μίλησε για το θέμα «Ο Καραβιώτικος φερβολιτές στη νέα γενιά».

Ενδιάμεσα των ομιλιών η εκπαιδευτικός και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του προσφυγικού Σωματείου «Ο Καραβάς» Μαρία Κάρσαββα απάγγειλε το ποιητικό ανάγνωσμα της Αλεξάνδρας Ζαμπά «Στις γυναίκες του Καραβά».

Το πρόγραμμα εμπλουτίστηκε με ένα σύντομο Κυπριακό μουσικό διάλειμμα, στο οποίο η Ανδρούλα Σιάτη τραγούδησε μαζί με όλο το ακροατήριο τα τραγούδια «Το γιασεμίν» και «Πορτοκαλιά του Καραβά».

Στην ανταλλαγή απόψεων που ακολούθησε μίλησαν πολλές Καραβιώτισσες τεχνίτριες με πρώτες τις εκπαιδεύτριες του φερβολιτέ Καλλισθένη Λουκά Κοσιάρη, Νούλα Στυλιανού,

Η Αλεξάνδρα Ζαμπά

Μαρούλα Μανώλη και Ανδρούλα Τσιουρούτη. Επίσης κατάθεσαν απόψεις και εισηγήσεις η Αλεξία Λευτέρη Χατζηστεφάνου, ιδιοκτήτρια της Σχολής «Αιγαία» και η Βασιλική Χριστοδουλίδου, πρώην δασκάλα και διευθύντρια. Η εκδήλωση τέλειωσε με απονομή ενθυμημάτων από τον Δήμαρχο στους συντελεστές.

Τέλος, προσφέρθηκε ελαφρύ γεύμα σε όλες και όλους που έλαβαν μέρος στην Ημερίδα.

Ο Δήμος Καραβά θα μεριμνά με ενέργειες και προγράμματα, ώστε να διατηρείται η πολιτιστική μας κληρονομιά ζωντανή και ανθηρή. Ως την ημέρα που θα βρεθούμε ξανά ελεύθεροι στον Καραβά.

Στις γυναίκες του Καραβά

(Απόσπασμα)

- Γυναίκες του Καραβά που δίνετε πνοή,
ράβετε πληγές, σχεδιάζετε προοπτικές,
στηλώνετε βομβαρδισμένες εκκλησιές,
πόλεις, δεντρά, καρδιές, μόνο με λίγο νήμα.

Αλεξάνδρα Ζαμπά

Η Άντζελα Μικαλλου-Jourdan

Η Μαρία Πατσαλοσαββή

Μαθήματα φερβολιτέ

Ο Δήμος Καραβά συνέχισε για ακόμη μια χρονιά τους κύκλους μαθημάτων εκμάθησης της παραδοσιακής δαντέλας φερβολιτέ. Όπως είναι γνωστό, η παραδοσιακή δαντέλα φερβολιτέ έχει εγγραφεί στον Εθνικό Κατάλογο της Άυλης Κληρονομιάς της Κύπρου το 2016 και έκτοτε ο Δήμος καταβάλλει συνεχείς προσπάθειες για προβολή, προώθηση, διαφύλαξη και μεταλαμπάδευση της τέχνης αυτής. Τα μαθήματα φερβολιτέ κατά τη χρονιά 2021 πραγματοποιήθηκαν σε Λευκωσία και Λεμεσό.

Στη Λευκωσία λειτούργησαν τρεις ομάδες με εκπαιδευτριες τις Καραβιώτισσες Καλλισθένη Κοσιάρη Λουκά και Μαρούλα Μανώλη Γεωργιάδου. Τα μαθήματα λάμβαναν χώρα στο σπίτι του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών στον Στρόβολο.

Στη Λεμεσό λειτούργησε μια ομάδα με εκπαιδευτριά την Καραβιώτισσα Σωφρονία (Νούλα) Στυλιανού και βοηθό εκπαιδευτριά την επίσης Καραβιώτισσα Ανδρούλα Τσιουρούτη. Τα μαθήματα πραγματοποιούνταν στην οικία της εκπαιδευτριάς.

Όλα τα μαθήματα εκμάθησης της τέχνης του φερβολιτέ προσφέρθηκαν δωρεάν, με χορηγία των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων τηρήθηκαν όλα τα εκάστοτε υγειονομικά πρωτόκολλα για την πανδημία του κορωνοϊού.

Τα μαθήματα συνεχίζονται και κατά το έτος 2022. Όσοι ενδιαφέρονται να τα παρακολουθήσουν μπορούν να επικοινωνήσουν για τη Λεμεσό με τη Νούλα Στυλιανού στο τηλ. 99220731 και για τη Λευκωσία με τον Δήμο Καραβά στο τηλ. 22516937.

Οι εκπαιδευτριες του φερβολιτέ

Καλλισθένη Κοσιάρη - Λουκά

Η Καλλισθένη Κοσιάρη-Λουκά γεννήθηκε το 1945 στον Καραβά όπου και κατοικούσε μέχρι τον Ιούλιο του 1974. Γονείς της ήταν ο Νικόλας και η Μαρία Κοσιάρη από τον Καραβά. Είναι παντρεμένη με τον Ανδρέα Λουκά από το Αγριδάκι της Κερύνειας και έχει δύο παιδιά, την Παυλίνα και τον Νικόλα. Σημειώνεται πως ο σύζυγός της Ανδρέας Λουκά είναι αγιογράφος και ζωγράφος και μέχρι σήμερα ασχολείται με αγάπη και αφοσίωση στην τέχνη αυτή.

Ήταν πολύ μικρή όταν διδάχτηκε το παραδοσιακό κέντημα του Καραβά «φερβολιτέ» και από τότε δεν σταμάτησε να δημιουργεί.

Μετά την τούρκικη εισβολή του 1974 βρέθηκε εκτοπισμένη στην Λευκωσία. Το 2004-2006 στα πλαίσια προγράμματος της Ευρωπαϊκής

Ένωσης και υπό την αιγίδα του Υπουργείου Γεωργίας, δημιούργησε με τον σύζυγό της εργαστήριο κεντητικής στο χωριό Φικάρδου. Για τη δραστηριότητα της αυτή βραβεύτηκε από το Υπουργείο Γεωργίας με το πρώτο βραβείο γυναικείας επιχειρηματικότητας στην ύπαιθρο, και το Υπουργείο της ανέθεσε να διδάξει τον «φερβολιτέ» σε ομάδες αγροτισσών σε διάφορα χωριά της Κύπρου. Παράλληλα με το εργαστήριο κεντητικής, σε κλειστή αίθουσα του Δημοτικού Σχολείου Φικάρδου διατηρεί έκθεση κεντημάτων, φερβολιτέ, κροσιέ και άλλων χειροτεχνημάτων.

Στη συνέχεια η Καλλισθένη αποτάθηκε στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο ενέταξε τον «φερβολιτέ» στα θέματα που διδάσκονται στα Επιμορφωτικά Κέντρα του Υπουργείου.

Από το 2007 και μετά άρχισε να προσφέρει μαθήματα σε Καραβιώτισσες και μη και μέχρι σήμερα υπολογίζει ότι έχει εκπαιδεύσει πέραν των 500 ατόμων. Σήμερα διδάσκει φερβολιτέ σε δυο ομάδες, δυο φορές την εβδομάδα, στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών, με οργανωτή τον Δήμο Καραβά.

Η Καλλισθένη ήταν πρωτοστάτης σε αμέτρητες εκθέσεις φερβολιτέ, τόσο στην Κύπρο, όσο και στο εξωτερικό, όπως στη Ρουμανία. Για το θέμα αυτό παρακολούθησε σειρά μαθημάτων στη Θεσσαλονίκη.

Στιγμιότυπα με μαθήτριες φερβολιτέ στη Λευκωσία

Ο Δήμος Καραβά την βράβευσε επανειλημμένα, αναγνωρίζοντας τη συμβολή και την προσπάθειά της στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του Καραβά και την περίληψη του «φερβολιτέ» στην Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της ΟΥΝΕΣΚΟ.

Μαρούλα Μανώλη Γεωργιάδου

Η Μαρούλα Μανώλη γεννήθηκε το 1944 στον Καραβά. Γονείς της ο Σάββας Μανώλη και η Ευτυχία Ττοφάτζη. Αδέλφια της η Έλλη και ο Χριστάκης.

Φοίτησε στο Δημοτικό Σχολείο Καραβά και στο Γυμνάσιο Λαπήθου. Το 1963 εργάστηκε ως νηπιαγωγός στον Καραβά μαζί με την ιδιοκτήτρια Σταυρούλα Ηλιάδη για 2 χρόνια περίπου. Στη συνέχεια, αφού δημιουργήθηκε το Κοινωνικό Νηπιαγωγείο Καραβά «Παιδικός Παράδεισος», εργάστηκε μαζί με την Ήρα Καλλή για επτά χρόνια. Μαζί με τον Σύνδεσμο Γονέων Κοντεμένου, ίδρυσε νηπιαγωγείο, όπου εργάστηκε για περίπου 2 χρόνια.

Παντρεύτηκε τον Ανδρέα Γεωργιάδη από τη Φλάσου και απέκτησαν δύο παιδιά, τον Σάββα και την Έλενα. Ευτύχησε δε να αποκτήσει τέσσερα εγγόνια, τη Βαλέρια και τον Ανδρέα, παιδιά του Σάββα και τους Κωνσταντίνα και Άγγελο, παιδιά της Έλενας.

Η Μαρούλα Μανώλη - Γεωργιάδου ασχολείται με πολλά είδη χειροτεχνίας, το βελόνι, το βελονάκι, τα λευκαρίτικα, το μπλέξιμο. Μεγάλη της αγάπη και ιδιαίτερη δεξιότητα είναι ο φερβολιτές που τον έμαθε από την παιδική της ηλικία. Σήμερα είναι μια από τις ελάχιστες εκπαιδευτριες του φερβολιτέ.

Σωφρονία (Νούλα) Στυλιανού

Γεννήθηκε στον Καραβά και αποφοίτησε από την Α΄ Αστική Καραβά και ακολούθως από το Ελληνικό Γυμνάσιο Λαπήθου. Παντρεύτηκε στις 14 Ιουλίου 1974 τον Παναγιώτη Στυλιανού από τον Καραβά και απέκτησε ένα γιο, τον Κωνσταντίνο, ο οποίος είναι νυμφευμένος και έχει τρία παιδιά, τη Μαρία, την Παναγιώτα και τον Αλέξανδρο.

Το 1974, μετά τον πόλεμο, μετανάστευσε με τον σύζυγό της στην Αθήνα για εργασία, επαναπατρίστηκε το 1981 και εγκαταστάθηκε στη Λεμεσό.

Ασχολήθηκε με διάφορα είδη χειροτεχνίας. Όταν συνταξιοδοτήθηκε, ασχολήθηκε εντατικά με τον φερβολιτέ. Προσπαθεί συνεχώς να δημιουργήσει καινούρια σχέδια για να εμπλουτίσει τη συλλογή της και κυρίως για να τα διδάξει σε όσες ενδιαφέρονται.

Το πρώτο μάθημα φερβολιτέ στη Λεμεσό, στο σπίτι της Νούλας Στυλιανού

Ανδρούλα Τσιουρούτη

Η Ανδρούλα Τσιουρούτη γεννήθηκε στον Καραβά. Γονείς της η Γιαννούλα Γιαγκου και ο Χρίστος Παναγίδης. Είχε οκτώ αδέρφια, τον Αχιλλέα, τον Γιώργο, τη Νίκη, τον Μιχάλη, τη Μαρία, τη Σωτήρα, τον Κώστα και τη Φάνη.

Το 1967 παντρεύτηκε τον Νικόλα Τσιουρούτη και έζησαν στον Καραβά μέχρι την ημέρα της εισβολής. Απέκτησαν 3 παιδιά. Τη Θεογνωσία (Σούλλα), τον Χρίστο και τον Μάριο. Σήμερα έχουν δέκα εγγόνια και ένα δισέγγονο. Ζουν στο Κολότσι σε συνοικισμό αυτοστέγασης.

Μετά την προσφυγοποίηση της οικογένειας, φοίτησε για τρία χρόνια στην Ξενοδοχειακή Σχολή και εργάστηκε για 29 χρόνια σε πεντάστερα ξενοδοχεία της Λεμεσού, όπως το Κολούμπια, το Μεριτιέν και το Φορ Σίζονς.

Η Ανδρούλλα έμαθε την τέχνη του φερβολιτέ σε ηλικία 10 χρονών, από τη μητέρα της. Δουλεύει αυτή την τέχνη με αγάπη νοιώθοντας πως έτσι κουβαλά μαζί της και τον Καραβά. Σήμερα μεταλαμπαδεύει αυτή την τέχνη σε άλλες Καραβιώτισσες και όχι μόνο, με την ελπίδα πως η τέχνη και η αγάπη για τον φερβολιτέ θα κρατηθεί ζωντανή.

Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας Δήμου Καραβά

Εισαγωγικό σημείωμα του προέδρου της Νεολαίας

Αγαπητοί συγχωριανοί,

Αγαπητοί νέοι και νέες με Καραβιώτικη καταγωγή,

Είναι με ιδιαίτερη χαρά και ευχαρίστηση που σας καλωσορίζω στο κεφάλαιο που αφορά τη νεολαία μας. Το 15ο τεύχος των Καραβιώτικων Δρώμενων του έτους 2022, αποτελεί τη σύνοψη και το αποτέλεσμα της σκληρής δουλειάς που καταβάλλουν όλα τα μέλη των οργανωμένων συνόλων του Καραβά. Ιδιαίτερα οι πρωτόγνωρες συνθήκες που βιώνουμε ως αποτέλεσμα της πανδημίας του COVID-19, καθιστούν ακόμη πιο δύσκολο το έργο μας για να επικοινωνήσουμε ουσιαστικά και να φέρουμε κοντά τους νέους του Καραβά μας.

Στις σελίδες που ακολουθούν θα δείτε ένα κομμάτι από τις δράσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Καραβά, δράσεις που από πίσω τους κρύβουν σημαντική εθελοντική δουλειά που επιτελείται με περίσσια χαρά και αφοσίωση από όλα τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας.

Στόχος όλων των προσπαθειών και του έργου του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας είναι η γνωριμία, η αλληλεπίδραση και η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των νέων του Δήμου μας. Μπορεί να μην γνωρίσαμε το χωριό μας μέσα από τα δικά μας μάτια, αλλά το γνωρίσαμε και το αγαπήσαμε μέσα από τις διηγήσεις και τις αναπολήσεις των παππούδων, των γιαγιάδων μας αλλά και των γονιών μας.

Διηγήσεις που μας ξυπνούν έντονη την επιθυμία να γνωρίσουμε τον τόπο μας και την ιστο-

ρία του και μας γεμίζουν με αποφασιστικότητα να εργαστούμε για αυτό τον σκοπό.

Η νεολαία του Δήμου Καραβά, όπως θα διαπιστώσετε μετροφυλλώντας τις σελίδες του περιοδικού, αναπτύσσει πολύπλευρη και πολυδιάστατη δράση. Από καθιερωμένες εκδρομές εντός Κύπρου και γνωριμία με το νησί μας και τα αξιοθέατά του, σε εκδηλώσεις γνωριμίας των νέων με Καραβιώτικη καταγωγή, εκδηλώσεις φιλανθρωπικού χαρακτήρα, όπως επίσης και άλλες εκπαιδευτικές συναντήσεις και συναπαντήματα.

Το επιστέγασμα της δράσης της νεολαίας μας είναι οι δύο χορευτικές ομάδες, που αποτελούν το καμάρι ολόκληρου του Δήμου μας και όχι μόνο. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από μικρούς νέους ηλικίας από 6 έως 16 ετών και η δεύτερη ομάδα αποτελείται από ενήλικες άνω των 16 ετών. Το χορευτικό συγκρότημα της νεολαίας μας, μας κάνει υπερήφανους, μέσα από παρουσιάσεις σε πολλές από τις εκδηλώσεις των οργανωμένων συνόλων του Δήμου μας, καθώς και σε άλλες εκδηλώσεις μετά από πρόσκληση. Το χορευτικό συγκρότημα εκπροσωπεί και τον Δήμο Καραβά σε εκδηλώσεις που οργανώνονται εκτός Κύπρου, έχοντας πάντα πρωταρχικό στόχο την προώθηση του χωριού μας και τη διατήρηση και προώθηση των παραδόσεων του τόπου μας.

Το χορευτικό συγκρότημα απευθύνει ανοικτή πρόσκληση προς όλους τους νέους και νέες που ενδιαφέρονται, να μη διστάσουν να επικοινωνήσουν με τον Δήμο για να μάθουν περισσότερες πληροφορίες.

Ελπίζω να σχηματίσετε μια όμορφη εικόνα για το σύνολο του έργου μας και να προωθήσετε

και εσείς με τη σειρά σας, τόσο τη συμμετοχή κάθε νέου και νέας με καταγωγή από τον Καραβά στις δράσεις μας, όσο και ευρύτερα την ένταξή τους στην οικογένειά μας. Την οικογένεια που όλους μας ενώνει κάτω από το κοινό όραμα της επιστροφής στον τόπο των προγόνων μας.

Μάριος Μούγγης,

*πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου
Νεολαίας Καραβά*

Οι δράσεις του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας το 2021

Έλενα Μανέντζου,

γραμματέας Νεολαίας Δήμου Καραβά

Ακόμη μία χρονιά έφτασε στο τέλος της με τη Νεολαία μας να συμπληρώνει φέτος 14 χρόνια δράσης, δημιουργίας αλλά και προσφοράς. Δυστυχώς, ένεκα της πανδημίας του κορωνοϊού, διανύσαμε ακόμη μία δύσκολη χρονιά, αφού οι συνέπειές της εξακολουθούν να μαστίζουν τόσο το νησί μας όσο και το παγκόσμιο.

Παρά τα προβλήματα που συναντήσαμε, οι συνθήκες αυτές δεν στάθηκαν εμπόδιο στην προσπάθειά μας να υλοποιήσουμε, έστω και μερικές από τις προγραμματισμένες δραστηριότητες τις οποίες εντάξαμε στο πρόγραμμα του έτους που μας πέρασε. Σαφέστατα, η πραγματοποίησή τους δεν θα ήταν εφικτή χωρίς τη στήριξη και τη συμβολή του Δήμου Καραβά, καθώς και όλων των οργανωμένων συνόλων του Δήμου μας, του οποίους και ευχαριστούμε θερμά.

Έτσι λοιπόν, κάθε χρόνο όπως και φέτος, έχουμε ως πρωταρχικό στόχο τη συνέχιση του αγώνα για διατήρηση της μνήμης του κατεχόμενου χωριού μας, αλλά και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των νέων Καραβιωτών. Αυτό προσπαθούμε να το επιτύχουμε μέσω της διοργάνωσης διαφόρων εκδηλώσεων. Εντούτοις, ένεκα των περιστάσεων που προαναφέρθηκαν, δυστυχώς δεν στάθηκε κατορθωτό να πραγματοποιήσουμε όλες τις δραστηριότητες που είχαμε προγραμματίσει. Παρ' όλα αυτά, οι εκδηλώσεις που καταφέραμε να φέρουμε εις πέρας, είχαν στεφθεί με μεγάλη επιτυχία.

Τριήμερη Εκπαιδευτική Εκδρομή στην πόλη της Πάφου

Το τριήμερο 24 – 26 Σεπτεμβρίου 2021 η Νεολαία του Δήμου Καραβά πραγματοποίησε τριήμερη εκπαιδευτική εξόρμηση στην πόλη της Πάφου, όπου οι νέοι είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για την Αρχαιολογία και την επίδρασή της στην αρχαία κυπριακή ιστορία.

Η εκδρομή είχε ως στόχο τη γνωριμία μεταξύ των νέων του Καραβά μέσα από ποικίλες δραστηριότητες και παράλληλα να γνωρίσουν την ιστορία του τόπου μας, μέσα από μία διαδραστική εκδρομή στους αρχαιολογικούς χώρους της Επαρχίας, υπό την καθοδήγηση έμπειρων ειδικών.

Η επίσκεψη στον αρχαιολογικό χώρο των Τάφων των Βασιλέων καθώς και στο ανακαινισμένο Αρχαιολογικό Μουσείο Πάφου σε συνδυασμό με το ταξίδι στην «αρχαιολογία» συντέλεσαν έτσι ώστε η εκδρομή αυτή να μείνει αξέχαστη στους συμμετέχοντες και να γίνει αφορμή για να ανανεώσουν το ραντεβού τους για την επόμενη συναρπαστική εκδρομή.

Διαδικτυακός Φωτογραφικός Διαγωνισμός «Καραβιώτικες Συντυσιές»

Η Νεολαία Δήμου Καραβά σε συνεργασία με τον Δήμο Καραβά, το Προσφυγικό Σωματείο ο Καραβάς και το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβά συνδιοργάνωσαν τον Ιανουάριο του 2021 τον Παγκύπριο Διαδικτυακό Φωτογραφικό Διαγωνισμό «Καραβιώτικες Συντυσιές».

Ο Παγκύπριος Διαγωνισμός προκηρύχθηκε με στόχο να ενθαρρύνει νέους και παλιούς να προβάλουν μέσα από τον φωτογραφικό φακό την ιστορία και τις μνήμες τους από τον κατεχόμενο Δήμο Καραβά. Στόχος ήταν και η συλλογή παλιού αλλά και σύγχρονου φωτογραφικού υλικού, μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας οπτικού υλικού στην οποία οι συμμετέχοντες αλληλοεπιδρούσαν σε ένα φω-

τογραφικό διάλογο ιστορικής και σύγχρονης αποτύπωσης του τόπου μας.

Ο Διαγωνισμός είχε ως θέμα τη φωτογραφική αποτύπωση του Δήμου Καραβά και των περιχώρων του (Μότιδες, Παλαιόσοφος, Φτέρυχα) με έμφαση στους ανθρώπους, το φυσικό τοπίο, τα ιστορικά μνημεία και την αρχιτεκτονική, την κουλτούρα και τον πολιτισμό.

Η πενταμελής κριτική επιτροπή κλήθηκε να αξιολογήσει ανάμεσα σε 202 υποβληθείσες φωτογραφίες και να βραβεύσει 14 από αυτές. Η απονομή των βραβείων δεν ήταν κατορθωτό να πραγματοποιηθεί σε ανοικτή (μαζική) τελετή εξαιτίας των συνθηκών της πανδημίας, εντούτοις οι βραβευσθέντες ενημερώθηκαν σχετικά και παρέλαβαν τα βραβεία τους από το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών.

Μαθητική Παρέλαση 28ης Οκτωβρίου

Κάθε χρόνο έτσι και φέτος η Νεολαία Δήμου Καραβά συμμετείχε στην παρέλαση της επετείου του «ΟΧΙ» η οποία μνημονεύει την άρνηση της Ελλάδας στις ιταλικές αξιώσεις.

Η Νεολαία μας δεν επέτρεψε στις πρωτόγνωρες αυτές συνθήκες της πανδημίας να σταθούν εμπόδιο στην καθιερωμένη παρέλαση και έτσι, έδωσε με τη συμμετοχή της για ακόμη μία χρονιά το έμπρακτο παρών της.

Πορεία Διαμαρτυρίας Καταδίκης του Ψευδοκράτους

Ανήμερα της επετείου της ανακήρυξης του ψευδοκράτους, στις 15 Νοεμβρίου, τα Δημοτικά Συμβούλια Νεολαίας των Δήμων Κερύνειας, Λαπήθου και Καραβά συγκεντρώθηκαν στο Δημαρχείο Κερύνειας καλώντας όλους, πρόσφυγες και μη, να ενώσουν τις φωνές τους στέλνοντας δυνατό μήνυμα πως «Κανένας Δεν Ξεχνά, Τίποτα Δεν Ξεχνιέται» στην αντικατοχική πορεία καταδίκης του παράνομου από τον

Πορεία καταδίκης του ψευδοκράτους

Τούρκο εισβολέα καθεστώτος, στην κατεχόμενη γη μας.

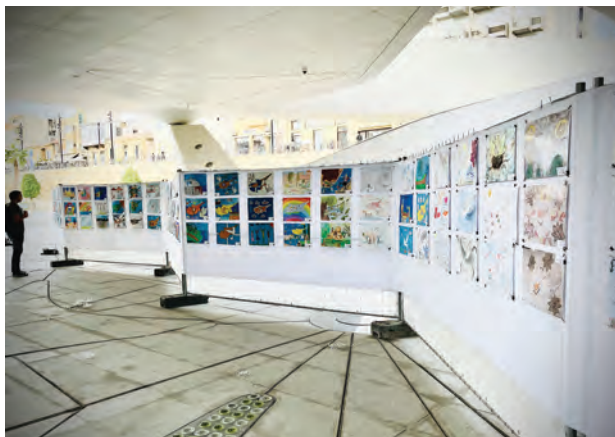
Την πορεία συνόδευσαν οι φιλαρμονικές του Παγκυπρίου Γυμνασίου και της Νεολαίας Δήμου Κερύνειας υπό τη διεύθυνση του καθηγητή μουσικής Νίκου Νικολάου, καθώς επίσης και αθλητές του Σωματείου Δρομέων Κύπρου «Περικλής Δημητρίου», με αναμμένες τις δάδες ως σύμβολο διατήρησης της φλόγας για επιστροφή. Ο τερματισμός της πορείας πραγματοποιήθηκε στο Οδόφραγμα της Οδού Λήδρας με την ελπίδα όλων ότι αυτή θα ήταν η τελευταία φορά που θα πραγματοποιείτο τέτοιου είδους πορεία.

Παγκύπριος Εικαστικός Διαγωνισμός & Έκθεση Διαγωνισμού «Ζω Δημιουργώ σε μια Ελεύθερη Κύπρο»

Ο κ. Κυπριανός Λούης

Ακόμη μία συνεργασία μεταξύ των νεολαίων των κατεχόμενων Δήμων Κερύνειας, Λαπήθου και Καραβά στέφθηκε με επιτυχία με την πραγματοποίηση του Παγκύπριου Διαγωνισμού Φωτογραφίας κατά τον μήνα Νοέμβριο. Επρόκειτο για μαθητικό διαγωνισμό εικαστικού έργου που είχε ως στόχο να δώσει την ευκαιρία στους νέους να εκφράσουν το όραμά τους για μια ελεύθερη ενωμένη Κύπρο μέσα από ένα δημιουργικό διάλογο με την πολύπαθη σύγχρονη ιστορία και κληρονομιά του τόπου μας.

Τα εκθέματα του διαγωνισμού

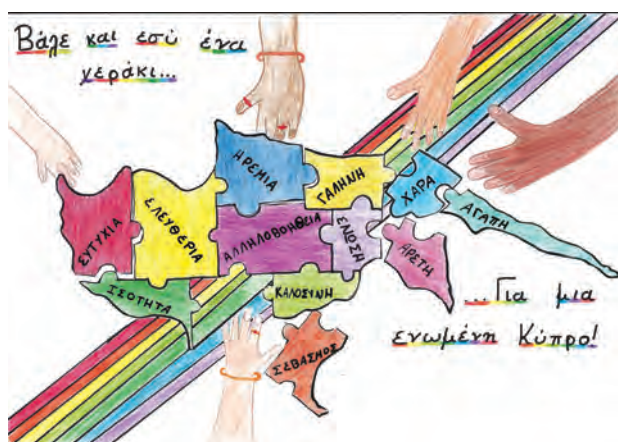

Ο Μάριος Μούγης

Ο διαγωνισμός διαχωρίστηκε σε τρεις κατηγορίες: Α΄ Ομάδα: Τάξεις Δ, Ε & ΣΤ Δημοτικού, Β΄ Ομάδα: Τάξεις Α, Β & Γ Γυμνασίου και Γ΄ Ομάδα: Τάξεις Α, Β & Γ Λυκείου. Στον διαγωνισμό υποβλήθηκαν συνολικά για την Α΄ Ομάδα 290 συμμετοχές, για τη Β΄ Ομάδα 70 συμμετοχές και

Βραβεία Α Ομάδας

Ελεονώρα Ιωάννου

Βραβεία Γ Ομάδας

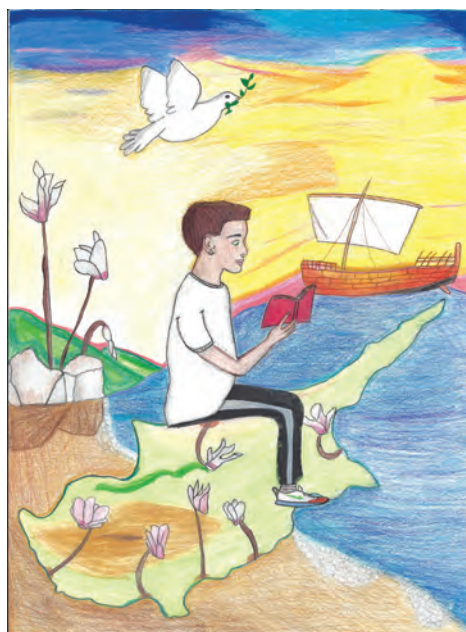

Αναστασίου Μυριάνθη

για τη Γ΄ ομάδα 6 συμμετοχές. Μέσα από την πλειάδα συμμετοχών διακρίθηκαν συνολικά 18 παιδιά από όλες τις ομάδες. Η τελετή απονομής των βραβείων πραγματοποιήθηκε στις 27 Νοεμβρίου στην Τάφρο Πλατείας Ελευθερίας όπου οι διακριθέντες παρέλαβαν συμβολικά βραβεία. Στον ίδιο χώρο εκτέθηκαν οι δημιουργίες όλων των συμμετεχόντων συνθέτοντας ένα ιδιαίτερο περιβάλλον.

Η πραγματοποίηση του εν λόγω διαγωνισμού δεν θα ήταν εφικτή χωρίς τη στήριξη του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού καθώς και τη συμπαράσταση των Δήμων Κερύνειας, Λαπήθου, Καραβά αλλά και του Δήμου Λευκωσίας.

Βραβεία Β Ομάδας

Καλυψώ Ρούσου

Μαθήματα Χορού

Δεν θα μπορούσαμε να μην αναφερθούμε στο Χορευτικό Συγκρότημα της Νεολαίας Καραβά, το οποίο μετρά πάνω από δέκα χρόνια παρουσίας. Το Χορευτικό μας συγκρότημα όσο περνούν τα χρόνια ενδυναμώνεται ακόμη περισσότερο, αφού πέραν από την ομάδα των ενηλίκων χορευτών, έχει δημιουργηθεί ομάδα για παιδιά ηλικίας 6-16 ετών.

Η δυναμική που έχει το Χορευτικό Συγκρότημα της Νεολαίας μας δεν θα ήταν κατορθωτή χωρίς τη συμμετοχή του χοροδιδασκάλου Κώστα Κυπριανού, τον οποίο και ευχαριστούμε θερμά για την πολυετή στήριξή του και προσβλέπουμε σε ακόμη περισσότερες συμμετοχές του χορευτικού μας σε διάφορες εκδηλώσεις εντός και εκτός Κύπρου.

“Καραβιώτικες Συντυσιές”

Φωτογραφικός διαγωνισμός

Κατηγορία Α΄ – Φωτογραφίες που πάρθηκαν πριν το 1974

1ο Βραβείο _ Ευγενία Φραγκοῦδη _ Οι πρόγονοι μου

1ο Βραβείο _ Ευγενία Φραγκοῦδη _ Νεολαία στον Άγιο Ευλάλιο

2ο Βραβείο _ Μάρω Κατσαρή Ποστεκλή _ Λεωφορείο Καραβάς

3ο Βραβείο _ Ευγενία Φραγκοῦδη _ Καλοκαιρινό μπάνιο

Έπαινος _ Παναγιώτης Πογιατζής
Ο παππούς Παναής και η γιαγιά Πολυξένη

Έπαινος _ Παναγιώτης Πογιατζής
Γάμος των γονιών μου Γιώργου Πογιατζή και Χλόης Τεγερίδου

Έπαινος _ Μαρία Γιουτανή
Γάμος της θείας μου Φλωρεντίας Γιουτανή από Καραβά και Χαράλαμπου Φακούρα από Διόριος.

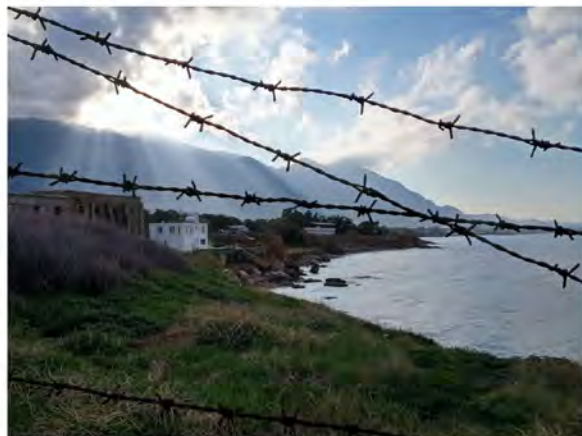

“Καραβιώτικες Συντυσιές”

Φωτογραφικός διαγωνισμός

Κατηγορία Β΄ – Φωτογραφίες που πάρθηκαν μετά το 1974

1ο Βραβείο-Γεώργιος Πογιατζής- Τα πλούτη σου Καραβά μου-Παναγία Αχειροποίητος

2ο Βραβείο _ Κωνσταντίνος Αντωνίου _ Άγιος Γεώργιος του Μεζερέ

3ο Βραβείο _ Γιώργος Κοτζακόλης _ Αναζήτηση

Έπαινος _ Κατερίνα Ποστεκκή _ Κοιμητήριο Καραβά

Έπαινος _ Γεώργιος Πογιατζής _ Αναστάς εκ νεκρών, Καραβά μου Αγαπημένε

Έπαινος _ Κωνσταντίνος Αντωνίου _ Παναγία Γαλατερούσα

Έπαινος _ Αλέξανδρος Ποστεκκής _ Το Τάμα

Ο πρόεδρος του σωματείου
Χριστόφορος Χριστοδουλίδης

Ο γενικός γραμματέας του
σωματείου Αντρέας Πατέρας

Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς»

Αντρέας Πατέρας, γενικός γραμματέας

Το Σωματείο, οι στόχοι του, οι συνεργάτες του

Το Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς» ιδρύθηκε το 1987 και σύμφωνα με το καταστατικό του, έχει ως πρωταρχικό στόχο την απαλλαγή από την Τουρκική κατοχή και την επιστροφή των νόμιμων κατοίκων του στα σπίτια και τη γη τους.

Ένας άλλος, εξίσου σημαντικός στόχος, είναι η σύσφιγξη των σχέσεων μεταξύ των Καρα-

βιωτών και η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς του Καραβά και των περιχώρων του. Για την επίτευξη των στόχων αυτών, το Σωματείο συνεργάζεται με όλα τα οργανωμένα σύνολα και σωματεία Καραβιωτών στην Κύπρο και το εξωτερικό, αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, διοργανώνει εκδηλώσεις και προβάλλει με κάθε ευκαιρία, με διάφορους τρόπους την πλούσια ιστορία και παράδοση του Δήμου μας.

Οι έκτακτες συνθήκες και οι εκδηλώσεις του Σωματείου

Οι συνθήκες που επικρατούν λόγω της πανδημίας διαφοροποίησαν τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων του Σωματείου, με μια σειρά από καθιερωμένες εκδηλώσεις να μη μπορούν να πραγματοποιηθούν.

Χριστουγεννιάτικη Εκδήλωση για τα παιδιά

Είναι μια εκδήλωση που έδινε την ευκαιρία σε παιδιά με καταγωγή τον Καραβά, πολλές φορές άγνωστα μεταξύ τους, να συναντηθούν και να ξεκινήσουν φιλικές σχέσεις. Ταυτόχρονα τους έδινε τη δυνατότητα να γνωρίσουν τον Καραβά μέσα από φωτογραφίες, φιλμ και διαγωνισμούς γνώσεων.

Συνεστίαση Φεβρουαρίου

Περιλάμβανε την παρουσίαση ενός θέματος

από τη ζωή των ανθρώπων του Καραβά πριν το 1974. Η εκδήλωση αυτή, τα τελευταία χρόνια, είχε εξελιχθεί σε ένα πολύ σημαντικό για τους Καραβιώτες γεγονός, με παρουσίαση θεμάτων, όπως ο Αθλητισμός στον Καραβά, (εκδήλωση 2019) και η Ψυχαγωγία των Καραβιωτών πριν το 1974 (εκδήλωση 2020).

Εκδρομή Συνταξιούχων

Οργανωνόταν κάθε χρόνο περί το τέλος Μαΐου και περιλάμβανε συνήθως επίσκεψη – προσκύνημα σε μοναστήρι ή εκκλησία, πρόγευμα, ξενάγηση στα αξιοθέατα της περιοχής και προσφορά γεύματος στους συνταξιούχους, που συνοδευόταν από καλλιτεχνικό πρόγραμμα (μουσική – χορό) με συμμετοχή των ιδίων.

Ο Χορός του Λεμονιού - Η ματαιώση των εκδηλώσεων

Η μεγαλύτερη και πιο μαζική εκδήλωση που διοργανώνουν οι Καραβιώτες κάθε χρόνο, που ξεκίνησε από το μακρινό 1951, διακόπηκε με την εισβολή και ξανάρχισε το 1987.

Τα μέτρα για την πανδημία και οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν, δεν επέτρεψαν την πραγματοποίηση καμιάς από τις εκδηλώσεις αυτές. Πολλοί είναι οι Καραβιώτες που μας ανέφεραν ότι κάτι τους έλειπε μέσα στη χρονιά με τη στέρηση των εκδηλώσεων αυτών.

Εκδήλωση «Δεν Ξεχνούμε το Λεμόνι» - Κυριακή 28 Νοεμβρίου, Κέντρο ROYAL HALL, Λευκωσία.

Οι άνθρωποι του Σωματείου αισθάνθηκαν ότι δεν μπορούσαν να αφήσουν να περάσει δεύτερος χρόνος χωρίς εκδήλωση για το λεμόνι, το κατ' εξοχήν προϊόν του Καραβά. Αποφάσισαν λοιπόν, αντί του Χορού του Λεμονιού, του οποίου η διοργάνωση δεν επιτρεπόταν, να πραγματοποιήσουν άλλη εκδήλωση, με θέμα και πάλι το λεμόνι. Προχώρησαν έτσι στη διοργάνωση της εκδήλωσης «Δεν Ξεχνούμε το Λεμόνι» στο κέντρο ROYAL HALL, στη Λευκωσία.

Η εκδήλωση περιλάμβανε παρουσίαση της ιστορίας της λεμονοκαλλιέργειας και του «Χορού του Λεμονιού» στον Καραβά από τη φιλόλογο – καθηγήτρια Μαργαρίτα Χαραλάμπους Τομασίδου. Η παρουσίαση περιλάμβανε την προβολή φωτογραφιών με τοπία του Καραβά και άλλες σκηνές από την καλλιέργεια, τη συλλογή, τη διαλογή και το μέτρημα των λεμονιών, ακόμη και από διαλέξεις γεωπόνων για το θέμα. Για τον Χορό του Λεμονιού έγινε αναφορά στο ξεκίνημα του το 1951, στα

κέντρα που διοργανωνόταν τότε στον Καραβά και σε περιπτώσεις εκλογής Μις Λεμόνι για τις οποίες υπήρχαν στοιχεία. Ακολούθησε αναφορά στην αναβίωση του Χορού το 1987 με πραγματοποίησή του στο κέντρο «Φράκτης» στη Λευκωσία, τη Μις Λεμόνι και τους νικητές του διαγωνισμού στην πρώτη εκείνη μετά τον πόλεμο διοργάνωση. Παράλληλα παρουσιάστηκαν πολλές φωτογραφίες (όλες από Χορούς μετά το 1974), με διαφορετικούς χορευτές – πρωταγωνιστές κάθε φορά, καθώς και φιλμ από διοργάνωση στο ξενοδοχείο HILTON στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Ήταν μια παρουσίαση με ξεχωριστό ενδιαφέρον, αφού, πέραν από το ότι ξύπνησε μνήμες, έκανε πολλούς να ψάχνουν να βρουν τον εαυτό τους ή τους δικούς τους στις φωτογραφίες και το φιλμ που παρουσιάστηκαν.

Ακολούθησε προβολή ταινίας για τον Καραβά όπως είναι σήμερα. Μια πολύ πετυχημένη προσπάθεια σύνδεσης της γης και του τοπίου του Καραβά με τον Χορό. Παρουσιάστηκαν σκηνές από τις γειτονιές του Καραβά, ιδιαίτερα εκείνες που έχουν μείνει όπως τότε, τους κήπους, τις παραλίες, τις εκκλησίες, τα μοναστήρια και χαρακτηριστικά σημεία, όπως ο «σιοίρος» και ο «κρεμμαστόσπηλιος».

Όλα αυτά με αφήγηση του Πάμπου Χαραλάμπους, μέλους του Δ.Σ. του Σωματείου και μουσική του Μίκη Θεοδωράκη και του Γιάννη Μαρκόπουλου που σε κάποιες περιπτώσεις ήταν συγκλονιστική. Συντελεστές της ταινίας ήταν ο Πάμπος Μελαχρινός στη σκηνοθεσία και ο Πάμπος Χαραλάμπους στο σενάριο, που ήταν βασισμένο στο Λεύκωμα του Δήμου Καραβά.

Κατά την εκδήλωση βραβεύτηκε ο Κόκος Ορφανίδης, ένας από τους πρωτεργάτες του

Η Μαργαρίτα Χαραλάμπους-Τομασίδου παρουσιάζει το πρόγραμμα

Ο Κόκος Ορφανίδης μαζί με τη σύζυγό του Γεωργία και την Ευανθία Πατέρα

Στιγμιότυπα από την εκδήλωση

«Χορού», που ήταν παρουσιαστής σε μια από τις πρώτες διοργανώσεις στις αρχές της δεκαετίας του 1950, στο κέντρο «Ζέφυρος», στην παραλία του Καραβά.

Στην εκδήλωση συμμετείχαν 200 περίπου Καραβιώτες που έμειναν ενθουσιασμένοι από όσα έζησαν. Πολλοί από αυτούς στο τέλος ζήτησαν τις ταινίες (φωτογραφίες και φιλμ) που προβλήθηκαν στην εκδήλωση.

Συντονίστρια του προγράμματος της εκδήλωσης ήταν η Ελένη Δημοσθένους, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου.

Ο Κόκος Ορφανίδης με τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα του Σωματείου

Συνεδριάσεις του Σωματείου – Γενική Συνέλευση

Η πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα που την συνόδευσαν επηρέασαν την πραγματοποίηση των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου, αφού σε μεγάλες περιόδους υπήρχε αριθμητικός περιορισμός για συγκεντρώσεις - συνεδριάσεις. Έτσι κάποιες συνεδριάσεις ακυρώθηκαν εντελώς, ενώ άλλες αντικαταστάθηκαν από συνεδριάσεις της πιο ολιγομελούς Εκτελεστικής Γραμματείας.

Λόγω των συνθηκών, η Γενική Συνέλευση πραγματοποιήθηκε και αυτή τη χρονιά με κα-

θυστέρηση και συγκεκριμένα στις 8 Ιουνίου, σε χώρο εκτός του Πολιτιστικού Ιδρύματος. Από τον γενικό γραμματέα Αντρέα Πατέρα έγινε αναφορά στα πεπραγμένα του Σωματείου τον χρόνο που προηγήθηκε, ενώ ο πρόεδρος Χριστόφορος Χριστοδουλίδης τόνισε την αποφασιστικότητα του Σωματείου να συνεχίσει την πορεία και τις δραστηριότητες του παρά τις δυσκολίες που υπάρχουν. Ο ταμίας Λουκής Ιακωβίδης ανέλυσε την οικονομική κατάσταση του Σωματείου, βάσει της Έκθεσης των Ελεγκτών.

Συμμετοχή στις αντικατοχικές εκδηλώσεις

Δυναμική ήταν και φέτος η παρουσία του Σωματείου στις αντικατοχικές εκδηλώσεις του Ιουλίου. Αυτό συνέβη τόσο στις διαβουλεύσεις που προηγήθηκαν για να αποφασιστεί η μορφή που θα έπαιρναν, όπου ο πρόεδρος Χρι-

στόφορος Χριστοδουλίδης έκανε καίριες παρεμβάσεις, όσο και την ημέρα της εκδήλωσης στον Τύμβο, όπου το Σωματείο είχε τον δικό του ρόλο.

Διαμόρφωση της εισόδου του οικήματος – Μνημείο Καραβιωτών

Ήταν ένα έργο που αποτελούσε κρυφή επιθυμία και όνειρο πολλών Καραβιωτών. Τελικά, με συντονισμένες προσπάθειες του Δήμου, του Πολιτιστικού Ιδρύματος, του Σωματείου και των άλλων φορέων του Καραβά, μπήκε στη διαδικασία υλοποίησης και βρίσκεται αυτή την στιγμή στην τελική του φάση.

Το Σωματείο, με απόφαση του Διοικητικού του Συμβουλίου, συνεισέφερε €3000 για την πραγματοποίηση του έργου. Ταυτόχρονα είχε από την πρώτη στιγμή συμμετοχή τόσο στις διαβουλεύσεις που γίνονταν για τον σχεδιασμό του έργου, όσο και στις προσπάθειες για την εξασφάλιση οικονομικών πόρων.

Το Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς» και τα άλλα Οργανωμένα Σύνολα του Καραβά

Το Σωματείο διατηρεί στενές σχέσεις με όλα τα οργανωμένα σύνολα του Καραβά, τον Δήμο, το Πολιτιστικό Ίδρυμα, το Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας, τη Σχολική Εφορεία, την Αθλητική Ένωση Καραβά – Λάμπουσα, με μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου να είναι ταυτόχρονα και μέλη των Συμβουλίων των Σωμάτων αυτών. Ιδιαίτερα με τον Δήμο Καραβά η επαφή είναι καθημερινή και σε κάποιες περιπτώσεις ο προγραμματισμός γίνεται από κοινού.

Το Προσφυγικό Σωματείο, ως το πιο μαζικό

από τα οργανωμένα σύνολα, συμμετέχει ως συνδιοργανωτής και στηρίζει με την παρουσία του μια σειρά από εκδηλώσεις που διοργανώνονται από άλλους φορείς. Στόχος αυτής της δράσης και προσφοράς είναι η ανάδειξη της ιστορίας και του πολιτισμού του τόπου μας, η σύσφιξη και διατήρηση των δεσμών μεταξύ των σκορπισμένων ανά την Κύπρο και τον κόσμο Καραβιωτών και η ενδυνάμωση του αγώνα για επιστροφή στα δικά μας αγαπημένα χρώματα.

Ο επίτιμος πρόεδρος της ΑΕΚ
Δαμιανός Χατζηδαμιανού

Η ομάδα της ΑΕΚ Λάμπουσα

Αθλητικό Σωματείο «ΑΕΚ - Λάμπουσα»

Δαμιανός Χατζηδαμιανού, επίτιμος πρόεδρος

Με συνέπεια και ευλαβική στοχοπροσήλωση στις αρχές και αξίες που συστρατευθήκαμε να υπηρετήσουμε σε καιρούς χαλεπούς, το αθλητικό μας Σωματείο Α.Ε.Καραβά-Λάμπουσα, για μια ακόμη φορά στην προσφυγιά, κρατά ψηλά τη δάδα της επιστροφής στις πατρογονικές μας εστίες.

Για δεύτερη συνεχή χρονιά, η πανδημία αφήνει το στίγμα της σε όλο τον πλανήτη με πρωτόγνωρα μέτρα που ουσιαστικά περιορίζουν προσωπικές ελευθερίες και κατ' επέκταση την

ποιότητας ζωής ολονών μας.

Παρά τις νέες προκλήσεις και τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε καθημερινά, το Σωματείο μας ως ο καλύτερος πρεσβευτής της αγαπημένης μας κωμόπολης, συνεχίζει την επιτυχημένη πορεία του, με ενέργειες που τιμούν και προβάλλουν δια μέσου του Αθλητισμού τον Καραβά μας.

Παρά τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουμε, η πετοσφαιρική μας ομάδα, που αποτελεί την αιχμή του δόρατος της αθλητικής μας δραστηριότητας, κατάφερε να κερδίσει την παρουσία της στα «σαλόνια» της Α' κατηγορίας του Παγκύπριου Πρωταθλήματος της Κυπριακής Ομοσπονδίας Πετοσφαίρισης.

Βαρύ το φορτίο που γίνεται δυσβάσταχτο με τη σημαντική μείωση των ελάχιστων χορηγιών που λαμβάνουμε, αν αναλογιστούμε ότι οι οικονομικές υποχρεώσεις, (αν και παραμένουν στο ελάχιστο δυνατό) δεν μπορούν να καλυφθούν πλήρως, με απότοκο την ποιοτική υποβάθμιση.

Εν μέσω αυτού του τοξικού περιβάλλοντος, πρωτοστατήσαμε για πιο ενεργή και ουσιαστική στήριξη της πολιτείας προς όλα τα προσφυγικά Σωματεία. Ως πρώτη αντίδραση, ήταν η πρόσκληση μας στην Επιτροπή Παιδείας της Κυπριακής Βουλής, στην οποία προεδρεύει ο εκ Κερύνειας βουλευτής Παύλος Μυλωνάς, για συζήτηση του θέματος.

Θα θέλαμε και δημόσια να ευχαριστήσουμε όλα τα πολιτικά κόμματα για τη θετική ανταπόκρισή τους στις κραυγές απόγνωσης και αγωνίας που εκπέμπουν όλα τα προσφυγικά Σωματεία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην επαρχία Κερύνειας το 1974 ήταν εγγεγραμμένα 49 αθλητικά Σωματεία στο Αθλητικό μητρώο του ΚΟΑ, ενώ σήμερα μόνο 4 συνεχίζουν την αθλητική τους δραστηριότητα.

Παράκληση μας προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, είναι όπως ενεργήσουν άμεσα και καταλυτικά, για άμεση επίλυση όλων των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα προσφυγικά Σωματεία.

Λόγω του ότι υπάρχει τεράστια διαφορά με αυτούς που έρχονται δίπλα μας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε και δημόσια τον υπουργό Εσωτερικών Νίκο Νουρή, ο οποίος με αστραπιαίες διαδικασίες παραχώρησε οίκημα στη Λεμεσό (στο συνοικισμό Αγίας Μαρίνας Καψάλου), όπου και η προσωρινή μας έδρα, για σκοπούς προσωρινής στέγασης του Ιστορικού Σωματείου μας.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου μας, προχώρησε εν καιρώ πανδημίας σε ενέργειες που ενδυναμώνουν τη βάση, όπως η αγαστή συνεργασία με τη Limassol American Academy για δημιουργία ακαδημιών όλων των ηλικιακών ομάδων, τόσο των αγοριών, όσο και των κοριτσιών. Θα χαρούμε επίσης ιδιαίτερα να φιλοξενήσουμε όσα παιδιά με καταγωγή από την επαρχία Κερύνειας θέλουν να ασχοληθούν με το άθλημα της πετοσφαίρισης. Αξίζει να αναφερθεί ότι το κόστος συμμετοχής είναι μηδενικό για όλους.

Πέραν των πιο πάνω, σε μια αξιοπρόσεκτη ενέργεια, η ομάδα μας προχώρησε σε συνε-

ργασία με την Πρωταθλήτρια ομάδα της Κολομβίας, που σκοπό έχει την ποιοτική αναβάθμιση και απόκτηση Διεθνών εμπειριών όλων των αθλητών μας.

Θα ήταν παράλειψή μας να μην ευχαριστήσουμε και δημόσια αυτούς που «στέκονται δίπλα μας»: Τον ΚΟΑ και ιδιαίτερα τον Πρόεδρό του Ανδρέα Μιχαηλίδη, την ΟΠΑΠ Κύπρου και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο Δημήτρη Αλετράρη, που χωρίς την ουσιαστική στήριξή των θα ήταν αδύνατη η «εν ζωή» διατήρηση του Σωματείου μας, καθώς επίσης τον Δήμο Καραβά και τον αγαπητό Δήμαρχο μας Νίκο Χατζηστεφάνου, τον τέως Δήμαρχο Γιαννάκη Παπαϊωάννου, τον πρώην Δήμαρχο Πανίκο Τσέντα, τον Νίκο Σιακόλα - CTC, τους φίλτατους Χρίστο Τσέντα, Χριστόφορο Ποταμίτη, Πάνο Πρωτοπαπά, Χρίστο Χριστούδια, Πιερή Χατζηλούκα, Σώτο Παπαέτρου, Σωτήρα Ποταμίτου, Θέτις Κοζάκου, Ειρήνη Μάντολες, Μαρία Τσέντα, Νίκο Παπαέτρου, Παντελή Κωνσταντίνου, Ιάκωβο Τσιουρούτη, Κώστα και Χρίστο Χατζηδαμιανού, Κώστα Κύρκου, Ηράκλη Ηρακλέους «HERCULES», και τόσους άλλους εκλεκτούς φίλους που προσφέρουν από το υστέρημά τους, για να μπορέσουμε διαμέσου του Αθλητισμού να κρατήσουμε ζωντανή τη φλόγα της επιστροφής στον πανέμορφο Καραβά μας μέχρι την Αγία εκείνη ημέρα της πολυπόθητης επιστροφής.

Κλείνοντας, ευχόμαστε όπως σύντομα μας βοηθήσει ο Θεός να αγωνιζόμαστε στη φυσική μας έδρα, στον θαλασσομύριστο Καραβά!

Η πρόεδρος της Σχολικής Εταιρείας
Ανδρούλλα Χατζηδαμιανού-Ασσιώτου

Μέλη της Σχολικής Εφορείας με βραβευθέντες

Σχολική Εφορεία Καραβά

Ανδρούλλα Χατζηδαμιανού - Ασσιώτου, πρόεδρος

Άλλη μια χρονιά πέρασε στην προσφυγιά. Το 2021 ήταν δυστυχώς ακόμη μια χρονιά δύσκολη και πρωτόγνωρη λόγω της εξάπλωσης της πανδημίας του κορωνοϊού που επηρέασε αρνητικά κάθε πτυχή της ζωής μας.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η πανδημία του κορωνοϊού επηρέασε και τη δράση και τη λειτουργία της Σχολικής Εφορείας Καραβά. Τα Κυβερνητικά Διατάγματα και τα μέτρα που λήφθηκαν για την αποτροπή της εξάπλωσης της πανδημίας δεν επέτρεπαν τις συγκεντρώσεις και τη διοργάνωση εκδηλώσεων για ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, τη χρονιά που πέρασε. Έτσι η Σχολική Εφορεία Καραβά έπρεπε να αξιολογήσει τα δεδομένα και να λάβει αποφάσεις σχετικά με την πραγματοποίηση των δυο εκδηλώσεων που διοργανώνει κάθε χρόνο.

Κώστας Κωνσταντίνου
Μέλος της Σχολικής Εφορείας Καραβά
και Δημοτικός Σύμβουλος

Η πρώτη εκδήλωση της Σχολικής Εφορείας Καραβά που πραγματοποιείται κάθε Ιούνιο και στην οποία τιμώνται όλοι οι νέοι απόφοιτοι των Λυκείων, Τεχνικών και Ιδιωτικών σχολών, που κατάγονται από τον Καραβά και τα περίχωρα, κρίθηκε ότι έπρεπε να αναβληθεί. Μετά από προβληματισμό του Διοικητικού Συμβουλίου, αποφασίστηκε όπως γίνει προσπάθεια η εκδήλωση να συνδυαστεί με την εκδήλωση που πραγματοποιείται τον Δεκέμβριο του εκάστοτε έτους και η οποία είναι αφιερωμένη στους πρωτοετείς φοιτητές με καταγωγή τον Καραβά, οι οποίοι έχουν εξασφαλίσει άριστα στο απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης. Η εκδήλωση ορίστηκε για την Τετάρτη 29 Δεκεμβρίου 2021.

Λόγω των διαταγμάτων που τέθηκαν σε ισχύ την προηγούμενη χρονιά και λόγω της απα-

Στιγμιότυπο από τη βράβευση
Δεκέμβριος 2021

γόρευσης διεξαγωγής εκδηλώσεων, η διοργάνωση αναγκαστικά δυστυχώς άλλαξε μορφή. Έτσι, το Διοικητικό Συμβούλιο της Σχολικής Εφορείας, σε συνεννόηση με τους άλλους συνδιοργανωτές, αποφάσισε όπως διαφοροποιήσει την εκδήλωση και ορίσει την ίδια μέρα, ως ημέρα κατά την οποία οι δικαιούχοι θα μπορούσαν να περάσουν από το οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, σε συγκεκριμένες ώρες, για να παραλάβουν τις χορηγίες και τα ενθυμήματα που δικαιούνταν.

Ετοιμάστηκαν 40 τσάντες με τα ενθυμήματα των αποφοίτων (ονομαστικές πλακέτες και εκδόσεις του Καραβά) και δόθηκαν κατά την ημέρα εκείνη.

Επίσης κατά την ημέρα της απονομής, δόθηκε χορηγία €200 σε κάθε ένα από τους 14 απόφοιτους οι οποίοι αρίστευσαν από το κληροδότημα «Τσίμον». Δόθηκαν ακόμα δύο νέες υποτροφίες και μια κατ' εξαίρεσιν χορηγία ύψους €1000, καθώς και πέντε υποτροφίες σε νέους που συνεχίζουν τις σπουδές τους.

Η προσέλευση των νέων στο οίκημα του ΠΙΚ

κύλησε ομαλά, αφού λήφθηκαν όλα τα αναγκαία μέτρα που προνοούσαν τα πρωτόκολλα ασφαλείας για προφύλαξη από την πανδημία. Λεπτομέρειες για την απονομή των χορηγιών και ενθυμημάτων αναφέρονται στην ενότητα Εκδηλώσεις - Δραστηριότητες.

Με πρωτοβουλία της Σχολικής Εφόρου Σωτήρας Ποταμίτου, όσοι απόφοιτοι δεν παρουσιάστηκαν για να παραλάβουν τα ενθυμήματά τους, έλαβαν τα αναμνηστικά τους δωρεάν, μέσω της εταιρείας ACS Courier, την οποία ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

Ευχάριστη νότα στην εκδήλωση η χαρά και το κέφι που μας δημιούργησε ο αυθόρμητος χορός ενός από τους βραβευμένους μας, του Αλέξανδρου Μούσουλου.

Ευχή μας, η πανδημία του κορωνοϊού να τελειώσει σύντομα, έτσι ώστε να μπορέσουμε να επιστρέψουμε στην καθημερινότητά μας και να συνεχίσουμε απρόσκοπτα τη δραστηριοποίησή μας με στόχο την προβολή του Καραβά μας και την απελευθέρωση της πατρίδας μας.

*Μέλη της Σχολικής Εφορείας Καραβά κατά την εκδήλωση
Από αριστερά: Αλέξανδρος Ποστεκκής, Έλενα Διγενή, Λεωνίδας Μούσουλος, Σωτήρα Ποταμίτου,
Ανδρούλα Ασιώτου, Παναγιώτης Γεωργιάδης*

Ο γραμματέας του Πολιτιστικού Ιδρύματος
Καραβιωτών Ανδρέας Ν. Χαραλάμπους

Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών

Ανδρέας Ν. Χαραλάμπους, γραμματέας

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών ιδρύθηκε από τον Δήμο Καραβά και το Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς». Σκοπός του Ιδρύματος είναι η διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, των εθίμων και παραδόσεων του Καραβά

και η μεταλαμπάδευση των στους νεότερους Καραβιώτες. Μέσα από τη γνωριμία, τη μνήμη και την ανάπτυξη των πιο πάνω, καλλιεργούμε την αγωνιστικότητα και την επιθυμία για επιστροφή.

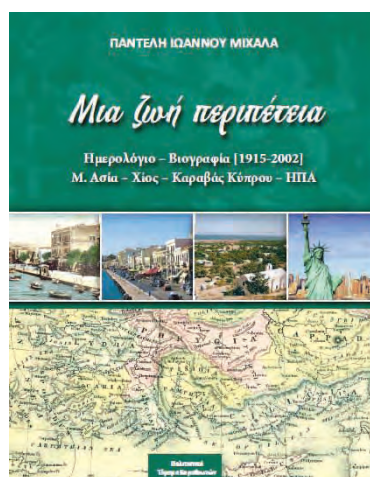
Εκδηλώσεις

Για δεύτερη συνεχή χρονιά οι εκδηλώσεις του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών επηρεάστηκαν αρνητικά από την πανδημία. Τα υγειονομικά πρωτόκολλα του Υπουργείου Υγείας, τα οποία ήταν σε ισχύ κατά το 2021 δεν επέτρεψαν την οργάνωση εκδηλώσεων, όπως η μεγάλη εκδήλωση των εθνικών επετείων της 25ης Μαρτίου και 1ης Απριλίου που οργανώνετο κάθε χρόνο. Παρ' όλα αυτά, έγινε κατορθωτή η διεξαγωγή δύο εκδηλώσεων, χωρίς να παραβιάζεται το πρωτόκολλο.

Παρουσίαση έκδοσης: Παρουσιάστηκε στις 23 Ιουνίου 2021 το βιβλίο του Παντελή Μιχάλα με τίτλο «Μια Ζωή Περιπέτεια», έκδοση του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Ο συγγραφέας παρουσιάζει όσα έζησε αυτός και η οικογένεια του κατά την περίοδο της Μικρασιατικής Καταστροφής, μέσα από το προσωπικό του ημερολόγιο. Στην ιστορία της έκδοσης αυτής περιλαμβάνεται και ο Καραβάς, όπου φιλοξενήθηκε αυτός και η οικογένεια του. Την παρουσίαση έκανε ο Δρ Χαράλαμπος Χοτζάκογλου.

Ποιητική Βραδιά: Ο Δήμος Καραβά και το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών, οργάνωσαν, στο

οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών, ποιητική βραδιά με τίτλο «Ακαυτη Βάτος», η οποία σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε την Τρίτη, 19 Οκτωβρίου 2021. Σ' αυτήν παρουσιάστηκαν ποιήματα από έργα γνωστών ποιητών, όπως τον Σεφέρη, τον Ελύτη, τον Ρίτσο, τον Κάλβο, τον Καβάφη, τον Καρυωτάκη, τον Γκάτσο. Παρουσιάστηκε επίσης ταινία, την προβολή της οποίας συνόδευε απαγγελία ποιημάτων. Τη γενική επιμέλεια της εκδήλωσης είχαν ο Χαράλαμπος Χαραλάμπους και ο Χαράλαμπος Μελαχρινός.

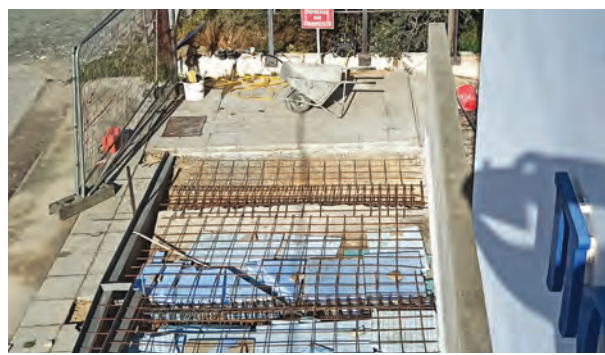

Διαμόρφωση εισόδου του οικήματος - Ανέγερση Μνημείου

Συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς το έργο για τη διαμόρφωση της πρόσοψης του οικήματος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Ολοκληρώθηκε η κατασκευή της ράμπας, σύμφωνα με τις προδιαγραφές, όπως προνοούνται από τους κανονισμούς. Έτσι υπάρχει εύκολη πρόσβαση στο κτίριο για όλα τα άτομα ανεξαιρέτως.

Ολοκληρώθηκε η κατασκευή της βάσης του Μνημείου στην πρόσοψη του οικήματος, το οποίο θα είναι αφιερωμένο σ' αυτούς που αγω-

νίστηκαν υπερασπιζόμενοι τον Καραβά και στους Καραβιώτες που πέθαναν στην προσφυγιά. Τοποθετήθηκε η μεταλλική στήλη του μνημείου. Υπολείπονται η μαρμαρίνη πλάκα που θα τοποθετηθεί στον τοίχο, ο φωτισμός και το φύτευμα λεμονιάς που θα γίνει κατά την τελετή των εγκαινίων. Αναμένεται πως το έργο θα τελειώσει μέσα στο 2022.

Για την ανακατασκευή της εισόδου του κτιρίου, συμπεριλαμβανομένης και της ανέγερσης του Μνημείου έγιναν εισφορές ύψους 29000 ευρώ.

Βιβλιοθήκη

Στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος στεγάζεται Βιβλιοθήκη με μεγάλο αριθμό βιβλίων, μέρος των οποίων προέρχεται από τη Βιβλιοθήκη του Δήμου Καραβά. Για την καταγραφή των βιβλίων της βιβλιοθήκης, εξασφαλίστηκαν οι υπηρεσίες

υπαλλήλου για ορισμένο χρονικό διάστημα. Ο υπάλληλος αυτός εργοδοτήθηκε από τον Δήμο Καραβά μέσω σχεδίου της Αρχής Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Οίκημα

Συνεχίστηκε και κατά το 2021 η εκτέλεση έργων στο οίκημα. Έγινε επέκταση του υφιστάμενου πεζοδρομίου, δίπλα από τον χώρο στάθμευσης του Πολιτιστικού Ιδρύματος και μελλοντικά θα προχωρήσουμε στη βελτίωση του χώρου στάθμευσης.

Γίνεται συνεχής προσπάθεια για βελτιώσεις,

ώστε το οίκημα να γίνεται ολοένα και πιο λειτουργικό για την ικανοποίηση νέων αναγκών. Ανάμεσα σ' άλλα, εγκαταστάθηκε σύστημα εξαερισμού, καθώς και νέο σύστημα μικροφωνικής στην αίθουσα χορού που βρίσκεται στο υπόγειο και τοποθετήθηκαν νέοι οικονομικοί λαμπτήρες σ' όλους τους χώρους.

Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών

Έχουν ετοιμαστεί και εγκριθεί από το Διοικητικό Συμβούλιο του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών οι Κανονισμοί Λειτουργίας του Ταμείου. Με βάση τους κανονισμούς αυτούς, το Διοικητικό Συμβούλιο προχώρησε και διόρισε τα μέλη

της Διαχειριστικής Επιτροπής του Ταμείου. Το Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών λειτουργεί πλέον κάτω από την ευθύνη και εποπτεία του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών και υλοποιεί τους σκοπούς και στόχους του.

Από τις δραστηριότητες των Ναυτοπροσκόπων Καραβά

Το 143ο Σύστημα Ναυτοπροσκόπων Καραβά

Άρτεμις Ζέρβα

Το 143ο Σύστημα Ναυτοπροσκόπων Καραβά είναι ένα από τα τρία συστήματα της Επαρχιακής Εφορείας Κερύνειας και στεγάζεται στο οίκημα του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Το Σύστημα αποτελείται από τέσσερα τμήματα, την Αγέλη Λυκοπούλων, στην οποία συμμετέχουν παιδιά ηλικίας 6-11 ετών, την ομάδα Προσκόπων, στην οποία συμμετέχουν παιδιά ηλικίας 12-15, την κοινότητα Ανιχνευτών, η οποία απευθύνεται σε έφηβους ηλικίας 15-18 ετών και το Δίκτυο, το οποίο απευθύνεται σε νεαρούς βαθμοφόρους ηλικίας 19-26 ετών και στο οποίο μπορούν να συμμετάσχουν και νέοι, οι οποίοι σπουδάζουν στο εξωτερικό.

Βασικοί στόχοι του Συστήματος Ναυτοπροσκόπων Καραβά είναι να δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους σε διάφορα θέματα, όπως Πρώτες βοήθειες, ανιχνευτικά σήματα, πυξίδα, κόμπους, και κατασκευές αλλά και να αναπτύξουν φιλίες μέσα από το παιχνίδι και άλλες δραστηριότητες, να αξιοποιήσουν την τεχνολογία και να ασχοληθούν με δημιουργικές ασχολίες. Ως Ναυτοπρόσκοποι ασχολούμαστε και με θαλάσσιες δραστηριότητες, όπως την κωπηλασία και ιστιοπλοΐα, χρησιμοποιώντας τις τρεις ναυτοπροσκοπικές λέμβους της Επαρχιακής Εφορείας Κερύνειας με την ονομασία «Ελευθερία», «Πράξανδρος» και «Κηφέας». Πολλές από τις δράσεις μας οργανώνονται με την Επαρχιακή

Εφορεία Κερύνειας, δηλαδή μαζί με τα άλλα δύο Συστήματα της Επαρχίας.

Όπως και όλοι οι υπόλοιποι τομείς, έτσι και ο προσκοπισμός επηρεάστηκε για ακόμα μια χρονιά από την πανδημία του covid 19. Παρόλα αυτά, αυτό δεν μας σταμάτησε από το να συνεχίσουμε να επιτελούμε το έργο μας. Αν και για τους πρώτους μήνες του χρόνου δεν επιτρεπόταν η πραγματοποίηση συγκεντρώσεων με φυσική παρουσία, εκμεταλλευτήκαμε τα μέσα που μας δίνει η τεχνολογία και κάναμε διαδικτυακές συναντήσεις με το 9ο Σύστημα Ναυτοπροσκόπων Πειραιά. Με αυτό τον τρόπο οι πρόσκοποι μας είχαν την ευκαιρία να γνωρίσουν προσκόπους από την Ελλάδα και να συνεργαστούν μαζί τους. Επίσης οι πρόσκοποι μας «επισκέφτηκαν» διαδικτυακά το Βρετανικό Μουσείο και περιηγήθηκαν στον χώρο χρησιμοποιώντας το google street view, και έτσι απέκτησαν μια εμπειρία που θα τους μείνει αξέχαστη. Προς τα τέλη του Μάη 2021 το προσκοπείο λειτούργησε κανονικά. Οι πρόσκοποι συναντήθηκαν ξανά από κοντά και μας δόθηκε η δυνατότητα να διοργανώσουμε κάποιες δραστηριότητες. Πήγαμε για ποδηλασία στο πάρκο της Αθαλάσσης, όπου μάθαμε για τους κανόνες οδικής ασφάλειας. Αφού πλησίαζε και καλοκαίρι, παίξαμε παιχνίδι συνεργασίας και ομαδικότητας με βάση το νερό.

Αρχές του Ιουνίου του 2020 μάς ανακοινώθηκε ότι θα μπορούσαμε να πραγματοποιήσουμε την καθιερωμένη καλοκαιρινή κατασκήνωση

και μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα καταφέραμε να οργανώσουμε 5ήμερη κατασκήνωση. Δυστυχώς όμως, λίγες μέρες πριν την έναρξη της κατασκήνωσης, λόγω της βεβαρημένης επιδημιολογικής εικόνας, μας ανακοινώθηκε ότι όλες οι κατασκήνώσεις θα ακυρώνονταν. Το μόνο που έμεινε να μας θυμίζει την προγραμματισμένη κατασκήνωση του 2021, είναι η αναμνηστική φανέλα, αφού είχε ήδη προλάβει να τυπωθεί.

Στις αρχές του Σεπτεμβρίου, προστέθηκαν μέτρα περιορισμού, τα οποία ακολουθήσαμε και έτσι προσαρμόσαμε ανάλογα το πρόγραμμά μας για να μπορούμε να λειτουργούμε κανονικά. Άρχισαν κανονικά οι Σαββατιάτικες συγκεντρώσεις και επίσης πραγματοποιήσαμε διάφορες δράσεις και δραστηριότητες. Οι βαθμοφόροι μας πραγματοποίησαν διήμερο προγραμματισμού στο Τρόοδος με σκοπό την καλύτερη οργάνωση για την επερχόμενη χρονιά.

Στις 16/10 οι μεγάλοι πρόσκοποι μας είχαν μονοήμερη δράση στο Σύστημα που περιλάμβανε εκπαιδεύσεις σχετικά με το πώς να ηγούνται μιας ομάδας και να δίνουν το καλό παράδειγμα. Έπειτα έπαιξαν παιχνίδια με βάση αυτό το θέμα. Επίσης, μαζί με το υπόλοιπο Σύστημα συμμετείχαν και στη συγκέντρωση Jota-Joti, η οποία είναι μια παγκόσμια δράση που γίνεται κάθε χρόνο και στην οποία, τα μέλη του Συστήματος συνομιλούν διαδικτυακά με προσκόπους απ' όλο τον κόσμο. Ακόμη, είχαμε

καλεσμένο στο Σύστημα μέλος της Πολιτικής Άμυνας που μας έδειξε πώς να χρησιμοποιούμε τους ασυρμάτους και μας εξήγησε τη χρήση τους.

Στις 23/10 είχαμε ψυχαγωγική δράση του Συστήματος στο πάρκο ψυχαγωγίας ARC, όπου μέσω του παιχνιδιού δεθήκαμε πιο πολύ σαν ομάδα.

Ως ναυτοπρόσκοποι ασχολούμαστε αρκετά με τη θάλασσα. Κατά τη διάρκεια της χρονιάς μέλη του Συστήματος μας συναντιόνταν στη μαρίνα Λάρνακας, όπου μαζί με μέλη άλλων Συστημάτων της επαρχίας αναλάμβαναν τη συντήρηση των ξύλινων σκαφών της επαρχίας Κερύνειας. Σε αρκετές περιπτώσεις είχαν την ευκαιρία να κωπηλατήσουν με τις βάρκες στη θάλασσα. Στις 14/11 πραγματοποιήσαμε κωπηλασία του Συστήματος στη μαρίνα της Λάρνακας, όπου πολλά από τα μέλη μας είχαν για πρώτη φορά επαφή με τη βάρκα.

Το καθιερωμένο διήμερο του Συστήματος, δυστυχώς λόγω των μέτρων, δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί. Το περιμένουν όλα τα μέλη μας με ανυπομονησία, οπότε ελπίζουμε σύντομα να μπορέσουμε να το πραγματοποιήσουμε.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να ευχηθούμε καλή προσκοπική χρονιά με πολλές προσκοπικές δραστηριότητες και δράσεις. Μπορείτε να μας βρείτε κάθε Σάββατο στο οίκημα του Καραβά η ώρα 3 το απόγευμα.

Ευχάριστες στιγμές με τα παιδιά του 143ου Συστήματος Ναυτοπροσκόπων Καραβά

Ο πρόεδρος του Σωματείου
«Λάμπουσα» Σταύρος Καμηλάρης

Σωματείο Αποδήμων «Λάμπουσα» Νέας Υόρκης

Σταύρος Καμηλάρης, πρόεδρος

Το Σωματείο Αποδήμων «Λάμπουσα» ιδρύθηκε το 1937 στη Νέα Υόρκη από Καραβιώτες και Λαπηθιώτες μετανάστες. Μέσα στα πρώτα και ιδρυτικά μέλη του Σωματείου περιλαμβάνονται οι Αριστείδης Δημητρίου, Γιάννης Σπανός, Κώστας Νικήτας, Γρηγόρης Πλούσιος, Π. Σαρδάνης, Ιωσήφ Φιούρης, Ιωάννης Ζανέττος και Γιώργος Παπούλιας από τον Καραβά και οι Χρίστος Φόσκος και Π. Χρήστου από τη Λάπηθο. Στη δημιουργία του Σωματείου συνέβαλε και ο Νικόλας Παπακωνσταντίνου από τη θέση του κοντά στον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής και μετέπειτα Πατριάρχη Αθηναγόρα. Οι κύριοι σκοποί της ιδρύσεως του Σωματείου ήταν η προώθηση της φιλίας, αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας μεταξύ των μελών.

Πρώτος Πρόεδρος του Σωματείου διετέλεσε ο Χρίστος Φόσκος και ακολούθησαν οι Γιώργος Παπούλιας, Αριστείδης Δημητρίου, Γιώργος Νικολάου-Λούτσιος, ο γιατρός Γιώργος Χριστούδης, ο Ευριπίδης Κόντος και ο Κώστας Τσέντας.

Το Σωματείο μας έχει πάνω από 200 οικογένειες μέλη, με τους περισσότερους να είναι από τις περιοχές της Βόρειου Νέας Ιερσέης και Νέας Υόρκης ως επίσης και από άλλες πολιτείες, όπως τις Virginia, Washington DC, Florida, και California. Έδρα της «Λάμπουσας» είναι το Bergenfield της Πολιτείας Νέας Ιερσέης, τόπος διαμονής πολλών Καραβιωτών.

Με 84 χρόνια ιστορία και ευημερία το Σωματείο μας είναι ένα από τα πιο ενεργά Σωματεία της Κυπριακής Ομοσπονδίας Αμερικής.

Οι σκοποί του σωματείου μας είναι οι εξής:

- Η προώθηση φιλίας και αλληλεγγύης μεταξύ των μελών.
- Η προώθηση και διατήρηση της κυπριακής κουλτούρας δια μέσου πολιτιστικών εκδηλώσεων.
- Η προώθηση πολιτιστικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τα παιδιά και τη νεολαία του Σωματείου.
- Η παροχή οικονομικής και ηθικής υποστήριξης σε άτομα που έχουν ανάγκη.
- Η υποστήριξη της συντονισμένης προσπάθειας για την απελευθέρωση της Κύπρου μας από τους Τούρκους μέσω της Κυπριακής Ομοσπονδίας Αμερικής και της ΠΣΕΚΑ.

Μετά τα γεγονότα του 1974 και την Τουρκική εισβολή και την κατοχή της Βόρειας Κύπρου από τα Τουρκικά στρατεύματα, ο πρωταρχικός σκοπός του Σωματείου, όπως και όλων των Κυπριακών Σωματείων Αμερικής, είναι η διαφώτιση της Αμερικανικής κοινής γνώμης για την τραγωδία της Κύπρου, την κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον εκτοπισμό των 200.000 προσφύγων από τα σπίτια τους. Μαζί με άλλα Σωματεία, η «Λάμπουσα» διοργάνωσε και έλαβε μέρος σε πολλές διαδηλώσεις στα Ηνωμένα Έθνη και στην Washington. Επίσης διατηρεί σχέσεις με Αμερικανούς Βουλευτές και Γερουσιαστές και προσπαθεί να επηρεάζει τα μέλη του Αμερικανικού Κογκρέσου για να πιέσουν την Τουρκία για την επίτευξη μιας δίκαιης και βιώσιμης λύσης του Κυπριακού.

Το Σωματείο μας συνεχίζει με μεγάλη επιτυχία την πολύπλευρη, πολιτιστική, κοινωνική και εθνική του αποστολή. Όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου προσφέρουν με αφοσίω-

ση και αγάπη ένα πολύ αξιόλογο και σημαντικό έργο. Το διοικητικό συμβούλιο του Σωματείου μας απαρτίζεται από τους εξής:

Πρόεδρος: Stavros Kamilaris

Αντιπρόεδρος: Peter Frankiskou

Γενικός Γραμματέας: Phanis Kyprianou

Ταμίας: Maria Kamilaris

Γραμματέας Πρακτικών: Argyris Eleftheriou

Γραμματέας Επικοινωνίας: Costas Papapetrou

Μέλη: Adam Hadjikyriakou, Anastasia Gardelis, Andreas Stavrou, Athena Patrikios, Christina Miltiadou, Eliana Antoniou, George Solonos, Georgia Eleftheriou, Marios Christodoulou, Michael Arotis, Mike Diomidous, Sandy Antoniou, Sotiroula Savva, Stavros Papapetrou, Stella Kyprianou.

Με την πανδημία να συνεχίζει και το 2021 επηρεάστηκαν σημαντικά οι ετήσιες δραστηριότητες του Σωματείου. Με την ύφεση όμως που υπήρξε το φθινόπωρο, το Σωματείο οργάνωσε με μεγάλη επιτυχία τη χοροεσπερίδα «Χορός του Λεμονιού». Η εκδήλωση έγινε το Σάββατο, 13 Νοεμβρίου, 2021 με τη συμμετοχή του Κυπριακού Σωματείου Σαλαμής και της νεολαίας της Κυπριακής Ομοσπονδίας ΝΕΠΟΜΑΚ. Η χοροεσπερίδα ήταν μια γιορτή Κυπριακής κουλτούρας και συμπεριλάμβανε Κυπριακούς χορούς από το χορευτικό συγκρότημα της Λάμπουσας, αναγνώριση των τελειόφοιτων γυμνασίων και πανεπιστημίων και τον πατροπαράδοτο χορό του λεμονιού. Στην εκδήλωση παρευρέθησαν πέραν των 170 μελών και φίλων. Επίσης την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Μηδείας κ. Απόστολος, ο Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος, Δρ Κωνσταντίνος Κούτρας, ο Πρόεδρος της Κυπριακής Ομοσπονδίας Αμερικής Κυριάκος Παπαστυλιανού, και ο Πρόεδρος της ΠΣΕΚΑ Φίλιπ Κρίστοφερ.

Ελπίζοντας ότι η πανδημία θα τελειώσει σύντομα, έχουμε προγραμματίσει τα ακόλουθα γεγονότα για το έτος 2022:

- Εκδήλωση «Taste of Cyprus» το Σάββατο, 7 Μαΐου (2ον Σάββατο μετά το Πάσχα).

- Συμμετοχή στην Ελληνική Παρέλαση, Κυριακή 15 Μαΐου.

- Συμμετοχή στο Συνέδριο της PSEKA στην Ουάσιγκτον D.C.

- Χοροεσπερίδα «Χορός του Λεμονιού» (ημερομηνία θα ανακοινωθεί μετά).

- Άλλες εκδηλώσεις, όπως Γενική Συνέλευση Μελών, Συνέδρια της Κυπριακής Ομοσπονδίας και PSEKA, κ.λπ.

Το επίκεντρο των δραστηριοτήτων του Σωματείου μας είναι το πολιτιστικό πρόγραμμα για τα παιδιά μας. Με έμφαση στη νεολαία μας, η «Λάμπουσα» συνεχίζει το πολιτιστικό της πρόγραμμα με πολλά παιδιά να συμμετέχουν σε μαθήματα για Κυπριακούς χορούς, ιστορίας, γεωγραφίας και άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες. Η «Λάμπουσα» προσφέρει αυτά τα μαθήματα δωρεάν στα μέλη της, συμπεριλαμβανομένου γεύματος πίτσας κάθε Σάββατο. Η Δρ. Ηλιάννα Αντωνίου (διευθύντρια του πολιτιστικού μας προγράμματος) κάνει σπουδαία δουλειά διδάσκοντας στα παιδιά τις Κυπριακές τους ρίζες. Δυστυχώς το πολιτιστικό μας πρόγραμμα διακόπηκε λόγω της πανδημίας. Ανυπομονούμε όμως να το συνεχίσουμε το συντομότερο δυνατόν. Έχουμε την υποχρέωση να μεταλαμπαδεύσουμε στα παιδιά μας την πλούσια Ελληνοκυπριακή μας κληρονομιά, τα έθιμα μας και να τα διαφωτίσουμε για την άδικη Τουρκική κατοχή της γης μας.

Ανυπομονούμε να επιστρέψουμε σύντομα στην καθημερινότητα και να είμαστε σε θέση να συναντηθούμε και πάλι με τους αγαπητούς συγχωριανούς και φίλους στις επερχόμενες εκδηλώσεις του σωματείου μας.

Το παιδικό χορευτικό συγκρότημα του σωματείου «Λάμπουσα» σε αναμνηστικές φωτογραφίες

Ο πρόεδρος του Συνδέσμου
Σάββας Παυλίδης

Σύνδεσμος Αποδήμων Λαπήθου, Καραβά και Περιχώρων Μεγάλης Βρετανίας

Σάββας Παυλίδης, πρόεδρος

Περιορισμένη υπήρξε, δυστυχώς, η δράση του Διοικητικού Συμβουλίου του Συνδέσμου μας κατά το έτος 2021, όπως συνέβη, δυστυχώς, και με το σύνολο σχεδόν των Δ.Σ. των σωματείων και οργανώσεων της ομογένειας μας στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αιτία η πανδημία του Covid-19. Το 2021 υπήρξε βασικά η δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, κατά την οποία η εξάπλωση της πανδημίας είχε κορυφωθεί και είχε καλύψει απειλητικά όλες τις χώρες του πλανήτη μας. Οι θανατηφόροι κίνδυνοι και ο τρομερός απολογισμός της σε ανθρώπινες ζωές είχαν επιβάλει αυστηρούς κατ'οίκον περιορισμούς στους συνανθρώπους μας ανά την οικουμένη. Γι αυτό υπήρξε καθολικά αναγκαστική αναστολή όλων των προγραμματισμένων πολιτιστικών, κοινωνικών και κάθε είδους άλλων εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων.

Το Δ.Σ. του Συνδέσμου μας περιορίστηκε στην εκπροσώπησή του σε αριθμό συνεδριών της Γραμματείας της Εθνικής Κυπριακής Ομοσπονδίας (ΕΚΟ) και του Lobby for Cyprus μέσω διαδικτύου (zoom) και σε συμμετοχή του (διαδικτυακά και πάλι) προς προώθηση μερικών εθνικών θεμάτων, όπως οι παραστάσεις προς την κυβέρνηση και την αντιπολίτευση για λήψη μέτρων κατά της Τουρκίας για την εισβολή της στην κυπριακή ΑΟΖ και τον εποίκισμό της Αμμοχώστου, οι γραπτές διαμαρτυρίες μας για τη διαφήμιση από αγγλικά τουριστικά γραφεία των κατεχόμενων περιοχών της Κύπρου ως τουριστικών προορισμών κλπ. Επίσης ο Πρόεδρος κ. Σάββας Παυλίδης συμμετείχε σε Διαδικτυακή Ημερίδα (Webinar) για την Ελληνική Γλώσσα με τίτλο «Ελληνική Διασπορά – Η σημασία της διατήρησης της Ελληνικής Γλώσσας στην Ομογέν-

νεια», που οργάνωσαν η ΕΚΟ και το Πανεπιστήμιο Frederic. Τέλος, το Δ. Σ. του Συνδέσμου μας συνέχισε, πάνω σε προσωπική βάση, την προσφορά ανθρωπιστικής βοήθειας σε άτομα, που είχαν ανάγκη, όπως η αποστολή και διανομή χριστουγεννιάτικων και πασχαλινών δεμάτων, η προσφορά χρηματικών εισφορών σε οργανισμούς στήριξης παιδιών, αστέγων, προσφύγων, απόρων, δυσπραγούντων κλπ.

Με την ευκαιρία των εκδηλώσεων για την 200ή επέτειο από την Ελληνική Επανάσταση, την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό και την Παλιγγενεσία ο πρόεδρος του Συνδέσμου κ. Σάββας Παυλίδης πήρε μέρος σε ειδική συνεδρία της Γραμματείας της ΕΚΟ στις 25 Μαρτίου 2021 και παρακολούθησε στις 28 Μαρτίου 2021 τον παμπαροικιακό διαδικτυακό εορτασμό της εθνικής επετείου της 25ης Μαρτίου 1821, που οργάνωσε η ΕΚΟ. Επίσης έγραψε, ανέβασε στο διαδίκτυο και δημοσίευσε στον παροικιακό τύπο ειδικό αφιέρωμα στην ιστορική αυτή επέτειο. Επιπλέον έλαβε μέρος σε σχετικό ποιητικό διαγωνισμό του ΕΠΟΚ. Το ποίημά του «Μέσα από την στάχτη της» πήρε πρώτο βραβείο.

Αργότερα, με την ευκαιρία των μαύρων επετείων του 1974, ο κ. Παυλίδης δημοσίευσε στον παροικιακό τύπο (εφημερίδες ΠΑΡΟΙΚΙΑΚΗ και ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ) και ανήρτησε στο facebook σειρά άρθρων του με τίτλο «Τα γεγονότα του 1974 (όπως τα έζησα) στην Κύπρο». Περιγράφοντας δε τις εμπειρίες του από την τουρκική εισβολή στο νησί μας έκανε ξεχωριστή ειδική αναφορά, ως αφιέρωμα με τίτλο «Από τα βιώματά μου το 1974 στην Επαρχία Κερύνειας», στην απίστευτη καταστροφή των κωμοπόλεων μας Λαπήθου και Καραβά και στην αποστολή των υπό τη διοίκησή του εφέδρων καταδρομέων στο Έξι Μίλι.

Απονομή αναμνηστικού στη νικήτρια του διαγωνισμού του χορού του Λεμονιού Νατάσα Χατζηστεφάνου

Απονομή τιμητικής πλακέτας στον κ. Σάββα Παυλίδη από τον Πρόεδρο της Κυπριακής Εθνικής Ομοσπονδίας Αγγλίας κ. Χρίστο Καρασολή για την τεράστια συμβολή του στην Ελληνική Παροικιακή Εκπαίδευση

Επίσης του ζητήθηκε και έστειλε προς δημοσίευση το άρθρο στο τμήμα «Ιστορία» του περιοδικού της Εθνικής Φρουράς για τα γεγονότα του 1974 στον Πενταδάκτυλο.

Στα πλαίσια της τελικής γιορτής του Ελληνικού Σχολείου Αγίου Γεωργίου Kingston στις 10 Ιουλίου 2021, η οποία ήταν αφιερωμένη στην Κύπρο και ιδιαίτερα στα κατεχόμενα από το 1974 εδάφη της από την Τουρκία, που είχε εισβάλει τότε στο νησί της Αφροδίτης, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. Σάββας Παυλίδης προσκλήθηκε ως κύριος ομιλητής στην εκδήλωση.

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. Σάββας Παυλίδης είχε επίσης, κατά καιρούς, διάφορες επαφές και συναντήσεις εργασίας. Οι σπουδαιότερες από αυτές ήταν:

Συναντήσεις με τον Δήμαρχο Λαπήθου Νεοπτόλεμο Κότσαπα στις 7 Αυγούστου 2021 και τον Δήμαρχο Καραβά Νίκο Χατζηστεφάνου στις 9 Αυγούστου 2021 και γεύμα εργασίας στη Λευκωσία με τον Μητροπολίτη Κερύνειας κ. Χρυσόστομο στις 28 Αυγούστου 2021.

Στις 31 Αυγούστου 2021, ύστερα από πρόσκληση από τον Δήμαρχο Καραβά κ. Νίκο Χατζηστεφάνου, παρευρέθηκε σε συγκέντρωση εκπροσώπων σωματείων αποδήμων Καραβιωτών, που οργάνωσε ο Δήμος Καραβά στην αίθουσα Royal στη Λευκωσία. Έκανε δε και σχετικό Χαιρετισμό.

Στις 8 Σεπτεμβρίου 2021, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου μας κ. Σάββας Παυλίδης προσκλήθηκε στο Δημαρχείο Λαπήθου από τον Δήμαρχο κ. Νεοπτόλεμο Κότσαπα στην τελετή βράβευσης των αρίστων αποφοίτων σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, που κατάγονται από τη Λάπηθο, στην οποία έκανε σχετικό Χαιρετισμό εκ μέρους του Συνδέσμου μας.

Παρόλον ότι μέχρι και τους πρώτους μήνες του 2022 η πανδημία COVID-19 εξακολουθεί να επιβάλλει σε όλους μας σχολαστική επαγρύπνηση, μεγάλη προσοχή και ανεπιθύμητους περιορισμούς στις εξόδους και τις κινήσεις μας, θέλουμε να ελπίζουμε ότι σύντομα θα επανέλθουμε στην κανονικότητα, ώστε το Δ.Σ. του Συνδέσμου μας να μπορέσει να επαναδραστηριοποιηθεί, όπως και πριν από την πανδημία.

Ο Αντιδήμαρχος Πανίκος Μανώλη με τον Πρόεδρο του Συνδέσμου Σάββα Παυλίδη

Συνάντηση του Προέδρου και μελών του ΔΣ του Συνδέσμου με τον π. Βασίλειο Παπαθανασίου

Η πρόεδρος Ελευθερία Χατζηστεφάνου - Λαούτα

Σύλλογος Αποδήμων «Λάμπουσα Καραβά» Μελβούρνης

Ελευθερία Χατζηστεφάνου - Λαούτα, πρόεδρος του Συλλόγου

Άλλος ένα χρόνος πέρασε, με οδυνηρές τις συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού, που έπληξε και τη δική μας δεύτερη πατρίδα, τη Μελβούρνη. Ο εγκλεισμός, η αυστηρή τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων της χώρας δεν μας άφησαν περιθώρια πραγματοποίησης οποιασδήποτε δραστηριότητας του Συλλόγου μας εντός του έτους 2021.

Ένα γεγονός που συγκλόνισε και άφησε φτωχότερη την παροικία μας εδώ στη Μελβούρνη, ήταν ο θάνατος του γείτονα στον Καραβά, Σολωμού Σπύρου, του Αντιπροέδρου μας στον Σύλλογο. Ήταν ένας γνήσιος Καραβιώτης, που αγαπούσε και λάτρευε τον Καραβά. Η παρου-

σία του στην Επιτροπεία μας ενίσχυε, μας εμπύχωνε.

Παραθέτουμε στο κεφάλαιο «Συνοδοιπόροι που μας έφυγαν» το βιογραφικό του αγαπημένου μας Σολωμού, όπως το κατάγραψε η ξαδέλφη του και παιδική μου φίλη Νούλλα Παγδατή Φραγκούδη.

Προγραμματίζουμε φέτος να πραγματοποιήσουμε τη Γενική και Εκλογική μας Συνέλευση, μόλις μας το επιτρέψουν οι συνθήκες της παγκόσμιας αυτής πανδημίας του κορωνοϊού που ταρακούνησε τον πλανήτη μας.

Ευχή και προσευχή μου οι ορατοί και αόρατοι εχθροί της Κύπρου μας να αφανιστούν και να μπορέσουμε να επιστρέψουμε ελεύθεροι σε ένα ελεύθερο Καραβά, στον Παράδεισό μας.

Συγκέντρωση μελών του συλλόγου «Λάμπουσα» σε πάρκο της Μελβούρνης

Πορφύριος Δίκαιος

Τάνια Δίκαιου Μιτσιδου

Ο Πορφύριος Δίκαιος γεννήθηκε το 1904 στη Λευκωσία και πέθανε το 1971 στην Χαϊδελβέργη της Γερμανίας.

Ο Πορφύριος ήταν το τέταρτο παιδί του Γεώργιου Παπαϊωάννου Δίκαιου και της Παναγιώτας, κόρης του Στεφανή και της Θεογνωσίας από τον Άγιο Κασσιανό, από τα 14 παιδιά που απέκτησαν μαζί. Η Θεογνωσία καταγόταν από οικογένεια προυχόντων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι είχε το προνόμιο να έχει δικό της σκάμνο στην εκκλησία.

Ο πατέρας του Γεώργιος ήταν παιδί του Παπαγιάννη, ιερέα του Καραβά και της Μαρίας, κόρης του Αθανάση Χατζηχριστοδούλου κοτζάπαση, γνωστού και ως Αθανάσαγα, από τον Καραβά. Ο Ιωάννης οικονόμος και ο Αθανάσης Χατζηχριστοδούλου περιλαμβάνονται στους φορολογούμενους του Καραβά το 1825.

Μετά τον θάνατο του Παπαγιάννη ο Γεώργιος και τα αδέρφια του εγκαταστάθηκαν στη Λευκωσία. Ήταν τόσο καλός και ευσεβής που ο κόσμος τον ονόμασε «Δίκαιο», γι' αυτό επικράτησε τελικά αυτό το επίθετο. Λόγω αυτής της σχέσης του πατέρα του Γεώργιου με την εκκλησία, τον Πορφύριο βάπτισε ο παπα Πορφύριος Οικονομίδης, που του έδωσε και το όνομά του.

Ο Πορφύριος τελείωσε το γυμνάσιο το 1921 και εργάστηκε αρχικά σε δύο εμπορικούς οίκους. Το 1924 πήρε υποτροφία για αρχαιολογικές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών μετά από διαγωνισμό που προκηρύχτηκε από την Επιτροπή του Μουσείου. Στη συνέχεια φοίτησε στο Πανεπιστήμιο του Λίβερπουλ, της Λυών

και τέλος στην Σορβόνη από όπου πήρε και το δίπλωμα του.

Το 1929 επέστρεψε στην Κύπρο και διορίστηκε ως βοηθός Έφορος του Μουσείου. Το 1931 δι-αδέχτηκε τον μέχρι τότε Έφορο Μενέλαο Μαρ-κίδη. Το 1935 η Επιτροπή Μουσείου μετονο-μάστηκε σε Τμήμα Αρχαιοτήτων με διευθυντή τον Άγγλο αρχαιολόγο Α.Η. Megaw. Το 1960 με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Πορφύριος Δίκαιος έγινε Διευθυντής του Τμή-ματος Αρχαιοτήτων μέχρι την αφυπηρέτησή του το 1963.

Το 1963 έφυγε από την Κύπρο, αφού δεν του δόθηκε παράταση ενός μόνο χρόνου που είχε ζητήσει για να μπορέσει να ολοκληρώσει τη συγγραφή του βιβλίου του για τις ανασκαφές της Έγκωμης. Η χώρα που του πρόσφερε φι-λοξενία ήταν οι Η.Π.Α., με πρόσκληση του Πα-νεπιστημίου του Πρίνστον της Νέας Υερσέης, στο οποίο είχε εργαστεί προηγουμένως (1952-53). Πήγε ως μέλος του Institute of Advanced Studies και συνέχισε τη συγγραφή του βιβλίου του με πολλές δυσκολίες, αφού δεν είχε μπρο-στά του τις τοποθεσίες και τα ευρήματα, παρά

Με την Πριγκίπισσα Ειρήνη σε ξενάγηση στον Αγ. Ιλαρίωνα το 1962

Ο Πορφύριος Δίκαιος σκυφτός, κάνει καταγραφή των ευρημάτων

μόνο τις σημειώσεις του, σχέδια και φωτογραφίες. Το 1965 διορίστηκε καθηγητής του Πανεπιστημίου Brandeis της Μασσαχουσέτης.

Το 1966, μετά από πρόσκληση, αποδέχθηκε θέση καθηγητού αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης της Γερμανίας. Εδώ ολοκληρώθηκαν οι 4 τόμοι του επιστημονικού του έργου για τις ανασκαφές στην Έγκωμη που εκδόθηκαν με έξοδα του Πανεπιστημίου. Στον πρόλογο του βιβλίου του παραλληλίζει τον εαυτό του με τον Αινεία που περιπλανήθηκε μετά τον Τρωικό πόλεμο, αφού το υλικό που κουβαλούσε ο ίδιος στα διάφορα μέρη του κόσμου σχετιζόταν με τον ελληνικό εποικισμό της Κύπρου και ειδικά της Έγκωμης μετά τον Τρωικό πόλεμο.

Το 1971 αποδέχθηκε θέση του καθηγητού στο Πανεπιστήμιο της Στοκχόλμης και της Ουψάλας της Σουηδίας, θέση όμως που ποτέ δεν πήρε, γιατί στην Χαϊδελβέργη τον βρήκε ο θάνατος σε ηλικία 67 ετών.

Η μεγαλύτερη ανακάλυψη του Δίκαιου είναι η Χοιροκοιτία. Ο συνοικισμός περιγράφετο από ιστορικούς της αρχαιότητας αλλά η τοποθεσία του ήταν άγνωστη. Ήξερε περίπου πού να κοιτάζει και συχνά περπατούσε στις πλαγιές των λόφων κοντά στη Χοιροκοιτία, αναζητώντας έστω κάτι μικρό, όπως ένα κομμάτι από αγγείο, που να μαρτυρά κάποιο συνοικισμό. Σε ένα ταξίδι του προς τη Λεμεσό, το 1934, πρόσεξε στην πλαγιά ενός βουνού κοντά στον ποταμό του Μαρωνίου, πέτρινα θεμέλια που ήταν κομμένα για να δημιουργηθεί πρόσβαση στο γεφύρι. Σταμάτησε το αυτοκίνητο και ανέβηκε στο λόφο ψάχνοντας στην επιφάνεια για κάποια ευρήματα. Πράγματι βρήκε αυτά που ζητούσε. Την επόμενη κιόλας μέρα ξεκίνησαν οι ανασκαφές όπου αποκαλύφθηκε ο νεολιθι-

κός συνοικισμός της Χοιροκοιτίας.

Εκτός από τις ανασκαφές στην Χοιροκοιτία (1934, 1936-1939 και 1946) και την Έγκωμη (1948-1958), ο Πορφύριος Δίκαιος έκανε ανασκαφές στους Βουνούς (1931-1932), στην Ερήμη (1933-1935), στους Τρούλλους (1941), στην Αμπελικού (1942 και 1953), στη Φιλιά (1943), όπου ανακαλύφθηκε τελείως διαφορετικός οικισμός της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού, στην Καλαβασό Α και Β (1947), στη Σωτήρα (1947, 1951-52, 1954 και 1956), στην Πύλα (1952), στο Παλαιοκάστρο - Μάα (1954) και στη Νεκρόπολη Σαλαμίνας (1957). Επίσης ανασκαφές έκανε και στον Καραβά, στην περιοχή Γύρισμα.

Ο Πορφύριος ήταν νυμφευμένος με τη Γαλλίδα Μαρσέλ, την οποία γνώρισε κατά τη διάρκεια των σπουδών του στη Σορβόνη και με την οποία απέκτησαν μια θυγατέρα τη Σιλβί. Έχει τρία εγγόνια, δύο αγόρια και ένα κορίτσι. Ζουν στη Σουηδία.

Ο Πορφύριος Δίκαιος ήταν καταξιωμένος επιστήμονας διεθνούς φήμης, έχαιρε μεγάλης εκτίμησης και συγκαταλέγεται στους επιφανείς αρχαιολόγους της Ευρώπης. Αυτά αποδεικνύονται από τις υποτροφίες που πήρε, από τις απονομές του τίτλου του Επίτιμου Διδάκτορος από διάφορα πανεπιστήμια και τις τιμές και τα παράσημα που του απονεμήθηκαν. Συνέγραψε βιβλία των ανασκαφών που ηγήθηκε, τον Οδηγό στο Κυπριακό Μουσείο, πολυάριθμα άρθρα που δημοσιεύτηκαν σε αρχαιολογικά και επιστημονικά περιοδικά, έδωσε διαλέξεις σε πανεπιστήμια, εκπαιδευτικά ιδρύματα και μουσεία του εξωτερικού και συμμετείχε σε πολλά αρχαιολογικά συνέδρια, κάμνοντας παγκοσμίως γνωστή την κυπριακή ιστορία και αρχαιολογία.

Ο Ανδρέας Σαρδάνης

Ο Ανδρέας Σαρδάνης προεδρεύει της συνεδρίας

Ανδρέας Σαρδάνης

Ο Ανδρέας Σαρδάνης γεννήθηκε στις 13 Μαρτίου 1931 στον Καραβά. Γονείς του οι Σωτήρης και Ευτέρπη Σαρδάνη. Αδελφία του η Αύρα και η Λυγία. Μετανάστευσε στη Ζάμπια τον Οκτώβριο του 1950, σε ηλικία 19 ετών. Ήταν ένας από τους δεκάδες χιλιάδες λευκούς μετανάστες που έφθασαν στην τότε Βόρεια Ροδεσία πριν και μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Πέρασε τα πρώτα του χρόνια στη Ζάμπια στην Τσινγκόλα δουλεύοντας για τον κουνιάδο του σε μια εταιρεία μεταφορών. Ρίχτηκε δυναμικά στην ανάπτυξη της επιχείρησης και επεκτάθηκε στο εμπόριο, ανοίγοντας καταστήματα στην Τσινγκόλα στο Copperbelt και στο Kabompro στη βορειοδυτική επαρχία. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1950, κατείχε και λειτουργούσε το North Western Trading και τα καταστήματα Mwaiseni.

Σε μια εποχή όπου το χρώμα του δέρματος καθόριζε την κοινωνική θέση ενός ατόμου, ο Σαρδάνης ήταν ένας από τους λίγους λευκούς εποίκους που υποστήριξαν ενεργά το μαύρο απελευθερωτικό κίνημα και εκπαιδευσε και προώθησε τους Ζαμβιανούς στη δική του επιχείρηση, αντιμετωπίζοντάς τους ως συνεργάτες και συναδέλφους μετόχους. Οι επιχειρήσεις του διοικούσαν εξ ολοκλήρου από προσωπικό της Ζάμπιας. Οι μαύροι μπορούσαν ελεύθερα να εισέλθουν και να διακινηθούν στα καταστήματά του, μια απόκλιση από τη διαδεδομένη πρακτική της εποχής που τους απαιτούσε να αγοράζουν αγαθά μέσω μικροσκοπικών βιτρινών καταστημάτων.

Ως σθεναρός αντιαποικιοκρατικός, στις εκλογές του 1962, ήταν υποψήφιος βουλευτής για την εκλογική περιφέρεια του Kabompro στο

ψηφοδέλτιο του Ενωμένου Εθνικού Κόμματος Ανεξαρτησίας (UNIP), της κύριας εθνικιστικής πολιτικής οργάνωσης υπό την ηγεσία του Κένεθ Καούντα. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ότι έκανε μια συνειδητή επιλογή, η οποία συνεπαγόταν σημαντική προσωπική θυσία, αφού ρίσκαρε να χάσει τα εδραιωμένα προνόμια στα οποία θα μπορούσε να έχει πρόσβαση χρησιμοποιώντας τη συμμετοχή του στη λευκή κοινότητα, για να αγωνιστεί για σκοπούς που πίστευε ότι ήταν σωστοί και δίκαιοι. Έγινε παθιασμένος μαχητής ελευθερίας και συμμετείχε έντονα στο κίνημα ανεξαρτησίας.

Μετά την ανεξαρτησία από τη Μεγάλη Βρετανία, το 1965 διορίστηκε γενικός γραμματέας του νεοσυσταθέντος Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Ορυχείων (Industrial Development Corporation-INDECO). Κατέχοντας αυτή τη θέση, ηγήθηκε της προσπάθειας της Ζάμπια να επανακτήσει την πλειοψηφία των μετοχών από τα ορυχεία χαλκού, αφού η βρετανική κυβέρνηση ήταν κάθετη στη δωρεάν παραχώρησή τους, αν και πλέον δεν ήταν αυτή που διοικούσε τη Ζάμπια. Μια προσπάθεια επίπονη που είχε απέναντί της την άλλοτε βρετανική αυτοκρατορία και τα συμφέροντα της εταιρείας BSA, οι οποίες προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να διατηρήσουν τα κεκτημένα. Αν και η χώρα ήταν ανεξάρτητη, οι Βρετανοί δεν ήθελαν με κανένα τρόπο να δεχτούν την παράδοση της διοίκησης των ορυχείων, τα οποία είχαν καταληφθεί την εποχή που ο Cecil Rhodes και η εταιρεία του (BSA) μετέτρεπαν τη ΝΑ Αφρική σε προσωπικές κτήσεις. Με τη συνεχή προσπάθεια του προέδρου της χώρας και του Σαρδάνη, η Ζάμπια απέκτησε το 51% των μετοχών των ορυχείων.

Υπό την ηγεσία του και μέσα σε λίγα μόνο χρόνια, μετέτρεψε την INDECO από μικρό δανειοδοτικό ίδρυμα σε μια μεγάλη εταιρεία που δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς. Κύριος στόχος του ήταν η ταχεία βιομηχανική ανάπτυξη της Ζάμπια. Η INDECO ασχολήθηκε με την παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, λιπασμάτων, εκρηκτικών και με την κατασκευή χαλκού. Διαδραμάτισε ηγετικό ρόλο στην κατασκευή του δρόμου Ζάμπιας-Τανζανίας, του πετρελαιοαγωγού Tazama, του διυλιστηρίου πετρελαίου INDENI και του εργοστασίου τσιμέντου Chilanga. Η INDECO ίδρυσε επίσης την Zambia Airways, το Ξενοδοχείο Intercontinental και την Kafue Textiles και πραγματοποίησε επενδύσεις στις Zambia Sugar Company, Dunlop Zambia και στην εταιρεία Duncan, Gilbey and Matheson. Μέχρι το 1969, η INDECO είχε γίνει ένας σημαντικός βιομηχανικός όμιλος που απασχολούσε 13.000 άτομα, τον δεύτερο μεγαλύτερο επιχειρηματικό όμιλο μετά τα ορυχεία χαλκού.

Το 1970 ο Α. Σαρδάνης διορίστηκε και πρόεδρος της «Mining Development Corporation», αναλαμβάνοντας την ευθύνη για την ανάπτυξη του τομέα εξόρυξης χαλκού. Διετέλεσε επίσης μόνιμος γραμματέας στο Υπουργείο Κρατικής Συμμετοχής και πρόεδρος της Εταιρείας Βιομηχανικής Ανάπτυξης.

Ο Σαρδάνης ήταν μεγάλος υποστηρικτής της ανάπτυξης της τέχνης στη Ζάμπια. Με έντονο

το βλέμμα στο ταλέντο και τη συνεργασία με τους νέους, ήταν σε θέση να εντοπίσει και να υποστηρίξει ελπιδοφόρους Ζαμβιανούς καλλιτέχνες. Χρηματοδότησε πολλούς από τους πρώτους και πιο διακεκριμένους καλλιτέχνες της Ζάμπια, όπως ο Πέτσον Λόμπε, ο Χένρι Ταγιάλι, ο Ρέμι Σικάλουε και ο Φλίντο Χαντία. Ο Σαρδάνης αγόρασε επίσης έργα της τέχνης τους για τον ίδιο και τις πολλές επιχειρήσεις του, τόσο σε τοπικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Με αυτό τον τρόπο, βοήθησε στη δημιουργία μιας αυτοσυντηρούμενης αγοράς για την τέχνη της Ζάμπιας. Και γι' αυτό τον λόγο στα τέλη της δεκαετίας του 1990 του απονεμήθηκε το βραβείο Ngoma για τη συμβολή του στις εικαστικές τέχνες στη Ζάμπια.

Ο Σαρδάνης ήταν επίσης ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένος για το θέμα της περιβαλλοντικής καταστροφής. Υποστήριζε επιπλέον την έρευνα και τις επιστημονικές δημοσιεύσεις.

Το 2019 δέχτηκε την υψηλότερη πολιτική διάκριση της Ζάμπιας, το παράσημο του Αετού της Ζάμπιας, η οποία του απονεμήθηκε από τον πρόεδρο Edgar Lungu.

Ο Ανδρέας Σαρδάνης αγάπησε και έδωσε τη ζωή του για τη Ζάμπια. Απεβίωσε σε ηλικία 89 ετών στις 28 Φεβρουαρίου 2021, στο νοσοκομείο CFB στη Λουσάκα. Εγκαταλείπει τη σύζυγό του Δανάη και τους δύο του γιους.

Ο Ανδρέας Σαρδάνης με τον παντοτινό του φίλο Κέννεθ Καούντα

Ο Ανδρέας Σαρδάνης με νεαρούς Ζαμβιανούς συνεργάτες πριν από την ανεξαρτησία της Ζάμπιας

Ο Λουκάς Πιερής Χατζηλούκα
με την στρατιωτική του στολή

Στη βεράντα του σπιτιού του στον Καραβά

Λούκας Πιερή Χατζηλούκα

Έλλη Χατζηλούκα Ηλιάδου

Ο Λουκάς Πιερή Χατζηλούκα γεννήθηκε στον Καραβά στις 19/02/1911. Ήταν το τέταρτο και τελευταίο παιδί των Πιερή (το γένος Γεννάδιου) και της Χρυστάλλας (το γένος Χατζηλάμπρου) Χατζηλούκα. Τα τέσσερα παιδιά τους ήταν κατά σειρά ηλικίας: Ιωάννα (πέθανε στη γέννα), Ελένη, Πολύδωρος, Λούκας.

Αποφοίτησε από το Δημοτικό Σχολείο Καραβά και στη συνέχεια φοίτησε στο Εμπορικό Γυμνάσιο Κερύνειας. Κατά τη γυμνασιακή του φοίτηση διέμενε σε συγγενείς στην Κερύνεια, αφού η απόσταση Καραβάς – Κερύνεια θεωρείτο τότε εμπόδιο για την ομαλή του φοίτηση.

Σχεδόν αμέσως μετά την αποφοίτησή του από το Γυμνάσιο (1930) πήρε και αυτός, όπως τότε και άλλοι νέοι της εποχής του, τον δρόμο της ξενιτειάς. Μετανάστευσε στις ΗΠΑ και συγκεκριμένα στη Νέα Υόρκη, όπου εργάστηκε για σειρά ετών στο Delicatessen store του επίσης Κύπριου Γιάννη Μαυρομμάτη στο Μανχάταν.

Μετά την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κατατάσσεται σαν εθελοντής στον Αμερικανικό Στρατό, τον Σεπτέμβριο του 1942 και τοποθετείται στον 2ο Λόχο του 169 Τάγματος Μηχανικού Μάχης.

Με την εθελοντική κατάταξή του, του παραχωρείται και η Αμερικανική υπηκοότητα. Μετά τη Συμμαχική εισβολή στη Σικελία και Νότια Ιταλία τον Ιούλιο του 1943, το τάγμα του αποστέλλεται στην Ιταλία, υπό την διοίκηση της 5ης Αμερικανικής Στρατιάς (Στρατηγός Mark W. Clark).

Κατά τη διάρκεια της Συμμαχικής εκστρατείας

ας στην Ιταλία ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα, συμμετέχει σε μια σειρά από μάχες (Naples – Foggia, Rome – Arno, North Apennines, Po Valley). Τραυματίζεται στο δεξί του πόδι και περιθάλπεται στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο της Νάπολης. Κατόπιν διαμετακομίζεται αεροπορικά στις ΗΠΑ (Ashford General Hospital, West Virginia) από όπου και αποστρατεύεται τιμητικά για λόγους υγείας, τον Οκτώβριο του 1945.

Το 1946 επιστρέφει στην Κύπρο και στις 01/06/1952 παντρεύεται την Νιόβη Παττίχη με την οποία αποκτούν τρία παιδιά, τον Πιερή (Ρίκκο) - 1953, την Ελένη - 1955, και τον Χρήστο (Τάκη) - 1957.

Τον Μάρτιο του 1953 επιστρέφει για σύντομο χρονικό διάστημα στη Νέα Υόρκη (χάνοντας για λίγες μόλις βδομάδες τη γέννηση του πρώτου του παιδιού), για να συνοδέψει την ανιψιά, αδελφότεκνή του Λητώ Φρακάλα, που επρόκειτο να παντρευτεί τον Τάκη Φελλά, ο οποίος ήταν ήδη εγκαταστημένος στη Νέα Υόρκη.

Ενώσω μπορούσε ακόμα να κινείται, σύχναζε στο καφενείο του φίλου του Παυλή, που ήταν πολύ κοντά στο σπίτι του.

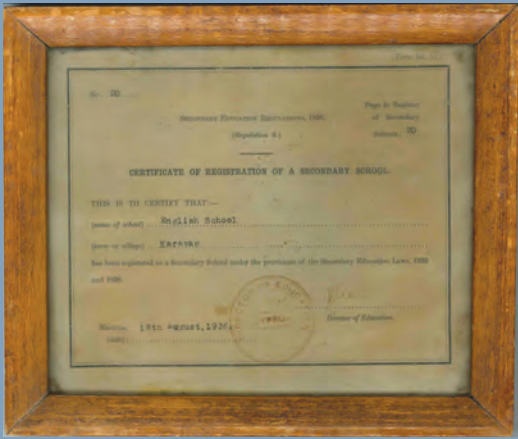
Οι συγχωριανοί τον θυμούνται για τα αστεία και την πάντα καλή του διάθεση.

Μετά τον ακρωτηριασμό του ποδιού του, η κατάσταση της υγείας του σταθερά επιδεινωνόταν, αφού μεταξύ Σεπτεμβρίου 1959 και Απριλίου 1962 υπέστη σταδιακά θρόμβωση και εγκεφαλικό με αποτέλεσμα την παράλυση της δεξιάς του πλευράς.

Πέθανε στις 28/08/1965 στον Καραβά από ανακοπή καρδιάς.

Σάββας Σεργίου. Ο ιδρυτής της Αγγλικής Σχολής στον Καραβά

Στέλλα Σεργίου Λουβιά

Ο Σάββας Σεργίου, γιος της Δάφνης και του Χατζησέρκη γεννήθηκε στον Άγιο Επίσκτητο το 1904, καιρούς δισεκτους για όλη την Κύπρο και ιδιαίτερα τις αγροτικές μικρές κοινότητες με τις πολυμελείς φτωχές, ως επί το πλείστον, οικογένειες. Ο πατέρας του, παρότι αγράμματος ο ίδιος, φάνηκε προοδευτικός για την εποχή του, μορφώνοντας τα τέσσερα του αγόρια στο English School κάτι εξαιρετικό για τη συγκεκριμένη εποχή. Τα έστειλε ένα – ένα οικοτρόφα σε αξιότιμες τότε οικογένειες της παλιάς Λευκωσίας, τον Σάββα συγκεκριμένα στην οικογένεια Συρίμη.

Για τη συντήρηση των παιδιών του, Αδάμου, Σταύρου, Γιώργου και Σάββα ερχόταν ο ίδιος στη Λευκωσία περπατητός, τουλάχιστον μια φορά τον μήνα, μέσω Δικώμου με δύο γαϊδούρια (το σύνθημα και ασφαλέστατο μέσο μεταφοράς της εποχής) φορτωμένα φαγώσιμα, από αυτά που επιμελώς καλλιεργούσαν με τη γυναίκα του στην ευλογημένη τους γη.

Τα παιδιά του μορφώθηκαν και επάξια κατείχαν αξιοπρεπείς θέσεις στην κοινωνία κάνοντας περήφανους τους γονείς τους και προσφέροντας γνώσεις και υπηρεσίες στην κοινωνία. Το κορίτσι τους, η Χρυστάλλα, όπως άρμοζε στην εποχή, προικίστηκε και παντρεύτηκε.

Ο Αδάμος και ο Σταύρος Σεργίου έγιναν ανώτεροι κυβερνητικοί υπάλληλοι, ενώ ο Γιώργος και ο Σάββας καθηγητές της Αγγλικής γλώσσας. Οι δύο τελευταίοι ίδρυσαν και υπηρέτησαν Αγγλικές σχολές μορφώνοντας επιμελή και φιλοπρόοδα παιδιά ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων, προσφέροντας δωρεάν συνήθως παιδεία στα φτωχά ως επί το πλείστον κυπριόπουλα της εποχής εκείνης.

Ο Σάββας δίδαξε σε πολλές ιδιωτικές σχολές και μαθητές του πρόκοψαν, στελεχώνοντας αργότερα τη νεοσύστατη δημοκρατία, τις εμπορικές τράπεζες και τα συνεργατικά ιδρύματα. Δίδαξε στον Καραβά, στη σχολή που ο ίδιος ίδρυσε στις 18 Αυγούστου του 1936, στην Απεήτειο του Αγρού, στην Ακαδημία Θηλέων στη Λευκωσία, στη Σχολή Σαμουήλ, στο Κολλέγιο Λιασιδή στην Πάφο κ.α.

Δεν πρόλαβε δυστυχώς να συνταξιοδοτηθεί, διότι έχασε πολύ νωρίς το φως του και θέλοντας και μη αποσύρθηκε από το λειτούργημά του. Ακόμα όμως και τυφλός βοηθούσε προπολεμικά αφιλοκερδώς πάντοτε πολλούς φιλομαθείς νέους που ήθελαν να ενισχύσουν τις γνώσεις τους στην αγγλική γλώσσα. Υπήρξε γεννημένος δάσκαλος και μετρούσε την προσφορά του με τις επιτυχημένες καριέρες που είχαν οι κατά καιρούς μαθητές του. Αναφέρουμε τους εμπόρους Χρύσανθο Τροκκούδη και Τάκη Φλόγα, τους εκπαιδευτικούς Κώστα Χατζηστεφάνου, Αντρέα Χατζήπαναγη, Κώστα Παρασκευαΐδη, Αντρέα Παναγή, τον χειρουργό Μιχάλη Θεοφάνους, τους Αντρέα Τσαγγαρίδη, Παρτζιή εφέντη, Χασάν εφέντη καθώς και τον προσωπικό του φίλο Αντωνάκη Σιακαλλή, τότε διευθυντή του Κτηματολογίου Κερύνειας.

Η τότε κυβέρνηση του αρνήθηκε την καταβολή σύνταξης με τη δικαιολογία πως δεν είχε αρκετά συντάξιμα χρόνια σε κρατικά σχολεία, κάτι που τον πλήγωνε βαθιά, κυρίως στην προσφυγιά, αφού δεν είχε την ακίνητη του περιουσία για να την πουλάει και να ευημερεί, όπως προπολεμικά έκανε. Έλεγε συχνά «εμένα κι αν με αδίκησαν έχω περιουσία να πουλώ, να ζω αξιοπρεπώς. Χαίρομαι που εμόρφωσα φτωχά μωρά να ζήσουν καλύτερα από τους γονιούς τους, να φαν ψουμίν γλυτζύν».

Δέσποινα Κυπριανού - Σεργίδη

Μια θέση στον τιμητικό κατάλογο των 12 διεθνώς αναγνωρισμένων «Life-Pioneers», και πιο συγκεκριμένα στη θεματική ενότητα «Ενέργεια, Κτήρια και Βιώσιμες Πόλεις», έλαβε για τη συ-

νεισφορά και το έργο της στην προώθηση σε παγκόσμιο επίπεδο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η Καθηγήτρια του Ινστιτούτου Κύπρου, Δρ. Δέσποινα Κυπριανού - Σεργίδη.

Η τελετή βράβευσης του Παγκόσμιου Δικτύου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (WREN) «Life-Pioneers» έγινε στο πλαίσιο των διεργασιών του Παγκόσμιου Συνεδρίου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (WREC 2020), που πραγματοποιήθηκε στην Πορτογαλία στις 26-30 Ιουλίου 2021, και έλαβε χώρα στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και Αρχιτεκτονικής της Λισαβόνας. Ο Υπουργός Περιβάλλοντος της Πορτογαλίας, Δρ Joao Pedro Matos Fernandes, προσφώνησε την εκδήλωση. Η καθηγήτρια Σεργίδη, ως προσκεκλημένη ομιλήτρια στο Διεθνές Συνέδριο, παρουσίασε μέρος της δουλειάς της με τίτλο: «Ανάπτυξη Βιώσιμων Πόλεων για τον Μετριασμό των Συνεπειών της Κλιματικής Αλλαγής».

Ο κύριος στόχος των Βραβείων Παγκόσμιου Δικτύου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας είναι να αναδείξουν τη σημασία της ανανεώσιμης ενέργειας, η οποία φαίνεται να αποτελεί τον ορθό τρόπο για κάθε χώρα, προκειμένου να αποκτήσει καθαρή ενέργεια και να μειώσει την υπερ-

θέρμανση του πλανήτη και τις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής.

Το Παγκόσμιο Δίκτυο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (WREN) είναι ένας σημαντικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός, άρρηκτα συνδεδεμένος με την UNESCO. Το Δίκτυο διατηρεί στενούς δεσμούς συνεργασίας με τα Ηνωμένα Έθνη, κυβερνητικούς, αλλά και μη κυβερνητικούς οργανισμούς, και συγκεκριμένα ιδρύθηκε το 1992, κατά τη διάρκεια του 2ου Παγκόσμιου Συνεδρίου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας στο Reading (HB). Το WREN αποτελεί έναν από τους πιο αποτελεσματικούς οργανισμούς που υποστηρίζουν και ενισχύουν τη χρήση και την οικονομικά βιώσιμη και περιβαλλοντικά ασφαλή εφαρμογή Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας. Το εν λόγω Δίκτυο στοχεύει στην προώθηση της επικοινωνίας και της τεχνικής εξειδίκευσης επιστημόνων, μηχανικών, τεχνικών και διευθυντών σε αυτό τον τομέα και στην αντιμετώπιση των ενεργειακών αναγκών, τόσο των αναπτυσσόμενων, όσο και των ανεπτυγμένων χωρών.

Το Παγκόσμιο Συνέδριο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (WREC) αποτελεί ένα σημαντικό αναγνωρισμένο χώρο για τη δικτύωση μεταξύ αυτών των τομέων, που καλείται να αντιμετωπίσει σχετικά θέματα μέσω τακτικών συναντήσεων και εκθέσεων, μέσω των εκπροσώπων που εμπλέκονται στην προμήθεια, διανομή, κατανάλωση και ανάπτυξη πηγών ενέργειας που είναι προσβάσιμες και οικονομικά βιώσιμες. Το εν λόγω Συνέδριο, δίνει τη δυνατότητα στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, ερευνητές, κατασκευαστές, οικονομολόγους, χρηματοδότες, κοινωνιολόγους, περιβαλλοντολόγους να παρουσιάσουν τις απόψεις τους σε Ολομέλειες και

Τεχνικές Συνεδρίες και να συμμετέχουν σε συζητήσεις, τυπικές και ανεπίσημες, διευκολύνοντας έτσι τη μεταφορά γνώσης μεταξύ χωρών, ερευνητικών και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Η Δέσποινα Κυπριανού – Σεργίδη γεννήθηκε στον Καραβά. Γονείς της ο Κύπρος και η Κασσάνδρα Στυλιανού. Αδέρφια της οι Χρυσούλα, Μάρω, Ανδρέας, μ. Θέα και μ. Σωτήρης. Η Δέσποινα φοίτησε στο Δημοτικό Σχολείο του Καραβά και στο Ελληνικό Γυμνάσιο Λαπήθου, όπου αρίστευσε σε όλες τις τάξεις.

Η καθηγήτρια Δέσποινα Σεργίδη είναι επικεφαλής της Μονάδας Βιώσιμου Δομημένου Περιβάλλοντος (Sustainable Built Environment) του Ινστιτούτου Κύπρου, και ηγείται ευρωπαϊκών προγραμμάτων πραγματοποιώντας έρευνα που εστιάζει στην Αρχιτεκτονική, την Ενέργεια και το Αστικό Περιβάλλον. Η έρευνά της

επικεντρώνεται στον τομέα της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής, των βιώσιμων πόλεων, των κτηρίων μηδενικής ενέργειας, του ενεργειακά αποδοτικού σχεδιασμού βιώσιμων κτιρίων και την επίτευξη θερμικής άνεσης σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους. Η κ. Σεργίδη είναι επίτιμος Πρόεδρος της Διεθνούς Οργάνωσης Ηλιακής Ενέργειας Κύπρου, της οποίας ήταν ιδρυτής και πρόεδρος ως πρόσφατα. Υπήρξε μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής και του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Οργανισμού Ηλιακής Ενέργειας (ISES) και του ISES-Europe, στο οποίο διετέλεσε και πρόεδρος. Διετέλεσε επίσης σύμβουλος της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και εκπροσώπησε την Κύπρο, σαν επιστημονικός εκπρόσωπος, στην Εθνική Επιστημονική και Τεχνική Συνεργασία της χώρας με την Ελλάδα και την Κίνα.

Κατερίνα Γεωργάκη

Διεθνής διάκριση του προγράμματος ΜΕΝΤΩΡ του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Διευθύντρια του Προγράμματος η Κατερίνα Γεωργάκη, με καταγωγή Καραβιώτικη.

Το Πρόγραμμα Καθοδήγησης Νέων

ΜΕΝΤΩΡ, διέπρεψε ανάμεσα σε 300 άλλες υποψηφιότητες και 60 φιναλίστ από 20 χώρες ανά τον κόσμο. Αξιολογήθηκε και επιλέχθηκε βάσει αυστηρών κριτηρίων, από μια ξεχωριστή ομάδα κριτών, εμπειρογνομόνων επιχειρηματικότητας και καινοτομίας από την περιοχή Ασίας-Ειρηνικού.

Σημειώνουμε πως το εν λόγω πρόγραμμα εντοπίζει παιδιά από ευπαθείς ομάδες και τα συνδέει με φοιτητές ή αποφοίτους του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Στους συμμετέχοντες φοιτητές και αποφοίτους προσφέρεται εκπαίδευση, συνεχής υποστήριξη και επίβλεψη. Πρόκειται για ένα δομημένο πλαίσιο, βασισμένο σε πρακτικές και επιστημονικά δεδομένα, που προωθεί

και διευκολύνει τον ρόλο των συμμετεχόντων φοιτητών και αποφοίτων ως φίλων, προτύπων και μεντόρων των παιδιών αυτών.

Η τελετή βράβευσης πραγματοποιήθηκε στο Kochin της Ινδίας με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών, φορέων αλλαγής, πρωτοπόρων και ηγετών στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με στόχο να αναδείξει τα επιτεύγματα πανεπιστημίων από όλο τον κόσμο στους τομείς της επιχειρηματικότητας, της κοινωνικής δραστηριοποίησης και της βιώσιμης ανάπτυξης, έναντι των προκλήσεων του 21ου αιώνα.

Η Κατερίνα Γεωργάκη τόνισε μεταξύ άλλων αναφορικά με το πρόγραμμα: «Είμαστε εξαιρετικά υπερήφανοι για την αναγνώριση-βράβευση που λαμβάνει το πρόγραμμα μας. Αποτελεί τεράστια τιμή αλλά και μεγάλη ευθύνη για την περαιτέρω ενίσχυση της αποστολής του Προγράμματος».

Η Κατερίνα Γεωργάκη είναι κόρη της Γεωργίας Φραντζέσκου Γεωργάκη από τον Καραβά και του Οδυσσέα. Είναι αδελφή του Πανιερωτάτου Μητροπολίτη Ταμασού και Ορεινής κ. Ησαΐα. Άλλα αδέρφια της ο Χαράλαμπος και ο Σάββας.

Ελίνα Πρωτοπαπά

Η Ελίνα Πρωτοπαπά είναι μαθήτρια της Α' Λυκείου. Πήρε το Α' Βραβείο Παραμυθιού τη χρονιά 2019-2020 στον 6ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό «Κύπρος - Ελλάδα - Ομογένεια» με τίτλο «Η προστάτιδα του βουνού».

Στο παραμύθι «Η προστάτιδα του βουνού» συνδυάζονται οι παραδόσεις της ρήγαινας που αναφέρονται στον Πενταδάκτυλο με το επεισόδιο της δραπετεύσης του Κυριάκου Μάτση και του Ανδρέα Παναγιώτου, δυο ανταρτών της ΕΟΚΑ, από τους Άγγλους στον Καραβά.

Χαρακτηριστικός ο επίλογος του παραμυθιού: «Να συνεχίσετε τον αγώνα, καλά μου παλικάρια, και να θυμάστε: Οι εχθροί έρχονται και φεύγουν. Όμως εγώ θα είμαι πάντα εδώ να προστατεύω το βουνό μου...».

Το σχολικό έτος 2020-2021 η Ελίνα Πρωτοπαπά πήρε επίσης το Α' Βραβείο Παραμυθιού στον Μαθητικό Διαγωνισμό του Ελληνικού Πολιτιστικού Ομίλου Κυπρίων Ελλάδας με συνδιοργανωτή το Υπουργείο Παιδείας Κύπρου. Τίτλος «Ανάμεσα στην ιστορία και στον μύθο κρύβεται ένα παραμύθι». Θέμα του παραμυθιού η οικονομική βοήθεια στην Ελληνική επανάσταση από την περιοχή Καραβά - Λαπήθου. Περιλαμβάνονται πληροφορίες από την παράδοση για τον ανεφοδιασμό του Κανάρη από την περιοχή Καραβά - Λαπήθου και τις παραδόσεις για την αρχαία Λάμπουσα.

Ο επίλογος του παραμυθιού: Οι Κύπριοι είχαν ολοκληρώσει την αποστολή τους και έβαλαν το λιθαράκι τους στη μεγάλη επανάσταση. Ένα μοσχοβόλο αεράκι τους χαϊδεψε τα ιδρωμένα από την αγωνία πρόσωπα, μια λεπτή μυρωδιά γιασεμιού επικράτησε και μια γυναικεία γλυκιά φωνή ακούστηκε... «Ελευθερία...».

Η Ελίνα Πρωτοπαπά είναι κόρη του Πάνου και της Κάτιας Πρωτοπαπά. Ο Πάνος είναι γιος του Αντώνη Πρωτοπαπά και της Καλλιόπης Χαρμαντά Πρωτοπαπά.

Δημήτρης Χρυσοστόμου

Για πρώτη φορά στην 30χρονη παρουσία της στην Παγκόσμια Ολυμπιάδα Πληροφορικής η Κύπρος κέρδισε δύο χάλκινα μετάλλια με τους Χαράλαμπο Γεωργίου και Δημήτρη Χρυσοστόμου.

Ο Δημήτρης Χρυσοστόμου, που τώρα είναι μαθητής της Γ' Λυκείου της Αμερικάνικης Ακαδημίας της Λάρνακας, γεννήθηκε στη Λάρνακα το 2004.

Είναι το πρωτότοκο παιδί του Παναγιώτη Χρυσοστόμου, με καταγωγή την Αμμόχωστο και της Μαρίας Άσπρου, με καταγωγή τον Καραβά από την πλευρά της μητέρας της, Ηρώς Κοσιάρη Άσπρου.

Ο Δημήτρης άρχισε να λαμβάνει μέρος στις Μαθηματικές Ολυμπιάδες και στους διαγωνισμούς Καγκουρού από την ηλικία των επτά χρονών. Έχει κερδίσει πολλά χρυσά και αργυρά μετάλλια. Όταν ήταν μαθητής της ΣΤ' Δημοτικού εκπροσώπησε την Κύπρο μαζί με τρία άλλα Κυπριόπουλα σε Μαθηματικό Διαγωνισμό στη Ταϊλάνδη.

Από τα δώδεκα του χρόνια άρχισε να ασχολείται συστηματικά με την επιστήμη των Η.Υ, κάτω από την καθοδήγηση του Παγκύπριου Συνδέσμου Πληροφορικής. Το 2019 κέρδισε χάλκινο μετάλλιο στην Ευρωπαϊκή Ολυμπιάδα και Βαλκανιάδα, που διεξήχθη στη Σλοβενία.

Αποκορύφωμα της συστηματικής δουλειάς που κάνει ήταν το χάλκινο μετάλλιο, που κέρδισε το 2021 στην Παγκόσμια Ολυμπιάδα Πληροφορικής, που διεξήχθη την περίοδο 21-25 Ιουνίου, διαδικτυακά, λόγω της πανδημίας.

Ηρώ Κοσιάρη Άσπρου

Ο Χαράλαμπος Χοτζάκογλου

«Μια ζωή περιπέτεια» του Παντελή Ι. Μιχάλα, - έκδοση Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών

Χαράλαμπος Χοτζάκογλου

Το Ημερολόγιο-Βιογραφία του Παντελή Ιωάννου Μιχάλα, «Μια ζωή περιπέτεια», Λευκωσία, 2020, σε επιμέλεια της Καλλιόπης Χαρμαντά-Πρωτοπαπά εντάσσεται στις εκδόσεις του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Το βιβλίο προλογίζουν ο Δήμαρχος Καραβά Δρ. Νίκος Χατζηστεφάνου, ως Πρόεδρος του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών και ο συγγενής του συγγραφέως του Ημερολογίου και χορηγός Παναγιώτης Τσέντας, στον οποίο οφείλουμε και το Παράρτημα του Ημερολογίου, όπου περιγράφεται ο γάμος των γονιών του, Γιάννη Τσέντα και Κική Κάργα-Τσέντα.

Οι Έλληνες διακρίθηκαν στην ιστορική επισημή παγκοσμίως, από το γεγονός, του ότι κατέγραφαν την ιστορία τους και έτσι την παρέδωσαν στην αιωνιότητα. Μέσα σε 110 εικονογραφημένες σελίδες με πλούσιο φωτογραφικό υλικό εποχής ξεδιπλώνεται μία αυθεντική, αυτοβιογραφική οδύσσεια του γενάρχη Παντελή Μιχάλα εκ της μικρασιατικής Κρήνης (Τσεσμέ), ο οποίος γεννήθηκε το 1915 και βίωσε όλη τη σύγχρονη νεοελληνική, αλλά και παγκόσμια ιστορία. Η γέννησή του ρίχνει φως στην ελάχιστη γνωστή σελίδα της ιστορίας του πολύπαθου Μικρασιατικού Ελληνισμού, την τύχη του οποίου δεν όρισε ο ίδιος, αλλά οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής. Σε μία τέτοια ιστορική καμπή ο Ελευθέριος Βενιζέλος προχώρησε στη Συνθήκη του 1914, με την κυβέρνηση των Νεοτούρκων του 1907 και

των Γερμανών συμβούλων τους για αμοιβαία ανταλλαγή των Μικρασιατικών πληθυσμών από τον νομό Σμύρνης με μουσουλμάνους της Μακεδονίας και Θράκης. Στη Συνθήκη βέβαια αναφερόταν ότι όσοι θα αποχωρούσαν, θα έφευγαν οικειοθελώς και θα τους εδίδετο ισάξια περιουσία στην περιοχή, που θα εγκαθίσταντο. Στο ιστορικό τούτο προσκήνιο γράφονται οι πρώτες βιογραφικές σελίδες του Μιχάλα, ο οποίος περιγράφει τις βιαιότητες, που οι Τούρκοι μεταχειρίστηκαν για να οδηγήσουν στην... «οικειοθελή» αποχώρηση 200.000 Ελλήνων μεταξύ 1913-1918. Διαβάζοντας αυτές τις γραμμές ηχούσαν στα αυτιά μου τα λόγια του δικού μου μακαριστού παππού, Χαραλάμπη: «Εμείς παιδί μου γίναμε δύο φορές πρόσφυγες από τη Σμύρνη: μία το 1918 και μία το 1922». Κατάλοιπο της πρώτης αυτής ανταλλαγής πληθυσμών αποτελεί και το μικρασιατικό τραγούδι «Έχε γειά, πάντα γειά τα μιλήσαμε, όνειρο ήτανε τα λησμονήσαμε», όταν μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο που ανέτρεψε την εφαρμογή της εν λόγω Συνθήκης, γύρω στους 126.000 Έλληνες επέστρεψαν στις μικρασιατικές τους εστίες.

Πολλοί από τους Μικρασιάτες πρόσφυγες μετοίκησαν στην Αμερική, όπως και η οικογένεια του Παντελή Μιχάλα. Αμέσως μετά τη γέννησή του ταξίδεψαν στον αδελφό της μητέρας του στην Πενσυλβανία, όπου και διέμεναν μεταξύ του 1916-1920. Ήδη από το 1919 όμως άρχισαν να επιστρέφουν πολλοί πρόσφυγες στις εστίες τους, όπως ο θείος του Παντελή, ο οποίος ειδοποίησε τον πατέρα του.

Ο Παντελής Μιχάλας με τους γονείς και τη μικρή του αδελφή (βρέφος) στη Μ. Ασία, 1918

Δεν υπήρξε δεύτερη σκέψη να έμεναν στην Αμερική. Τα χρώματα της πατρίδος τους καλούσαν να επιστρέψουν και μετά από ένα μήνα ταξίδι κατέφθασαν στον γλυκύ Τσεσμέ, όπου και διέμεναν ως τη μικρασιατική καταστροφή του 1922. Η Χίος ξαναέγινε θετή τους πατρίδα και ο Παντελής έμαθε την τέχνη του ράφτη από τον παππού του. Μετά και τη Συνθήκη της Λωζάνης χάθηκε κάθε ελπίδα επιστροφής στον Τσεσμέ και ξεκίνησε η σκληρή βιοπάλη στη Χίο. Ο Παντελής έφυγε για δύο χρόνια στην Αθήνα και έγινε μάστορας στην τέχνη του, στέλνοντας χρήματα στους δικούς του για να τους βοηθήσει, έως την επιστροφή του στη Χίο το 1935. Εκεί τον βρήκε η έκρηξη του Β' Παγκοσμίου, η μεταφορά στο Αλβανικό μέτωπο, ο τραυματισμός του, η μεταφορά στη Θράκη και οι συγκρούσεις με τους Βουλγάρους και η επιστροφή στη Χίο, οπότε το 1941 παντρεύτηκε τη Δέσποινα. Λίγο μετά οι Γερμανοί κατέλαβαν την Ελλάδα και στον φόβο να στρατολογήσουν Έλληνες για να τους στείλουν στη Γερμανία αποφάσισαν να διαφύγουν μέσω Τουρκίας προς το Ισραήλ ή την Αίγυπτο, όπου βρισκόταν η εξόριστη ελληνική κυβέρνηση με τον στρατό. Η ιστορία τους έπαιζε περίεργα

παιγνίδια, καθώς με αυτόν τον τρόπο ξαναγύρισαν στον γενέθλιο τόπο, στον Τσεσμέ. Από εκεί μετέβησαν στην Αττάλεια, στη Ρόδο και αποβιβάστηκαν στην Κερύνεια το 1942. Γράφει χαρακτηριστικά ο Παντελής: «...φθάσαμε πρωί πρωί στην Κερύνεια της Κύπρου, όπου μας υποδέχθηκαν με χαρές, δώρα και τραγούδια ελληνικά, διότι ήταν υπόδουλοι στους Άγγλους και λαχταρούσαν την Ελλάδα... Γί' αυτό μας αγαπούσαν». Οι Άγγλοι εγκατέστησαν την οικογένειά του στον Κάθηκα της Πάφου και έστειλαν τους άνδρες στη Χάιφα για στρατιωτική εκπαίδευση. Τον Νοέμβριο του 1942 κατάφερε να επιστρέψει στην Κύπρο και έμαθε ότι η οικογένειά του είχε εγκατασταθεί εν τω μεταξύ στον Καραβά. Εκεί έμειναν ως την απελευθέρωση των Αθηνών και το 1946 τους ανακοίνωσαν, ότι αγγλικά καράβια θα τους επέστρεφαν στη Χίο. Ενώ λοιπόν τους μετέφεραν στην Αμμόχωστο, και καθώς περίμεναν να αποπλεύσει το καράβι από το λιμάνι της για τη Χίο, εμφανίσθηκε ο Γιάννης Τσέντας λέγοντάς του ότι ήθελε να παντρευθεί την κουνιάδα του Κική και είχε στο χέρι του και τις άδειες του γάμου. Δεν πίστευε στα αυτιά του. Μπήκαν αμέσως σε αυτοκίνητα, πήγαν στην εκκλησία και τελέσθηκε ο γάμος με κλαδιά ελιάς αντί στεφάνων, γιατί ήταν Κυριακή και όλα ήταν κλειστά. Μόλις τέλειωσε ο γάμος, ίσα που πρόλαβαν και έφθασαν στο λιμάνι της Αμμοχώστου και επιβιβάστηκαν, αφήνοντας τους νεονύμφους στο σπίτι της οδού Ερμού στον Καραβά. Έως το 1965 η οικογένεια του Παντελή έμεινε στη Χίο και μετά ξαναμετοίκησε στην Αμερική, όπου το 2002 ο Παντελής πέθανε πλήρης ημερών κοντά στην οικογένειά του.

Δεν πρόκειται όμως να σας περιγράψω με άλλες λεπτομέρειες το Ημερολόγιο του Παντελή Μιχάλα. Θα σταθώ όμως στο γιατί οφείλετε να το διαβάσετε και να γίνετε συνοδοιπόροι των περιπετειών της οικογένειας του Παντελή Μιχάλα.

Διότι μέσα από το αυτοβιογραφικό αυτό έργο θα αναγνωρίσετε τις αρετές της φυλής μας. Την εργατικότητα, την τιμιότητα, την ευσέβεια, τη φιλαλήθεια, τον σεβασμό στον άνθρωπο και τη φιλοπατρία. Η ζωή του Έλληνα δεν έπαψε να είναι αυτό που περιέγραψε για πρώτη φορά ο μεγάλος ραψωδός Όμηρος: μία οδύσσεια, ένας ξεριζωμός, μία αέναη περιπλά-

Η οικογένεια Γιάννη Τσέντα και Κικής Κάργα στον Καραβά

νηση είτε λόγω προσφυγιάς, είτε λόγω οικονομικής ανέχειας. Αυτό όμως που κάθε φορά ο Έλληνας έπαιρνε μαζί του ήταν οι παραδόσεις και τα ιερά της φυλής του. Χωρίς αυτά θα αφομοιώνόταν στους ξένους τόπους, που εγκαταστάθηκε. Διατήρησε τη γλώσσα του, την πίστη του, τα ήθη και έθιμά του, τις παραδόσεις και τις αρχές του, τη συναισθησή του ότι είναι κληρονόμος μίας μακραίωνης πολιτισμικής δημιουργίας, που χάραξε ολόκληρη την ανθρωπότητα με την παρουσία της.

Το βιβλίο που εκδόθηκε υπό του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών αποτελεί ένα εγχειρίδιο γονέων και εν γένει ενηλίκων, για να συγκεφαλαιώσουν, τί αρχές οφείλουν να διδάξουν στα παιδιά και στα εγγόνια τους και να παραδειγματισθούν και οι ίδιοι. Παράλληλα αποτελεί ένα απαραίτητο, εκπαιδευτικό ανάγνωσμα για τα νέα παιδιά, για να συνειδητοποιήσουν τις κακουχίες και τις ανυπέρβλητες δυσκολίες των προγόνων τους και για να συναισθανθούν, πως τελικά, μόνο στην πνευματική και ψυχική σκευή τους μπορούν να υπολογίζουν. Όλα τα υλικά αγαθά μπορούν να χαθούν εν μία νυκτί και μόνον με τα κατάλληλα εφόδια της πίστης, του νου και της ψυχής μπορείς να

Η οικογένεια Παντελή Μιχάλα στη Χίο

τα ξανακτίσεις. Διαφορετικά, αν δεν έχεις μάθει να προσανατολίζεσαι με τους αστέρες των ηθικών αρχών, το πείσμα και τη γνώση να αντιμετωπίζεις μόνος τα κύματα, ακόμη και το πλέον πολυτελές και ασφαλές καράβι μπορεί να έχει τη μοίρα του Τιτανικού.

Τέλος, σας παραδίδω από μία έκτακτη έρευνα στα προσφυγικά Αρχεία της Χίου, δύο έγγραφα, που εντόπισε ο συνάδελφος Μιχάλης Βάρλας, τον οποίο ευχαριστώ θερμώς. Το ένα καταγράφει λεπτομερώς στοιχεία της προσφυγικής οικογένειας του Π. Μιχάλα στη Χίο και το άλλο ονόματα της οικογενείας από τους εκλογικούς καταλόγους του Δήμου Χίου.

Εν κατακλείδι, συγχαίρω τον Δήμαρχο του Καραβά δρα Νίκο Χατζηστεφάνου, ο οποίος ανταποκρίθηκε στην πρόταση της Καλλιόπης Πρωτοπαπά για την παρούσα έκδοση, καθώς και την οικογένεια Τσέντα, η οποία διεφύλαξε με ευλάβεια αυτόν τον θησαυρό της ιστορικής παρακαταθήκης και μας τον προσφέρουν σήμερα ως τα Ηθικά Νικομάχεια της φυλής μας για να εγκύψουμε, να μελετήσουμε και να παραδειγματισθούμε, ότι το να είσαι Έλληνας, με ό,τι αυτό σημαίνει, δεν είναι θέμα καταγωγής, αλλά μίας απαιτητικής και κοπιώδους αγωγής.

168

ΜΗΤΡΩΟΝ ΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΝΟΜΩ ΧΙΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Αριθμὸς Οικογενείας	Ὄνομα τῆς Προσφυγῆς	ἡλικία	ἡλικία ἀπογονοῦ	ἡλικία ἀπογονοῦ ἐν τῇ ἀπογονίᾳ ἐλλείπει	ἡλικία ἀπογονοῦ	ἡλικία ἀπογονοῦ	ἡλικία ἀπογονοῦ
174	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
175	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
176	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
177	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
178	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
179	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
180	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
181	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
182	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
183	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
184	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
185	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
186	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
187	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
188	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
189	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
190	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
191	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
192	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
193	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
194	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
195	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
196	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
197	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
198	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
199	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15
200	Μαργαρίτα Μανωλάκη	15	15	15	15	15	15

ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΧΙΟΥ

Αριθμὸς ἀριθμὸς	Ἀριθμὸς μητρώου ἀρρένων ὅφ' ὃν φέρεται	Ἐπώνυμον	Ὄνομα	Ὄνομα πατρὸς	ἡλικία γεν. ἡλικία	Ἐπάγγελμα	Ἐνστάσα διαμονή
145		Μαυρῆς	Νικόλαος	Εὐμανουὴλ	1870	ὀφθαλματέμπ.	
146		Μπουμπάρης	Εὐμανουὴλ	Ιωάννης	1874	ἀπ. χρίστης	
147		Μαστρομανώλης	Εὐμανουὴλ	Παντελῆς	1875	ὀφθαλματοπώλ.	
148		Μαθιοῦδης	Νικόλαος	Μιλτιάδης	1908	τηλεγραφετής	
149		Μιχάλας	Κυριάκος	Παντελῆς	1883	ράπτης	
150		Μορτάκης	Αλέξανδρος	Νικόλαος	1864	δημ. σ. δ. πάλ.	
151		Μπουμπάρηπουλος	Παντελῆς	Δημήτριος	1860	εργάτης	
152		Μιχάλας	Παντελῆς	Μικὲς	1861	ράπτης	

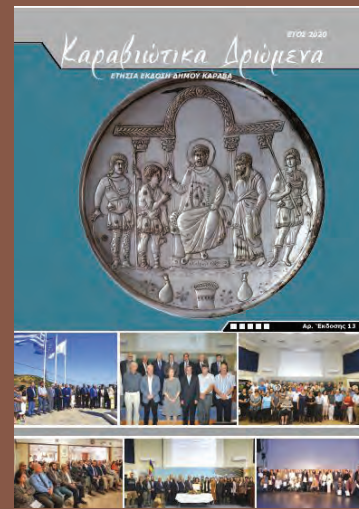
Αντίγραφο από τα Αρχεία του Δήμου Χίου

Η Μαργαρίτα Χαραλάμπους - Τομασίδου

13ο τεύχος Καραβιώτικα Δρώμενα - έκδοση Δήμου Καραβά

Μαργαρίτα Χαραλάμπους – Τομασίδου

Στη διάρκεια των χρόνων, μέσα από τις ιστορίες των γονιών, των γιαγιάδων και των παππούδων, ο Καραβάς κατάφερε να γίνει και το δικό μας χωριό, εμάς που γεννηθήκαμε μετά το 1974, στην προσφυγιά. Οι λεμονανθοί των δέντρων στις αυλές των σπιτιών μας, οι ιστορίες με τους παιδικούς φίλους που έπαιζαν ποδόσφαιρο στα δρομάκια της γειτονιάς μέχρι το βράδυ, οι αναμνήσεις από τα ξέγνοιαστα καλοκαίρια στο Πέντε Μίλι, στον Ζέφυρο, οι εκκλησιασμοί στην Αγία Ειρήνη, στην Αχειροποίητο, στην Ευαγγελίστρια και τέλος το μαύρο καλοκαίρι της προσφυγιάς, όλα χαραγμένα στη μνήμη. Τίποτα δεν ξεχνιέται. Και ερχόμαστε στο σήμερα. 47 χρόνια από τη μέρα που άλλαξε για πάντα η ζωή μας. Τα χρόνια περνούν, οι άνθρωποι μεγαλώνουν, η μία γενιά διαδέχεται την άλλη. Όμως, η θύμηση του Καραβά παραμένει άφθαρτη από τον χρόνο και περνά από γενιά σε γενιά. Αυτό τον ρόλο επιτελεί η έκδοση του Δήμου Καραβά «Καραβιώτικα Δρώμενα». Εξασφαλίζει τη συνοχή του τότε με το τώρα και διατηρεί την ελπίδα για επιστροφή.

Στις αρχικές σελίδες του 13ου τεύχους της έκδοσης «Καραβιώτικα Δρώμενα» περιλαμβάνονται ο χαιρετισμός του Δημάρχου και ο χαιρετισμός της συντονίστριας της έκδοσης. Στον χαιρετισμό του, ο Δήμαρχος διατυπώνει μεταξύ άλλων και τον σκοπό της έκδοσης αυτής αναφέροντας πως «Τα Καραβιώτικα Δρώμενα» έχουν καθιερωθεί ως ετήσιος θεσμός που καταγράφει τις δραστηριότητες του Δήμου και των οργανωμένων συνόλων του Καραβά, οι οποίες έγιναν κατά τη διάρκεια του έτους που πέρασε. Καταγράφεται

επίσης, ο απολογισμός του έργου του τρίτου έτους του Δημοτικού Συμβουλίου Καραβά, ενός πολύ αξιόλογου και πολύπλευρου έργου, καθώς και οι ευχαριστήριες επιστολές παραλαβής του τόμου «Καραβιώτικα Δρώμενα» για τον προηγούμενο χρόνο από διάφορους παραλήπτες. Παρουσιάζονται επιστολές από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, με αναφορά σε δικαίη λύση του Κυπριακού προβλήματος και εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς επίσης και επιστολές από υπουργούς και εκπροσώπους υπουργείων, από πολιτικά κόμματα, από εκκλησιαστικές αρχές, δημάρχους και εκπροσώπους άλλων οργανισμών. Σ' όλες τονίζεται η εκτίμηση για την πολύ σημαντική αυτή έκδοση.

Οι σελίδες που ακολουθούν αφιερώνονται στην ιστορία του Δήμου Καραβά. Μέσα από άρθρα που παρουσιάζονται, φαίνεται η συμβολή του Καραβά στους αγώνες του Κυπριακού λαού, στον αγώνα για ελευθερία. Γίνεται αναφορά στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου Μεζερέ την περίοδο του 1821, στη σύλληψη από τους Άγγλους και τη δραπετεύση των Κυριάκου Μάτση και Ανδρέα Παναγιώτου στον Καραβά και στη συμβολή που είχε η πόλη και επαρχία Κερύνειας στην εξέγερση των Οκτωβριανών και το τμήμα που πλήρωσε ο Καραβάς. Τέλος, γίνεται αναφορά στον Πενταδάκτυλο και τα κεφαλόβρυσά του.

Ακολουθούν αναφορές σε αντικατοχικές εκδηλώσεις του Δήμου και σε δραστηριότητες της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων, που σκοπό έχουν να διατηρήσουν τη μνήμη και ταυτόχρονα να προάγουν θέματα που απασχολούν τον προσφυγικό κόσμο. Δίνονται πληροφορίες κυρίως για τις εκδηλώσεις των Δήμων Καραβά,

Κερύνειας και Λαπήθου και της Ένωσης Δήμων της Επαρχίας Κερύνειας κατά τις μέρες της επετείου της βάρβαρης τουρκικής εισβολής, που περιλαμβάνουν πορείες διαμαρτυρίας και μνήμης της πατρικής μας γης καθώς και συγκεντρώσεις καταδίκης της συνεχιζόμενης κατοχής.

Στο κεφάλαιο «Με τους Αδελφοποιημένους Δήμους μας» γίνεται αναφορά στην επίσκεψη της αντιπροσωπείας του Δήμου Καραβά στον Δήμο Κυθήρων και τη συμμετοχή του Δημάρχου Καραβά στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου Αμυνταίου, συνεργασίες που ενισχύουν το έργο του Δήμου Καραβά.

Σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της μνήμης είναι και η εξασφάλιση της συνοχής μεταξύ των μεγάλων και των νέων. Αυτό επιτυγχάνεται με εκδηλώσεις και δραστηριότητες του Δήμου Καραβά στις οποίες συμμετέχουν Καραβιώτες της παλαιότερης και της νεότερης γενιάς, όπως είναι οι πρωινές συναντήσεις των συνταξιούχων Καραβιωτών, το Συνέδριο Αποδήμων Καραβιωτών, η απονομή χορηγιών του Ιδρύματος Υποτροφιών Καραβά «Νίκος Κ. Σιακόλας» και του Κληροδοτήματος Γεώργιου Τσίμον, η παρουσίαση του Καραβά στο Γυμνάσιο Αγλαντζιάς και οι δραστηριότητες του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας Καραβά.

Ξεχωριστή θέση στην έκδοση αυτή κατέχουν οι δράσεις προώθησης του φερβολιτέ, της περίφημης Καραβιώτικης δαντέλας, στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Κύπρου.

Σημειώνεται ρόλο στη διατήρηση της μνήμης του κατεχόμενου χωριού μας διαδραματίζουν και τα οργανωμένα σύνολα Καραβιωτών, στα οποία γίνεται ιδιαίτερη μνεία για τον ξεχωριστό τους ρόλο, όπως το Προσφυγικό Σωματείο «Ο Καραβάς», το Αθλητικό Σωματείο «ΑΕΚ-Λάμπουσα», η Σχολική Εφορεία Καραβά, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Καραβιωτών και το Σύστημα Ναυτοπροσκόπων Καραβά, καθώς και οι προσπάθειες που καταβάλλονται από τον Δήμαρχο και το Δημοτικό Συμβούλιο για συντονισμό και συνεργασία μεταξύ των.

Αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής και της λειτουργίας του Δήμου Καραβά αποτελούν και οι απόδημοί μας, με το Σωματείο «Λάμπουσα» στη Νέα Υόρκη, τον Σύνδεσμο Αποδήμων στη Μεγάλη Βρετανία και τον Σύλλογο «Λάμπουσα Καραβά» στη Μελβούρνη. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στη δράση των αποδήμων μας και στο συνέδριο αποδήμων Καραβιωτών που οργανώ-

θηκε από τον Δήμο Καραβά.

Οι τελευταίες σελίδες της έκδοσης αφιερώνονται σε μία αναδρομή σε πρόσωπα που άφησαν το δικό τους στίγμα στη ζωή του χωριού μέχρι το 1974. Περιλαμβάνουν αναφορές σε πρόσωπα και γεγονότα από την καθημερινή ζωή του Καραβά που ξυπνούν στους αναγνώστες αναμνήσεις.

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει και την παρουσίαση τριών πολύ αξιολογών εκδόσεων του Δήμου Καραβά και του Πολιτιστικού Ιδρύματος Καραβιωτών. Ο αναγνώστης πληροφορείται για το βιβλίο «Αρωμα Καραβά», για τα «Καραβιώτικα Δρώμενα» και τον Χάρτη της Επαρχίας Κερύνειας και της Καρπασίας.

Το τεύχος ολοκληρώνεται με τη συγκλονιστική αφήγηση της ιστορίας της Χαρίτας Μάντολες έτσι όπως εκτυλίχθηκε στη διάρκεια της Τουρκικής Εισβολής του 1974, καθώς και με ένα σύντομο βιογραφικό για τον καθένα από τους Καραβιώτες που απεβίωσαν το 2019.

Το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο κοσμούν φωτογραφίες από τις διάφορες εκδηλώσεις και συναντήσεις των Καραβιωτών, καθώς επίσης και δύο ασημένιοι δίσκοι με σκηνές από τη ζωή του Δαυίδ, κομμάτια από τον περίφημο θησαυρό της Λάμπουσας που βρέθηκε το 1902 στην αρχαία πόλη της Λάμπουσας, στον Καραβά.

Τα κείμενα της έκδοσης είναι γραμμένα σε ύφος και γλώσσα κατανοητή, δίνουν με σαφήνεια τα γεγονότα και σε αρκετές περιπτώσεις το γλαφυρό ύφος δημιουργεί έντονα συναισθήματα, ιδιαίτερα στους Καραβιώτες. Επίσης, συνοδεύονται από μεγάλο αριθμό έγχρωμων φωτογραφιών εξαιρετικής ποιότητας, οι οποίες βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει το κάθε κείμενο καλύτερα και παράλληλα καθιστούν την έκδοση πιο ελκυστική.

Το περιεχόμενο της έκδοσης αυτής αποτελεί αποτύπωση μέρους της ιστορίας του Καραβά. Παράλληλα, αναδεικνύει την πλούσια δράση του Δήμου και των λοιπών φορέων του Καραβά που στόχο έχουν τη διατήρηση της μνήμης των κατεχόμενων μας εδαφών και παράλληλα να διασφαλίσουν πως αυτός ο τόπος θα συνεχίσει να υπάρχει αφήνοντας ως παρακαταθήκη στις επερχόμενες γενιές τις θύμησες, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου μας. Ευχή όλων μας, η μέρα της επιστροφής στον όμορφο Καραβά μας να μην αργήσει.

Ο Κυριάκος Νικολάου

Αυτοβιογραφία του Καραβιώτη Κυριάκου Νικολάου

Μάρω Χατζηστεφάνου

Η αυτοβιογραφία του διακεκριμένου, παγκόσμια γνωστού επιστήμονα, του Καραβιώτη Κυριάκου Νικολάου, συμπυκνωμένη σε 350 σελίδες, κυκλοφόρησε πρόσφατα με τον τίτλο «The Peripatetic, Chasing the Molecules of Nature».

Ένα βιβλίο που, διαβάζοντάς το από την αρχή μέχρι το τέλος, σε κρατά προσηλωμένο, συγκινημένο, περήφανο, με αισθήματα θαυμασμού, που καταλήγουν στην ευχή και την προσευχή να καταξιωθεί ο Κυριάκος Νικολάου (γνωστός στις επιστημονικές ομάδες ως KC) με ένα βραβείο Νόμπελ. Το αξίζει!

Ο σεμνός, ταπεινός, έξυπνος και εργατικός Κυριάκος Νικολάου τιμά σήμερα τον Καραβά, την Κύπρο, την Ελλάδα, την Υφήλιο για τα επιστημονικά του επιτεύγματα.

Η αυτοβιογραφία του ξεκινά από τον Καραβά, την οικογένεια του, τα μαθητικά χρόνια στο Δημοτικό Σχολείο του Καραβά και μια τάξη στο Ελληνικό Γυμνάσιο Λαπήθου. Εκείνο που εντυπωσιάζει τον αναγνώστη είναι οι τόσο δυνατές και αξεθώριαστες μνήμες του. Οι λεπτομερείς περιγραφές των διάφορων γεγονότων με τους δασκάλους του, όπου θυμάται τα ονόματα όλων, τους συμμαθητές, τους γείτονες του. Και συνεχίζει με τις εξίσου δυνατές αναμνήσεις από τη μετοίκησή του στη Λευκωσία, στο σπίτι του θείου του (αδελφού του πατέρα του) και τη φοίτηση του στο Παγκύπριο Γυμνάσιο, στη δεύτερα τάξη. Σχολικές περιγραφές με καθηγητές του, που έμελλαν να σηματοδοτήσουν τα όνειρά του και να θεμελιώσουν τις υψηλές του επιδιώξεις. Ακόμα και οι πρώτες αρνητικές, απογοητευτι-

Ο Κυριάκος Νικολάου με ευλάβεια δίπλα στην επαναπαρισθείσα εικόνα του Αγίου Γεωργίου Καραβά

κές συμπεριφορές καθηγητών μετατράπηκαν σε πείσμα, δύναμη, εργατικότητα. Η δύσκολη ζωή στη Λευκωσία, με πολύ διάβασμα, παράλληλα με τη βιοποριστική εργασία του στο ζαχαροπλαστείο του θείου του, δεν ήταν εμπόδιο για τον Κυριάκο να φτάσει εκεί που ήθελε.

Φεύγει από Κύπρο για σπουδές στο Λονδίνο. Παίρνει το πτυχίο του στη Χημεία, B.Sc., το 1969 (Honors degree, First Class) στο Πανεπιστήμιο Bedford College London (τώρα Royal Holloway College London). Παίρνει στη συνέχεια το Διδακτορικό του το 1972, στο Πανεπιστήμιο University College London.

Γνωρίζει στο Λονδίνο την εκλεκτή της καρδιάς του, τη Γεωργία, και μεταναστεύουν μαζί στην Αμερική. Εκεί τα άλματα του μεγάλα και εντυπωσιακά. Πρώτιστα να αναφερθεί πως με

Ανέμελες στιγμές σε ώρες χαλάρωσης

τη Γεωργία δημιουργούν μια όμορφη οικογένεια με τέσσερα παιδιά, τους Colette, Alexis, Christopher και Paul.

Εργάζεται ως βοηθός καθηγητής Χημείας στο Πανεπιστήμιο της Πενσιλβάνιας, όπου και προάγεται σε πέντε χρόνια σε Καθηγητή, αφού εν τω μεταξύ παίρνει το μεταδιδακτορικό στη Χημεία στα πανεπιστήμια Κολούμπια, Χάρβαρντ και Cambridge. Διορίζεται καθηγητής Χημείας στο Πανεπιστήμιο Σαν Ντιέγκο στην Καλιφόρνια και συγχρόνως Ιδρυτής και Διευθυντής στο Τμήμα Χημείας του Scripps Research Institute.

Οι διορισμοί του σε θέσεις ψηλές, τιμητικές και εκλεκτές υπήρξαν αποτέλεσμα της σκληρής δουλειάς, όπου μαζί με μεταπτυχιακούς φοιτητές του, έφεραν στο φως επιστημονικές ανακαλύψεις και έδωσαν ελπίδα, ζωή, σε ανθρώπους. Μια τέτοια ανακάλυψη είναι η χημική σύνθεση του Taxol, φαρμάκου που χρησιμοποιείται στην καταπολέμηση του καρκίνου του μαστού.

Ο Κυριάκος Νικολάου έχει τιμηθεί με πολλά βραβεία και διακρίσεις τόσο στην Κύπρο, όσο και στην Ελλάδα, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και ολόκλη-

ρο τον κόσμο. Έδωσε διαλέξεις σε πανεπιστήμια ανά την υφήλιο.

Η πολύ-πολύ σύντομη αναφορά μου στο βιβλίο του Κυριάκου Νικολάου καταλήγει με το συγκινητικό του επίλογο που υπογραμμίζει:

«Δεν μπορούσε η αυτοβιογραφία μου να τελειώσει χωρίς την αναφορά μου στο βιβλίο του Καραβά. Που με τις φωτογραφίες, τα κείμενα και τις περιγραφές του με ταξιδεύει στον παράδεισό μας τον Καραβά, όπου γεννήθηκα και έζησα τα όμορφα παιδικά μου χρόνια. Οι σελίδες αυτές φέρνουν δάκρυα στα μάτια μου που τρέχουν στις χειρόγραφες σελίδες του βιβλίου μου, και που θα συνεχίσουν να πέφτουν όταν τις ξαναεπισκεφθώ στο μέλλον».

Το βιβλίο του Κυριάκου γραμμένο στην αγγλική γλώσσα, μπορείτε να το προμηθευτείτε από το ηλεκτρονικό βιβλιοπωλείο AMAZON. Είναι το βιβλίο που θα πρέπει να κοσμεί κάθε ελληνική και κυπριακή βιβλιοθήκη. Είναι το βιβλίο που κάνει περήφανο τον κάθε άνθρωπο, πόσο μάλλον εμάς τους Κύπριους συντοπίτες του.

Στο σπίτι του στον Καραβά

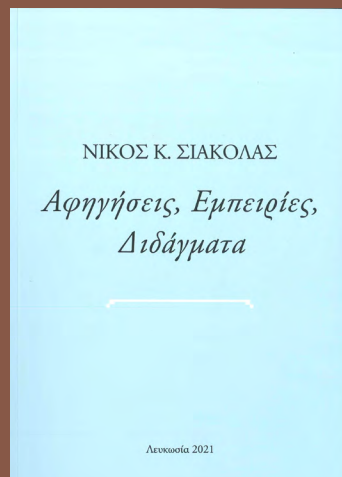
Αναμνηστική οικογενειακή φωτογραφία στο Πέντε μίλι

Ο Νίκος Κ. Σιακόλα

«Αφηγήσεις, Εμπειρίες, Διδάγματα» Νίκου Κ. Σιακόλα

Βαδίζοντας στα 94 χρόνια της ζωής του, ο γνωστός επιχειρηματίας Νίκος Κ. Σιακόλας συμπυκνώνει σε ένα καλαίσθητο βιβλίο 225 σελίδων όλες τις εμπειρίες του και καταθέτει χρήσιμα διδάγματα για νέους επιχειρηματίες και όχι μόνο. Δεν πρόκειται για απομνημονεύματα, ούτε για αυτοβιογραφία, παρόλο που το περιεχόμενο του βιβλίου μπορεί να πάρει και αυτό τον χαρακτηρισμό. Πρόκειται για μαθήματα και διδάγματα με διαχρονική αξία. Αφηγήσεις σε πρώτο πρόσωπο για βιώματα, περιπέτειες, εμπειρίες ενός επιχειρηματία που έχει πολλά να πει.

Η «μούττη» του νερού, ο Λαχανάρης ο ρολογάς, ο χαμός του μικρού Κυριάκου. Κυνήγι θανάτου στα Άδανα, πρώτες εμπορικές επιτυχίες, ανθρώπινες σχέσεις. Το πλήγμα της τουρκικής εισβολής, το ξεκίνημα από την αρχή. Κύπρος, Λίβανος, Αγγλία, Ελλάδα, Νιγηρία. Εξαγορές, επεκτάσεις, διεθνείς κοινοπραξίες, τολμηρά ανοίγματα. Καινοτόμα, πρωτοποριακά έργα, κοινωνική προσφορά, μεγάλες δωρεές. Τοπική και διεθνής αναγνώριση, τίτλοι τιμής. Μία επίσκεψη

που δεν έγινε ποτέ... Μία επίκληση στον Πενταδάχτυλο μαζί με τον ποιητή. Ένα συναρπαστικό ταξίδι ζωής εννέα δεκαετιών που συνεχίζεται...

Στο βιβλίο ο Νίκος Σιακόλας συνοψίζει το διαχρονικό του πιστεύω ως εξής: Ο άνθρωπος πρέπει πάντοτε να προσπαθεί, να μαθαίνει, να διεκδικεί το ορθό και το δίκαιο, να επιμένει, να αγαπά, να αναγνωρίζει τα λάθη του, να κατανοεί, να συγχωρεί, πάντοτε με ευπρέπεια και αξιοπρέπεια, και να προσφέρει στην κοινωνία.

Το βιβλίο περιλαμβάνει πλούσιο φωτογραφικό υλικό. Για την ετοιμασία του πρόσφερε την πολύτιμη βοήθειά του ο δημοσιογράφος Κυριάκος Κυριάκου, οποίος συνέβαλε στην ηχογράφιση της αφήγησης και των συνεντεύξεων και στην επιμέλεια των κειμένων. Τη διόρθωση των κειμένων, τη σελιδοποίηση, το οπτικό υλικό και τη γενική επιμέλεια της έκδοσης είχε ο δημοσιογράφος Παύλος Κ. Παύλου, για πολλά χρόνια στενός συνεργάτης του κ. Σιακόλα.

Το βιβλίο διατίθεται δωρεάν από τα γραφεία του Ομίλου σε όποιον ενδιαφέρεται.

Παρασημοφόρηση του Ν. Σιακόλα από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Γλαύκο Κληρίδη

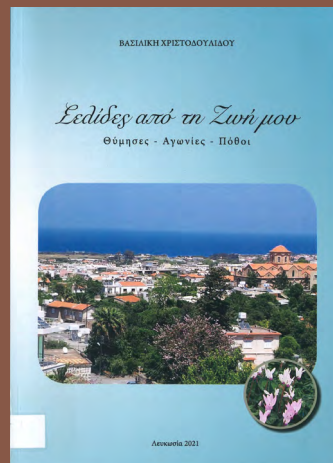

Παρασημοφόρηση του Ν. Σιακόλα από τον Βασιλιά της Σουηδίας. Την απονέμει ο πρέσβης της Σουηδίας στην Κύπρο στην παρουσία του Προέδρου της Δημοκρατίας Τάσσου Παπασόπουλου

Η Βασιλική Χριστοδουλίδου

«Σελίδες από τη ζωή μου...Θύμησες – Αγωνίες – Πόθοι» Βασιλικής Χριστοδουλίδου

Καλλιόπη Χαρμαντά Πρωτοπαπά

«Η ιστορία αποτελείται από μικρές ιστορίες ανωνύμων ανθρώπων». Γι' αυτό και κάθε μαρτυρία – ημερολόγιο αποτελεί μια μικρή ψηφίδα στο μεγάλο ψηφιδωτό. Και όταν αυτή η ψηφίδα είναι γραμμένη από άτομα που είχαν ένα σημαντικό ρόλο στην κοινωνία της εποχής τους, οι μαρτυρίες είναι ακόμη πιο σημαντικές. Μια τέτοια μαρτυρία είναι το Ημερολόγιο της «δασκάλας του Καραβά», θα έλεγα, μιας εκπαιδευτικού που άφησε τη σφραγίδα της στα εκπαιδευτικά δρώμενα του Καραβά για πολλά χρόνια.

Μέσα από την πηγαία διήγηση των γεγονότων διαγράφεται η πλούσια δράση των Σχολείων του Καραβά, που εμπλουτίζεται από σπάνιες φωτογραφίες σχολικών εκδηλώσεων: γυμναστικές επιδείξεις, χορωδίες, παρελάσεις, φιλανθρωπικές γιορτές.

Παράλληλα, μέσα από τα κείμενα, διαφαίνεται και ο τρόπος λειτουργίας των σχολείων, οι διορισμοί, οι μεταθέσεις, η εκπαίδευση των δασκάλων. Πιο σημαντικός ο ρόλος που είχαν να διαδραματίσουν στη διάπλαση των χαρακτήρων των μαθητών τους, αλλά και της κοινωνίας της εποχής. Οι ομιλίες και τα άρθρα στις εφημερίδες ενημερώνουν, νουθετούν και καθοδηγούν.

Μέσα από τα γραφόμενα της κ. Βασιλικής φωτίζεται και μια άλλη πτυχή. Η τιτάνια προσπάθεια της Ομογένειας στις ΗΠΑ να μορφώσουν και να κρατήσουν κοντά στις ρίζες τους τους νέους που γεννιούνται και μεγαλώνουν σε ένα άλλο περιβάλλον.

Στην Ενότητα «Από το ημερολόγιο ενός δασκάλου» η συγγραφέας περιλαμβάνει κείμενα που αναφέρονται στη ζωή του αγαπημένου της Καραβά και δημοσιεύτηκαν στην Ετήσια έκδοση Καραβάς.

Ξεχωρίζει η σύντομη αλλά και ουσιαστική αναφορά στις μαύρες μέρες του πραξικοπήματος και της εισβολής στον «πρωτομάρτυρα» Καραβά. Η αγωνιώδης προσπάθεια να παραμείνουν, ιδιαίτερα οι ηλικιωμένοι, στη γη τους και ο αναγκαστικός αποχωρισμός από τον γενέθλιο τόπο.

Ουσιαστικά και τα γενεαλογικά στοιχεία που παρατίθενται, έργο κοπιώδες και επίπονο, κληρονομιά στις επόμενες γενιές: Καραβάς, Αγκριδάκι, Σύσκληπος, Δίκωμο, όλα στην κατεχόμενη περιοχή, περιοχή όπου με την εισβολή διαλύθηκε ο κοινωνικός ιστός.

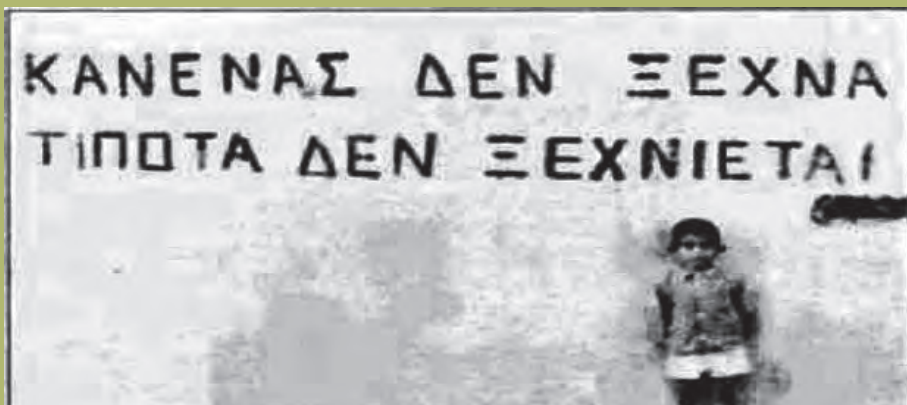
Μια αγωνίστρια της ζωής, η κ. Βασιλική, με ξεχωριστή προσφορά στην εκπαίδευση αλλά και στην κοινωνική ζωή, με τη συμμετοχή της στον Ερυθρό Σταυρό και το προσφυγικό σωματείο «Ο Καραβάς» προσφέρει με το Ημερολόγιό της ακόμη και για τις επόμενες γενιές.

Ο Χρυσόστομος Γεμέτας

Οι εγκλωβισμένοι του Καραβά το 1974

Χρυσόστομος Γεμέτας

Εγκλωβισμένοι .... ένας νεοφανής όρος, που εμπλούτισε το λεξιλόγιο των Κυπρίων, άγνωστος μέχρι τον Ιούλιο του 1974.

Ακόμη μια τραγική πτυχή του δράματος που παίχτηκε εκείνο το μαύρο καλοκαίρι, με αρνητικούς πρωταγωνιστές τους αιμοσταγείς Αττίλες .... Οι Έλληνες πολίτες, κάτοικοι των περιοχών που κατέλαβαν οι Τούρκοι, υπέφεραν τα πάνδεινα.

Ανήμερα του Σωτήρος, μετά από αιματηρές μάχες, οι Αττίλες καταλαμβάνουν τις διδυμες κωμοπόλεις του Καραβά και της Λαπήθου. Την ίδια μέρα αρχίζουν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, από σπίτι σε σπίτι. Αρκετοί Καραβιώτες, που αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τη γενέθλια γη, δολοφονούνται επί τόπου. Οι υπόλοιποι συλλαμβάνονται και υποχρεώνονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να μετακινηθούν/εγκατασταθούν σε συγκεκριμένη περιοχή για να ελέγχονται πιο εύκολα από τους κατακτητές. Μετακινήθηκαν βίαια στην αφετηρία της οδού Ερμού. Χώρος διαμονής τους τα σπίτια των Σωτήρη Σαρδάνη, Λουκή Δημητρίου - Σαμμούτα, Κώστα Παπαδημητρίου - Κωστούδικιού, Κώστα Κύρκου, Κύπρου Κουτσοκούμνη, Αντρούλας Πουρκούρη - Κοσιάρη Πολύδωρου Χατζηλούκα και Νίκου Διγενή.

Μνημονεύουμε με απέραντο σεβασμό, αγάπη και εκτίμηση τους 79 συνδημότες μας που παρέμειναν στη λεμονανθούσα και βρυσομάνα

πόλη του Καραβά στις 6 Αυγούστου 1974. Οι πιο πολλοί ηλικιωμένοι, κάτω από άθλιες και ανυπόφορες συνθήκες, υποχρεώνονται να κατοικήσουν ομαδικά, μέχρι και δέκα άτομα στο ίδιο σπίτι. Στερούνται των βασικών ειδών διατροφής, χωρίς στοιχειώδη φροντίδα και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Υπεύθυνος των εγκλωβισμένων ορίζεται από τους κατακτητές ο Νίκος Διγενής, στον οποίο δίνεται το δικαίωμα επικοινωνίας με τον Ερυθρό Σταυρό. Κάποια μικροπροβλήματα επιλύονται, στο μέτρο του δυνατού.

Οι εγκλωβισμένοι μας χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες:

- α) Οι δέκα δολοφονηθέντες
- β) Οι εννέα Καραβιώτες που πέθαναν από φυσικό θάνατο, κατά τη διάρκεια του εγκλωβισμού τους
- γ) Οι εξήντα Καραβιώτες που μετακινήθηκαν στις ελεγχόμενες από το κράτος περιοχές μετά από κάποιο διάστημα

Οι δέκα συνδημότες μας που δολοφονήθηκαν από τους Αττίλες κατά τις πρώτες μέρες κατάληψης του Καραβά:

- 1. Θεοδούλου Χριστόδουλος Φλόκκος: Δολοφονήθηκε στις 6.8.1974 και τάφηκε κοντά στο σπίτι του. Ταυτοποιήθηκε και κηδεύτηκε στη Λευκωσία στις 6.9.2017.
- 2. Καψούρης Σωκράτης: Δολοφονήθηκε σε άγνωστη περιοχή.

3. Νικήτα Κώστας του Αντώνη: Ήταν κωφάλαλος. Δολοφονήθηκε στην Κερύνεια στις 12.08.1974. Ήταν άγαμος και άτεκνος.

4. Νικολάου/Νικορήλλα Πολυξένη (Ξενού): Δολοφονήθηκε στις 25.08.1974 και τάφηκε στο περβόλι της, στην περιοχή της Αγίας Ειρήνης. Ήταν 110 χρονών.

5. Παφίτης Νικόδημος: Ήταν γνωστός ως Καγκελλάριος. Δολοφονήθηκε κοντά στο σπίτι του, νότια της Ευαγγελίστριας, στις 7.8.1974 και τάφηκε δεξιά της νότιας εξώπορτας της εκκλησίας της Ευαγγελίστριας.

6. Χατζημανώλη Ηλίας/Παλιομούχταρος: Δολοφονήθηκε στις 8.8.1974 κοντά στον καφενέ του στην ενορία της Πετρογειτονιάς. Τάφηκε στην αυλή του σπιτιού του.

7. Χατζηπετρή/Μόρτη Καλλού: Ήταν αδελφή της Δέσποινας Χατζηπετρή /Κωστή Μερκεζά. Δεν ευτύχησε να κάνει παιδιά. Δολοφονήθηκε στο σπίτι της, όπου ήταν κλινήρης στις 23.8.1974. Για την ταφή της υπάρχουν δύο εκδοχές, η μια ότι τάφηκε στο περβόλι πίσω από το σπίτι της και η άλλη ότι τάφηκε στο κοιμητήριο του Αγίου Πέτρου.

8. Χατζηπετρή Ροδού το γένος Σαμανή: Δολοφονήθηκε στις 7.8.1974 και τάφηκε στην αυλή του καφενέ του Τσιητή.

9. Χατζηφραντζέσκου Φραντζέσκος: Δολοφονήθηκε στις 8.8.1974 στο σπίτι του, όπου και τάφηκε. Ταυτοποιήθηκε και κηδεύτηκε στη Λευκωσία. Της νεκρώσιμης ακολουθίας προΐστατο ο εγγονός του, Μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής, Ησαΐας.

10. Χατζηχριστοδούλου/Κατσιόλας Χρίστος ή Χριστόδουλος: Ήταν ο γνωστός γιδοβοσκός του Σπαθιά. Εντοπίστηκε νεκρός στην περιοχή του Πέντε Μίλι στις 13.8.1974.

Οι εννέα συνδημότες μας που πέθαναν από φυσικό θάνατο, κατά τη διάρκεια του εγκλωβισμού τους:

1. Ιωαννίδη Ολυμπιάδα/ Κολυμπού του Σταύρου, το γένος Μιχάλη Παπαέτρου: Πέθανε από φυσικό θάνατο στις 10.8.1974. Τάφηκε, από την κόρη της Μαρίτσα και τον συμπέθερό της Παρασκευά Λάμπρου, στην άκρη του περβολιού του γαμπρού της Χρίστου Ορφανίδη στην οδό Αθανασίου Κοτζιάπαση.

2. Κατσιαντώνη Μαρίτσα του Παναγιώτη: Ήταν γνωστή ως Παρουκκού. Πέθανε από φυσικό θάνατο στις 3.10.1974 και τάφηκε κοντά στην εκκλησία της Ευαγγελίστριας.

3. Κολιαντρή Σοφία του Αλέξανδρου: Ήταν σύζυγος του Παύλου Γιωρκή Χατζησιπύρου. Πέθανε πριν το τέλος του 1974. Είναι άγνωστος ο τόπος ταφής της.

4. Λεοντή Πολυξένη: Καταγόταν από τον Παλιόσοφο. Πέθανε από φυσικό θάνατο. Ελλείπουν άλλα στοιχεία.

5. Μαζοχώστης/Ποστεκκής Γρηγόρης: Καταγόταν από τον Παλιόσοφο. Πέθανε από φυσικό θάνατο στο σπίτι του στον Παλιόσοφο, κατά τις πρώτες μέρες του Αυγούστου του 1974. Τάφηκε στην αυλή της εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής του Παλιοσόφου από τον Γιαννή Κωστή Κίτσιο και τον Παναή Λούκα Ποστεκκή.

6. Νικήτα Χριστόδουλος: Πέθανε από φυσικό θάνατο στις 7.4.1975 και τάφηκε στο κοιμητήριο του Αγίου Πέτρου.

7. Πελεκάνου Αθηνά του Ευριπίδη, το γένος Βασίλη Ματθαίου: Βρέθηκε πεθαμένη στο σπίτι της στην οδό Μηδείας και τάφηκε στο κοιμητήριο του Αγίου Πέτρου.

8. Παπαέτρου Αгриππίνη του Αλέξανδρου, το

Δημητρός Λάϊος

Ειρήνη Δαμασκηνού
Γέρου

Αгриππίνη Αλέξανδρου
Παπαέτρου

Ευτυχία και Ηλίας
Χατζημανώλη

Η Μαρίτσα Χρίστου
Ορφανίδη

γένος Παπά Μιχαήλ (Σκυλλούρα): Πέθανε από φυσικό θάνατο στις 25.9.1974 και τάφηκε στο λιοφόρι, κοντά στο σπίτι της Κασάντρας Κυπριανού - Καλαβά.

9. Σέρκη Σοφοκλής: Ήταν γνωστός ως δάσκαλος. Πέθανε από φυσικό θάνατο στις 15.8.1974 και τάφηκε κοντά στο κοιμητήριο του Αγίου Πέτρου.

Οι εξήντα Καραβιώτες που μετακινήθηκαν στις ελεγχόμενες από το κράτος περιοχές μετά από κάποιο διάστημα:

Αρνήθηκαν πεισματικά να εγκαταλείψουν τη γενέτειρά τους στις 6.8.1974. Στερήθηκαν τα πάντα, ελλιπή διατροφή, έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Υπέστησαν τα πάνδεινα στα χέρια των Τούρκων και των Τουρκοκυπρίων, εξευτελισμούς, ξυλοδαρμούς, συλλήψεις, φυλακίσεις.

1. Αργύρη Ευφροσύνη: Παρέμεινε εγκλωβισμένη για έξι μήνες περίπου. Πέθανε στον Στρόβολο στις 13.3.1976.

2. Ασπρή Μελανθού του Σπύρου: Ήρθε στις ελεύθερες περιοχές το 1976. Πέθανε στη Λεμεσό, κοντά στον γιο της Δημητράκη Ασπρή.

3. Αρσένης Κώστας του Χριστόφορου. Ήταν άγαμος και άτεκνος. Πέθανε στην προσφυγιά το 1976.

4. Γιουτανής/Χατζηκυριάκου Γιάννης: Ήρθε στις ελεύθερες περιοχές την Κυριακή των Βαΐων του 1976. Πέθανε στην προσφυγιά.

5. Γιουτανή Φλουρεντζού, το γένος Αγαθάγγελου Φιλή: Μεταφέρθηκε στις ελεύθερες περιοχές την Κυριακή των Βαΐων του 1976. Πέθανε στην προσφυγιά.

6. Γιωρκατσή Ανδρομάχη: Πέθανε στη Λεμεσό το 2000.

7. Δαμασκηνού/Γέρου Ειρήνη του Σάββα: Το 1975 μεταφέρθηκε στη Λευκωσία από τον Ερυθρό Σταυρό. Πέθανε σε λίγα χρόνια.

8. Δκισσενού: Ήταν μάνα της Αντριανούς του Καριολή/Τιράνη και αδελφή του Γιαννή Γιουτανή. Ήρθε στις ελεύθερες περιοχές την Κυριακή των Βαΐων του 1976. Πέθανε τρεις μέρες μετά, στη Λεμεσό.

9. Δημητριάδης Γεώργιος του Κώστα: Ήταν γνωστός ως Τσακροκολής.

10. Διγενής Νίκος: Ορίστηκε από τους Απτίλες ως υπεύθυνος της ομάδας των εγκλωβισμένων. Πέθανε στη Λευκωσία το 1988.

11. Ερωτοκρίτου Ειρήνη του Αγαθάγγελου, το γένος Παναή Κλαμένου.

12. Ιγνατίου Ελένη/Ελεγκού του Σάββα: Μεταφέρθηκε σε άθλια κατάσταση στις ελεύθερες περιοχές αρχές του 1976. Έμεινε στο σπίτι του γιου της Γρηγόρη, στη Λευκωσία. Πέθανε, από τις κακουχίες και τις στερήσεις, μετά από τρεις μήνες. Τάφηκε στο κοιμητήριο Κωνσταντίνου και Ελένης στη Λευκωσία.

13. Καρκάνιας Χρίστος: Ήταν γνωστός ως Δκιολλοϊτής.

14. Καριολής Γιαννής του Σταύρου: Ανήκε στην τετράδα των υπευθύνων της ομάδας των εγκλωβισμένων. Πέθανε στις ΗΠΑ το 1993.

15. Καυκαλιά Θεονίτσα του Κωνσταντίνου: Παρέμεινε εγκλωβισμένη στο σπίτι της αδελφής της Σταυρινής Σταύρου Χατζηλούκα, για μια εβδομάδα. Μεταφέρθηκε στη Λευκωσία από τον Ερυθρό Σταυρό.

16. Κοιλαράς Αντώνης

17. Λάιος Δημητρός: Ήταν πρώην δήμαρχος Καραβά. Ήταν άτεκνος.

Παρασκευού Παρασκειά Λάμπρου

Ο Γιαννής Σταυρή Καριολής και η Χαρίτα με τα εγγονάκια τους

Σωκράτης Καφούρης

Κώστας Νικήτα

18. Λάμπρου Παρασκευάς: Καταγόταν από τον Παλιόσοφο. Μέλος της τετράδας των υπευθύνων της ομάδας των εγκλωβισμένων. Ήρθε στις ελεύθερες περιοχές τον Σεπτέμβρη του 1975. Πέθανε στο Αρμενοχώρι στις 20.1.1984.

19. Λάμπρου Παρασκευή, το γένος Όθωνα Χατζηγιάννη: Καταγόταν από τον Παλιόσοφο. Μεταφέρθηκε στις ελεύθερες περιοχές τον Σεπτέμβρη του 1975. Πέθανε στο Αρμενοχώρι στις 11.1.1994.

20. Λούτσιου Ευρυδίκη του Γρηγόρη: Ήταν η μάνα του Γιακουμή Λούτσιου - από τον Παλιόσοφο. Παρέμεινε εγκλωβισμένη για οκτώ περίπου μήνες και έμενε στο ίδιο σπίτι στην Ερμού, με την συμπεθερά της Ροδού Χατζηπετρή. Μεταφέρθηκε από τον Ερυθρό Σταυρό στο Καντού και φιλοξενήθηκε στο σπίτι του γιου της Γιακουμή. Πέθανε στις 20.1.1976. Αναπαύεται στο κοιμητήριο του Καντού.

21. Μανώλη/Εμμανουήλ Κώστας

22. Μανώλη Μαρίτσα του Κώστα, το γένος Βασίλη Πλουσίου

23. Μάρκου Γεώργιος

24. Μυλωνάς Σάββας του Κωνσταντίνου σύζυγος της Μαρίτσας Χατζηδαμιανού: Μεταφέρθηκε στη Λευκωσία στις 16.1.1976. Πέθανε στις 17.05.1989.

25. Μπακκή/Κυπριανού Ιουλία: Ήταν σύζυγος του Μιχάλη. Ήταν γνωστή ως η Ουλού.

26. Ματθαίου Ξενοφών του Βασίλη: Ήταν άτεκνος.

27. Ματθαίου Αννεζού του Ξενοφού, το γένος Χριστόδουλου Κολοκάση: Ήταν άτεκνη.

28. Ορφανίδη Μαρίτσα του Χρίστου, το γένος

Σταύρου Ιωαννίδη: Πέθανε στη Λεμεσό στις 30.7.2007.

29. Πατσαλοσαββή Ειρήνη του Γρηγόρη, το γένος Σιεκκερή

30. Πατσαλιού Σταυρή

31. Παπακωνσταντίνου/Παπακωστή Νικόλας: Ο παππούς του Νίκου Χατζηστεφάνου. Έφυγε από τον Καραβά στις 11.11.1974. Απέθανε το 2001 στη Λεμεσό.

32. Παπακωνσταντίνου Μαρίτσα του Νικόλα, το γένος Σάββα Κτωρή Μιχάηλου Τάηλου: Έφυγε από τον Καραβά με τον σύζυγό της Νικόλα Παπακωνσταντίνου στις 11.11.1974. Απέθανε το 1981 στη Λευκωσία.

33. Παπαντωνίου Κώστας: Ήταν γνωστός ως Πιτσιαής. Μέλος της τετράδας των υπευθύνων των εγκλωβισμένων. Ήταν γνώστης της Τουρκικής γλώσσας. Πέθανε στη Λευκωσία στις 15.4.1994.

34. Πλουσίου Μιλτιάδης του Βασίλη

35. Παναγή Μαριαννού: Ήταν αδελφή της Βασιλούς του Πάντελα. Από τους τελευταίους που ήρθε στις ελεύθερες περιοχές. Έζησε δύο χρόνια στο μέλαθρο ευγηρίας Μακεδονίτσας. Πέθανε στις 17.7.1977.

36. Σέρκη Ελεγκού του Σοφοκλή: Πέθανε στη Λεμεσό τον Οκτώβρη του 1975.

37. Σιάνιος Χατζηχριστόδουλος του Κυριάκου: Ήταν γνωστός ως Χατζής από τον Παλιόσοφο. Παρέμεινε εγκλωβισμένος στο σπίτι του στον Παλιόσοφο. Οι Απίλλες τον μετέφεραν στο ξενοδοχείο FOUR SEASONS στην Κερύνεια και στη συνέχεια στο DOME HOTEL. Τελικός σταθμός το σπίτι του γιου του Κώστα Χατζηχριστοδούλου και της νύμφης του Ιουλίας Πατσαλί-

Μαρίτσα Χατζηχριστοδούλου

Φίλιππος Ομήρου

Ροδού Χατζηπετρή

Ηλίας Χατζημανώλης

Βαγγέλης Ψάθας

δου στην οδό Βενιαμίν Φραγκλίνου αρ. 3 στην Κερύνεια. Τον Οκτώβρη του 1975 οι τρεις τους εκδιώχθηκαν από τους Αττίλες. Ο Χατζής κατέληξε στη Λεμεσό, όπου πέθανε το 1977.

38. Σιδερά/Μουζωμένου Αναστασία: Καταγόταν από τους Μότιδες. Παρέμεινε εγκλωβισμένη για ένα χρόνο περίπου. Πέθανε στην προσφυγιά το καλοκαίρι του 1978.

39. Τελάρτα Αναστασία του Χριστόδουλου, το γένος Ασπρή: Περί τα μέσα του 1975 οι Αττίλες την χτύπησαν και την έριξαν στο έδαφος. Από το πέσιμο έσπασε το χέρι της. Τις επόμενες μέρες ο Ερυθρός Σταυρός την μετέφερε στο σπίτι της κόρης της Ολβίας Ευαγόρα Κωμοδρόμου στην Πάφο. Εκεί πέθανε και τάφηκε στο κοιμητήριο Πάφου.

40. Τσαγγάρη Πιερχής του Σάββα

41. Τσαγγάρη Ευγενία του Πιερχή

42. Τσιουτσιούκκης Στέλιος

43. Τεγερίδης Αντώνης

44. Τιράνη Αντριάνού, το γένος Γιωρκή Σταυρή Καριολή: Ήρθε στις ελεύθερες περιοχές την Κυριακή των Βαΐων του 1976.

45. Φίλιππος Ομήρου: Ήταν ο πατέρας του Μηράκη και του Σαββή Φιλίππου. Παρέμεινε εγκλωβισμένος μέχρι τον Δεκέμβρη του 1974. Όταν μεταφέρθηκε στις ελεύθερες περιοχές οι Τούρκοι του επέτρεψαν να πάρει μαζί του κάποια πράγματα, όπως τη ραπτομηχανή της νύμφης του Φλώρας Ομήρου Φιλίππου.

46. Φλόκκου/ Θεοδούλου Μαρία του Χριστόδουλου, το γένος Κοιλαρά: Ήρθε στις ελεύθερες περιοχές τον Γενάρη του 1975.

47. Χατζηλούκα Σταυρινή του Σταύρου: Πα-

ρέμεινε εγκλωβισμένη στο σπίτι της για μια εβδομάδα. Μεταφέρθηκε στη Λευκωσία από τον Ερυθρό Σταυρό. Πέθανε το 1981.

48. Χατζημαρτού Χαμπής

49. Χατζημανώλη Ευτυχία του Ηλία, το γένος Αλέξανδρου Κολιαντρή

50. Χατζηστυλλής Κυριάκος του Στέλιου

51. Χατζηστυλλής Σωτήρης του Κυριάκου

52. Χατζηστυλλή Άννα του Σωτήρη

53. Χατζηστυλλή Μαρία του Σωτήρη

54. Χατζηστυλλή Ελένη του Σωτήρη

55. Χατζηστυλλής Νίκος του Σωτήρη

56. Χατζηστυλλής Κυριάκος του Σωτήρη

57. Χατζηστυλλή Θάλεια/Ευθαλία του Σωτήρη

58. Χατζητοουλή Σοφία

59. Χατζητοουλή/Χριστοδούλου Μαρίτσα: Ήταν κλινήρης στο σπίτι της στην Πετρογειονιά - κοντά στον καφενέ του Παλιομούχταρου του Ηλία. Τον Οκτώβρη του 1974 μεταφέρθηκε από τον Ερυθρό Σταυρό στο σπίτι του Αντρέα Γιαλλουρού στην Επισκοπή της Λεμεσού. Πέθανε το 1977.

60. Ψάθας Ευάγγελος: Ήταν γνωστός ως μάστρε Βαγγέλης. Πέθανε στη Λευκωσία.

Οι περισσότεροι πιο πάνω συνδημότες μας έφυγαν από τη ζωή. Εγκλωβισμένοι, έμειναν να φυλάνε Θερμοπύλες. Αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τα άγια χώματα του Καραβά μας.

Αιωνία τους η μνήμη.

Νικόδημος Παφίτης

Φραντζέσκος
Χατζηφραντζέσκου

Χριστόδουλος
Θεοδούλου Φλόκκος

Ελένη Σάββα Ιγνα-
τίου, με την εγγονή
της Μαρία Φραγκε-
σκίδη.

Μαρίτσα
Παπακωνσταντίνου

Ο Νικόλας Παπακωνσταντίνου

Σελίδες από το ημερολόγιο ενός εγκλωβισμένου

Νικόλας Παπακωνσταντίνου

Η συμπερίληψη των αποσπασματικών αυτών κειμένων του μ. Νικόλα Παπακωνσταντίνου από το ημερολόγιό του προσθέτει ψηφίδες στην ιστορία των τραγικών ημερών που ο Καραβάς και ειδικά οι εγκλωβισμένοι Καραβιώτες βίωσαν τις μαύρες εκείνες μέρες κατάληψης του Καραβά και εγκλωβισμού τους.

Βιογραφικό του Νικόλα Παπακωνσταντίνου

Ο Νικόλας Παπακωνσταντίνου γεννήθηκε στο Αγριδάκι της Επαρχίας Κερύνειας στις 11 Νοεμβρίου 1901. Οι πρόγονοί του, όσο μπορούσε να θυμηθεί ο πατέρας του που ήταν ιερέας του χωριού, ήταν όλοι ιερωμένοι. Σε ηλικία 17 χρονών ο Νικόλας κατατάχθηκε ως αμαζάρης στον αγγλικό στρατό και υπηρέτησε στη Βόρεια Ελλάδα κατά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Τραυματίστηκε και παρασημοφορήθηκε.

Γύρισε στην Κύπρο και νυμφεύθηκε τη Μαρίτσα

Σάββα Τήλου από τον Καραβά. Απέκτησαν δύο κόρες, την Αναστασία Α. Χατζηστεφάνου και τη Βασιλική Ν. Χριστοδουλίδου. Επιθυμία του ήταν πάντα να γίνει ιερέας. Όταν δεν το κατάφερε, μετανάστευσε στις ΗΠΑ, όπου εργάστηκε ως μάγειρας, κυρίως στη Νέα Υόρκη, όπου υπάρχει ελληνική κοινότητα. Διετέλεσε μάγειρας του τότε Αρχιεπισκόπου Αμερικής και μετέπειτα Πατριάρχη Αθηναγόρα. Μέσα από την Αρχιεπισκοπή συνέβαλε στη δημιουργία του Σωματείου των Καραβιωτών «Λάμπουσα» Αμερικής.

Όταν συνταξιοδοτήθηκε γύρισε στον Καραβά. Ανακαίνισε το πατρικό του σπίτι στο Αγριδάκι και ζούσε ειρηνικά, φροντίζοντας τα κτήματα που απέκτησε και στα δύο χωριά. Η τουρκική εισβολή τον βρήκε στο Αγριδάκι, αλλά γύρισε με τα πόδια στον Καραβά, όπου έμεινε εγκλωβισμένος μέχρι τον Νοέμβριο του 1974. Ως Αμερικάνος πολίτης βοήθησε και προστάτευσε άλλους εγκλωβισμένους χωριανούς του.

... μας τους έφερε η θάλασσα της Κερύνειας ...

Ο Νικόλας Παπακωνσταντίνου έζησε μέχρι τα βαθιά γεράματα του και πέθανε σε ηλικία 100 χρονών στη Λεμεσό. Επιθυμία του ήταν πάντα να γυρίσει στον Καραβά, το Αγριδάκι, την Κερύνεια, σε μια Κύπρο ελεύθερη.

Απόσπασμα από το ημερολόγιο

Κατά το έτος 1974, εις τας 15 Ιουλίου έγινε το πραξικόπημα εναντίον του Προέδρου και Μακαρισιτάτου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', ο οποίος κατόρθωσε και έφυγε από το πίσω μέρος του κτιρίου εις άγνωστον. Τότε έκαναν τον Σαψών Πρόεδρο όστις και εκράτησε μια μόνον εβδομάδα έως τας 20 Ιουλίου. Τότε άρχισαν βομβαρδισμούς τα πλοία και αεροπορία των Τούρκων επί τρεις ημέρας και μας έριχναν βόμβες εμπρηστικές και έκαψαν τα δάση του Πενταδακτύλου και Πάφου.

Στις 23 Ιουλίου έγινε στη Γενεύη συνεδρίαση μεταξύ Ελλάδος, Τουρκίας και Αγγλίας ως ήτο υπό εγγύηση των τριών αυτών δυνάμεων η Κύπρος και εκάμαν ανακωχή. Όπου οι Έλληνες τότε ετραβήχτηκαν πίσω, αλλά οι Τούρκοι εξακολουθούσαν και κατέλαβαν την Κερύνεια, Άγιο Γεώργιο, Φτέρυχα και τη Λάπηθο.

Στις 25/7 έμαθα ότι οι Τούρκοι πήραν τον Σύσκληπο και όλα τα γυναικόπαιδα ήρθαν στο Αγριδάκι για να φύγουν εις άλλον μέρος, όπου μαζί έφυγαν και όλοι οι Αγριδακιώτες. Εγώ

εργαζόμουν στα κτήματα.

Το βράδυ της Παρασκευής 26/7/1974 εκοιμήθηκα. Το Σάββατο το πρωί ξύπνησα κατά τις 5 το πρωί και πρόσεξα ότι δεν ήτο κανένας στο Αγριδάκι.

Από το Αγριδάκι στον Καραβά

27/7/74 αποφάσισα να φύγω αλλά πώς; Κανένα μέσον δεν ήτο. Πήγα στον Λάρνακα αλλά και εκεί δεν βρήκα κανέναν. Τότε σκέφτηκα να πάω πεζός μέσω της Βασιλείας. Όταν έφθασα στην τοποθεσία Μερσίνια, είδα στρατιώτες κοντά στο αντιερωπορικό τηλεβόλο. Τους ρώτησα εάν μπορούσα να πάω στον Καραβά χωρίς εμπόδια από στρατούς και μου είπαν να πηγαίνω. Όταν έφτασα κάτω από τα Γυριλλούθκια αντάμωσα 6 αξιωματικούς σε ένα αυτοκίνητο και ένας με ρώτησε από πού έρχομαι και του είπα από το Αγριδάκι. Με ρώτησε εάν ήρθαν Τούρκοι εκεί, του είπα όχι και έμαθα ότι πήραν τον Σύσκληπο. Μου λέει σήμερα θα τους βγάλουμεν. Και πράγματι τους έβγαλαν και έγινε μεγάλη μάχη επί πολλές ημέρες έως τις 17 Αυγούστου που έπεσεν το Αγριδάκι και ο Λάρνακας.

Την ώρα που προχώρησαν οι αξιωματικοί και εγώ έως την Βασιλεία περνούσα δίπλα όπου ακολουθούσαν τους αξιωματικούς στρατού. Υπολόγιζα έως 2000.

Η εκκλησία της Αγίας Ειρήνης

Και από την Βασιλεία με πήρε ο Κυριάκος του Κόκκινου από τον Καραβά, που επέστρεψε από το βουνό που πήρε τους αξιωματικούς που με ρωτούσαν όταν τους βρήκα στον δρόμο αρχίτερα.

Στις 28/7/74 έγινε λειτουργία όπου ήτο και η τελευταία στην Ευαγγελίστρια. Ήτο ακόμα ολίγοι στρατιώτες και βαστούσαν τας θέσεις τους κάπου κάπου, έως τας 5/8/74 όπου άρχισαν να οπισθοχωρούν. Και όλοι οι κάτοικοι του Καραβά και Λαπήθου έφυγαν προς του Μόρφου και άλλα εσωτερικά μέρη. Εγώ έμεινα με ολίγους γέρους και νέους αλλά είχαμε έλλειψη από ψωμί.

Η παράδοση στους Τούρκους

Όλοι έφυγαν από τον Καραβά στις 30 - 31 Ιουλίου. Εγώ με κάτι γέρους και μικρούς μείναμε. Όπου οι Τούρκοι κατέλαβαν τα υψώματα πάνω από την Αγία Ειρήνη και έστησαν τούρκικες σημαίες. Κάθε λίγο έριχναν βολές.

Στις 8 Αυγούστου '74 ημέρα Πέμπτη και ώρα 11 π.μ. άρχισαν την κατάληψη του Καραβά και Λαπήθου οι Τούρκοι και έφθασαν εκεί στην Ευαγγελίστρια και έρχονταν προς το σπίτι μου. Προτού φτάσουν τους είδα που σπάζανε τις πόρτες. Όταν τους άκουσα κοντά να σπάνε πόρτες, παράθυρα και να πυροβολούν εις το κενό, σκέφτηκα να τους αντικρύσω για να δικαιολογήσω για τους συγκατοίκους μου, μην μας κόψουν μέσα στο σπίτι και μας θερίσουν με τα αυτόματα. Βγήκα στην γωνιά στον δρόμον. Δύο γιουρούκκιδες όταν με είδαν γύρισαν τα αυτόματα τους πάνω μου. Εγώ ψήλωσα τα χέρια και πρόσεχα τις κινήσεις τους. Τότε τους είδα να μου κάνουν νόημα να πλησιάσω.

Τότε πήρα το θάρρος και τους πλησίασα. Ένας

άρχισε να με ψάχνει εξωτερικά τις τσέπες μου. Το μόνο που μου πήρεν ήταν την καδένα του ρολογιού με την φωτογραφία του Μακαρίου σε μια καρδίαν. Τότε εγώ τους ρώτησα Τούρκικα «σεν ορούμπζια πηλύρσι;» απάντησε «γιοκ». Του 'πα «Ήνκλις;» «Γιοκ» και φώναξε τον αξιωματικό, ο οποίος με ρώτησε Αγγλικά τί θέλω και τού 'πα ότι είμαι Αμερικανός υπήκοος και μου ζήτησε το πασαπόρτι. Του έδειξα την αμερικάνικη μου ταυτότητα. Μου λέει «Σου πήρε τίποτα αυτός ο γιορούκκης;» Τού 'πα ότι μου πήρε την καδένα και τον ρώτησε στα τούρκικα και την έδειξεν. Του την πήρε και την πέταξε πάνω στο δώμα και μου είπε «Τι θέλεις;». Του 'πα «Έτσι θα μου σπάσουν τες πόρτες του σπιτιού μου;» Μου λέγει «Πού είναι το σπίτι σου;» και του έδειξα. «Πάμε μπροστά να το δούμε», μου λέγει. Καθώς πήγαμε μαζί με τρεις στρατιώτες μου λέει «Μήπως έχεις κρυμμένους δικούς σας στρατιώτες; Γιατί θα σας σκοτώσουμε όλους». Του είπα, «όχι δεν έχω, μόνο την οικογένεια μου και κάτι γειτόνους».

Έψαξαν όλα τα σπίτια μας, όπου δύο στρατιώτες γέμισαν μια σακούλα πράγματα που ήθελαν χωρίς να δω τί πήραν. Έπειτα έκλεισε ο αξιωματικός τις πόρτες και μου έδωκεν τα κλειδιά και μου 'πε «Πες τους όλους να μην φοβούνται και θα πάμε να σας δει ο αξιωματικός του λόχου». Και μας ξεκίνησαν 11 η ώρα από το πλάι της Αγίας Ειρήνης ανήφορο και φθάσαμε η ώρα 3 στο βουνό Ξυσταριά. Μας έφαγε η ζέστη και η δίψα.

Εκεί μας είπαν να καθίσουμε κάτω που τις χαρουπιές. Στις γυναίκες και τα παιδιά τους έδωσαν πατανίες και άπλωσαν να καθίσουν. Εγώ δεν μπορούσα να διπλωθώ και βρήκα μια κάσσια των οβίδων και την κούμπησα στην ρίζα μιας τερατσίας εκεί κοντά και κάθισα.

Οι ορδές του Αττίλα αποβιβάζονται στο Πέντε Μίλι του Καραβά

Μια απίστευτη συνάντηση

Ήρθε κοντά μου ο αξιωματικός και με ρώτησε εάν ήμουν εγώ ο Αμερικάνος. Του είπα ναι. Θέλησε να ξαναδεί την ταυτότητα μου. Του την έδωσα. Τότε έγραψε σε ένα χαρτάκι το όνομα Τεύκρος Ιωαννίδης. Του είπα αυτό είναι ελληνικό όνομα και μου 'πε ότι ήταν αυτός, αλλά μου 'πε να μην λέγω τίποτα μην μάθουν οι γιουρούκκιδες τίποτα. Τον ρώτησα γιατί μου το έδωκε, μήπως θα μου χρειαστεί και μου είπε όχι. Αλλά μπορεί να ανταμωθούμε καμιά φορά. Εγώ πήρα θάρρος και του είπα ότι έχει βρύση πάρα κει και να μας αφήσει να πάμε να φέρουμε νερό. Μου 'πεν όχι. Του είπα γιατί; Μου είπε να πάνε Τούρκοι στρατιώτες να φέρουν, διότι είχε πολύ στρατό από εκεί και θα μας τουφεκίζουν πως φεύγαμε. Αυτό έγινε. Έστειλε δύο στρατιώτες και μας έφεραν νερό και ξανάστειλε άλλους. Κατά τις 4 μ.μ. ήρθε ένας άλλος αξιωματικός με άλλους στρατιώτες και μας μέτρησαν και μας παρέλαβε εκείνος και μας πήρε στην τοποθεσία Ποτός. Εκεί που είχαν κάμει διάτρηση για νερό. Ήτο η ώρα 6 μ.μ.

Εκεί μας είπαν να καθίσουμε κάτω που τις ελιές και μας έφεραν ψωμί και ππιλάφι ανακατεμένο με ρεβίθια, αλλά κανείς δεν έφαγε για τους εξής λόγους: 1ον από στεναχώρια και σκέψη το γιατί αυτό, 2ον από συχαμόν και 3ον μήπως ήταν μαγαρισμένο φαγητό. Από εκεί μας πήραν με αυτοκίνητα του στρατού στο Κεφαλόβρυσο Λαπήθου στο κέντρο Καζέλη, Πέμπτη η ώρα 7μ.μ. και μας είχαν εκεί έως το Σάββατο 10/8/1974, χωρίς τροφή, μόνο νερό.

Η ώρα 2 μ.μ. μας πήραν πεζούς κάτω στην ενορία Αγίας Παρασκευής, εκεί που ήτο αλευρόμυλος η Καμάρα και μας έβαλαν σε σπίτια και μας έδωσαν ψωμί, γάλα, πατάτες, ελιές και μπόιλ μπιφ, αλλά έπειτα από ½ ώρα προτού φάμε κάτι, μας πήραν πάλι στο Κεφαλόβρυσο για να μας δει ο Τούρκος λοχαγός και έτσι αφήκαμε τα τρόφιμα με την ιδέα ότι θα στραφούμε. Αλλά από εκεί μας έβαλαν στα αυτοκίνητα και μας πήραν από τον Άγιο Λουκά, στον Άγιο Θεόδωρο. Εκεί πάλι μας είπαν να μείνουμε σε σπίτια Ελλήνων.

Εκεί μείναμε μέχρι 17 Αυγούστου. Τότε εκείνοι που διόρισαν ως μουχτάρηδες οι Τούρκοι ανέλαβαν με την βοήθεια των νεότερων και άνοιξαν την συνεργατική και πήραν αλεύρι, φασόλια και ό,τι μας χρειαζόταν και τα μοίρασαν εις όλους μας.

Κάθε βράδυ εγίνοντο μάχες κάτω στην εκκλησία Αϊρκώτισσας και πάνω στον Αρχάγγελο όπου εμείς διατρέχαμε κίνδυνο από την ανταλλαγή των πυρών από σφαίρες και τους όλμους.

Κατά τις 14/8 τραβήχτηκαν οι Έλληνες κατά την Μύρτου και έπειτα στου Μόρφου και οι Τούρκοι προχώρησαν και μας έφεραν Ζαπτιέδες να μας επιβλέπουν. Εντωμεταξύ ήρθε ο Ερυθρός Σταυρός και μας έφεραν τρόφιμα, ψωμιά, μπόιλ πιφ και ζάχαρη, καφέ. Ήρθε και δεύτερη φορά και έφερε ιατρό Τούρκο βέβαια και σε μερικούς άρρωστους έδωσαν φάρμακα.

Οι Τούρκοι όρισαν επιτροπή από δικούς μας να διανέμουν τις τροφές και επιστολές που έφερνε ο Ερυθρός Σταυρός για μας. Η Αστυνομία με αστυνομικούς Τούρκους της Κύπρου, αυτοί γνώριζαν Ελληνικά.

Η διαμονή στον Καραβά

Όταν γνωριστήκαμε με τον Αστυνόμο του είπαμε να μας πάρει στον Καραβά αφού κρατούσαν εκεί και άλλους Καραβιώτες. Έβγαλε άδεια που τον αξιωματικό των Τούρκων και μας πήρε στον Καραβά. Εκεί μας έβαλαν όλους σε σπίτια από τον κεντρικό δρόμο ως το ελαιοτριβείο (οδός Ερμού). Ήρθε ένα φορτηγό και έφερε τρόφιμα, τα οποία πήραν από τα συνεργατικά μας και μας διέταξαν να τα ξεφορτώσουμε εμείς. Όταν μαζεύτηκαν οι νέοι βέβαια τους πήραν φωτογραφία τάχα πως μας έφεραν τροφές.

Στις 2 του Σεπτεμβρίου 1974 μας έκλεισαν το νερό από το ντεπόζιτο, τότε όλοι κάμαμε παράπονο στον αξιωματικό των Τούρκων και οι Τούρκοι είπαν ότι διψούν και αυτοί. Τότε πήρα θάρρος εγώ και είπα στον αξιωματικό ότι θα γράψω στο Αμερικανικό Προξενείο παράπονο, όπου υποσχέθηκε να διατάξει να το ανοίξουν. Έπειτα έβγαλαν διαταγή να μας μαζέψουν όλους σε πέντε σπίτια για να μας πάρουν τα άλλα να τα δώσουν στους Τούρκους και μας απαγόρευσαν να πηγαίνουμε στα σπίτια μας, ούτε για να ποτίσουν τα ζώα τους όσοι είχαν. Μας έβαλαν στο σπίτι του Σωτήρη Σαρδάνη.

Την 6 Σεπτεμβρίου βρήκαν πρόφαση ότι είχε κρυμμένους δικούς μας στρατιώτες και ότι βρήκαν 18 και τους αιχμαλώτισαν. Την νύκτα μας είπαν ότι τους έφυγαν και άρχισαν έρευνες και έρχονταν στα σπίτια που μέναμε κάθε ώρα της νύκτας που ήθελαν. Μας ξυπνούσαν και κάνανε πως έψαχναν με σκοπό να μην μας αφήνουν να κοιμηθούμε ήσυχα.

Την 7/9 η ώρα 10 το πρωί ήρθαν 15 Τούρκοι στρατιώτες εκεί που ήμουν εγώ και άλλοι δέκα και μας ρωτούσαν να τους πούμε πού κρύβουμε τους δικούς μας στρατιώτες. Τους είπαμε ότι δεν έχουμε εμείς μαζί μας στρατιώτες. Τότε ο αξιωματικός με κάλεσε να τον ακολουθήσω μέσα στον κήπο του σπιτιού. Εγώ σκέφτηκα μήπως θέλει να με απομονώσει και να με πυροβολήσει για να βρουν καιρό να πάρουν τα κορίτσια που έμεναν μαζί μας. Του είπα ότι το περβόλι είναι ποτισμένο και δεν μπορούμε να πάμε μέσα. Εκείνος τότε μου έδειξε ένα μονοπάτι που πήγαιναν τα μικρά και έκοβαν αθάσια κάτω στην άκραν του κήπου. Μου λέει: «θωρείς το μονοπάτι αυτό, το έκαμαν οι δικοί σας στρατιώτες που έρχονται και τους διάτε τροφές». Εγώ του εξήγησα ότι τα παιδιά όταν είναι το περβόλι στεγνό πάνε στην αθασιάν. Εξάλλου εμείς δεν έχουμε τροφή για μας πώς να δώσουμε στους άλλους. Εκείνη την ώρα ένας Κύπριος τούρκος στρατιώτης μου λέει: «Συγνώμη αλλά εάν προσπαθείτε να μας γελάσετε..» και μου έδειξε το αυτόματο «...τότε δεν έχει χατίρι. Θα σας καθαρίσουμε όλους όπως οι δικοί σας εκάμαν στους Τούρκους στην Λεμεσό και στην Πάφο». Τότε του έδειξα την ταυτότητα μου που την βαστούσα πάντοτε στην τσέπη μου και του είπα: «Εγώ είμαι Αμερικάνος υπήκοος και σαράντα χρόνια που έλειπα τι με ρωτάς να ξέρω που στρατιώτες και τί κάμνουν». «Τότε δεν είχε φασαρίες» μου λέει, «γιατί μένεις και δεν πας στην Αμερική». Του είπα ότι γέρασα και ήρθα να ξεκουραστώ. Περιμένω το προξενείο να με πάρει. «Τότε μάλιστα» λέει και έφυγαν.

Τότε άρχισαν να ανοίγουν μαγαζιά, σπίτια και να λεηλατούν παντού και εκκλησίες, σχολεία και όταν οι πόρτες ήταν γερές είχαν εργαλεία και τις άνοιγαν. Τις σιδερένιες πόρτες μεταχειριζόνταν βέργες, λοστούς και άλλες άνοιγαν και άλλες διπλώνονταν πάνω όπου περνούσαν και έκαναν την δουλειά τους.

Στις 7/9/74 πήγα στο σπίτι μου η ώρα 11 π.μ. διότι είχα άδεια από τον Τούρκο αξιωματικό. Άνοιξαν δια δεύτερη φορά την ίδια μέρα και εκάμαν μεγάλη λεηλασία. Σκόρπησαν ότι είχαν τα αρμάγκα, τα μπαούλα, όλα χάμω και τα πατούσαν. Τα μάζεψα όπως όπως και τα έβαλα πίσω. Την άλλη ημέρα πάλιν τα ίδια.....

Στις 7 Σεπτεμβρίου η ώρα 10 το βράδυ τέσσερις με αυτόματα κτύπησαν την πόρτα. Τους ανοίξαμε. Μόλις κατορθώσαμε να μας πάρει ο ύπνος. Σηκώθηκα εγώ, τους ρώτησα τί θέλουν και με ρώτησαν πόσοι μένουν μαζί μου. Τους είπα ότι είμεθα δέκα. Τότε είπαν πως θέλουν να μας μετρήσουν. Τους είπα ότι όλοι κοιμούνται.

Ένας που μιλούσε ελληνικά άγριος σαν ένα θεριό μας μέτρησε και παραδέχθηκε ότι είμαστον δέκα. Κατά την μία το πρωί πάλι ήρθαν, εγώ κοιμόμουν. Κτύπησαν την πόρτα, τους άνοιξε ο πατέρας του Σωτήρη, ο οποίος φοβήθηκε και με ξύπνησε. Σε ένα λεπτό ετοιμάστηκα, ήρθα και ρώτησα τί τρέχει. Μου 'παν ότι άκουσαν τουφεκιά έξω από το σπίτι που μέναμε και μας ρωτούσαν εάν ακούσαμε εμείς. Του είπαμε ότι δεν ακούσαμε τίποτα. Τότε θυμωσε και έψαχνε τις γωνιές και επέμενε από μένα να του πω ότι άκουσα. Εγώ του είπα γιατί επιμένεις αφού σου είπαμεν δεν ακούσαμε, όλοι κοιμουμεθα. Έπειτα από 30 λεπτά μας αφήκαν και έφυγαν.

Στις 3 Σεπτεμβρίου 1974 ήρθε πάλι ο Ερυθρός Σταυρός και μας έφερε γάλα και κονσέρβες. Και πάλι στις 9 Σεπτεμβρίου ήρθε ο Ερυθρός Σταυρός και μας έφερε επιστολές από δικούς μας.

Και εις τις 11/9/74 ήρθαν δύο Τούρκοι και μας είπαν ότι είναι γεωπόνοι και έβαλαν δέκα Τούρκους να ποτίζουν τα περβόλια μας και εμείς να μην ανακατεβόμεθα.

Στις 16/9/74 άκουσα ότι θα γίνει ανταλλαγή Τούρκων κρατουμένων με τους Έλληνες αιχμαλώτους. Την ίδια μέρα ήρθε στην Κύπρο ο Ρώσος Υπουργός που πέρασε από την Ελλάδα και την Τουρκία και ζητούσε να φύγουν όλα τα ξένα στρατεύματα. Οι Άγγλοι προστάτευαν δώδεκα χιλιάδες Τούρκους στις Βάσεις και ζητούσε να τους πάρει στην Τουρκία. Η Τουρκία απ' εκεί τους επέστρεψε στην Επαρχία Κερύνειας.

Εις τις 25/9 πέθανε η Αγριππίνη και την εθάψαν εκεί στο σπίτι της Καλαβίνας από πάνω χωρίς παπά καθώς και την Παρούκκεναν, αλλά εκείνη την έθαψαν κοντά στην εκκλησία της Ευαγγελίστριας, καθώς και τον Νικόδημο τον Παφίτη δεξιά της ξώπορτας της από πάνω.....

.....Εγώ πήγαινα δύο φορές την μέρα σπίτι και κοιτάζα τί μας άφηκαν να πάρουμε κάτι διότι ήρθεν άνθρωπος του Αμερικανικού προξενείου να μας πει ότι θέλει να μας σηκώσει. Ξανά ήρθε πέντε φορές, αλλά δεν μας έφερνε μερικά πράγματα που γλυτώσαμε. Έπρεπε να έχει άδεια που τον Τούρκο τον διοικητή. Την τελευταία φορά έρχετο μια κοπέλα του προξενείου όνομα Όστρια. Μαζί της έρχονταν δύο διερμηνείς Τούρκοι που μιλούσαν Ελληνικά και Αγγλικά. Ένας μου είπε: «Θα σου φέρω εγώ ταξί μεγάλο αλλά θα το πληρώσεις εσύ». Τον έλεγαν Τζελάν Κεμάλ. Τότε του είπα να το φέρει. Την άλλη μέρα 11/11/74 η ώρα 12 το μεσημέρι ήρθε και μου λέει: «έφερα αυτοκίνητο να σε πάρω στην Λευκωσία...»

Ο Σωτήρης και η
Άννα Χατζηστυλλή

Φωτογραφία από τον γάμο τους - 1959

«Οι εμπειρίες μιας εγκλωβισμένης» Συνέντευξη με την Άννα Καψάλη – Χατζηστυλλή

Νίκος Χατζηστεφάνου

Συναντήσαμε την Άννα στο κάγκελο του σπιτιού της στη Λινόπετρα.

Μας περίμενε κοιτάζοντας, αγναντεύοντας τον δρόμο.

- Καλώς τους, καρτερώ σας. Ήρτετε στην ώρα σας.

Καλωσορίσετε, κοπιάστε να κάτσουμε δαμαί...

Η Άννα γεννήθηκε στον Σύσκληπο της επαρχίας Κερύνειας το 1934. Πατέρας της ήταν ο Νικόλας Καψάλης και μητέρα της η Μαρίνα Δημητρίου και οι δύο από τον Σύσκληπο. Πήγε σχολείο στο Δημοτικό του χωριού της, αλλά οι γονείς της την ήθελαν στο σπίτι και τις δουλειές, γι' αυτό και την έβγαλαν μόλις συμπλήρωσε την Δευτέρα τάξη του Δημοτικού. Στα 22 της η Άννα ήταν μια λεπτοκαμωμένη κοπέλα με ηλιοκαμένο πρόσωπο από τις δουλειές στα χωράφια. Τα εκφραστικά γκρίζα της μάτια της έδιναν μια ιδιαίτερη ομορφιά. Την είδε στο πανηγύρι του Αγίου Χαραλάμπους ο Σωτήρης και την άλλη μέρα έστειλε τον πατέρα του να τη ζητήσει για γυναίκα του. Αρραβωνιάστηκαν το 1956 και μετακόμισαν στον Καραβά. Παντρεύτηκαν το 1959 και έζησαν στο σπίτι τους.

Ο Σωτήρης, γιος του Κυριάκου Χατζηστυλλή και της Θάλειας, γεννημένος στον Καραβά το 1924, ακολούθησε το επάγγελμα του πατέρα του, γνωστού γεωργού και κτηματία του Καραβά. Εργατικός, σοβαρός και ολιγόλογος, καλλιεργούσε με τα βόδια του τα κτήματα που είχε κοντά στη θάλασσα, στον Ζέφυρο και τον ραδιοσταθμό. Λεμόνια, κονάρι, σιτάρι, κριθάρι και σιφουνάρι, ήσαν τα γεννήματα του. Στην

εποχή, μέχρι και 50 εργάτες εργάζονταν στα κτήματα του, μεταξύ αυτών και Τουρκοκύπριοι. Κι αυτός πάντα συνεπής στις υποχρεώσεις του, δίκαια απέκτησε την φήμη του καλού εργοδότη.

Μέχρι το 1974 η ζωή κυλούσε ήρεμα, ειδυλλιακά, μέσα στο ανεπανάληπτο περιβάλλον του Καραβά. Ο Σωτήρης και η Άννα είχαν αποκτήσει πέντε παιδιά, την Μαρία και την Ελένη, τον Νικόλα και τον Κυριάκο και τη Θάλεια. Η μεγαλύτερη, Μαρία, ήταν ήδη 14 χρονών, στη Δευτέρα Γυμνασίου και η Ελένη στην πρώτη. Τα αγόρια πήγαιναν στο Δημοτικό και η Θάλεια ήταν μόλις 2 1/2 χρονών.

Η ημέρα της εισβολής τους βρήκε – πού αλλού – να εργάζονται στα χωράφια τους. Μέσα στην κόλαση των βομβαρδισμών, των κανονιοβολισμών και των πυροβολισμών, η οικογένεια έμεινε στην ύπαιθρο, μέχρι την εκεχειρία. Όταν έγινε η υποτιθέμενη κατάπαυση του πυρός ο Σωτήρης είπε στην Άννα να πιάσει τα παιδιά και να πάνε όλοι μαζί στο σπίτι του πάτερ Δημήτρη, του ιερέα της Ευαγγελίστριας. Η σύζυγος του πάτερ Δημήτρη, η πρεσβυτέρα Μαρούλα, είναι αδελφή του Σωτήρη.

- Εννά πάμε στον παπά – Δημήτρη τζαι ό,τι μας πει εννά κάμουμεν.

Μέσα από τα καταπράσινα περιβόλια του Καραβά, με χίλιες προφυλάξεις, από περβόλι σε περβόλι, και από λεμονιά σε λεμονιά έφτασαν σιγά-σιγά από την άκρη του Καραβά στο σπίτι του παπά-Δημήτρη. Εκείνη την ώρα ο πάτερ και η οικογένεια του επιβιβάζονταν σε ένα αυτοκίνητο που ήρθε για να τους φύγει από τον Καραβά. Ήδη οι Τούρκοι είχαν οχυρωθεί πάνω στην εκκλησία της Αγίας Ειρήνης 300 μέτρα

πιο πάνω και οι σφαίρες έπεφταν βροχή μπροστά από το σπίτι του ιερωμένου. Το αυτοκίνητο ήταν καταφορτωμένο. Δεν χωρούσε ούτε βελόνι, πόσο μάλλον να προσθέσει ακόμα εφτά άτομα σ' αυτούς που κουβαλούσε. Προς στιγμής έκαναν την σκέψη να φυγαδεύσουν ένα από τα παιδιά, αλλά ο Σωτήρης ήταν κατηγορηματικός:

- Θα μείνουμε όλοι εδώ.

Στράφηκαν προς την Ευαγγελίστρια και μερικά σπίτια πιο κάτω συνάντησαν τον Νικόλα Παπακωνσταντίνου με την γυναίκα του Μαρίτσα. Τους κάλεσε και έμειναν μαζί του στο σπίτι του. Ήταν γι' αυτούς μια μεγάλη ανακούφιση.

Την επόμενη ημέρα η Άννα ζύμωσε, άναψε τον φούρνο της Μουσκούς και έψησε τα ψωμιά. Μόλις τα ξεφούρνισε και τα έβαλε στο σανίδι, παρουσιάστηκαν Τούρκοι στρατιώτες. Έτρεξαν όλοι στα φρέσκα ψωμιά και τα άρπαξαν. Ούτε στα παιδιά δεν έδωσαν να τα γευτούν.

- Ο Νικόλας εγλύτωσε μας, διηγείται η Άννα. Άμα ήρταν οι Τούρκοι έδειξε το χαρτί πως ήταν Αμερικάνος τζαι είπεν τους ότι ήμουν κόρη του.

Για καλή τους τύχη η ταυτότητα της Άννας έγραφε το όνομα του πατέρα της Νικόλα, το ίδιο με του Νικόλα Παπακωνσταντίνου. Έτσι οι Τούρκοι δεν είχαν παρά να πειστούν ότι η Άννα και η οικογένεια της ήσαν μέλη της οικογένειας του Αμερικάνου.

- Εβάλαν μας ούλλους στην σειράν τζαι εφκάλαν μας στην Αγία Ειρήνη. Που τζαμαί επήραν μας στην Ξυσταρκάν τζαι έδωσαν μας ψωμί και ρεβύθια να φάμε. Επήραν μας στο Κεφαλόβρυσον τζαι ύστερα στην Λάπηθο, στο κέντρο του Τερζή. Εμείναμεν λλίες ημέρες στην Λάπηθο τζαι ύστερα επήραν μας περπατητούς στον Καραβά, στο σπίτι του Σαρδάνη.

Στο σπίτιν τζείνον εμείνισκεν ο παππούς ο Νικόλας τζαι η Μαρίτσα, η γυναίκα του, αλλά ήταν άρρωστη η καημένη. Ήταν ο πεθερός μου ο Κυριάκος, ο Σωτήρης, εγώ, τζαι τα 5 μωρά. Οι άλλοι χωριανοί εμείναν στα διπλανά σπίτια. Πιο κάτω, στο σπίτι του Νίκου Διγενή εμείνισκεν η Αγριππίνη.

Κάθε μέρα επάιρναν τον Σωτήρη από το πρωί και εφέρναν τον την νύχταν. Εθάβαν τους σκοτωμένους. Μαζί του επάιρναν τζαι άλλους και τον Γιαννή Καριολή.

Ήρτεν ο Ερυθρός Σταυρός τζαι έφεραν μας τρόφιμα.

Εμασιρεύκαμε ο καθένας τα φαγιά του.

Στο σπίτιν του Σαρδάνη εμείναμεν έναν ολόκληρο χρόνον. Εμείς εν εφκαίναμεν έξω. Είπαν μας, αν εφκείτε που το σπίτι, μπορεί να σας σκοτώσουν οι Τούρκοι.

Κάθε λλίον έρκουνταν οι Τούρτζιοι να μας ελέγξουν, να κάμουν έρευναν, να μας μετρήσουν....

Μιαν νύχταν ήρτεν ένας μεθυσμένος τζαι ήθελεν να μας ελέγξει. Ευτυχώς ήταν ο κ. Νικόλας τζαι εθύμωσεν του. Ο Θεός μακαρίσοι τον κ. Νικόλα. Εβοήθησεν μας πολλά. Ως τζαι το πάσον της Αμερικής έδειχνεν το για να μας προστατεύσει...

Εδώσαν άδεια στον Σωτήρη να πηγαίνει και να ταΐζει τα βόδια. Και ο γέρος ο Νικόλας επήγαينه και εψώνιζε. Αλλά εγώ εφοούμουν. Δεν ετάρασσα που το σπίτι... ήμουν τζαι νέα γυναίκα... Σαράντα χρονών ήμουν τότε.. Έναν χρόνον που εμείναμεν, εγώ δεν εφκήκα έξω. Άμα εθέλαμεν να πάμε στους γείτονες επηαίναμεν που το δώμαν τζαι κατεβαίναμεν που την σκάλαν. Όι που τον δρόμον.

Τα μωρά εφκαίναν λλίον στην γειτονιά για να παίξουν. Επηαίνναν δίπλα στην Τουρκοκύπριαν τζαι επαίζαν με τα μωρά της.

Οι Τουρκοκύπριοι – όι οι Τούρτζιοι – εβοηθούσαν μας. Εβοήθησεν μας πολλά ένας Τουρκοκύπριος που ήταν πριν μισταρκός του Σωτήρη. Είπεν τους:

- Έν θα ντζίζετε πα' στον Σωτήρη. Ήταν μάστρος μου τζαι εν' πολλά καλός άνθρωπος.

Επέρασεν έτσι ένας ολόκληρος χρόνος. Πού τζαι πού έρκετουν ο Ερυθρός Σταυρός... Στον χρόνον -πρέπει να ήταν Σεπτέβρης- ήρταν τα Ηνωμένα Έθνη με αυτοκίνητα μεγάλα. Εβάλαν μας μέσα τζαι εφέραν μας στην Λευκωσία, στον αδελφό μου στον Άγιο Δομέτιο. Εφέραν τζαι τα πράματα μου. Είπεν μου η Αγριππίνη τζαι έπιασα τα καπνιστομέρρεχα μου, πριν μου τα κλέψουν.

Μα τζαι πουποδά τα πράματα 'εν ήταν καλά...

-Το ποτήρι που πίννεις έν' που τον Καραβά! Έφερα το μαζί μου! Λέει με συγκίνηση και αστράφτουν τα βουρκωμένα μάτια της, σαν να έβλεπε μέσα από εκείνο το γυαλί τον Καραβά ολόκληρο...

Στην πρώτη γλάστρα της αυλής της ανθίζουν δύο κυκλάμινα από τα Καταλύματα. Και σε τρεις άλλες, τεράστιες πήλινες λεκάνες, ξεπετάγονται δεκάδες κρινάκια...

Η Ηρώ Κοσιάρη

Οδυνηρές θύμησες της 20ης Ιουλίου 1974

Ηρώ Κοσιάρη Άσπρου

Είναι 4:00 η ώρα το πρωί, ξημερώματα της 20ης Ιουλίου του 1974. Τον ύπνο μας ταραίζει ο θόρυβος αεροπλάνων.

Έντρομοι πεταγόμαστε πάνω και τρέχουμε έξω, να δούμε τι συμβαίνει. Πλήθος αεροπλάνων πετούν πάνω από τον Καραβά και κατευθύνονται προς τη Λευκωσία. Άσχημο σημάδι αυτό, αφού ποτέ στο παρελθόν δεν περνούσαν αεροπλάνα πάνω από την κωμόπολή μας. Κοιταζόμαστε πανικόβλητοι, μη θέλοντας να πιστέψουμε αυτό που όλων μας, του συζύγου μου Σάββα Άσπρου και των γονιών μου Ανδρέα και Ναυσικάς Κοσιάρη, περνά από το μυαλό.

Τα αεροπλάνα είναι τούρκικα, είπαμε. Τι γίνεται; Τι να σημαίνει η παρουσία τους στον ουρανό μας; Σύγχυση και πανικός μας κυριεύουν.

Τι κάνουμε; Πού να τρέξουμε; Πώς θα σωθούμε από τον Τούρκο, που πλέον ξεκάθαρα μας απειλεί; Δεν περνά πολλή ώρα και ο εφιάλτης που αρχίσαμε να ζούμε, γιγαντώνεται.

Καταιγίδα από βόμβες ξεσπά. Ο ουρανός μας ξερνά μολύβι και θάνατο. Τα αεροπλάνα πετούν πολύ χαμηλά, πάνω από τα σπίτια και τα περιβόλια μας, σφυροκοπώντας μας ανελέητα. Οι ώρες γίνονται δραματικές. Αδυνατούμε να διαχειριστούμε μια τέτοια εφιαλτική κατάσταση. Ο θόρυβος που κάνουν τα βομβαρδιστικά ανατριχιαστικός. Κτυπούν αδιάκριτα. Όχι μόνο σε στρατιωτικούς στόχους, αλλά και στις κατοικημένες περιοχές. Βλέπουμε τις ασημιές βόμβες να πέφτουν και σκεπάζουμε το κεφάλι με τα χέρια μας, για να προφυλαχτούμε. Αν είναι δυνατόν.

Ο εφιάλτης μεγαλώνει, αφού ταυτόχρονα με τον από αέρα βομβαρδισμό δεχόμαστε τον κανονιοβολισμό των πλοίων. Κτυπούν τον Πενταδάκτυλο, που φλέγεται απ' άκρη σ' άκρη από την προηγούμενη νύχτα.

Οι τοίχοι των σπιτιών μας σείονται επικίνδυνα. Πού να βρούμε καταφύγιο; Πού να τρέξουμε για να σωθούμε, Θεέ μου; Δεν μπορεί να 'ναι πραγματικότητα η κόλαση που βρισκόμαστε. Μάλλον κάποιο κακό όνειρο ζούμε.

Ανοίγουμε το ραδιόφωνο, ίσως μάθουμε κάτι παραπάνω. Ίσως μας διαφωτίσουν, τί γίνεται, τί κάνουμε. Τίποτα.

Γίνεται 6:30, όπως γινόταν καθημερινά, για να ανοίξει ο σταθμός. Απογοήτευση όμως, γιατί

όταν ανοίγει ο σταθμός, λέει τα συνηθισμένα και καθημερινά. Μετά από ένα μισάωρο περίπου, ακούγεται μια φωνή, να καλεί όλους τους άνδρες σε γενική επιστράτευση.

Η πιο δύσκολη ώρα. Η ώρα της αναμέτρησης με την Ιστορία. Χωρίς δεύτερη σκέψη ο σύζυγός μου αποφασίζει, πως πρέπει να πάει στην Πάφο για κατάταξη, αφού η καταγωγή του είναι από το πιο ακρινό χωριό της Κύπρου, στο δυτικότερο άκρο. Πώς όμως θα μπορέσει να φτάσει στην Πάφο μέσα σε αυτό τον χαλασμό; Οπότε αποφασίζει να καταταχτεί κάπου κοντά. Εδώ στον Καραβά. Τι σημασία έχει ο τόπος; Σημασία έχει να τρέξεις στο κάλεσμα της Πατρίδας. Οι στιγμές δύσκολες, συγκλονιστικές. Αυτός αποφασισμένος κι εγώ μετέωρη και προβληματισμένη πολύ, αφού βρισκόμουν στον 8ο μήνα της εγκυμοσύνης μου, περιμένοντας το πρώτο μας παιδί. Τον παρακολουθώ να ετοιμάζεται και μένω βουβή, αμίλητη με την καρδιά σφιγμένη από πόνο και αγωνία. Θέλω να μιλήσω, να φωνάξω, να τον αποτρέψω. Πού μας αφήνεις; Δεν γνωρίζεις τον τόπο, ούτε τους ανθρώπους. Τα λόγια όμως δεν βγήκαν ποτέ από το στόμα

μου. Σκέφτηκα πως δεν είχα το δικαίωμα, να τον εμποδίσω, να τον αποτρέψω. Η Ελληνική Ιστορία που διδαχθήκαμε στα σχολεία μας, ο πρόσφατος τότε απελευθερωτικός αγώνας του 1955-59, δεν μου άφηναν περιθώρια να αρνηθώ το προσκλητήριο της Πατρίδας μου. Τι σημασία είχε, ποιοι ήταν στο τιμόνι. Η Πατρίδα μας κινδυνεύει. Τώρα ήταν η δική μας σειρά, να φανούμε αντάξιοι της Ιστορίας των προγόνων μας! Έπρεπε να σφίξω τα δόντια και να φερθώ σωστά. Και το έπραξα.

Μέσα στη φρίκη των βομβαρδισμών έκαμα τις πιο μαύρες σκέψεις. Σκέφτηκα πως ίσως γεννούσα ένα παιδί ορφανό. Πόσα αλήθεια γεννήθηκαν χωρίς να γνωρίσουν ποτέ τον πατέρα τους. Εμείς είμαστε από τους λίγους τυχερούς.

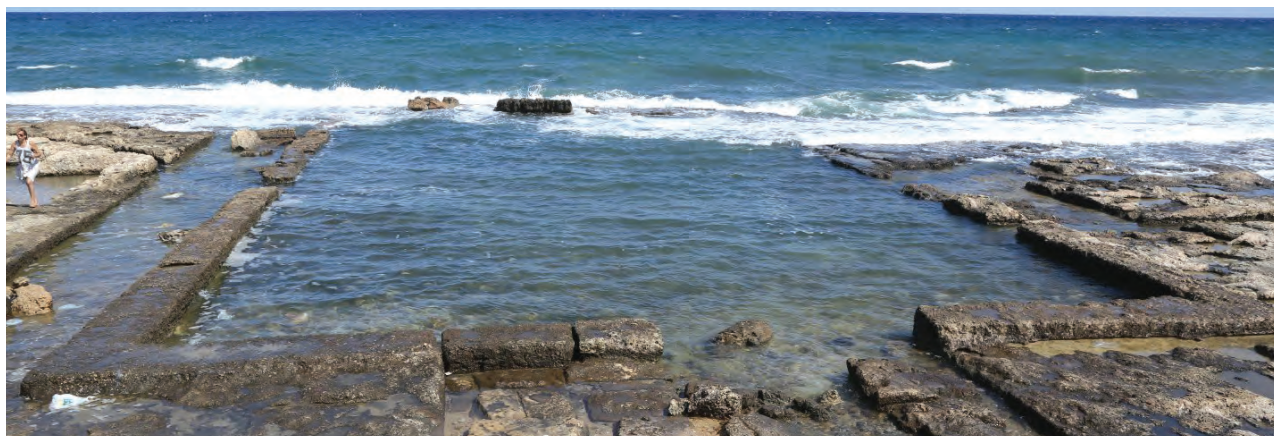
Πέρασε ένα φορτηγό αυτοκίνητο με οδηγό τον χωριανό μας Γιαννάκη Σίφουνα, μαζί με 2-3 άλλους και έφυγε μαζί τους για το Πέντε Μίλι.

Τρέξαμε να συναντηθούμε με τους γείτονες μας κάτω από τις λεμονιές, για να πάρουμε και να δώσουμε δύναμη ο ένας στον άλλο. Ζήσαμε συγκλονιστικές μέρες και νύχτες.

Την πρώτη μέρα κάτω από τις λεμονιές του Δημήτρη και της Κατίνας Παξιαβάνη. Τη δεύτερη και τρίτη μέρα των βομβαρδισμών στο υπόγειο της Ελεγκούς του Γιάλλουρου, κάτω από ανελέητο βομβαρδισμό, από αέρα και θάλασσα. Τα πλοία συνέχιζαν τον κανονιοβολισμό ακόμα και το βράδυ.

Περάσαμε και τις τρεις μέρες, που φάνταζαν αιώνες, με ένα τρανζιστοράκι στα χέρια και με τον τρόμο, μήπως πέσουμε στα χέρια των Τούρκων, που ήδη αποβιβάστηκαν και προέλαυναν, σύμφωνα με τα πολεμικά ανακοινθέντα.

Συμπληρώνονται σήμερα, 47 χρόνια από τη βάρβαρη εισβολή κι όμως κάθε χρόνο, τα ζούμε όλα σαν να μας συμβαίνουν τώρα. Δεν υπάρχει χειρότερη κόλαση από τον πόλεμο. Να μην ξαναγίνει ποτέ και πουθενά.

Η Αθηνούλα Σιακόλα -
Χριστοδούλου

Στο σαλόνι του σπιτιού δύο μεγάλες έγχρωμες φωτογραφίες του Τάκη και της Μάρως σε βρεφική ηλικία όπως αφέθηκαν το 1974

Η πρώτη μου επίσκεψη στον Κατεχόμενο Καραβά 28 Αυγούστου 1996

Αθηνούλα Σιακόλα Χριστοδούλου

Οι εμπειρίες και τα συναισθήματα της Αθηνούλας Σιακόλα Χριστοδούλου, όταν επισκέφθηκε για πρώτη φορά τον Καραβά, πριν ανοίξουν τα οδοφράγματα.

Άκουσα ότι θα πήγαιναν απόδημοι Αμερικάνοι υπήκοοι να επισκεφθούν τον Καραβά και αυθόρμητα μόλις είδα τον Κωστάκη Γ. Τσέντα, ο οποίος θα ήταν ο αρχηγός της ομάδας, του είπα ότι θέλω να πάω κι εγώ. Μετά ακολούθησαν τα γεγονότα της Δερύνειας με τους δύο ήρωες μας που τους σκότωσαν άδικα οι Τούρκοι.

Ήρθε η μέρα που μας είπε ότι την άλλη μέρα θα πηγαίναμε στα κατεχόμενα. Ούτε καν ενθουσιάστηκα, μάλλον με σφιγμένη καρδιά ξεκινήσαμε. Μαζί μου ήταν τα παιδιά μου, η Σωτηρούλλα και ο Τάκης με την Στέλλα του και τα εγγόνια μου, η Ιωάννα και Μάριος. Οι υπόλοιποι ήταν ο Κωστάκης Γ. Τσέντας με τη γυναίκα του και τα δύο του αγόρια, τον Jonathan και τον Νικόλα, ο Γιώργος Χ. Τσέντας και ο γιος του Χρίστος, η Μαρία της Ανδρονίκης η Τσαούση και η Κούλλα, κόρη του Πηγασιού και εγγονή του Παπά Μαούρη με τον άνδρα της Πόλυ, δημοσιογράφος που ανέλαβε να γυρίσει ταινία όλη τη διαδρομή και σε όποιο σπίτι πηγαίναμε. Ξεκινήσαμε με την βοήθεια του Θεού η ώρα 8.30 το πρωί στις 28 Αυγούστου 1996, πήγαμε στο Λήδρα Πάλας. Εκεί άνθρωπος της Αμερικάνικης Πρεσβείας μας πήρε τα διαβατήρια μας και τα πήγε στα γραφεία των Τούρκων για να μας δοθεί σχετική άδεια. Εκεί δηλώσαμε στον άνθρωπο της Πρεσβείας, "αν

μας σταμπάρουν τα διαβατήρια ή θέλουν να υπογράψουμε, δεν θα πάμε". Μας είπε ότι απλώς θέλουν να βεβαιωθούν ότι έχουμε όλοι αμερικάνικα διαβατήρια.

Προς έκπληξη μας ήρθε μια Τουρκάλα νεαρή πολύ ωραία ντυμένη και μπήκε στο λεωφορείο μας και ένας Τούρκος στο αυτοκίνητο που μας ακολουθούσε. Αμέσως γίναμε πολύ προσεκτικοί στις κουβέντες μας παρόλο που μιλούσε Αγγλικά και με τον άνθρωπο της Πρεσβείας Τούρκικα, μπορούσε κάλλιστα να ξέρει και Ελληνικά για να ακούει τι λέμε.

Ξεκινήσαμε από το Λήδρα Πάλας στην κατεχόμενη Λευκωσία η οποία μας εξέπληξε με τα κτίρια της και σε λίγα λεπτά βρεθήκαμε στον δρόμο προς την Κερύνεια. Διασχίζοντας τα βουνά με αρκετό πράσινο, κοντεύοντας προς την Κερύνεια τα βουνά ήταν γυμνά προφανώς από την πυρκαγιά, αλλά φυτεμένα με νέα μικρά δενδράκια. Σε λίγο εφάνει η θάλασσα της Κερύνειας ολογάλανη. Ρίγη συγκίνησης μας συγκλόνισαν όλους. Φωνάξαμε στα μωρά που πρώτη φορά πήγαιναν, ότι είναι η Κερύνεια. Θέλησαν να βγάλουν φωτογραφίες αλλά η Τουρκάλα ευγενικά μας λέει «Σας παρακαλώ δεν επιτρέπεται θα με φέρετε σε άσχημη θέση». Προσέξαμε αριστερά είχε στρατόπεδα. Χωρίς να το καταλάβουμε βρεθήκαμε στην Κερύνεια την οποία βρήκαμε αλλαγμένη με καινούρια σπίτια, έτσι που χάσαμε τον δρόμο προς το σπίτι της νύφης μου Στέλλας, έστριψε από τη Μητρόπολη Κερύνειας και πήγε από τον Πράξανδρο το γήπεδο και βρεθήκαμε στον Άγιο Γεώργιο. Αφού είδαμε το Πέντε Μίλι, τον Χρυσό Βράχο και σ' αυτή την χρυσή αμμουδιά του Πέντε Μίλι δεν είχε παρά πέντε-έξι λουόμε-

Ο Αμερικανός Πρέσβης παραδίδει τις δύο βρεφικές φωτογραφίες στον Τάκη Χριστοδούλου και τη μητέρα του Αθηνούλα

Έξω από την κύρια είσοδο του σπιτιού τους (οδός Περσεφόνης 5) στον Καραβά, η Αθηνούλα Χριστοδούλου με τα παιδιά της Τάκη και Σωτηρούλα

νους. Μετά είδαμε την Πετρολίνα του Σπυράκη Κοζάκου με κόκκινα γράμματα, όλα Τούρκικα παντού οι επιγραφές. Κατάλαβα το σπίτι της Γιωτούλλας του Κασάπη που πρόσθεσαν ακόμη έναν όροφο. Συνεχίζοντας προσπεράσαμε το δρόμο του Μάρε Μόντε γιατί ήθελα να δω το σπίτι της κόρης μου Μάρως, αν τέλειωσε. Δεν το είδαμε και βάλαμε στόχο να το δούμε στην επιστροφή.

Συνεχίζοντας σταματήσαμε στο Σταυροδρόμι που πηγαίνει πάνω στην Αθηνάς του Βασίλη Πελεκάνου και κάτω προς του Πετεινού. Πριν το Δημαρχείο όλα τα σπίτια εκεί ήταν απεριποίητα. Δίπλα της Παπουλλούς κτίσανε ωραιότατο σπίτι και απέναντι της Ινώς κτίσανε ακόμη ένα όροφο. Συνεχίζοντας του Καραβία όπως ήταν, της Ελεγκούς της Σοφίας στέκει το σπίτι, απέναντι το Συνεργατικό με Τούρκους να κάθονται και όλα τα καφενεία είχαν μερικούς, οι οποίοι περίεργοι μας κοίταζαν που περπατούσαμε. Μέσα σε εκείνον τον δρόμο χωρίς φόβο από κίνηση, που και που περνούσε κανένα αυτοκίνητο, όχι πολλή ζωή. Μας πλησίασαν οι Τούρκοι και μας ρωτούσαν αν είμαστε από τον Καραβά με πολύ καλά Ελληνικά και μας είπαν ότι ήταν άλλοι από τα Μαντριά, άλλοι από την Τίμη της Πάφου και μας ρωτούσαν πού είναι τα σπίτια μας και λένε πεθυμήσαμε και εμείς τα σπίτια μας στην Πάφο. Τι να κάνουμε όμως; Μόλις κόντεψε ο Τούρκος που μας συνόδευε, οι Τουρκοκύπριοι κλείσανε το στόμα τους, κατάλαβα αμέσως πόσο φοβούνται και πόσο καταπιεσμένοι είναι.

Πρέπει να πω ότι μόλις κατεβήκαμε στον Καραβά από δυο συνοδούς Τούρκους που είχαμε, βρέθηκαν έξι Τούρκοι και μια γυναίκα και μας τρέχανε ξοπίσω. Ανηφορίσαμε τον κεντρικό δρόμο του Καραβά χαζεύοντας τα σπίτια, που άλλα γκρεμίστηκαν και άλλα κτίστηκαν

καινούρια που σε συγχύζουν ποιοι είναι. Κάναμε λίγη φασαρία μιλώντας και έβγαιναν οι γυναίκες έξω να μας δουν και μας καλούσαν για καφέ. Όταν φτάσαμε στο σταυροδρόμι που είναι του Φαρμακοποιού το σπίτι, γύρισα το βλέμμα μου προς το σπίτι μας και είδα ένα τρίπατο σπίτι ατέλειωτο και λέω αυτό είναι μπροστά στο σπίτι μας. Έπρεπε όμως πρώτα να δω το σπίτι της αδελφής μου της Στασούς Γ. Κοζάκου. Μόλις κοντέψαμε στην είσοδο έτρεχε το νερό στο αυλάκι και δεν άντεξα στον πειρασμό και έβγαλα τα παπούτσια και πάτησα στο νερό, κάτι που το ονειρευόμουν πάντα στην προσφυγιά. Μετά κτυπήσαμε την πόρτα, από τα φυλλαράκια της πόρτας πάγωσα βλέποντας ορισμένα έπιπλα της αδελφής μου, νόμισα πως θα ερχόταν η αδελφή μου να μου ανοίξει. Ήλθε μια ψυχρή ευγενής κυρία, άνοιξε και της είπε τούρκικα ο συνοδός μας ότι θέλουμε να δούμε το σπίτι. Η κυρία φώναξε τον άνδρα της, κάτι είπαν μεταξύ τους και μας άφησαν και μπήκαμε μέσα. Πόσες σκέψεις έρχονταν στο μυαλό μου ενώ τριγυρνούσαμε το σπίτι. Τους ρωτούσαμε αν είχαν φωτογραφίες να μας δώσουν και απαντούσαν ψυχρά ότι δεν είχαν τίποτα. Εγώ έβραζα μέσα μου βλέποντας το κρεμαστάρι της αδελφής μου, έναν από τους καναπέδες της, την αρμαρόλα της, τα οικιακά σκεύη, τις τσέστες (πανέρια). Βγήκα από την πίσω πόρτα και είδα τον λάκκο που τον είχε βγάλει ο γιός της Σπυράκης, ακριβώς πριν την εισβολή και δεν έφθασαν να χαρούν το νερό που βρήκαν. Τους ρώτησα αν έχει νερό και λένε ναι. Έδειξαν μέσα στο parking τον φούρνο και έλεγαν στον συνοδό μας ότι κάνουν ψωμιά. Παραπλεύρως του parking μια βούρνα γύψινη που πλένουν ρούχα όπως την άφησε η αείμνηστη αδελφή μου. Συγκινήθηκα τόσο! Κοίταξα προς το περιβόλι, όλες οι λεμονιές ξεράθηκαν, κάτι που δεν άντεχες να βλέπεις.

Φύγαμε και πηγαίνοντας στα σπίτια μας είδαμε ότι ήταν σε καλή κατάσταση. Το σπίτι αριστερά του Κίκη ξεράθηκαν οι λεμονιές. Το σπίτι της Μαρίτσας της Λενούς το διόρθωσαν, έβαλαν κολονάκια γύρω της ταράτσας και της εισόδου. Της Τασούλλας του Φτιαρή δεν υπάρχει σπίτι. Ατενίζω προς το σπίτι μας, περίμενα να δω την μεγαλοπρεπή καρυδιά μας μαζί με τις ροδιές. Βλέπω το τριώροφο κτίριο ατέλειωτο βέβαια μπροστά από το σπίτι μας. Η Σωτηρούλλα μου συγχίσθηκε, δεν είναι δυνατόν λέει είναι στου Φτιαρή. Γυρίζοντας προς το περιβόλι της Στασούς μας βλέπουμε δυο καινούρια σπίτια κτισμένα και το περιβόλι κατάξερο. Φτάσαμε στην είσοδο του σπιτιού μας εμένα και της αδελφής μου της Μαρίτσας του Λάμπρου του Τσέντα, πολλές γυναίκες στην αυλή έκαναν τραχανά. Προχώρησα προς την πόρτα του σπιτιού μου, πίσω μου η Σωτηρούλλα και ο Τάκης, από την τζαμαρία του σαλονιού μας πήρε το μάτι μου τις δυο μεγάλες έγχρωμες φωτογραφίες του Τάκη μου που ήταν μωρό εννιά μηνών και της Μάρως μου που ήταν μωρό, οι ίδιες, τις είχαν βγάλει στην Νότιο Αφρική. Λύγισαν τα γόνατα μου αλλά συγκρατήθηκα, μπήκαμε από την είσοδο αμέσως στο σαλόνι μας. Όπως τις άφησα τις φωτογραφίες κρεμόντουσαν εκεί καθώς και δύο χειροποίητα κάδρα ωραιότατα τοπία, τα οποία είχα φέρει από την Αφρική. Ο Τάκης μίλησε αυτού της Πρεσβείας και του λέει είμαι εγώ και η αδελφή μου δεν μπορούμε να τις πιάσουμε; Μίλησα στην Τουρκάλα και τις λέω να μας τις δώσεις τις φωτογραφίες τί να τις κάνεις εσύ. Μου λέει αν ήταν ο μεγάλος εδώ θα τον ρωτούσα, δεν μπορώ να κάνω τίποτα. Να φανταστείτε είχα προαίσθημα πως θα εύρισκα αυτές τις φωτογραφίες και πήρα στην τσάντα μου μεγάλες μαύρες σακούλες για να τις τυλίξω. Δυστυχώς δεν μας τις έδωσαν. Στον διάδρομο πρόσεξα έναν καθρέφτη σε σχήμα καρδιάς με ξύλινη γαρνιτούρα κρεμασμένο στον διάδρομο

... Ούτε ίχνος λεμονιάς. Οι βεράντες, το δάσος, οι λεμονιές μας, όλες ξεράθηκαν, κάτι που δεν άντεχες να βλέπεις

μόλις μεις και αυτός από την Αφρική. Δεξιά και αριστερά του διαδρόμου είχα ξύλινα ραφάκια με πιπελό πορσελάνης πουλιά από την Αφρική. Ψηλά στον τοίχο πάπιες πορσελάνης και μερικές ήταν σπασμένες. Δεν σταμάτησα να κλαίω όλη την ώρα που ήμουν στο σπίτι μου. Μου λέει η Τουρκάλα αγκαλιάζοντας με «Μην κλαίεις γιατί θα αρχίσω και 'γω να κλαίω, πεθύμησα και 'γω το σπίτι μου στα Μαντριά», ήταν η γριά η μάνα της οικογένειας με κόρες μεσήλικες και εγγόνια μεγάλα. Στο υπνοδωμάτιο μου κοιμόταν κάποιος αλλά αμέσως τον ξύπνησαν και ντύθηκε και βγήκε έξω, λέω μέσα μου φοβούνται τους συνοδούς τους Τούρκους, ούτε σε αυτούς τους καημένους δεν ανήκει τίποτα, αν είμαστε εμείς μόνοι μας, θα τους λέγαμε με ποιου το δικαίωμα να μπειτε στο υπνοδωμάτιο μας. Καθαρά οι Τουρκοκύπριοι ζουν κάτω από τον μανδύα της τουρκικής δικτατορίας. Προς έκπληξη μου είδα την θάλασσα που παλιά για να δω θάλασσα από το σπίτι μας βγαίναμε στην ταράτσα του σπιτιού. Γιατί; Γιατί ήταν θεόρατες, δάσος οι λεμονιές μας, τώρα ούτε ίχνος λεμονιάς, ούτε στο δικό μου περιβόλι, ούτε από κάτω στου Λάμπρου Τσέντα, ούτε δίπλα στου Φτιαρή, ορισμένα αγριόχορτα και αυτά ξερά από την ζέστη του καλοκαιριού.

Αυτή η εικόνα ήταν δικοπο μαχαίρι στην καρδιά μου. Μόνο καμιά μεσπιλιά και αυτές βλάστησαν μόνες τους. Έστριψα από το πίσω μέρος του σπιτιού μας μπαίνοντας στο υπόγειο της αδελφής μου, το οποίο ήταν σκοτεινό, ούτε λάμπες είχε, οι τοίχοι μαυρισμένοι, προφανώς από φωτιά δεν ξέρω. Έξω στο πλευρό του σπιτιού τον φούρνο τον χάλασαν, υπάρχει η βάση του. Ανεβαίνοντας τα σκαλιά πρόσεξα την μανταρινιά που είναι δέντρο πολύ παλιό, από τον καιρό που ήμουνα εγώ μωρό την θυμάμαι. Ζει ακόμη, ίσως επειδή ήταν μπροστά την πότιζαν. Απέναντι από τη μανταρινιά πρόσεξα ένα υπό-

Το Δημοτικό Μέγαρο Καραβά το 1996

στεγο με στύλους και κάθονταν από κάτω και κάναν τραχανά. Δίπλα η αρρουκάρια ψηλή και επιβλητική, την είχε φυτέψει ο Κύπρος Τσέντας μας τον Μάρτη του 1974. Λέει η γριά Τουρκάλα, ήταν πολύ μικρή την πότιζα και μεγάλωσε. Κάθομαι στην σκιά της είναι τόσο ψηλή που την βλέπεις από της Μαρίτσας της Λενούς.

Συνέχισα και μπήκα στην κουζίνα της αδελφής μου Μαρίτσας, πάγωσα βλέποντας το τραπεζομάντηλο που θυμούμαι που το κέντησε η αδελφή μου στο τετράγωνο τραπέζι της. Βγήκα στο ανωγούδι και είδα την φωτογραφία της Ελενούς μας που πέθανε. Την έπιασα και τους είπε ο Κωστάκης ο Τσέντας να μας την δώσουν και αρνήθηκαν. Ένα σιεμέ που έκανε η μάνα μου ήταν στο τραπεζάκι. Η Σωτηρούλα του λέει αυτό είναι της γιαγιάς μου και εκείνες αρνήθηκαν και είπαν ότι είναι δικό τους. Παντού κρεβάτια ακόμη και στο μεγάλο σαλόνι της αδελφής μου είχε κρεβάτι, στο υπνοδωμάτιο της Μαρίτσας μας είδα το ντουλάπι μου το κάρενο. Της λέω της Τουρκούς που ήταν η κόρη, «είναι δικό μου αυτό, το φέρατε από εκεί»; Της είπα για τις φωτογραφίες των παιδιών μου και μου λέει πάμε να μου τις δείξεις. Ήρθε και ο άντρας της μαζί μας και μου λέει πληρώνουμε ενοίκιο εμείς δεν μπορούμε να δώσουμε τίποτα. Ύστερα πήρε το μάτι μου στο ραφάκι του διαδρόμου ένα καδράκι κέντημα που το έκανε η Μάρω μου στο σχολείο της, της είπε η Σωτηρούλα και αυτή το είπε στον άνδρα της. Κοίταξα δεν είχε κανένα Τούρκο κοντά μου, άνοιξα την τσάντα μου και το έβαλα μέσα. Τη φίλησα και την ευχαρίστησα. Πίσω αυτό το κάδρο έγραφε το όνομα της Μάρως μου, Μαρία Χριστοδούλου Τάξη Β'. Αυτό ήταν το μόνο πράγμα που πήρα από το σπίτι μου από τα τόσα που είδα. Φεύγοντας, κλαίοντας κοίταξα τις ροδιές, λέω δεν κόψαμε ένα ρόδι, ένας από τους συνοδούς μας έκοψε ένα και μου το έδωσε.

Ξεκινήσαμε με πέτρα την καρδιά να πάμε προς τους Μύλους περπατώντας. [...] Οι Μύλοι όπως τους αφήσαμε, μόνο που δίπλα βάλαν χορτάρι και τραπεζάκια ένα σωρό, αλλά τίποτα κόσμο, μόνο ο άνθρωπος που ήταν υπεύθυνος. Πήγαμε στο νερό που έτρεχε, αφού ήλθαν όλοι και πλύθηκαν και τα είπαμε, ξεκινήσαμε να πάμε στο Μάρε Μόντε για να φάνε οι Τούρκοι οι συνοδοί μας και αυτός της Πρεσβείας. Πήγαμε από τον δρόμο που πας στην Αγία Μαρίνα, προς στην Ευαγγελίστρια, σταματήσαμε αλλά δεν μας αφήσανε να βγάλουμε φωτογραφίες, διότι την έκαναν τζαμί, είχε επιγραφές από έξω. Απέναντι τους Παγδατήδες 'κτίσαν ωραιότατο σπίτι. Προχωρή-

σαμε, της Λέλλας του Πιτσιολή όπως ήταν το σπίτι τους, τα άλλα τα ίδια. Σταματήσαμε στο σπίτι της Ανδρούλλας του Γιώργου του Τσέντα που 'κτίσαν ακόμη έναν όροφο από πάνω. Εγώ λέω του Τάκη της Σωτηρούλλας της Στέλλας με τα μωρά να πάμε να δούμε το σπίτι της Μάρως με την ησυχία μας. Μόλις φτάσαμε στο δρόμο που στρίβεις, το σπίτι φαινόταν από τον κύριο δρόμο τελειωμένο ωραιότατο, όπως το ονειρευόμασταν, μόνο που άλλοι το χαίρονται. Μου λέει ο συνοδός ο Τούρκος «Ποιου είναι το σπίτι;» Του λέω «είναι της κόρης μου», μου «λέει κάθετα η ανιψιά μου», του λέω «το τέλειωσε αυτή το σπίτι διότι όταν φύγαμε δεν ήταν τελειωμένο». Μου λέει «το ενοικιάζει, το έχει κάποιος καπετάνιος που μένει στην Ινσταμπούλ. Το τέλειωσε αυτός και το ενοικιάζει». Οι λεμονιές μας εξαφανίστηκαν. Δίπλα του Κωστή της Ολυμπίας ούτε μια λεμονιά, ήταν φυτεμένο φιστίκια, απέναντι του Κίκη του Φιλιππίδη, του Λάμπρου του Τσέντα, ούτε ίχνος λεμονιάς μόνο αγριόχορτα και αυτά ξηρά από την κάψα του καλοκαιριού.

Φύγαμε για το Μάρε Μόντε, όπως ήταν το Μάρε Μόντε, μόνο η ωραία αμμουδιά του είχε 2-3 λουόμενους απέναντι ο Ζέφυρος δεν πήγαμε, αφού φάγαμε κάτι ξεκινήσαμε για τον Άη Αντριά να δει ο Γιώργος ο Τσέντας το εξοχικό του, μετά φύγαμε από εκεί για την Κερύνεια. Περάσαμε από το σπίτι της Μαρούλλας μας είχε σημαίες τουρκικές στο παράθυρο, μας απαγόρευσαν να βγάλουμε φωτογραφίες. Δίπλα της Βασιλικής του Τσέντα δεν φαινόταν, κτίσανε αποθήκες και ήταν γεμάτο κάσιες. Πήγαμε στο λιμανάκι της Κερύνειας, όπως ήταν χωρίς κόσμο, ήταν τέσσερις η ώρα και πέντε έπρεπε να είμαστε Λευκωσία. Τους είπε ο Τάκης να πηγαίναμε με την Στέλλα στο σπίτι της μόνοι τους, ώσπου οι άλλοι να δουν το λιμάνι αλλά δεν τους άφησαν οι Τούρκοι και μας ήθελαν όλους μαζί, φοβούνταν να χωριστούμε. Εν τέλει είδαμε το λιμάνι και πήγαμε και στα μαγαζιά που έκτισαν ο παπάς της Στέλλας και μετά πήγαμε στο σπίτι της. Συγκινήθηκε η Στέλλα, έκλαιγε. Το βρήκε χάλια το σπίτι της. Έβγαλαν αρκετές φωτογραφίες και μετά φύγαμε για την Λευκωσία.

Τέτοια πίκρα και πόνο στην ψυχή μου δεν ένιωσα όταν φύγαμε την πρώτη φορά από τα σπίτια μας, όσον ένιωσα αυτή την φορά. Είδα την πικρή πραγματικότητα, την ωμή αλήθεια. Δυστυχώς εδώ στην ελεύθερη περιοχή ζούμε σε ένα λήθαργο, ενώ οι Τούρκοι εκτελούν τα σχέδια τους βήμα προς βήμα και όσο περνά ο χρόνος είναι υπέρ τους.

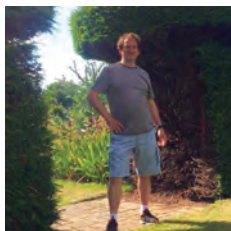
Κατάλογος με τους Καραβιώτες που μας έφυγαν το 2021

Σ' αυτή την ενότητα καταγράφουμε τους 48 συνδημότες μας που απεβίωσαν το 2021, με ανεκπλήρωτη την επιθυμία να επιστρέψουν στη γενέθλια γη του Καραβά. Αναφέρονται με συντομία οικογενειακά τους στοιχεία, όπως αναφέρονται στις αγγελίες σε εφημερίδες.

Οι αποθανόντες Καραβιώτες/Καραβιώτισσες που έφυγαν τη χρονιά που πέρασε, κατά χρονολογική σειρά ήσαν:

Σπύρος Κιπρομήλης: Απεβίωσε στις 5 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 86 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Joan, τα παιδιά Μαρία και Δημήτρη και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στη Φλώριδα των ΗΠΑ.

Βαγγέλης Τσιακκούρης: Απεβίωσε στις 13 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 59 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Άντρη, τα παιδιά Βαλεντίνο, Κωνσταντίνο και Νικόλα, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στο Tottenham της Αγγλίας.

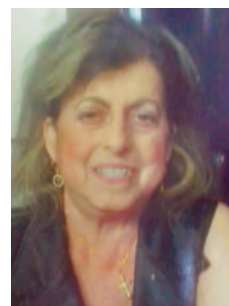

Δημήτρης (Άκης) Στυλιανού: Απεβίωσε στις 13 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 78 ετών. Εγκαταλείπει σύζυγο, παιδιά και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Παναγίας Ευαγγελίστριας στην Παλουριώτισσα, Λευκωσία.

Αθανάσιος Κοζάκος Απεβίωσε στις 18 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 92 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Μαρούλλα Κοζάκου, τα παιδιά Χριστάκη, Ξένια και Λήδα και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αποστόλου Λουκά στον συνοικισμό Αγίου Αθανασίου, Λεμεσός.

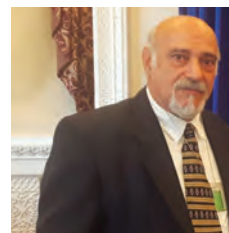
Μαρία Χριστοδούλου: Απεβίωσε στις 17 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 63 ετών. Εγκαταλείπει τον σύζυγο Χριστάκη Ανδρέου, τα παιδιά Ευαγόρα και Ανδρέα, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Δημητρίου στον Μούτταλο, Λεμεσού.

Γεώργιος Τσιάλης: Απεβίωσε στις 28 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 88 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Άννα, τα παιδιά Νίκο - Άννα, Λίτσια, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγία Παρασκευής Ακρόπολης στη Λευκωσία.

Τηλέμαχος Φιούρης: Απεβίωσε στις 30 Ιανουαρίου 2021 σε ηλικία 80 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Μαρία και τη θυγατέρα Ελένη. Η κηδεία έγινε στη Βόρεια Καρολίνα των ΗΠΑ.

Αναστασία Θρασυβούλου: Απεβίωσε στις 18 Φεβρουαρίου 2021 σε ηλικία 88 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Κατερίνα και Ελένη, εγγόνια και δισέγγονη. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Στυλιανού στον συνοικισμό Λινόπετρα Λεμεσού.

Ανδρέας Σωτήρη Σαρδάνη: Απεβίωσε στις 28 Φεβρουαρίου 2021 σε ηλικία 89 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Δανάη και παιδιά. Η κηδεία του έγινε στη Ζάμπια.

Στέλιος Φρακάλας: Απεβίωσε στις 5 Μαρτίου 2021 σε ηλικία 49 ετών. Εγκαταλείπει σύζυγο, παιδιά, μητέρα και αδελφό. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Παύλου στον Άγιο Δομέτιο, Λευκωσία.

Γιαννάκης Θεοδούλου: Απεβίωσε στις 6 Μαρτίου 2021 σε ηλικία 69 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Ανδρούλα, παιδιά, εγγόνια και αδελφία. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Νικολάου στη Λευκωσία.

Γιάννης Αριστείδου: Απεβίωσε στις 18 Μαρτίου 2021 σε ηλικία 87 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Νίκη, Αντρούλα και Αναστασία και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Χαραλάμπους στο Γέρι.

Αναστασία Προεστού: Απεβίωσε την 1^η Απριλίου 2021 σε ηλικία 95 ετών. Εγκαταλείπει παιδιά και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίας Βαρβάρας στο Καϊμακλί.

Βασιλική Χριστάκη Σταύρου Δαμασκηνού: Απεβίωσε στις 12 Απριλίου 2021 σε ηλικία 88 ετών. Εγκαταλείπει παιδιά, εγγόνια και αδελφία. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Της Του Θεού Σοφίας στον Στρόβολο.

Παύλος Τσιάμουρος: Απεβίωσε στις 18 Απριλίου 2021 σε ηλικία 69 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Τάνια και την κόρη Κωνσταντίνα. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Σάββα στη Λευκωσία.

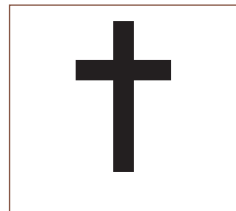
Ελένη Κώστα Μονού: Απεβίωσε στις 23 Απριλίου 2021 σε ηλικία 101 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Σάββα, Αναστασία, Γεωργία, εγγόνια και δισέγγονα. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Μάμαντος στη Λακατάμια.

Δέσποινα Χριστοδούλου Πογιατζή: Απεβίωσε στις 4 Μαΐου 2021 σε ηλικία 84 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Μαρία, Χριστάκη, Ξένια, Παναγιώτη, εγγόνια και δισέγγονα. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίας Παρασκευής στην Επισκοπή Λεμεσού.

Μανώλης Παπανεοφύτου: Απεβίωσε τον Μάιο 2021 σε ηλικία 55 ετών. Εγκαταλείπει γονείς και αδελφία. Η κηδεία έγινε στις 10 Μαΐου στον ιερό ναό Αγίου Νικολάου στη Λεμεσό.

Σωτηρούλα Κύρου: Απεβίωσε στις 14 Μαΐου 2021 σε ηλικία 76 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Μάριο, Στάλω και Έλενα. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στη Λευκωσία.

Κούλλα Παύλου Σιδερά: Απεβίωσε στις 28 Μαΐου 2021 σε ηλικία 88 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Ελένη, Σταύρο, Αναστασία, Λουκία, Ιωάννη και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στον συνοικισμό Ανθούπολης.

Γεωργία Γεωργίου: Απεβίωσε στις 12 Ιουνίου 2021 σε ηλικία 68 ετών. Εγκαταλείπει τα αδέρφια Χρυστάλλα, Σάββα, Μαρία, Ανδρούλα και Παναγιώτη. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίας Παρασκευής στη Λακατάμια.

Σωτήρης Ιωάννου: Απεβίωσε στις 17 Ιουνίου 2021 σε ηλικία 77 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Χρύσω και την κόρη του Μαρία. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Παναγιάς Ευαγγελίστριας στα Κάτω Πολεμίδια.

Κούλλα Σίφουνα: Απεβίωσε στις 18 Ιουνίου 2021 σε ηλικία 82 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Σωτήρη, Κώστα και Στάθη και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αποστόλου Ανδρέα στον συνοικισμό Στρόβολος III.

Γεώργιος Ιωάννου Σάββα: Απεβίωσε στις 25 Ιουνίου 2021 σε ηλικία 86 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Αχιλλέα, Σάββα και Έλενα, εγγόνια, δισέγγονα και αδέρφια. Η κηδεία του έγινε στον ιερό ναό Αγίου Γεωργίου Π. Δευτεράς.

Σπυρούλα Ανδρέα Πατσαλοσαββή: Απεβίωσε στις 10 Ιουλίου 2021 σε ηλικία 82 ετών. Η κηδεία έγινε στις 16 Ιουλίου στη Νότια Αφρική. Εγκαταλείπει τον γιο της Γρηγόρη και εγγόνια

Χαρίκλεια Χατζηχαλαλάμπους: Απεβίωσε στις 11 Ιουλίου 2021 σε ηλικία 100 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Ανδρούλα, Καίτη, Σωκράτη, Χαράλαμπο, Χριστόφορο, εγγόνια, δισέγγονα και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στο παρεκκλήσι Παναγίας του Τράχωνα στον Στρόβολο.

Ευαγγελία Ι. Ματθαίου: Απεβίωσε τον Ιούλιο σε ηλικία 102 ετών. Η κηδεία έγινε στις 12 Ιουλίου 2021 στο χωριό Μεσαναγρός στη Ρόδο.

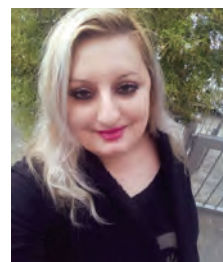
Γιώργος Πατσαλοσαββής: Απεβίωσε στις 18 Ιουλίου 2021 σε ηλικία 66 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Σούλλα, τα παιδιά Ανδριανή και Δημήτρη, Ξένια και Σταύρο, Σόφη και Στέλιο, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Νικολάου στην Έγκωμη.

Ανδρέας Χριστοφόρου: Απεβίωσε στις 9 Αυγούστου 2021 σε ηλικία 72 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Μαρία Γεωργίου, τα παιδιά Ηλία, Τρύφωνα και Βαλεντίνα και τα εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Κοσμά του Αιτωλού στη Λεμεσό.

Αθηνούλα Νεοφύτου Χαράλαμπους: Απεβίωσε στις 9 Αυγούστου 2021 σε ηλικία 37 ετών. Εγκαταλείπει παιδιά, γονείς και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Νικολάου στη Λεμεσό.

Αναστασία Κοιλαρά Δωροθέου: Απεβίωσε τον Αύγουστο του 2021 σε ηλικία 77 ετών. Η κηδεία έγινε στις 13 Αυγούστου 2021 στον ιερό ναό Αγίας Βαρβάρας στο Παραλίμνι.

Σωτήρης Σάββα Χατζηγιάννη: Απεβίωσε στις 14 Αυγούστου 2021 σε ηλικία 82 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Δώρα, τα παιδιά Δέσπω και Παναγιώτη. Η κηδεία του έγινε στο Johannesburg της Νοτίου Αφρικής.

Άγγελος Αγαθαγγέλου: Απεβίωσε στις 23 Αυγούστου 2021 σε ηλικία 79 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Τασούλα, τα παιδιά Χρίστο, Κυριάκο, Τόνια και τα εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Παναγίας Ευαγγελίστριας στην Παλουριώτισσα.

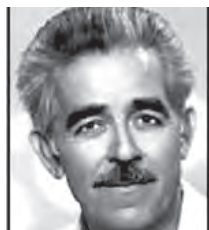
Ανδρέας Χατζηνικολάου: Απεβίωσε στις 28 Αυγούστου 2021 σε ηλικία 85 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Μαρούλλα, τα παιδιά Πέτρο και Έφη, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Παύλου στον Άγιο Παύλο.

Χρίστος Μονού: Απεβίωσε την 1^η Σεπτεμβρίου 2021. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Χριστίνα, τα παιδιά Μαρία, Θεοδώρα και Ανδρούλα. Η κηδεία του έγινε στο Λονδίνο.

Ευγενία (Νίτσα) Πυρένη Περατικού: Απεβίωσε τον Σεπτέμβριο του 2021. Εγκαταλείπει τα παιδιά της Μαρία και Σάββα και εγγόνια. Η κηδεία της έγινε στις 3 Σεπτεμβρίου 2021 στον ιερό ναό Παναγίας Χρυσαιφυλιώτισσας στην Αγία Φύλα.

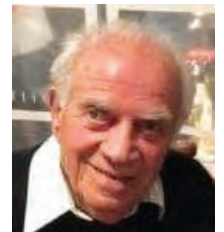
Κώστας Παπαϊωάννου: Απεβίωσε στις 3 Σεπτεμβρίου 2021 σε ηλικία 95 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Ευτέρπη, τα παιδιά Γιάννη, Κυριάκο, Ελένη, Αντρούλα,

Μαρία, Σωτηρούλα, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίας Μαρίνας στον συνοικισμό Καψάλου στη Λεμεσό.

Πετρής Κλωστήρης: Απεβίωσε στις 7 Σεπτεμβρίου 2021 σε ηλικία 83 ετών. Εγκαταλείπει τη σύζυγο Ευγενία, τα παιδιά Κώστα, πάτερ Παντελεήμονα και εγγόνια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Σπυρίδωνα στη Νέα Υόρκη.

Ηλίας Αγαθαγγέλου: Απεβίωσε στις 9 Σεπτεμβρίου 2021 σε ηλικία 88 ετών. Εγκαταλείπει τα παιδιά Μυρούλα, Κρίτωνα και Γιώργο, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στη Μελβούρνη της Αυστραλίας.

Κώστας Γιαννακού: Απεβίωσε τον Σεπτέμβριο σε ηλικία 82 ετών. Η κηδεία έγινε στις 20 Σεπτεμβρίου 2021 στον ιερό ναό Αγίας Φωτεινής και Αποστόλου Ανδρέα στον συνοικισμό Κολοσσίου.

Μαρούλα Δημητρίου: Απεβίωσε στις 2 Νοεμβρίου 2021 σε ηλικία 83 ετών. Εγκαταλείπει τον σύζυγο Δημήτρη, τα παιδιά Αθανάσιο και Δώρα, Έλενα και Ερωτόκριτο, εγγόνια και αδέρφια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Βασιλείου στον Στρόβολο.

Δέσποινα Γιαννήτα: Απεβίωσε στις 9 Νοέμβριου 2021 σε ηλικία 77 ετών. Εγκαταλείπει αδέρφια και ανίψια. Η κηδεία έγινε στον ιερό ναό Αγίου Στυλιανού στη Λινόπετρα.

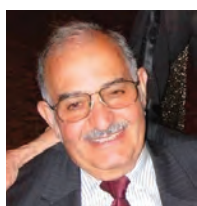

**Σοφία Αντωνάκη Χειρι-
πή:** Απεβίωσε στις 28 Νο-
εμβρίου 2021 σε ηλικία 88
ετών. Εγκαταλείπει τα παι-
διά Μαρία, Ελένη και Σολή.
Η κηδεία έγινε στην εκκλη-
σία της Παναγίας της Οδη-
γήτριας στο Παλιομέτοχο.

Ορθοδοξία Προεστού:
Απεβίωσε στις 6 Δεκεμβρί-
ου 2021 σε ηλικία 73 ετών.
Εγκαταλείπει τον σύζυγο
Παναγιώτη, τα παιδιά Φλώ-
ρα και Μάριο. Η κηδεία έγινε
στον ιερό ναό Αγίου Μάμα
στη Λακατάμια.

Ανδρέας Τσιαούσης:
Απεβίωσε στις 7 Δεκεμβρίου
2021. Εγκαταλείπει τα παι-
διά Γιόλα, Βίκυ και Ιωάννη.

Μάρω Νικόλα Μοτίτη:
Απεβίωσε στις 7 Δεκεμβρί-
ου 2021 σε ηλικία 71 ετών.
Εγκαταλείπει σύζυγο και
αδέρφια. Η κηδεία έγινε
στην Αθήνα.

**Ελένη Χρίστου Χαραλά-
μπους:** Απεβίωσε στις 12
Δεκεμβρίου 2021 σε ηλι-
κία 86 ετών. Εγκαταλείπει
τα παιδιά Μαρία, Αλέξη και
Άννα, Κώστα και Μαρία,
Σωτηρούλα και τα εγγόνια.
Η κηδεία έγινε στον ιερό
ναό Μεταμορφώσεως του
Σωτήρος στον συνοικισμό
Ανθούπολης.

Σολής Σπύρου Σολωμού:
Απεβίωσε τον Δεκέμβριο σε
ηλικία 76 ετών. Εγκαταλεί-
πει τη σύζυγο Φρόσω, τα
παιδιά Σπύρο, Πόλα, Ανα-
στασία, εγγόνια και δισέγ-
γονα.

Εισφορές στο Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών. Κοινωνική προσφορά του Δήμου και του Σωματείου μας

Όπως είναι γνωστό, από το 2009, έχει δημι-
ουργηθεί το Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών,
μια κοινή προσπάθεια του Δήμου Καραβά και
του Προσφυγικού Σωματείου «Ο Καραβάς», με
στόχο να υπάρχει η οικονομική δυνατότητα,
μέσα από ένα ξεχωριστό ταμείο, να βοηθούνται
άπορες οικογένειες Καραβιωτών.

Για να μπορεί το Ταμείο Ευημερίας Καραβι-
ωτών να συνεχίσει τη λειτουργία και δράση του,
σύμφωνα με τις νέες πρόνοιες του Νόμου Περί
Σωματείων και Ιδρυμάτων, το Δ.Σ. αποφάσισε
την ενσωμάτωσή του στο Πολιτιστικό Ίδρυμα
Καραβιωτών, το οποίο λειτουργεί με βάση την
αναθεωρημένη νομοθεσία.

Τα κύρια έσοδα του ταμείου είναι οι εισφορές
που εξαγγέλλονται σε κηδείες Καραβιωτών,
καθώς επίσης και άλλες εισφορές από Καρα-
βιώτες και φίλους του Καραβά.

Το 2021 τα έσοδα του Ταμείου Ευημερίας ήταν
πολύ περιορισμένα, κυρίως λόγω των προβλη-
μάτων που προκάλεσε η πανδημία του κορω-
νοϊού. Το έτος αυτό έγιναν εισφορές στο ταμείο
ύψους €8400 και δόθηκαν χορηγίες και βοηθή-
ματα κυρίως κατά τη διάρκεια των εορτών των

Χριστουγέννων ύψους €5800.

Εισφορές για το Ταμείο έγιναν στις κηδείες των
Καραβιωτών Γιώργου Τσιάλη (30 Ιανουαρίου
2021), Βασιλικής Σταύρου (14 Απριλίου 2021),
Σωτηρούλας Κύρου (17 Μαΐου 2021), Ευγενί-
ας Περατικού (3 Σεπτεμβρίου 2021) και Κώστα
Παπαϊωάννου (4 Σεπτεμβρίου 2021).

Εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες σε
όλες τις οικογένειες των Καραβιωτών, οι οποί-
ες εισηγήθηκαν κατά τη διάρκεια των κηδειών
προσφιλών τους προσώπων να γίνουν εισφο-
ρές για το Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών αντί
στεφάνων. Είναι μια ενέργεια που ταυτίζεται
και με τη δική μας αποστολή να βοηθούμε όσο
μπορούμε δυσπραγούντες συνδημότες μας.

Ευχαριστίες εκφράζουμε επίσης στον κ. Γρη-
γόρη Χατζηγηγορίου, ο οποίος για μια ακό-
μα χρονιά προσέφερε τη γενναιοδωρή εισφορά
του για ενίσχυση του Ταμείου Ευημερίας.

Σημειώνουμε επίσης τις ευχαριστίες μας σε όλα
τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Τα-
μείου για την προθυμία τους να βοηθούν όποτε
τους ζητηθεί, για την ενίσχυση του Ταμείου.

Τηλέμαχος Φιούρης

Έφυγε από τη ζωή στις 30 Ιανουαρίου 2021, σε ηλικία 80 χρονών, ο Τηλέμαχος Φιούρης. Γεννήθηκε στον Καραβά στην οδό Ναυπλίου αρ. 14 στην ενορία της Έξω Γειτονιάς, στις 16 Ιουνίου του 1940. Γονείς του ο Ιωσήφ Νικόλα Φιούρης (1906-1966) και η Ειρήνη Τηλέμαχου Χατζηττόφα (1911-2006). Ήταν το πρώτο από τα τέσσερα παιδιά της οικογένειας. Αδέλφια του ο Ανδρέας (1943-2012), η Σωτήρα Ανδρέα Ποταμίτου, Δημοτική Σύμβουλος Καραβά για πολλά χρόνια καθώς και μέλος του Προσφυγικού Σωματείου ο Καραβάς και ο Τάκης (1946-2016).

Το 1954, σε ηλικία 14 χρονών, πήγε στην Αμερική κοντά στον πατέρα του, με τον οποίο δούλεψε στα πρώτα χρόνια της μετανάστευσης. Στη συνέχεια δραστηριοποιήθηκε σε δικές του επιχειρήσεις, όπως γκαράζ αυτοκινήτων, μεταφορές, χώροι εστίασης, μουσικοχορευτικά κέντρα.

Παντρεύτηκε την Γερμανοαμερικανίδα Έλλη, η οποία απεβίωσε το 2000. Δεύτερη του γυναίκα η Καλυμνιώτισσα Μαρία. Απέκτησε μια κόρη, την Ειρήνη, από τον πρώτο του γάμο.

Ενεργό και δυναμικό κύτταρο της Κυπριακής Ομογένειας στην Αμερική. Πρωτοστατούσε στις εκδηλώσεις καταδίκης της Τουρκικής εισβολής του 1974. Διετέλεσε για χρόνια μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Σωματείου «ΛΑΜΠΟΥΣΑ» Νέας Υόρκης.

Τα τελευταία χρόνια ταλαιπωρείτο λόγω του αυτοκινητιστικού δυστυχήματος που είχε το 2019.

Διέμενε στη Φλώριδα και στη Βόρεια Καρολίνα.

Η κηδεία του έγινε στις 4 Φεβρουαρίου του 2021 στην Βόρεια Καρολίνα των ΗΠΑ.

Αιωνία του η μνήμη.

Χρυσόστομος Γεμέττας

Ο Κώστας Παπαϊωάννου με τη σύζυγό του Ευτέρπη, το γιο του Γιάννη, πρώην Δήμαρχο Καραβά, τη γυναίκα του Στάλω, μαζί με το φίλο του αγωνιστή της ΕΟΚΑ Ανδρέα Παναγιώτου

Στις 3 Σεπτεμβρίου, 2021 απεβίωσε ο αγαπητός συγχωριανός μας Κώστας Παπαϊωάννου, πατέρας του πρώην δημάρχου Καραβά, Γιάννη Παπαϊωάννου, σε ηλικία 95 ετών.

Μια διαδρομή 95 χρόνων γεμάτη με αγώνες, αγωνίες, μάχες

που ανέδειξαν αρετές και αξίες. Γονείς του ο ιερέας της εκκλησίας Αγίου Γεωργίου Καραβά πάτερ Ιωάννης Μαούρης και μητέρα του η Κυριακή Ρούσου. Αδέρφια του η Ελένη, ο Γρηγόρης, η Μαρία και η Κατίνα.

Σύζυγος του η Ευτέρπη, το γένος Χατζηστυλλή. Παιδιά του οι Γιάννης, Κυριάκος, Ελένη, Αντρούλα, Μαρία, Σωτηρούλα.

Αξιώθηκε 21 εγγόνια, τους Κωνσταντίνο, Παναγιώτη, Κυριάκο, Κατερίνα, Δέσποινα, Κωνσταντίνο, Παύλο, Κατερίνα, Αχιλλέα, Κώστα, Φωτεινή, Δήμητρα, Μαρίνα, Μαρία, Ευαγγελία, Ανδρέα, Ευτέρπη, Λουκά, Κώστα, Άννα και Γιώργος.

Τίμιος, εργατικός, σεμνός, ταπεινός, πολύ αγαπητός σε όλους τους συγχωριανούς. Τα τελευταία χρόνια πριν το 74 εργαζόταν στην Αναμορφωτική Σχολή Λάμπουσας. Ταυτόχρονα με πολλή αφοσίωση καλλιεργούσε τα περιβόλια του με τις λεμονιές που είχε στον Άη Πέτρο, στον Άη Αντρέα και στην περιοχή της Λάμπουσας.

Η εισβολή του 74 ανέτρεψε τη φιλοπρόοδο πορεία της οικογένειας. Η οικογένεια με έξι ανήλικα παιδιά βρέθηκε αρχικά στη φιλόξενη κοινότητα του χωριού Σπήλια και μετά εγκαταστάθηκε προσωρινά στη Λεμεσό.

Πολλές οι θυσίες και οι έγνοιες στα πρώτα χρόνια μετά την εισβολή, να βρει η οικογένεια τη βασική στήριξη για να σπουδάσουν όλα τα παιδιά και να φτιάξουν στη συνέχεια τις δικές τους οικογένειες.

Τα τελευταία 25 χρόνια είχε προβλήματα υγείας. Μαχητής της ζωής με τη συμπαράσταση της άξιας συζύγου του άντεξε όλες τις δοκιμασίες με πολλή πίστη, κουράγιο και δύναμη.

Πλούσια και αξιόλογη η κοινωνική προσφορά του. Διετέλεσε για αρκετά χρόνια, τόσο πριν,

όσο και μετά την εισβολή του 74, πρόεδρος της κοινοτικής αρχής του Αγίου Ανδρέα Καραβά, διατέλεσε μέλος για σειρά ετών, στην εκκλησιαστική επιτροπή Αγίας Μαρίας Καψάλου.

Την περίοδο του αγώνα της Ε.Ο.Κ.Α. 55-59 αθόρυβη και σημαντική υπήρξε η προσφορά του. Φιλοξένησε για αρκετές μέρες στο σπίτι του στον Άη Αντρέα τον ήρωα της Ε.Ο.Κ.Α. Κυριάκο Μάτση κι άλλους αγωνιστές της οργάνωσης. Υπηρέτησε στον λόχο του Καραβά στον Πενταδάκτυλο το 1963, την περίοδο της Τουρκοανταρσίας.

Παραθέτουμε πιο κάτω απόσπασμα από τον επικήδειο που του απεύθυνε ο γιος του Γιάννης Παπαϊωάννου, πρώην δήμαρχος Καραβά.

«Πολυαγαπημένε μας πατέρα. Η λατρευτή σου σύζυγος, τα έξι παιδιά σου, οι δυο νύμφες σου, οι τέσσερεις γαμπροί σου, τα 21 εγγόνια σου, οι αδελφές σου, συγγενείς και φίλοι σε αποχαιρετούμε για το αιώνιο ταξίδι με το δακρύβρεχτο μαντήλι της αγάπης, του σεβασμού και της εκτίμησής μας να γίνεται σταθερή υπόμνηση ότι θα κρατήσουμε ακριβό φυλαχτό τις αξίες και τις αρχές που μας δίδαξες για ένα καλύτερο κόσμο. Θα εξακολουθείς να είσαι ο φωτεινός φάρος ζωής στις καρδιές μας.

Πολύ συχνά έλεγες σε εμάς και τα εγγόνια σου την ιστορία με τα περιστέρια σου στον Καραβά, που σε συνόδευσαν στον ουρανό από το σημείο του δρόμου που οδηγούσε στο ξενοδοχείο Ζέφυρος στον Καραβά, όταν εσύ γυρνούσες μετά από τη δουλειά στο σπίτι για να ξεκουραστείς. Τα περιστέρια άπλωναν όλα μαζί ένα μεγάλο πέπλο σκιάς, όταν αναγνώριζαν το αυτοκίνητό σου και όλα μαζί καθόντουσαν στην αυλή του σπιτιού μας στον Καραβά, όταν εσύ έφτανες εκεί με το αυτοκίνητό σου. Και αυτό μας έλεγες ότι το ερμήνευες ως ανταπόδοση ευγνωμοσύνης για τη φροντίδα και την τροφή που τους έδινες. Ξεχωριστές χαρές, μοναδικές στιγμές από τον επίγειο παράδεισο του Καραβά μας.

Τώρα έγινες εσύ πατέρα, ένα περιστέρι των αγγέλων, να γυροφέρνεις στους ουρανούς κοντά στον ουράνιο θρόνο και να μας κοιτάζεις από ψηλά. Να προσεύχεσαι για μας και να μεσιτεύεις να έχουμε καλό δρόμο σε ό,τι κάνουμε στη ζωή μας. Αιώνια και φωτοδότρα θα είναι η μνήμη σου αγαπημένε μας πατέρα. Καλό σου ταξίδι.»

Η Σωτηρούλα Κύρου απεβίωσε στις 14 Μαΐου, 2021, σε ηλικία 76 ετών.

Η Σωτηρούλα Κύρου γεννήθηκε στην Πάνω Γειτονιά του Καραβά το 1945. Το σπίτι της ήταν πολύ κοντά στη «Μάνα του νερού», το κεφαλόβρυσο μας. Πατέρας της ήταν ο Σάββας Μυλωνάς και μητέρα της η Μαρίτσα, μόνη κόρη του Δαμιανού και της Ελένης Χατζηδामιανού, που είχε αδελφούς τον Χριστόδουλο, τον Θεόφιλο, τον Ηρακλή, τον Οδυσσέα και τον Γαβρίλη, ονομαστές μορφές του Καραβά. Αδέλφια της, ο Δαμιανός, η Δώρα, ο Κώστας που έφυγε κι αυτός νωρίς, και ο Αντώνης.

Η Σωτηρούλα φοίτησε στο Δημοτικό σχολείο του Καραβά και αποφοίτησε από το Γυμνάσιο της Λαπήθου. Στα μαθητικά της χρόνια δεν έπαψε να είναι μαχητική και διεκδικητική. Πολύ λίγοι γνωρίζουν ότι η Σωτηρούλα ήταν μέλος της ΕΟΚΑ 1955-59 και ότι είχε σημαντική δράση και προσφορά.

Το 1970 παντρεύτηκε με τον Γιάννη Κύρου από τη Θέρμια και απέκτησαν τρία παιδιά, τη Στάλω, σημερινή Κοινοτάρχη της Πετρογειτονιάς του Καραβά, τον Μάριο και την Έλενα. Ζούσαν ευτυχισμένοι στον Καραβά, σε ένα όμορφο ειδυλλιακό περιβάλλον, φιλικό, ζεστό κι ανθρώπινο.

Ήρθαν όμως οι αποφράδες ημέρες του πρα-

ξικοπήματος και της εισβολής. Η Σωτηρούλα με την οικογένειά της κατέληξε στον Στρόβολο, όπου με χίλιες στερήσεις και προσπάθειες έφτιαξαν ξανά τη ζωή τους και έδωσαν όλες τους τις δυνάμεις να αναθρέψουν και να αποκαταστήσουν τα παιδιά τους.

Δυστυχώς όμως το 2009 έχασε τον σύζυγό της και συνέχισε μόνη την πορεία της ζωής με μοναδική έγνοια τα παιδιά της.

Μέχρι που μια μέρα την χτύπησε άδικα και αναπάντεχα το επάρατο εγκεφαλικό. Δίπλα της είχε συμπαραστάτες τα παιδιά της που την φρόντιζαν με αγάπη. Σταδιακά όμως η κατάστασή της χειροτέρευε. Μέρες και νύχτες, έδινε τη μάχη. Πάλεψε παλληκαρίσια η Σωτηρούλα. Αγωνίστηκε όσο μπορούσε, αλλά το μοιραίο ήρθε στις 14 Μαΐου 2021, ύστερα από δύο ολόκληρα χρόνια και τρεις μήνες ταλαιπωρίας.

Παραθέτουμε πιο κάτω απόσπασμα από τον επικήδειο που της απεύθυνε ο δήμαρχος Καραβά, Νίκος Χατζηστεφάνου.

«Με απέραντη θλίψη αποχαιρετούμε σήμερα έναν δικό μας άνθρωπο. Κατευοδώνουμε την ξαδέλφη Σωτηρούλα Μυλωνά - Κύρου.

Μια αυθεντική Καραβώτισσα, που έχει συνδέσει το όνομά της με τον τόπο, τον Δήμο, με τη δική μας γενιά. Μια Καραβιώτισσα, πιστή στα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις μας, λάτρη της σκλαβωμένης γης μας. Γνώστη όλων σχεδόν των Καραβιωτών, των οικογενειών, των συγγενών, των δικών τους.

Η Σωτηρούλα είχε όλα τα χαρακτηριστικά του ελεύθερου πνεύματος, του δυναμικού και δραστήριου ατόμου, που ανατράφηκε στα ημιορεινά δρομάκια της Πάνω Γειτονιάς του Καραβά.

Του ατόμου που έμαθε να σκαρφαλώνει στις πλευρές του Πενταδάκτυλου με σφρίγος και ζωντάνια. Να ανηφορίζει του λόφους της Παλιάβρυσης σαν αγρίμι, να κατηφορίζει τα στενά της Πάνω Γειτονιάς, να αγαπά το βουνό και τη θάλασσά μας. Να λατρεύει τον Καραβά. Να συμπεριφέρεται και να είναι πνεύμα ελεύθερο.

Η Σωτηρούλα με το σύζυγό της Γιάννη

Βολευόταν μόνο με την αλήθεια η Σωτηρούλα. Με παρρησία και τόλμη έλεγε τα πράματα με το όνομά τους, όπως αυτή τα αισθανόταν, έστω κι αν είχε κόστος για την ίδια. Ήταν πάντα ειλικρινής, μαχητική, διεκδικητική. Αγωνίστρια από τη φύση της.

Εκ μέρους του Δήμου Καραβά σας εκφράζω τα θερμά μας συλλυπητήρια, αγαπητοί μου Στάλω, Μάριε, Έλενα και Ανδρέα. Ειλικρινή συλλυπητήρια στη Δώρα, τον Αντώνη, τον Δαμιανό, συζύγους και σε όλους τους συγγενείς.

Μεταφέρω ταυτόχρονα τις θερμές μας ευχαριστίες για την ενέργεια σας να γίνουν εισφορές στο Ταμείο Ευημερίας Καραβιωτών στη μνήμη της. Μια ενέργεια που φανερώνει την αγάπη

Από επίσκεψη της στο σπίτι της λίγο πριν αρρωστήσει

σας στον Δήμο και το Σωματείο μας, καθώς και στους συνδημότες μας που δυσπραγούν.

Αποχαιρετούμε τη Σωτηρούλα για το μεγάλο ταξίδι που πηγαίνει. Φεύγει με ανεκπλήρωτο το όνειρο να επιστρέψει σε έναν ελεύθερο Καραβά, εκεί που χάρηκε τα νεανικά της χρόνια, εκεί που έφτιαξε την οικογένειά της, εκεί που έζησε χαρούμενα και ειρηνικά, μέσα στην ομορφιά και τη γαλήνη.

Καλό σου ταξίδι, καλή μας Σωτηρούλα.

Σε αποχαιρετώ με ένα στεφάνι λουλουδία.

Ευχή και προσευχή μας, να είναι ελαφρύ το χώμα που θα σε σκεπάσει.

Αιωνία σου η Μνήμη».

Στο σπίτι της στην Παλιά βρύση όπως είναι σήμερα

Η Σωτηρούλα με Καραβιώτες συναγωνιστές της

Ανδρέας Ηλία Χριστοφόρου

Ο Ανδρέας Ηλία Χριστοφόρου απέθανε στις 8 Σεπτεμβρίου, 2021.

Γονείς του ο Ηλίας Χριστοφόρου Χειμώνας από τα Φτέρυχα και η Χρυστάλλα Στυλιανού Καψούρη. Είχε δύο αδέρφια, τον Στέλιο που απεβίωσε και τη Σωτηρούλα. Φοίτησε στη Β' Αστική Σχολή Καραβά.

Ρίχτηκε μικρός στη βιοπάλη της ζωής. Αρχικά δούλεψε γκαρσόνι στα ξενοδοχεία Νεράιδα και Κλέαρχος και στους Μύλους του Καραβά. Στη συνέχεια αγόρασε φορτηγό αυτοκίνητο και ήταν ίσως ο νεαρότερος ιδιοκτήτης φορτηγού. Εκτελούσε μεταφορές προϊόντων, κυρίως λεμονιών, σε Κερύνεια, Λευκωσία και Βαρώσι για εξαγωγή.

Το 1976 παντρεύτηκε την αγαπημένη του Μαρία Τρύφωνα Γιώργου Δημητρίου από τον Καραβά και απέκτησαν τρία παιδιά, τον Ηλία, τον Τρύφωνα και τη Χρυσοβαλάντα-Βαλεντίνα και πέντε εγγόνια.

Μετά την Τουρκική εισβολή του 1974 η οικογένεια εγκαταστάθηκε στον Άγιο Αθανάσιο Λεμεσού. Ο Ανδρέας συνέχισε να εκτελεί μεταφορές από και προς το λιμάνι της Λεμεσού.

Η νεκρώσιμος ακολουθία έγινε από τον ιερό ναό Αγίου Κοσμά του Αιτωλού στον Άγιο Αθανάσιο και η ταφή στο παρακείμενο κοιμητήριο της Σφαλαγγιώτισσας.

Επιμνημόσυνο λόγο απεύθυνε ο πρώην Αντιδήμαρχος Καραβά, Πανίκος Μανώλη. Παραθέτουμε πιο κάτω απόσπασμα.

«Φίλε, αδελφέ και συγχωριανέ μας Αντρίκκο,

Δύο μονάχα λόγια από καρδιάς, συνοδεύοντας σε στην τελευταία σου κατοικία.

Είμαστε σήμερα όλοι εδώ, οι δικοί σου άνθρωποι, αποχαιρετώντας σε από αυτόν τον μάταιο κόσμο. Είναι η αγαπημένη σου σύζυγος και σύντροφος της ζωής σου Μαρία, που τόσο σεμνά, ταπεινά, με πίστη και αφοσίωση στάθηκε όλα αυτά τα χρόνια της κοινής ζωής σας δίπλα σου. Θα της λείψεις πολύ.

Ασφαλώς είναι και πολλοί άλλοι συγγενείς σου, αγαπητοί σου φίλοι και συγχωριανοί που τόσα περάσατε μαζί, ευχάριστα και δυσάρεστα, όμορφες και δύσκολες στιγμές. Όλοι νιώθουμε πόνο και οδύνη για την ξαφνική και απρόσμενη φυγή σου.

Με τα γεγονότα του 1974 σαν άνθρωπος προοδευτικός, δημοκρατικός και φιλόπατρης κατατάχθηκε στην Εθνική Φρουρά και ένωσε τις δυνάμεις του για αντίσταση στον Τούρκο εισβολέα. Μαύρη και οδυνηρή ανάμνηση στη ζωή του ήταν η σύλλησή του από πραξικοπηματίες και ο εγκλεισμός του στο κάστρο της Κερύνειας την 15η Ιουλίου 1974. Ο Ανδρέας μαζί με την οικογένειά του έγιναν πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα.

Ο Ανδρέας τα τελευταία 3 ½ χρόνια της ζωής του ταλαιπωρήθηκε με την υγεία του και δυστυχώς την Δευτέρα 9 Αυγούστου πέθανε σε ηλικία 72 ετών.

Ανδρέα, ήσουν με όλες σου τις δυνάμεις ο στυλοβάτης της οικογένειάς σου. Είμαστε όλοι εδώ για να σου πούμε πόσο περήφανοι νιώθουμε για σένα. Θα σε θυμόμαστε για την ταπεινότητά σου, την αξιοπρέπειά σου, το απίστευτο φιλότιμο και την εργατικότητά σου. Είχες μια καθαρή και άδολη καρδιά. Ήσουν ο καλός σύζυγος, πατέρας, παππούς και φίλος που με αγάπη, καλοσύνη και ανιδιοτέλεια έκανες σχεδόν καθημερινά φίλους και υπέροχες παρέες.

Ο Καραβάς δυστυχώς έχασε ακόμα έναν βιωματικό Καραβιώτη.

Αιωνία σου η μνήμη».

Ο Σολωμός Σπύρου με την οικογένειά του

Ο Σολωμός Σπύρου Σολωμού γεννήθηκε στον Καραβά στις 19 Σεπτεμβρίου 1945. Είναι δίδυμος με τον αδελφό του Χρίστο. Γονείς του ο Σπύρος Σολωμού από την Όρκα και μητέρα του η Νίκη Χριστοφή Παγδατή από τον Καραβά. Αδέλφια του ο Ανδρέας ο οποίος απεβίωσε το 2002, ο Χρίστος ο δίδυμος αδελφός του που ζει στη Θεσσαλονίκη, ο Σωτήρης που είναι αγνοούμενος από το 1974, ο Χάρης και η Λίτσα που ζουν στη Λευκωσία. Έξι αδέλφια που μεγάλωσαν σε μια γειτονιά απέναντι από την εκκλησία της Ευαγγελίστριας με πολλά ξαδέλφια, αφού όλη η γειτονιά ήταν συγγενείς. Ήταν η γειτονιά των Παγδατήδων.

Οι γονείς του προσπαθούσαν για το μέγαλωμα τους κάνοντας όλων των ειδών τις εργασίες. Ο πατέρας του ήταν κλαδευτής στο επάγγελμα και τις εποχές που δεν είχε κλαδέματα πουλούσε παγωτό ή πουρέκκια και ότι άλλο μπορούσε. Το καλοκαίρι έκανε και ξόβεργα τα οποία πουλούσε στα πανηγύρια. Βοηθούσε όλη η οικογένεια όπως μπορούσε σε αυτές τις εργασίες.

Ο φούρνος του Σταύρου που ήταν μπροστά από το σπίτι τους έκανε εύκολη την προμήθεια

ψωμιού απαραίτητου για τη σίτιση της πολυμελούς οικογένειας.

Ο Σολωμός μετά το Δημοτικό έμαθε την τέχνη του οικοδόμου. Στα 22 παντρεύτηκε την όμορφη γειτόνισσα του τη Φρόσω Λουκά. Το σπίτι τους ήταν στην οδό 9ης Ιουλίου, δρόμος που οδηγούσε από την Ευαγγελίστρια στην Αγία Ειρήνη. Ήταν ταιριαστό και αγαπημένο ανδρόγυνο. Τα τελευταία χρόνια πριν την εισβολή ήταν εργολάβος με συνέταιρους τον θείο του Γεώργιο Παγδατή και τον αδελφό του Ανδρέα. Είχαν και βάρκα, που την είχαν στο λιμανάκι του Καραβά και πήγαιναν για ψάρεμα. Η εισβολή του 1974 διέκοψε την ευτυχισμένη και χαρούμενη ζωή που είχαν ο Σολωμός με την Φρόσω, αφού είχαν εν τω μεταξύ αποκτήσει και τον γιο τους, τον Σπύρο και η Φρόσω ήταν έγκυος στο δεύτερο παιδί. Ξεσπιτωμένοι όπως όλοι οι Καραβιώτες προσπαθούν να επιβιώσουν. Τον Ιανουάριο του 1975 η Φρόσω γεννά την κόρη της την Πόλα. Εν τω μεταξύ αποφασίζουν να μεταναστεύσουν στην Αυστραλία για μια καλύτερη ζωή.

Εκεί στην Αυστραλία ο Σολωμός επαναδραστηριοποιείται επαγγελματικά και προσπαθεί να επιβιώσει με την οικογένειά του. Εν τω μεταξύ αποκτά ακόμα μια κόρη την Αναστασία.

Ο καημός του για τον Καραβά και την Κύπρο δεν τον άφηνε να ησυχάσει. Έγινε μέλος του Συνδέσμου Μεμβούρνης Αυστραλίας – Λάμπουσα Καραβά εκεί στην Αυστραλία.

Επισκεπτόταν συχνά την Κύπρο για να δει τους συγγενείς και τους γονείς του όσο ζούσαν.

Επισκέφτηκε και τον Καραβά μερικές φορές μετά που άνοιξαν τα οδοφράγματα. Η τελευταία του επίσκεψη ήταν τον Οκτώβριο του 2019.

Δυστυχώς ο καρκίνος του έκοψε το νήμα της ζωής του και τον χάσαμε την 1ην Δεκεμβρίου 2021. Άλλος ένας βιωματικός Καραβιώτης που δεν αξιώθηκε να επιστρέψει στον Καραβά.

Αξιώθηκε να παντρεύει τα παιδιά του και να χαρεί 10 εγγόνια και 3 δισέγγονα.

Αιωνία του η μνήμη.

Νούλλα Παγδατη

Άρχοντα Καραβά μου

Με αετού φτερούγισμα κοντά σου θα πετάξω
με τη ψυχή μου λεύτερη, βουβή-να σε κοιτάξω
Να αφουγκραστώ τις σκέψεις σου το πόνο σου να σβήσω
Με χίλιες χούφτες θάλασσα τις μνήμες να δροσίσω.

Ένα τραγούδι απ' τα παλιά θα σιγοψυθιρίσω
Νερό του Κεφαλόβρυσου θα πιώ και θα μεθύσω
Παρέα με τις θύμισες γλυκά να μ' αγκαλιάζουν
Να με κρατούν κατάμματα-κρυφά να με δικάσουν.

Ξημέρωμα Ανάστασης θα σε καλημερίσω
Λευκό κουστούμι θα φορώ, θά'ρθω να προσκυνήσω.
Ύμνοι Αγγέλων θ' ακουστούν από τις εκκλησιές σου
Φως Άγιο και προσευχές θα διώξουν τις σκιές σου.

Ελπίδα κλέβω απ' τ' όνειρο υπάρχω κι ανασαίνω
στο περιβόλι τ' ουρανού το μοσχομυρισμένο!
Περήφανος, αγέρωχος στερνή παρηγοριά μου
Και της ζωής μου θησαυρέ Άρχοντα Καραβά μου!

Μαρία Γιουτανή

ISSN:1986-051X

